ޔައުމިއްޔާ ނަންބަރު: 25/3/2023

ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް

ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ޔައުމިއްޔާ

2023 ވަނަ އަހަރުގެ ތިންވަނަ ދައުރުގެ 25 ވަނަ ޖަލްސާ (ކުރިއަށް ގެންދެވުން)

١٢ جُمَادَى الْأُوْلَىٰ ١٤٤٥

26 ނޮވެންބަރު 2023

(އާދިއްތަ ދުވަސް)

ޖަލްސާ ފެށުނު ގަޑި: 9:02

ޖަލްސާ ނިމުނު ގަޑި: 16:16

2023 ވަނަ އަހަރުގެ ތިންވަނަ ދައުރުގެ 25 ވަނަ ޖަލްސާ (ކުރިއަށް ގެންދެވުން)

26 ނޮވެންބަރު 2023 (އާދިއްތަ ދުވަސް)

(ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ؛ މަޖިލީހުގެ ރައީސް މުޙައްމަދު އަސްލަމް)

1. ޙަމްދު ޞަލަވާތް

__ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:__

بسم الله الرّحمن الرّحيم، الحمد لله والصّلاة والسّلام على رسول الله وعلى آله وصحبه ومن والاه. މަޖިލިސް ފެށުނީ.

2. ޖަލްސާގެ ހާޒިރީ އިއްވުން

__ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:__

މިއަދަކީ 26 ނޮވެންބަރު 2023 ވީ އާދިއްތަ ދުވަސް. 1445 ވަނަ އަހަރުގެ ޖުމާދަލްއޫލާ މަހުން 12 ވަނަ ދުވަސް. މިއީ ނޮރަ ނަކަތުން 13. އަޅުގަނޑުމެން އިހިނދު މިއިނީ 2023 ވަނަ އަހަރުގެ ތިންވަނަ ދައުރުގެ ފަސްސަވީސްވަނަ ޖަލްސާ ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް.

3. ދުވަހުގެ އެޖެންޑާ އިޢުލާންކުރުން

__ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:__

އާދެ! 2023 ވަނަ އަހަރުގެ 25 ވަނަ ޖަލްސާ އަޅުގަނޑުމެން ވަނީ ބަޖެޓުގެ މަސައްކަތް ކުރިއަށް ގެންގޮސް ނިންމުމަށް ކަނޑައަޅާފައި. އެގޮތުން އެ ޖަލްސާ އަޅުގަނޑުމެން ކުރިއަށް މި ގެންދަނީ. އެހެންކަމުން، އަޅުގަނޑު އެޖެންޑާގައި އިތުރު ކަމެއް ހިމަނާފައިނުވާނެ.

6. 2024 ވަނަ އަހަރަށް ފާސްކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގެ ބަހުސް

__ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:__

6.1- ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 96 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގައިވާ ގޮތުގެ 2024 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގެ ބަހުސް ކުރިއަށް ގެންދިއުން.

ބަޖެޓުގެ ބަހުސްގައި މިހާތަނަށް ވާހަކަފުޅު ދެއްކެވީ، ޖުމްލަ 33 އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން. ބަޖެޓު ބަހުސްގައި ކޮންމެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކަށް 15 މިނެޓުގެ އެއް ފުރުޞަތު ލިބިވަޑައިގަންނަވާނެ. އަދި ފުރުޞަތަށް އެދިވަޑައިގެން ވާހަކަފުޅުދައްކަވާ 27 އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން އެބަތިއްބެވި. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 213 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)ގެ ދަށުން ބަޖެޓުގެ ބަހުސް ހިނގަމުންދާއިރު މެންބަރުން ފާހަގަކުރައްވާ ނުކުތާތަކަށް މިނިސްޓަރު ޖަވާބުދެއްވުމަށް ވަގުތު އާންމު ކޮމިޓީން މިވަނީ ކަނޑައަޅުއްވާފައި. އެގޮތުން، މިނިސްޓަރަށް ފުރަތަމަ ބަހުސްއާ ގުޅޭ ގޮތުން 15 މިނެޓު މިހާރު ނަންގަވާފައި އެބަވޭ. އަދި އިތުރު ދެ ފުރުޞަތު މިނިސްޓަރަށް ލިބިވަޑައިގަންނަވާނެ، މިނިސްޓަރު އޮފް ފިނޭންސްއަށް. އަޅުގަނޑު މިހާރު ބަޖެޓުގެ ބަހުސްއާއެކު ކުރިއަށް ދާނަން. ފުރުޞަތަށް އެދިވަޑައިގެން ތިއްބެވި ބޭފުޅުންގެ ތެރެއިން މިވަގުތު އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު އަރުވާނީ މާފަންނު ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ރަޝީދަށް.

މާފަންނު ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ރަޝީދު ވާހަކަދައްކަވާފައި:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު 2024، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު މި އަހަރު ވެސް މި ސަރުކާރުން ފޮނުވާފައި މި އޮތީ ގާއިމުވި އަހަރު ދުވަހު ވެސް، ގާއިމުވި އަހަރުގައި ވެސް، މިވީ 3 އަހަރު ވެސް ހަމަ ބަޔާންކޮށްފައި ހުރި އެއްގޮތް ކަންތައްތައް މި ބަޖެޓުގައި ބަޔާންކުރުމަށްފަހު ބަޖެޓު ހުށަހަޅާފައި މިއޮތީ. ކޮންމެފަހަރަކު ވެސް ހަރަދު ކުޑަކުރުމަށް ޓަކައި ކަންތައްތަކެއް ކަނޑައަޅާ. އެހެންނަމަވެސް، އަހަރު ނިމޭއިރު އެކަމެއް ނުވޭ ފެންނަކަން. މި ބަޖެޓުގެ ސަފުހާ ނަންބަރު 17 އާއި ސަފުހާ ނަންބަރު 16 އަށް ބަލައިލީމަ އެކަން ވަރަށް ރަނގަޅަށް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ސާފުވާ އެބަ. ދެން ރާސްތާ ފިސްކަލް ދަރަނި ދެމެހެއްޓެނިވިކަން ކަރަވަރުކަން، ފިސްކަލް ސަސްޓެއިނަބިލިޓީ ރިޕޯޓުގައި ގެންގުޅޭ އިންޑެކްސް ކަނޑައެޅުމުން ފިސްކަލް ސްޓްރެޓަޖީ 2024، 2026 ގައި އެ ވަނީ ހަމައެކު ފިސްކަލް އެންކަރއެއް ކަނޑައަޅާފައެވެ. އެ އެންކަރއިރު ހަމަތު ފިސްކަލް ޓާގެޓެއް ވަރަށް ވާހަކަ މިއޮތީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދުވަހަކުވެސް މި ޓާގެޓްއާ، ކޮންމެ ފަހަރަކު ޓާގެޓް ކަމާގައި ދަނީ. ގޮސް ފަހަރަން އުރިގައި ގޮސްނަނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިފަހަރުވެސް މި ސަރުކާރުން 2026 ވަނަ އަހަރު ނިމެންދާއިރަށް ދައުލަތުގެ ދަރަނީގެ ގެރެންޓީ ނުހިމަނައި ޖީ.ޑީ.ޕީގެ ނިސްބަތުން 95 އިންސައްތަ ތިރިކުރުން. ތިރިއައްސަވާދޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 100% މިހާރު އަހަރެއް: މިދިޔަ ފަހަރުވެސް ހަމަ ހުރީ މިގޮތަށް. ރާއްޖޭގެ އުފެއްދުންތެރިކަމުގެ ނިސްބަތުން 100% ހުރީ ދަރަނިގައި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދާއި މާލީ ނިޒާމު ތަރައްޤީކުރުން އެކި ފަހަރުމަތިން އެކި ފަރާތްތަކުން، ހޯދާފައި ދިރާސާގެ މާލީ އިދާރާތަކުން، ވޯލްޑް ބޭންކުންނާއި، އައި.އެމް.އެފް.އިންނާއި ރޭޓިންގ ކުންފުނިތަކުން އެ

ގޮވަމުން އެ ދަނީ މި ދަރަނިތައް އަލުން އުފުލަވައިލާތީ. މި ދަރަނިތައް އަލުން އުފުލަވައިލައިގެން 2026 ވަނަ އަހަރު ދައްކަންޖެހޭ ދަރަންޖެހެއް އެބަ އޮތް ބޮޑު ސިންގާ ދަރަންޖެހެއް. މި ދިޔަ އަހަރު އޮތީ ގާތްގަނޑަކަށް، މި ދިޔަ ބަޖެޓު ފޫނުވިއިރުގައި 1 ބިލިއަން ކިރިޔާ ހަމަވަނީ. އެހެންނަމަވެސް، މިހާރު އެއް ބިލިއަން، ޓްރެޜަރީ މި ދަރަނިވަނީ. އެއް ބިލިއަން ޓްރެޜަރީ ފަހަނަޅައިގެން އަސްލާ ހާގެ އިތުރަށް 10% އިތުރުވެފައި މިއަހަރު އޮތީ. އެ އަންނަ އަހަރު ވެސް އިތުރުވާނެ. ކޮންމެ ފަހަރަކު ވެސް ބަޖެޓަށް އާމްދަނީގެ ގޮތުގައި މި ހުށަހަޅާ އާމްދަނީގެ ނަމްބަރުގައި ބޮޑުގެ ހިލާ އެރި ނުވަތަ ބޮންޑުން އިޝޫއިން ސުކޫކާއި، ބޮންޑާއި މި އެކި ފިނޭންޝަލްއިން އެކިބާވަތުގެ ބާޒާރުން، ބޮންޑުތަކުން ފައިސާ ނަގައިގެން، ނުވިތާކަން އެމް.އެމް.އޭއިން ދަރަނި ނަގައިގެން، މަރުކަޒީ ބޭންކުން ދަރަނި ނަގައިގެން މި ބަޖެޓު ދިވެހި ދައުލަތުގެ މި ކަންކަން، މުސާރަތަކާއި އަދި އެހެނިހެން ކަންކަން މި ފުއްދަމުން މިދަނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑުމެން ތިބެގެން ބަޖެޓު ދިރާސާކުރި ކޮމިޓީގައި ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީން ދެއްވާފައިވާ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ މި ސަބްސިޑީގެ ގޮތުގައި އަދި ކެޕިޓަލް އިންޖެކްޝަންގެ ގޮތުގައި ކުންފުނިތަކަށް މި ދެމުންދާ ފައިސާއަށް ކޮންމެފަހަރަކު ވެސް ހަމަ ކުންފުނިތަކަށް ވެސް ސަރުކާރުން އެކި ނަންނަމުގައި ކުންފުނިތަކަށް އިތުރުކުރެވިފައި. އަދިއަދު ވެސް ނަމަވެސް މިއަދު އިތުރުކުރައްވައި ހެދި ކުންފުނިތަކަށް ބަދަލުތަކުގެ ޖަވާބުދާރީވުން ވެސް ޖެހޭ ކުންފުނިތަކާ ނުލާ ކަމަކު ކަނޑައެޅޭ އިޤްތިޞާދީ މިނިސްޓްރީގައި ވެސް އެބަހުރި ކުންފުނިތަކުގެ ހަރަދުތައް. މި ކުންފުނިތަކަށް ކޮންމެފަހަރަކު ކެޕިޓަލް އިންޖެކްޝަންގެ ގޮތުގައި ފައިސާ ދެމުން ގެސް މި ދިޔަ ފަހަރުވެސް އަޅުގަނޑުމެން އެދުނީ، އަޅުގަނޑުމެން އެދުނީން އެ މަޢުލޫމާތުތައް ހޯދީން. މިހާރު ދިރާސާގައި ކުންފުނިތަކަށް ރިޕޯޓުގައި، އަދި ޕަބްލިކް ކުންފުނިތަކުގެ ނަމުގައި އޮންނަނީ ވެސް ކުންފުނިން. ރިޕޯޓުގައި ސަބްސިޑީތަކުން ކުންފުނިތަކުން ނަފާއެއް ދައުލަތުގެ ބަޖެޓަށް ފައިސާ ދިނުމެއް. ބަޖެޓުން ފައިސާ ނުދީ އެ ކުންފުނިތަކަށް؛ އެއްފަހަރު ދެވިދާނެ އެއްކަމެއް. އެކަމަކު ކޮންމެ އަހަރަކު ބަޖެޓުން، ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުން ފައިސާ ދީގެން ކުންފުނިތަކަށް ހިންގާއިރު އަހަރު ނިމުނުއިރު އަސްލުގާ ކުންފުނިތަކަށް ދަރާ. މިފަހަރު އަޅުގަނޑުމެން ސާފުފެނުނީ ފަސް އަހަރު، ހަތަރު އަހަރު ނިމުނުއިރުގައި ތިބި ކޯޕަރޭޝަނުން ވެސް ކަރަންޓު ބިލު، ފެން ބިލު ވެސް ނުދައްކާ. އެކަމަކު، އާންމު ބަޖެޓުން ކަރަންޓު ބިލު އަދި މަހަކު ސަރުކާރުގެ ކަރަންޓު ކަރަނީ. މި ދެންނެވީ ސަރުކާރަށް ބޮޑު ކުންފުނިތަކުން ހަމަ އަހަރު ވެގެންދިޔައިރު ކަރަންޓުގެ ބިލު ނުދައްކާ. އެކަމަކު، އެ ކުންފުނިތަކުން ބަރުދާރުވެފައި ނުވޭ. ފެނުން ވެސް ކަރަންޓު ބަރާބަރު މިހާރު ފޮނި ބިލު، ކަރަންޓު ބިލު ބެލުމުގެ އެބަ ކިޔާ ބިލެއް ވެސް. އޮފީހުގެ ކިޔަނީ ސަރުކާރަށް ކިޔަނީ ދައްކާކަން އެބަ ފާލާ. ކިޔަނީ ބިލުތަކެއް ވެސް. 150 މިލިއަން އެބަ ނުވޭ. އަހަރެއްގެ މައްސަލަ ދޭތެ ހާސް ރުފިޔާއަށްވުރެން ޕިނާއިން ކިޔާ އަދަދެއް އެބަ ނަގާ، އާންމު ބަޖެޓު ވާނީ. އެހެންނަމަވެސް، އާންމު

ރައްޔިތުން ދަރަނިވެރިވާ ގޮތަށް މާލީ ނިޒާމުގައި ހުންނަ ހުރިހާ ފައިސާއެއް؛ ބޭންކުތަކުގައި ހުރި ހުރިހާ ފައިސާއެއް ނަގައިގެން އޮޑިވެރިޔާ ފަރަށް ދަމާލާފައި ފައިބަރުކޮޅެއް ގަނެގެން ވަކި ހިސާބަކަށް ހަދައި ނިމޭ ހިސާބުން ދެން އޭނަރަކަށް ފައިސާއެއް ލިބޭނެ ގޮތެއް ނުވޭ. ހުރިހާ ފައިސާއެއް، ހުރި ބޭންކުތަކުގައި ހުރިއްޔާ ހުރި ހުރިހާ ފައިސާއެއް މި އޮންނަނީ ސަރުކާރަށް ދިޔައީ. ކޮބައިތޯ ރައްޔިތުންގެ ވެރިކަމޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ރައްޔިތުންގެ ވެރިކަމުގައި އެންމެ ފުރަތަމަ ކޮންޓްރޯލް ކަމަކީ އިޤްތިޞާދީ މިނިވަންކަން. ރައްޔިތުންނަށް ވިޔަފާރިކުރެވޭނެ ގޮތްތަކެއް ހަދައިދިނުން. ބަޖެޓް ދިރާސާކުރި ކޮމިޓީގައި އަޅުގަނޑު ހަނދާންވޭ އެއްވެސް ގަވާއިދެއްގައި މި ބޭރުގެ މަސައްކަތުން ޖެހިއްޖެ. އާސަންދައަށް ބަޖެޓް އޮވޭ ޖަހާފައި، ދެރަ ބިލިއަނަށްވުރެ ބޮޑުވާ މި އޮންނަނީ ރައްޔިތުންގެ މާލިއްޔަތުން ޖަހާފައި. ބޭސްގެ ވިއްކާ 250 ރުފިޔާއަށް ނޫ ބޭސްގެ 5000 ރުފިޔާއަށް ވިއްކަމުން އަޅުގަނޑު އެ ސްޓޮޕްކުރިމަ ބުނީ އެއީ ފޭކް މާކެޓް އިންޓަރސެޕް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ކޮންމެވެސް ފޭކް މާކެޓް އިންޓަރސެޕް އޮތީ. މިގޮތަށް މީހުން ދޫކުރޭ. ބޭނުމުގެ ދެވަނަ ފޭކް މާކެޓް އިންޓަރސެޕްއަކު. ބޭރަށް ބޭނުން؛ ދިވެހިރާއްޖޭގައި މަދަރު ވިސްނުމުގައި މިންވަރަކީ، ބޭރަށް ބޭނުން ވިސް އަދިބަސްބަސްކުރަނީވާ އެއްގެ ހަދާރަބަސް ބިޒްނަސް ބޭރަށް ބޭނުން ދުރުގޮތަކު. ބޭސް ވިސް އެއްގެ އަދި ބާޒާރު ބޭސް ވިއްކާ މީހަކަށް ބޭސް. އެއީ ފައިދާ ހުރަސް ސަރުކާރަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ކާނާއި، ބޭހާއި، ތަޢުލީމު އެއީ އަސާސީ ޙައްޤެއް. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފުރަތަމަ އެމް.ބީ.ބީ.އެސް، އެސް.ޓީ.އޯ އުފެއްދެވީ އަހަރެމެންގެ ވެރިކަމުގައި، ކުރީގެ އެމް.ބީ.ބީ.އެސް ކިޔަވާ. ބޭހާއި، ކާނާއި، ތަޢުލީމު އެއީ އަސާސީ ޙައްޤެއް. ސަރުކާރުގެ ކޮންސްޓިޓިއުޝަނުން ގެންދިޔައީ، ފުޓް ކޮންސްޓިޓިއުޝަނު ހޯދާކަށް ކޮންސްޓިޓިއުޝަނުން ގެންދިޔައީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ހުރިހާ އެއްޗެއް ފައިދާ ހުރި އެއްޗެއް ނޫން. އިންސާނާ ދިރިއުޅެން އޮނަ ބޭނުންވާ ޖަރީރި ތަކެއްޗެއް ނުލެވެން ފައިދާއެއް. އެހެންމެނުން، ފައިދާ ނުހެން، ތަކެތި އެއްޗެހިން ނަގައިގެން، ރިސްޗެކިޓަން ނަގައިގެން. އާދެ، އެއް ސަރަޙައްދުން ދަތުރުކުރާއިރު ނަގައިގެ. އެއްކަނޑުން މި ގޮތުގައި ރައްޔިތުންގެ ޝަރީކުވުމާ އަޅުގަނޑުމެން. ކުރީގެ ސަރުކާރުގެ އަސާސީ ޙައްޤުތަކެއް ފޯރުކޮށްދިނީ. އަރިހުންނާ ކޮރަޕްޝަން، ކުރީގެ އެއް އަރިހުންނާ އަދި ކޮރަޕްޝަން ސަބްސިޑީގެ ގޮތުގައި ނުވަތަ ޓާގެޓް ސަބްސިޑީ މިހާރު މި ކުރަނީ. މިހާރު ޓާގެޓް ސަބްސިޑީ ކުރާގޮތުން ވެއްޖެއްޔާ އެއީ އެހެން އެއްކޮށް އަދި. ޓާގެޓް ސަބްސިޑީ ނަމުގައި އެކަން ކަމެއް ކުރަނީ. ރަނގަޅު، ފަޤީރުންނަށްކަމަކު އެއްޗެއް ވަކި އަގެއްގައި ނުވަތަ ދޭން ޓާގެޓް ސަބްސިޑީއަކީ ކުރިމަގުގައި އެ ކަމަށް ޓާގެޓް ސަބްސިޑީ. އަރިހުންނާ ކޮރަޕްޝަން އަޅުގަނޑު ބިލިއަނުން ގެނެވޭ ގެނެވޭނެ ފައިސާ. ގޮތުގައި ބިލިއަން ފައިސާ އަރިހުންނާ ކޮރަޕްޝަން، މި ސަރުކާރުން އުފައްދަވައިގެން ބިލިއަނަކަށް ކޮރަޕްޝަން ގެނެވޭނެ ގެނެވޭނެގޮތުގައި އެ ޑިޖިޓަލް ފައިސާ ހޯދުމަށްފައި، އަޅުގަނޑުމެން ބޭސްޕީއެސް އުއަރިދާގެ ނަމުގައި އުއަރިދާއަށް ދަރަނިވެރިވި. އުއަރިދާ ނަމުގައި އެދި ތާރީޚީ ފައިދާ ހުރި ރާއްޖެއަށް ހުރި މިހާރުވެސް ހާދަހާ.

ބަރުމިނަލެއް ނެތް. އެ ތަންތަނުން މާލެއަށް ނުވަތަ ރާއްޖޭއިން ބޭރަށް އެކްސްޕޯޓުކުރަން ބޭނުންވާ ތަކެތި، މަހުގެ ބާވަތްތަކާ އެއްކޮށް ރައްކާކޮށް ބަހައްޓަން ސްޓޯރޭޖެއްގެ ހިސާބު ވެސް ނެތް. އެކަމަކު އެއަރޕޯޓާ. ފުރަބައް ވައްޖެއްޔާ ބަރުމިނަލެއް ވެސް ހުންނަންޖެހޭނެ، ކޯލްޑް ސްޓޯރޭޖުތައް ވެސް ހުންނަންޖެހޭނެ. ފުރިބެކާރު ނުލިބޭނެ؛ އެއަރޕޯޓާ ކިބައިގައްޔާ ހުޅުލޭ ދޮށު މާލޭ އެއަރޕޯޓުގައި. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑު ހަމަ ދަންނަވަން އޮތީ ވާހަކައަކީ، މި ބަޖެޓް، މިހާރު މި އޮތް ބަޖެޓް ބޭނުންވާ ވަރިސް، ބަޖެޓް ސްޕީޑްބޯޓު ބޭނުންވާ ވަރިސް މަރުކަޒު ބަނދަރުން އަބަދު ދަރަންޖަހު ނަގައިގެން މިކަމުން ނުކުރުވުން. ވަރަށް ނުރައްކާތެރި ހާލަތެއްގައި މި ދައްމު މި އޮތީ. އަސްލުގައި ދިރާސާކޮށް ފިޔަސް ދިރާސާތަކުން ނުނިމި އަންނަނިވި ބައިގެ މިހެން ބޭނުމީ. ދިރާސާތަކަށް ފިޔަސް ދިރާސާތަކުން ވެސް ނުނިމި ޖަމާޢަތްތަކަށް އެންމެނަށް ކުރަން ބައިގެ މިހެން ބޭނުމީ. ބަޖެޓުގައި މި އޮތް ރާއްޖެ ދަރަނިވެރިވެފާ. އިންޑިޔާއަށް ދަރަނިވެރިވެއް މި އޮތީ. ރަށްކަ ބެންކްރަޕްޓް ވެގެން ހުއްޓުމެއް އޮތް އިންސާނުން ދިވެހިރާއްޖެ، އަބަދުން އިންޑިޔާގެ ޗައިނާގެ ބޭންކްރަޕްޓްވުން ދައްކަން ކުރަންޖެހޭ ވަރަށް ވަރަށް ބޭނުންވާ މި ދަރަނި ވަރަށް ގިނަ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެން ފުރަތަމަ ކުރަންވީ ކަމަކީ މި ދަރަނި، ވޯލްޑް ބޭންކާއި އައި.އެމް.އެފް މަޝްވަރާކޮށްގެން މި ދަރަނިތައް، 2026 ވަނަ އަހަރަކީ ދައްކަންޖެހޭ ދަރަނިތައް ހަމައަކަށް އަދުވެސް. އާންމުގޮތެއް ނާރާ ކަންމަތިވާނެ ވެސް ނުދަރިމަގުން ނާރާ؛ ދެން އޮތީ އިންވެސްޓް އަސާސާ ވެސް. އެ އިންވެސްޓްމަންޓް އަސާސާ ވެސް ބޭނުންވާނީ ހަމަ ފޮޓޯ ހުރަސް، ދެން ހުންނަ ސަރުކާރުން ވެސް ވިޔަފާރިއަށް ކުރިމަތިލާ ފާލާފާގެ ވައްދުމަށް، ނުކުރެވޭ ކަންތައްތައް ކުރާނެ. އާސަންދައިނާއި އެހެނިހެން ކަންތައްތައް ކުޑަ ހެދުން ރައްކާތެރިކަމާ އިންދިރާ، ސްކީޕާނާ، ތަޢުލީމާއި ވެސް ޓީނާ. ބަޔަކުމެގެ ބޭނުންވާ ފުރާތް، އެންމެ ނިކަމެތި މީހުންނަކީ ބޭސްފުރާޅައް ނުލިބޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ސިއްހީ ފުރާވަރު ތަންތަނާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ބޮޑެތި ކުދިކުދި ދޫނީގެ ތަންތަނުން ނުލިބޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ސިއްހީ ފުރާވަރު ތަންތަނުން ފޯރާ ނަގައިގެން ނުލާން. މިސާލަކަށް، އޭ.ޖީ.ކޭ. އެއީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކުރިމަތީ ސަރަހައްދު ހޮސްޕިޓަލު. އިނދިރާ ސިސްޓަމުން އަޅައިދިނުން ރަނގަޅު ހޮސްޕިޓަލެއް. ހުރިހާ ކަމެއް ފުރިހަމަ. ވިލިމާލޭން ސްޓަޑީ ހޮސްޕިޓަލު އެއީ. އެ ހޮސްޕިޓަލު ކުރުނގެސްގެން އެއްޗެން ހޮސްޕިޓަލު އެދީ. އެ ހޮސްޕިޓަލު އެއް މިރޮކު މަހުގައި މަތިކަން އޭގެ ދަރަކާއި އަޅުގަނޑު މާއްދާތަކާ ގިނަވީ އެހެރިގަތަށް 1.2 މިލިއަން ރުފިޔާ އެތަކުނު އެބަ ނަގާ. އެ ފަހަރު ވަސްނަޤީ ކެންސަރުގެ؟ ސަރުކާރުން ވަރަށް. އެއީ ކޮން ބަޔަކުގެ އަމުން ނަގާ ފަހަރުތަށް؟ އެ ތަނަކީ ބޭސްފުރުވާރީ ދާ މިހުންގެ އަމުން، ބަލިމީހުންގެ އަމުން ނަގާ ފަހަރު 1.2 މިލިއަން ރުފިޔާ އެބަ ނަގާ އޭ.ޖީ.ކޭއިން. ސިއްހީ ފުރާވަރު ތަންތަނާ؛ އަޅުގަނޑު ހަމަ އޭ.ޖީ.ކޭއާ ނޫން. ކުލިނިކުތަށް ވެސް. ސިއްހީ ފުރާވަރު އެހެން ތަންތަނާ ކުރި ކުޅިކަން، ކުޅަ ކުލިނިކުތައް ސަރުކާރުން ފުރާވަރު ކުލިނިކުތަކާއި އެހެން ތަންތަން ހިންގާނެ ފުރުޞަތުތަކަށް. ބޭރަށް

ވިޔަފާރިއެއް ނޫން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެން މި ޚަރަދުކުރާ 1.5 ބިލިއަން ނުވަތަ 1.5 ބިލިއަން، މި ފައިސާ ބަޖެޓުގައި މިގޮތުގައިން ވަރަށް ކުޑަ މިންވަރެއް އެ ބޭނުންވާ ފަރާތަށް މި ދަނީ. ބަޖެޓުގެ ސަބްސިޑީ ކަނޑައަޅަން ކޮންމެ އަހަރަކު ވެސް ތަކުރާރުކޮށް އޮވޭ ޖަހާފައި، އެ ކަމެއް ކުރާނެ ވާހަކަ. އެ ކަމެއް ނުވޭ. ދެން އަނެއްކާވެސް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އާންމު ވިޔަފާރިތަކަށް ބޭނުންވާ މުދާ އިމްޕޯޓުކުރަން އެ ބޭނުންވާ ފައިސާ، ބޭރު ފައިސާ މި ތަނަކު ނެތް. އެ ތިން ބަލަހައްޓާން ފަރާތްތައް އެބަހުރި، އެމް.އެމް.އޭ. މަރުކަޒީ ބޭންކު އެބަ އޮތް. އެހެންނަމަވެސް، މަރުކަޒީ ބޭންކުން އެބަ އަންގާ ތަކުރާރުކޮށް ކަޑު ބަޖެޓުގައި އެކަން [illegible] ބޮޑު އަދަދަކަށް ފައިސާ އެބަ ވިއްކާ. [illegible] ހުސްވެގެން އެކަން ހުއްޓުވާ. [illegible] ދެން [illegible] ހަދަންޖެހޭނީ؟ ގާނޫނުގައި މަނާ ކަމެއް އެއީ. ގާނޫނު ތަންފީޒުކުރާނީ ދެން ކުރުވެން އޮތް ކަމަކީ، ގާނޫނު ތަންފީޒުކުރާނީ އެ ތަންފީޒުކުރާ ފަރާތަކުން އަދަބުދިނުމުގެ ގާނޫނު ހަދަންޖެހޭނީ. އެއީ [illegible] އެ ގާނޫނުގެ ދެން ހަދަންޖެހޭނީ. ގާނޫނު ތަންފީޒުކުރާނީ [illegible] އަދަބު ދިނުން، ގާނޫނު ތަންފީޒުކުރާ ވަޒީރުންނަށް އަދަބު ދިނުން، ގާނޫނު ތަންފީޒުކުރާ މިނިވަން މުއައްސަސާތަކަށް އަދަބު ދިނުން، އެ ގާނޫނު ދެން ހަދަންޖެހޭނީ. ހުރިހާ ގާނޫނުތަކެއް އަދަބުދީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހުރިހާ ގާނޫނުތަކެއް އަދަބުދީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން އޮތީ ވާހަކައަކީ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އިތުރަށް، 2026 ވަނަ އަހަރު އަންނަވާއިރަށް މި [illegible] ކޮންމެވެސް [illegible] އެބަ ހުރި؛ ކޮންމެވެސް [illegible] ބަޖެޓު [illegible] ކުރަންޖެހޭ. ކޮންމެވެސް [illegible] ހަމަޖެހޭ ހިސާބުކަމަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ [illegible]؛ [illegible] ހިސާބަކަށް؛ އަޅުގަނޑުމެންނާ މި ރާއްޖެ ބަނގުރޫޓްވެގެންދާއިރު އަޅުގަނޑުމެންނަމަ [illegible] ރައްޔިތުންނަށް [illegible] ދޭން ނިންމައިލުމުން އަޅުގަނޑުމެން ދަންނަވަން އޮތީ ވާހަކައަކީ އެއީ އެބަ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި [illegible] އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މާލެއިން ފުރިގެން 9 ގަޑި [illegible]، [illegible] 12 ގަޑި [illegible]. [illegible] އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އެ [illegible] އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރާ ވާހަކަ ދަންނަވަން. އެއީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ މުސްތަޤްބަލަށް. [illegible] އެހެނިހެން ބޭންކުތަކާއި ރައްޔިތުން މަސައްކަތް [illegible] ކުރަން ބޭންކުތަކާ [illegible] އަދި [illegible] ކަން، އެއީ ރަނގަޅު [illegible]. އަދި އިތުރަށް ދަންނަވާ [illegible] ވާހަކަދެއް މި ސަރުކާރުން [illegible] ނޫނީ [illegible] ސިޓީ [illegible] ގެންނަން މި ސަރުކާރަށް އަޅުގަނޑު [illegible]...

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ދެން އަޅުގަނޑު ފުރުސަތުއަރުވަނީ، ވިލުފުށި ދާއިރާގެ މެންބަރު ހަސަން އަފީފަށް.

ވިލުފުށި ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙަސަން އަފީފު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 2024 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ބަޖެޓު އަޅުގަނޑުމެންގެ ކުރިމަތީގައި މި އޮތީ. މި ބަޖެޓުގައި ވާގޮތުން ދައުލަތުގެ ޖުމުލަ ބަޖެޓުގެ އަދަދަކީ 49.2 ބިލިއަން ރުފިޔާ. އާދެ! މިއީ 2023 ވަނަ އަހަރު، މި ހިނގާ އަހަރުގެ ބަޖެޓަށްވުރެ އާދެ! 7 ބިލިއަން ރުފިޔާ އިތުރު އަދަދެއް. ބަޖެޓުގެ އަދަދުތަކެއް އިތުރުވެގެން ދިއުމަކީ އަޅުގަނޑުމެން ބަހެއްޓުރަހަން ހިފަންއަރާށް އެއީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވަރަށް ރަނގަޅު ކަމެއް. ދިނަ ކަންތައްތަކެއް ކުރެވޭނެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނަންވީ ކޮބައިތޯ ދައުލަތަށް ލިބޭ އާމްދަނީއަކީ. އެ އާމްދަނީ ގެންދުނުކުރެވޭ ކަމަށް ވަނީ ބަޖެޓު ހިސާބުން ބޭސް އަދަދެއް ޖީއެސްޓީ އާއި ޓޫރިސްޓުން ރައްޔިތުންނަކަށް ނުކުރެވޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ބަޖެޓަކީ ވަރަށް ގިނަ މީހުން އުންމީދާއި އިންތިޒާރުކުރާ ކަމެއް. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފިސްކަލް ޕޮލިސީ ކުރިއަށް އޮތް އަހަރު ޚާއްސަކޮށް ކޮން ގޮތަކަށް، ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދު ހަލުވިލިބުމެއްގައި ފުރުޞަތުތަކެއް، ރައްޔިތުންނަށް އުންމީދުކުރެވެނީ ކޮންކަމެއްތޯ، މި ހުރިހާ ކަމެއް ހުޅުވާލާނީ ބޭނުންކުރާ ފުރުޞަތުގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެން މި ސިޔާސަތުތަކާ ބަޖެޓު. އާދެ! ދިވެހިރާއްޖެއަށް ޗެލެންޖުތަކެއް އަންނަނީ ޤާއިމުކޮށް. އަޅުގަނޑުމެން ބޮޑު ޗެލެންޖުތަކެއް ކުރިމަތިލާ ގޮތަކަށް ބަޖެޓު އޮތީ ތައްޔާރުކޮށްފައި ނޫން. ނަމަވެސް، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ވިސްނާލަން ޖެހިގެންވާ! ކަނޑައެޅިގެން އެއް އަހަރުން އަނެއް އަހަރަށް ދަރަނި ވަރުން ވަރުން އަރައިސް މިއަދު މިއޮތީ ދައުލަތުގެ ޖުމުލަ ދަރަނި 120 ބިލިއަނަށް އަރާފަ. މި އަހަރު ނިމޭއިރު 120 ބިލިއަނަށް އަރާނެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މި 120 ބިލިއަނުގެ ތެރޭގައި ކޮބައިތޯ އަޅުގަނޑުމެން ބަލައިލަން އެބަޖެހޭ، މި 120 ބިލިއަނަށް މި ދަރަނި އައީ ކިހިނެއްތޯ؟ 1978 ން 2018 ވަނަ އަހަރަށް އައިރުގައި ދައުލަތުގެ މުޅި ދަރަންޏަކީ 48 ބިލިއަން ރުފިޔާ. މިއަދު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދައުލަތުގެ މުޅި ދަރަންޏަކީ 120 ބިލިއަން ރުފިޔާ. މި ދިޔަ 5 އަހަރު ދުވަހުގެ ތެރޭގައި 71 ބިލިއަން ރުފިޔާ ދައުލަތަށް މިއޮތީ ދަރަނިވެވިފަ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މިއީއަކީ އިޤްތިޞާދު ރަނގަޅަށް ގެންގުޅުނުކަމެއް ނޫން. މިއީ އެހެން ގޮތްގޮތަށް ޚަރަދުކުރެވިގެން ގޮސްސަ އެހާވަރަށް މި ދަރަނި އަރައިގެން މި ދިޔައީ. އަޅުގަނޑުމެން މި ބަޖެޓު ހުށަހެޅުމުގެ ކުރިން ސަރުކާރުން ބަޖެޓާއި ފާސްކުރިން. އެ ސަރުކާރުން ބަޖެޓު މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވި އޭރުގެ ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު ވިދާޅުވި، ހަރަދުތަކެއް ބޭރުވެގެން މި ދިޔައީ ދުނިޔޭގެ ބާޒާރުގައި ތެލުގެ އަގު މައްޗަށް ގޮސްގެން. އާދެ! ތެލުގެ އަގު މައްޗަށް ދިޔައިމާ ހަރަދު ބޮޑުވީ. ނަމަވެސް، ތެލު ޕްރޮޑަކްޓްސް ޕްރައިސް ދަށްވީމަ؟ ދައުލަތުން ހިނގާ އިންޑަސްޓްރީގެ ދައުލަތުން ހިނގާ ތަންތަނުން ބޭނުންވާ ތެލު ޕްރޮޑަކްޓަށް މި ދެނީ އެސް.ޓީ.އޯއިން. އެސް.ޓީ.އޯއިން ނުދައްކާ އެކަމަށް ބިލިއަން ރުފިޔާއެއް އެބަ އޮތީ ޖެހިފަ. ދެން ކިހިނެއްތޯ މި ހަރަދު ބޮޑުވެގެން، މި ޖުމުލަ ހަރަދު ބޮޑުވެގެން ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ހުސްވާނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އެއްގޮތަކަށް ވެސް ގުޅޭ ބަހަސް ނުކުރެވޭ މިއީ. އެކަނިވީ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެން މި

ދިޔައީ މި ދިޔަ 5 އަހަރު ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދު ޚަރަދުކުރުމުގައި މިއޮތީ ވަރަށް ބޮޑަށް ކުރީގެ ސަރުކާރުން ފެއިލްވެފަ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި ބަޖެޓު ހުށަހެޅުމުގެ ކުރިން ހުށަހެޅި ސަޕްލިމެންޓަރީ ބަޖެޓުގައި އެބަ އޮތް 4 ބިލިއަން ރުފިޔާ ބޭރުގެ އެހީގެ ގޮތުގައި ލިބޭނެ ކަމަށް ކަނޑައަޅާފަ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓު ކޮމިޓީން އެމް.އެމް.އޭގެ ގަވަރުނަރާއި ބައްދަލުކުރިން. އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލާ ބައްދަލުކުރިން. އެ ބޭފުޅުން ވަރަށް ކަނބޮޑުވާ މި ބަޖެޓު މިއޮތްގޮތުން. އެ ބޭފުޅުން އެއްގޮތަކަށްވެސް ދެކިވަޑައިގަންނަވާ މި ބަޖެޓަކީ އަޅުގަނޑުމެންގެ އިޤްތިޞާދު ނަގާ ކޮލެޕްސްވާފަދަ ބަޖެޓެއްގެ ގޮތުގައި. ދައުލަތުގެ ދަރަނި މާ ބޮޑަށް މިއޮތީ އިތުރުވެފަ. އަޅުގަނޑުމެން މި ދަރަނި ބަނގުރޫޓުވުމާއި ގާތަށް. އަޅުގަނޑުމެންގެ އަވަށްޓެރި ޤައުމު ސްރީލަންކާ ބަނގުރޫޓުވެގެންދިޔަ ހުރިހާ ނިޝާންތަކެއް، ސިފަތަކެއް މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން ދުރުން ފެންނަމުން މި ދަނީ. މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ކަނބޮޑުވާންޖެހޭ ކަމެއް. މި ދައުލަތް ބަނގުރޫޓުވެއްޖެއްޔާ އޭގެ އަސަރުކުރާނީ ދައުލަތް ހިންގަން ތިބޭ މީހުންނަކަށް ނޫން އެކަނި. މުޅި ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް. އަޅުގަނޑުމެންގެ އަތުގައި ހުރި ފައިސާކޮޅުވެސް އަނެއްކާ އެ ދިޔައީ. އެހެންވީމާ، މި ކަންބޮޑުވަމުން އަންނަ ކަމެއް، ކުރިއްސުރެ އަޅުގަނޑުމެން މި ވަކާލާތުކުރަމުން މި އަންނަނީ މި ދަރަނި ކުޑަކުރުމަށް. އަޅުގަނޑުމެންގެ ދަރަނި؛ އާދެ! އަޅުގަނޑުމެންނަށް 2019 ވަނަ އަހަރު ނިމުނުއިރުގައި ނޫނީ 2020 ވަނަ އަހަރު ފެށުނުއިރުގައި ދިމާވި ކޮވިޑުގެ ހާދިސާގައި. އޭރުގައި އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުން ދަރަނި ރިސްޓްރަކްޗަރކުރަން. އޭރު ވިދާޅުވީ ކީކޭތޯ. ނޫން ދަރަނި ދެއްކޭނެ ގޮތް އެބަ އޮތް. ކިހިނެއްތޯ ދަރަނި މި ދައްކަނީ؟ ހަމަ އެންމެ ބޮންޑެއްގައި ރިސްޓްރަކްޗަރ ނުކުރި. އެއީ ދައުލަތުން ވިއްކާ ބޮންޑެއް، ކުރު ފަންޑެއް، މި ހުރިހާ އެއްކޮށް މި އަންނަނީ ވަކި ކުންފުންޏެއް ދުރުވިކަން. އެ ދިޔަ ކޮމިޝަނުގެ ބޭނުމުގައި ރިސްޓްރަކްޗަރކޮށްނުކުރި. މިއީ ދައުލަތަށް ވެސް ވަކި އޮތް ވަރަށް ބޮޑު ހިތާމައެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މިއީ ވަރަށް ބޮޑު ހިތާމައެއް. ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު ހަމަ ކަނޑައެޅިގެން ރިސްޓްރަކްޗަރކުރަން މި ކަންތައް ކުރިއަށް ގެންދިއުމުގައި މި ދޮރުން ގޮތުން ނާޖާއިޒް ފައިދާ ނަގަމުން. މިއަދު މިއީ ހާ ސަރުކާރެއް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަފެނޭ މިހާރުގައި ބައެއް އިޤްތިޞާދީ ކަނޑައެޅުމުން ފަރާތްތަކުން ފައިދާކުރާއިރުގައި މިއީ ވުރެ ބަޖެޓާ ވިދާޅުވާތީން، އެމް.ޑީ.ޕީގެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ނިސްބަތްވާ ޕާޓީން. މި ބަޖެޓު ހުށަހެޅީ ކާކުތޯ؟ މި ބަޖެޓު ތައްޔާރުކުރީ ކާކުތޯ؟ ކުރީގެ ސަރުކާރުން. ކުރީގެ ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު. މިއީ ކުރީގެ ބަޖެޓެއް ވެއްޖެއްޔާ މި ރޭވީ މިހާރަށް ކުރީގެ ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު. އެހެން ރޭވުން ހަރުކޮށް އޮތް ބަޖެޓެއް މިއީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނާލަން އެބަޖެހޭ. މި އަހަރު ނިމޭއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ޖުމުލަ ރިޒާވް ހުންނާނީ ކިހާވަރަކަށްތޯ؟ އެމް.އެމް.އޭގެ ގަވަރުނަރު ވިދާޅުވާ ގޮތުގައި ސަޕްލިމެންޓަރީ ބަޖެޓުގައި ކަނޑައަޅާފައި މި އޮތް 4 ބިލިއަން ރުފިޔާ ނޫނީ 200 މިލިއަން ޑޮލަރު ނުލިބިއްޖެ ކަމަށް ވެއްޖެއްޔާ އަޅުގަނޑުމެން އުޅޭނީ ކޮންތާކަށް ވިޔަފާރިއެއްގައި. 200 މިލިއަން ޑޮލަރު ލިބުނަސް ރިޒާވް އުޅޭނީ 100 މިލިއަން، ބާކީ ހުންނާނީ. އެ 100

މިލިއަން ޑޮލަރަށް އަނބުރާ އަޅުގަނޑުމެންވީ މި އެތައްގެ ދަރަނި ނަގަން. އަނބުރާ އަޅުގަނޑުމެންގެ އާންމު ރައްޔިތުން، ވިޔަފާރިވެރިން ބޭނުންކުރަން ހުރި ފައިސާކޮޅު އަނބުރާ ނަގަން މި ޖެހުނީ. އަޅުގަނޑުމެން އިޤްތިޞާދު ކުރިއަށް މި ގެންދެވޭނީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ޕްރައިވެޓް ސެކްޓަރު ފުޅާކޮށްގެން. އަޅުގަނޑުމެންގެ ޕްރައިވެޓް ސެކްޓަރގެ މަސައްކަތްތަކެއް ކުރިއަށް ގެންދެވިގެން އިޤްތިޞާދު ކުރިއަށް ގެންދެވޭނީ. ޚާއްސަކޮށް މިދުވަސް އެންޓަރޕްރައިސަސްތައް ހަރުދަނާކޮށްގެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އިޤްތިޞާދު ނަގައި ކުރިއަށް ދެވޭނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މިއަދު ވެސް މި ސަރުކާރު ބަދަލުވެގެން ނުމެ ނަމަ، އަޅުގަނޑުމެން ތިބޭނީ ބޭރުން ވަރަށް އުނދަގޫ ބަޔަކަށް. ކޮންކަމަކަށްތޯ މި ބަޖެޓު އުނިކުރީ؟ ވައްކަންކުރަން. މި ބަޖެޓުގައި އެބަ އޮތް ބޭނުމުގައި ބަޖެޓުން ހާސިލުކުރަންޖެހޭ ކަންތައްތަކުގެ އިޤްތިޞާދު ސިންގަޕޫރު ކުރާ ވާހަކަ. މި ދިޔަ 3 އަހަރު ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު އަމިލު ވިދާޅުވުމުން އައީ އިޤްތިޞާދު ސިންގަޕޫރު ކުރާ ވާހަކަ. ކޮބައިތޯ ފެނުން އާ ސިންގަޕޫރެއް؟ ފެނުން އާ މަސައްކަތެއް؟ ނޫން. އަޅުގަނޑުމެންގެ އާންމު ބޭނުމު ބަޖެޓު ސިންގަޕޫރެއް ކަމުގައިވާ ބޭރުގެ، އަ ބޭރުގެ ދަޔައިން ފެށި ކުރާ ކަންތައްތަކުގެ އިމުގައި ކަމެއް ފެނިފައެއް ނެތް. އެހެންވީމާ، ކޮންކަމަކަށްތޯ މި ސިންގަޕޫރު ކުރެވުނީ. އާދެ! ކުޑައެއް ބޮޑުވެ ރަނގަޅު ނުބައި މި އެކި ރަށްރަށް ވާހަކަ ވެސް ވައްކަންކޮށްފި. އެ ސިންގަޕޫރު ކުރެވުނީ ވައްކަންކުރަން. އެހެ ނަމަވެސް ވައްކަންކުރަން. އާދެ! މިއީ މިއަދުގެ ހަޤީޤަތެވެ. އެހެންނަމަވެސް، މި ވާހަކަ ދެއްކި އަޅުގަނޑުމެން ސަރުކާރާއި އިދިކޮޅު ވާހަކަ ދައްކަނީ. ނޫން، އަޅުގަނޑުމެން އެއްވެސް ހާލެއްގައި ސަރުކާރާ އިދިކޮޅަށް ނުވަން އެއްވެސް އިރެއްގައި. އަޅުގަނޑުމެން މި ހުރި ކަންބޮޑުވުންތަކާއި، ސަރުކާރުން މި ކުރާ ބާކީ ހަރަދުތަކަށް އަބަދު ވެސް ވަކާލާތުކުރަމުން އައީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނާލަން އެބަޖެހޭ އަޅުގަނޑުމެން މިދަނީ ކޮންދިމާއަކަށްތޯ. އާދެ! އަޅުގަނޑުމެންގެ އާ މީހުން ވަޒީފާ ވިއްކުމަށް އަ ދެމިހުރުން މި ބަޖެޓު ބެއްލެވުމުގައި ކުރަންޖެހޭ ހަރަދުތަކާ ޕްރައިވެޓައިޒް ކުރައްވާން ވާހަކަ. ކޮންމެހެން ކުރަންޖެހޭ ކަންތައްތަކަށް އިސްކަންދީގެން ވާހަކަ. އެއީ ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ޕްރޮޖެކްޓުތަކުގެ ތެރެއިން. އާދެ! ވަރަށް ހަރަދުގެ ވާހަކައެއް. އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު އެ ހާލަތުގައި ގެއްލި މި އޮތީ. ޕްރައިވެޓައިޒް ކުރެވިގެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބޭ އާމްދަނީ އަޅުގަނޑުމެން މަޝްވަރާކުރަން އިތުރުވާ އެހެންނަމަވެސް އަޅުގަނޑުމެން މި ދަނީ ދިރިއުޅުމުގެ އެހެން ބިނާކުރެވިފައި ހުރި ގެއްލުމެއް ފަރާތުން އެ ދިރުވާލަން. އެ މަސްރޫފު އަޅުގަނޑުމެން ދަރަނިވެރިކަމަށް މި ދަނީ. އެ މަސްރޫފު މިހާ އިތުރު އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ އެ މަސްރޫފު ބަދަލުކުރަން އެހެން ދިމާއަކަށް، ހުސްކޮށް ދިމާއަކަށް ގެންދަވާތީ ބަލަން. އެ ކަންތައް ކުރެވުން މި އަންނަނީ އަޅުގަނޑުމެން ހަރަދުކުރާ ކުރެވިގެން. މި ބަޖެޓުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް އާމްދަނީ ގެނެވިފައި ލިބޭނެ ކަމަށް މި އޮތީ 33 ބިލިއަން ރުފިޔާ. ހަމަވެސް ރިކަރަންޓް ހަރަދު އެބަދޭ 35 ބިލިއަން ރުފިޔާއަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބޭ އާމްދަނީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ރިކަރަންޓް ހަރަދު އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި

އުޅޭނީ ހަމަޖެއްސަވައިނުލެވިގެން. ކޮންމެ ފަހަރަކު ބަޖެޓު ހުށަހަޅާއިރުގައި މާލީ ވަޒީރު ވިދާޅުވަމުން ގެންދިޔައީ މި ދިޔަ ދެތިން އަހަރު ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ތިމަންނަމެން މިދަނީ ރިކަރަންޓް ހަރަދު ލިބޭ އާމްދަނީއާއި އެއްވަރުކުރުމަށް ބަލައި މަސައްކަތް ކުރަމުން. އެހެންނަމަވެސް، ކޮންމެ އަހަރަކު ބޮޑުވަމުން މި އަންނަނީ ރިކަރަންޓް ހަރަދުތަކެވެ. އެއްގޮތަކަށް ވެސް އެ ކުޑަކުރެވޭ ގޮތެއް ނުވޭ، ބަޖެޓުތަކުގެ ތެރެއިން ކުޑަކުރެވޭ ގޮތެއް ނުވޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑުމެން މިގޮތަށް، ޚާއްސަކޮށް މި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިޤްތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ މެންބަރުން އަޅުގަނޑުމެން މި ޒިންމާއާ ދޭތެރޭ ރަނގަޅަށް ނުވިސްނާ، މި ފަހުން ސަރުކާރުގެ ސަފާރަތްތަކާއި ދޮޅުބައި ނުވިސްނާ ކަމަށް ވަންޏާ އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރޭގައި ދެން މިކަމާގުޅޭ ވިސްނުން ބަހަށް ވަރަށް މަދުވެން. އަޅުގަނޑުމެންގެ ޖިންސާއާ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ކޮރަޕްޝަނަށް އޮތް ޖިންސާއާ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް އެއީ މި ޒަމާނު ސަރުކާރުތަކުގެ އެޑްމިނިސްޓްރޭޝަން ގެންދިއުމަށް. އެ ސަރުކާރުތަކުގެ އެޑްމިނިސްޓްރޭޝަން އަޅުގަނޑުމެންގެ އިޤްތިޞާދީ ނިޒާމު ރަނގަޅުކުރުމަށް ބޭނުންވާ ކަމެއް. އަޅުގަނޑުމެން ރަނގަޅަށް ފިކުރުކުރެވޭ ބަޖެޓެއް ކަމަށް މި ބަޖެޓު ހަދައިގެން ނުވާނެ. އަޅުގަނޑުމެން ސިޔާސީ ޙަރަކާތްތަކާއި، ކޮމިޓީތަކާއި އަޅުގަނޑުމެން ކުރާ މަސައްކަތް އެކި ގޮތްގޮތަށް ނުވޭ. އަދި މި ބަޖެޓުގައި ބޮޑުވެފައި އޮތީ، ބޭނުން ބޭނުން ފުދޭ ކުދި ވަޒަނާ. ކޮން ދިމާލަކަށްތޯ ބޭނުން ބޭނުމަށް ފުދޭކަށްނުވި. ބަޖެޓުގައި ކޮން އާދަޔާއި ޚިލާފު ސިޔާސަތެއް ފުދިފައި އޮތީ؟ ކޮން އާ މަސައްކަތެއް ފުދިފައި އޮތީ؟ ދެން ކޮން ދިމާލަކަށްތޯ އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުން ބޭނުމަށް ފުދޭކަށްނުވި ސަރުކާރުގެ ދަށުން ހުއްޓަކީ ކޮބައިކަން ދަންނަވާލަން އެދޭ އިޤްތިޞާދީ ހިޔާލުތަކާއި ކަމުގެ އިޞްލާޙުކުރަން؟ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަސާސީގޮތުން ޤާނޫނު އިންވެސްޓްމަންޓާއި ބެހޭ ބޭނުން އިޞްލާޙުކުރަން މި ޖެހޭ. އަސާސީގޮތުން އެ އިންވެސްޓްމަންޓް ސިޔާސަތުތަކަށް މި ޖެހޭ. އެ މުހިންމަށް ހަމަޖެހިފައި ވަރަށް ސިޔާސަތުތަކަށް އަސާސީ އެ އިންވެސްޓްމަންޓް މަޢުލޫމާތުން ދިރާގީ. އޭރުން ދުލި ރައްޔިތުންގެ އިޤްތިޞާދު މަރުކަޒުން ދިރާގީ. މިއީތޯ މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވާ ކަމަކީ؟ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އިއްޒަތްތެރި ރައީސްގެ ކޮންމެ ފުރުޞަތެއް ވެސް އެއީ ޖިންސާއާ މިއީ. މި ރައްޔިތުންގެ އިޤްތިޞާދު ރަނގަޅު މަސަކަތް ގެންދިއުމަށް ބަލައި ކުރިއަށް ގެންދަވާ ކުރި ކުރިއަށް މަސައްކަތްކޮށްލައްވާނަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މި މަޖިލީހުގެ ފަރާތުން މި ކަމާ ދުރު ވަކާލާތުކުރައްވަންޖެހޭ އެންމެ މުހިންމު އެއް ބާޒާރީ މަސްލަހަތު. އަޅުގަނޑުމެންގެ އިޤްތިޞާދު ފުޅާގޮތުން ގެނެސްދީފައިވާ ބައިވެރިން އަޅުގަނޑުމެން ކުރިއެރުވުމާ ތިޔަބޭފުޅުން ދެކޮޅު ކިޔާ. މިނިސްޓަރު ޓޫރިޒަމް ނަމުގައި ފުރާނަތަކެއް ކުރިއަށް ކުރިއަށް. އަޅުގަނޑުމެން ކަމަށް ކުރިއަށް ގެނައުން ގެސްޓު. އަދި! ސަރުކާރު ފައިސާ ދީފައި ކުރިއަށް ގެންދާނެ ޤާނޫނު މިނިސްޓަރު އަދި ވިދާޅުވަމުން އެކަމަށް ތަޢާރަފްކުރެވެނީ. ޖޭޖޭ ފުރުޞަތު ޖޭޖޭ. ރިސެޕްޝަންތަކަށް ސަރުކާރު ފައިސާބަހާ އިދާރީ ކޮމިޝަން ނުލިބޭނަމަ ހިތާ މިހާރު މިއަދު އެބަ ވިދާޅުވޭ، މިހާރު ދަރަނި ރިސެޕްޝަންތަކަށް ކުރަން އެބަ ޖެހޭ، ރިޔާސަތުން ބަޖެޓް ކުރަން އެބަ ޖެހޭ. އާދެ! އެހެންވީމާ، މިއަދު ޤައުމު ކުރިއަށް ކުރިއަށް ގެންދިޔުން ގޮވާލި. ކުރިއަށް ޤާނޫނު ނިމިގެން ދިޔައިމަސް ގައިގާ، އަޅުގަނޑު ކޮރަޕްޝަން ބަޔަކު އަލަށް ގޮވާލައި،

އާންމުންގެ ތެރެއިން އަޑުއިވޭ ގޮތަށް ކޮވިޑު ނިމިގެންދިޔައިރުގައި ޓެކްނިކަލް ކޮމިޓީގައި އުޅުން ބައެއް ޑިރެކްޓަރުން މިއަދު މި އުޅެނީ ރިސޯޓު ހުޅުވަން. ކޮން ގޮތަކަށްތޯ މި ފައިސާ ހޯއްދެވީ؟ މިއަދު އަނެއްކާ؛ އިއްޔެ މީހަކު އަޅުގަނޑު ކައިރީ ބުނި ފެނަކައިގެ އެމް.ޑީ އާއި ކުރީ ފިނޭންސް މިނިސްޓަރާއި ދެ ބޭފުޅުން ވެސް ރިސޯޓެއް ހައްދަވާ ވާހަކަ. ކޮންތާކުން ހޯދި ފައިސާތޯ މިއީ؟ އިއްޒަތްތެރި މަނިކުފާނު ވެސް ބައްލަވަން އެބަ ޖެހޭ މި ބޭފުޅުން މި ފައިސާ ހޯއްދެވީ ކޮންތާކުންތޯ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ފައިސާ މި ގޮތަށް ފުރަގަސް ދީ ދޫކޮށްލުމަކީ އަޅުގަނޑުމެން ރައްޔިތުންނަށް ވެވޭ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ރައްޔިތުންނަށް ވެވޭ ވަރަށް ބޮޑު އިހުމާލެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އާދެ! މި ބަޖެޓު، އަޅުގަނޑު މިހާރުގެ ފިނޭންސް މިނިސްޓަރަށް ދަންނަވައިލަން އޮތީ މި ބަޖެޓު މި ތަނަށް ހުށަހެޅުން. އެހެންނަމަވެސް، މި ބަޖެޓު އެބަ ޖެހޭ އަލުން ދިރާސާކުރެއްވުން. މި ބަޖެޓު ދިރާސާކުރެއްވުމަށްފަހު ފުދުންތެރިކަމާއި ބަޖެޓުގެ ހަމަހަމަކަން އެބަ ޖެހޭ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ޚަރަދުތަކުގެ ދުރުވެރިކަން އެބަ ޖެހޭ، އިންތިޒާމަކަށް ޚަރަދުކުރުމަކަށް އެބަ ޖެހޭ. އުނިއުނިކަމާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ތިބެން ގޮތް ބޮޑުކޮށް ދިރާސާކޮށް ނުދެވޭނެ. އަޅުގަނޑުމެންގެ އިޤްތިސާދު ދާނީ ފުނޑިގެން. އަޅުގަނޑުމެން ދާނީ ދަރަނިވެރިވެގެން. އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤައުމު ދުވަސްކޮޅަކުން ބަނގުރޫޓުވުން މި އޮތީ ބަނގުރޫޓުވެފައި އޮތީ ކައިރިކޮށް...

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ނިންމަވައިލައްވަން ވަގުތުކޮޅެއް ދެއްވުން އެދެން.

ވިލުފުށި ދާއިރާގެ މެންބަރު ހަސަން ޒަރީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދެ! އަޅުގަނޑު ހަމަ ހުރިހާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން އަރިހުން އެދެނީ މި ބަޖެޓާއި ގުޅޭ ވިސްނައިލައްވާފައި، ޚަރަދުކުރެވުން ހުރި ހުރިހާ ދިމާލަކުން ޚަރަދުކުރެވިދާނެ ވާހަކަ ހުރިހާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ފަދައިން ވެސް ދެއްކެވުން. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އުނިކުރައްވައިދެއްވާފައިވާން މަޖިލީހުގެ ރިޔާސަތު ބަލަހައްޓާ ފަރާތަކީ، މަޖިލީހުގެ ރައީސަކީ ބައިވެރިވުމުގެ ބަހުސްކޮށްލުމުގައި ޖާގަ އާއި ފުރުސަތު އޮންނަ ފަރާތެއް ނޫނެކެން. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑަށް ނިސްބަތްކޮށް ވާހަކަތަކާ ވިދާޅުވި ދެކެން ދަންނަވައިލާނަން. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ ދެވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރަނީ، މަޖިލީހުގެ ރިޔާސަތު ވަކި ފަރާތަކަށް ޖެހުމެއްނެތި

ޤާނޫނުއަސާސީއާއި މި ގަވާއިދާއި މަޖިލީހުގެ ނިންމުންތަކާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެ މަތީން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިދާރާއާއި މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާތަކާއި ކޮމިޓީތަކާއި މަޖިލީހުގެ އެންމެހާ ކަންކަން ހިންގުމުގެ އެންމެ އިސްވެރިޔާއެވެ. ދެވަނަ މާއްދާގެ (ނ)ގައި ބަޔާންކުރަނީ، މަޖިލީހުގައި ހިނގަމުންދާ އެއްވެސް ބަހުސްއެއްގައި ނުވަތަ ކޮމިޓީއެއްގެ އާންމު ބައްދަލުވުމެއްގައި ހުށަހެޅިފައިވާ މައްސަލައާ ގުޅޭ މަޖިލީހުގެ ރައީސް ދެކޭ ގޮތް ހާމަކޮށްގެން ނުވާނެއެވެ. އެހެންކަމުން، އެހެންކަމުން އަޅުގަނޑުމެން މި ބަހުސްގައި ވެސް، މި ބަޖެޓް ބަހުސާ ގުޅޭ ގޮތުން ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ފެންނަ ގޮތެއް އަޅުގަނޑު މިތާ އިނދެގެން ހާމަކުރުމެއް އަޅުގަނޑަކަށް ނުކުރެވޭނެ. އޭގެއިތުރުން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދު ހަމަޖެހިފައިވާ ގޮތުން ސަރުކާރު، ކުރީގެ ސަރުކާރު ވެސް މިހާރު ސަރުކާރު ވެސް، ސަރުކާރުތަކުން ކުރާ ކަންކަމާއި ގުޅިގެން ޖަވާބުދާރީކުރުވުމުގެ ފުރިހަމަ އިޚުތިޔާރާއި ބާރު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގައި ދީފައިވާތީ. އަދި އޭގެއިތުރުން ސަރުކާރުގެ އިދާރާތައް އޮވަރސައިޓުކުރާނެ ކޮމިޓީތައް މަޖިލީހުގައި އެކުލަވައިލެވިފައި އެބަވޭ. އެހެންކަމުން، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ސަރުކާރުތައް ޖަވާބުދާރީކުރުވުމަށް، ވަޒީރުން ޖަވާބުދާރީކުރުވުމަށް، ކުރެވިފައިވާ ކަންކަން ބެލުމަށް، ކަންކަމުގެ ހަޤީޤަތް ހޯދުމަށް އިންކުއަރީ ހިންގި ކަމުގައި ވިޔަސް ވެސް، އަދި އެ މަޝްވަރާތަކުގައި ހުށަހަޅުއްވައިގެން މައްސަލަތައް ބެލުވުން ކަމުގައި ވިޔަސް، ވެސް މިއިން އެއްވެސް ކަމަކަށް އަޅުގަނޑުގެ ފިކުރުން، މަޖިލީހުގެ ރިއާސަތުގެ ފަރާތުން، މަޖިލީހުގެ ރައީސްގެ ފަރާތުން އެއްވެސްކަހަލަ ހުރަހެއް ނުއެޅޭނެ ވާހަކަ ދަންނަވަން. އަދި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ސަރުކާރު ޖަވާބުދާރީކުރުވުމުގައި ކުރައްވާ ކަންކަމުގައި މަޖިލީހުގެ އިދާރާގެ ފަރާތުން ފުރިހަމަ އެއްބާރުލުން ލިބޭނެ ވާހަކަ ދަންނަވަން. އަޅުގަނޑު ދެން ފުރުޞަތުއަރުވަން، ދިއްދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަބްދުﷲ ވަޙީދަށް.

ދިއްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަބްދުﷲ ވަޙީދު ވާހަކަދައްކަވަމުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 2024 ވަނަ އަހަރަށް ހުށަހަޅާ ބަޖެޓުގެ ބަހުސް، މުޅި ޖުމުލަ 49 ބިލިއަން ރުފިޔާ މި ބަޖެޓުން ހުށަހެޅިފައިވޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މި ބަޖެޓު ހުށަހެޅިގެންދާ ވަގުތަކީ ހިނގަމުންދިޔަ ސަރުކާރުގެ ދައުރު ހަމަވި އަދި ސަރުކާރުތައް ބަދަލުވެ، އަދި ސިޔާސީބަދަލުތަކާ ދެމެދު ގުޅިގެން ކުރިމަތިވާ ބަޖެޓެއް. ބަދަލުވުމުގައި މިފަދަ ހާލަތެއްގައި އަޅުގަނޑުމެން ރައްޔިތުންނަށް ހިއްސާކުރުމާއި ބާރު ކަނޑައަޅާނެ މިފަދަ ބަޖެޓުތަކުން ހާސިލުކުރަން ބޭނުންވާ ކަންކަން ދެނެގަނެވޭނެ ވަގުތު. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ބަޖެޓު އެކުލަވައިލުމުގައި ރައްޔިތުންގެ ސިފަ ހިމެނިގެން ވާން ޤާނޫނީ ކަރުދާހެއް ބަޖެޓަކީ. ދިރިއުޅުން ރައްޔިތުންނަށް ފަސޭހަކުރުމުގެ އިތުރުން ބޮޑު ހަރަކާތެއް ކުރުމުގެ ހިއްސާދާރުކަމުގެ

ތަޢާރަފްކޮށް މި ބަޖެޓް އެބަ ހުށަހަޅަމެވެ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަދި ސިޔާސަތުތަކާ އެކުގައި އަލުން ޒަމާނު ހާލަތު ބަދަލުވެ، ޤައުމުގެ ހާލަތު މުޅިން ނާމާން ބިރުވެރި ހާލަތެއްގެ ގޮތުގައި ސިޔާސަތުތަކުން ކުރިމަތިވެއްޖެއެވެ. އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ؛ އަޅުގަނޑުމެންނާ މި ކަށަވަރުކޮށް މި އަންނަނީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ހުރިހާ އިސްލާހު ތިޔަ ވަރުގަދަކޮށްފައިވާ ތާއަބަދު ދިވެހި ޤައުމު މުދައްރިސް މި ދުވަސް ގޮތް. އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ؛ އަޅުގަނޑުމެންނާ މި ޖުމްހޫރިއްޔާގެ މި ހަރަކާތްތަކުގައި ކޮންމެ ދުވަހަކު ދިވެހި ޤައުމު ބަދަލުކުރުމަށް ދުވަހުގެ ގޮތުގައި، ދިވެހި ޤައުމު ގެންދިޔަ ދުވަހުގެ ގޮތުގައި ކުރާ ކަރުދާ ނުލާ. ވަރުގަދަކުރުމަށް މި އަންނަނީ ކަންކަމާ އަޅުގަނޑުމެންގެ ތަޖުރިބާއާއެކު ގޮތުގައި ދުކަންޖެހޭ. ހާއްސަކޮށް ސިޔާސީ މާލީއަހަރު މި އަންނަނީ ކޮންމެ ކަމަކު ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ހުރި ބިރުވެރި ކަމެއް ކުރަނީ ދައުލަތްތަކުގެ ނުލޭ. އެ ކަންކަން އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ހުއްޓުވަނީ. ކޮންމެވެސް ރިސާލަތުން ކަންކަން ހަމައަށް އެޅުން ޖެހޭ. އެހެންވީމާ، ދިވެހި ދައުލަތް މިއަދު ދިމާވި ހާލަތާ ވެސް އަދި ދިވެހިރާއްޖެއަށް ޤާބިލުވުމަށް ފަސޭ އަހަރު ދުވަހުގެ ދިމާވި ހާލަތާ ވެސް ކުރިން ދުވަހަށް ދިމާވި ހާލަތާ ދިމާވި ހާލަތު ވެސް ނުން. އަދި ދުނިޔެއަށް ދިމާވި ހާލަތު ވެސް ނުން. އެހެންނަމަވެސް، އެ ހާލަތުގައި އަޅުގަނޑުމެން ކުރި ދު ކުރަން. އެއް ކުރަ ރައްޔިތުންނަށް ދުވަންދިޔަ ޚިދުމަތްތައް ސަރުކާރުގެ ހަރަކާތްތަކުގައި ނިކަމެތި، ރައްޔިތުންނަށް މަދުމަގުން ނިކަމެތިކަން ޚިދުމަތް ދިނުމަށް ޚިދުމަތްތައް ބަޖެޓް މުހިންމު ހެކި ކުރު ސަރުކާރުގެ ސިޔާސަތުތައް. އަޅުގަނޑުމެން ރާއްޖެތެރޭގެ ބައެއް ދުވަހުގެ ތެރޭގައި އެ ދެމެހެއްޓެނިވި ސަލާމަތީ ސަރުކާރުގެ މަޤްޞަދު އެއީ ކުރިއަރަމުން ދިޔަ ބަޖެޓް ދެކުނަށް ޚިދުމަތް އިތުރުކުރުމަށް ޤަވާއިދުގެ ރަޙްމަތްތެރިކަން ދިވެހިރާއްޖެއާ ހަމަތަކެއް. ދިވެހި އިޤްތިޞާދީ ޙާލަތު ދެމެހެއްޓެނިވި ގޮތެއްގައި އަޅުގަނޑުމެން ދިރިއުޅުމުގެ ފެންވަރު ރަނގަޅު ކުރުމަށް. ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ވެސް ބަދަލުތަކެއް ވެސް ނުކުތުމަށް. ދިވެހި އަޅުގަނޑުމެން ދިރިއުޅުމުގެ ފުރުޞަތު ސަރުކާރުން ސިޔާސަތުތަކުގެ ނިކަމެތި. އެ ދުވަހު ދިވެހި ޙާލަތު ސަރުކާރަށް ބަޖެޓް ކަންތައް ކޮންމެ ރަށެއްގެ ރައްޔިތުން ދިވެހި ސަރުކާރުގެ ސިޔާސަތު ދެމެހެއްޓެނިވި. ބަދަލުތަކުގައި އެ ސަރުކާރުގެ ސިޔާސަތު ދިވެހިރާއްޖޭގެ އަދަދު ބޮޑުވެ. އެ ހާލަތުގައި އަހަރެން އެއް ދުވަހަށް ދިވެހި އިޤްތިޞާދު ރާއްޖޭގެ ފޮނުވި ކުރިން ދިރިއުޅުމުގެ ފުރުޞަތު ސަރުކާރުގެ ހަރަކާތްތެރިވުން ވެސް ދިވެހި ދެމެހެއްޓެނިވި ސަރުކާރުގެ ސިޔާސަތު ކުރިއަރުވައިދިނުމަށް. އަޅުގަނޑުމެން އެ ޤައުމު ރައްޔިތުންނަށް ފުރުޞަތު ސަރުކާރުގެ ބަޖެޓް އަދި ދިވެހި ދެމެހެއްޓެނިވި ކުރިއަރުވާ ކަމަށް، ދިވެހި ގޮތުގައި ދިވެހި ކުރިއަރާ ދުވަހަށް ރައްޔިތުންގެ ދިރިއުޅުން، އެ މުޖުތަމަޢުގެ ބަޖެޓް އެބަ އަޅުގަނޑުމެން ބަދަލުގައި ފުރުޞަތު ދިނުމަށް، ހަމަ ރައްޔިތުންނަށް ފުރުޞަތު ކުރިއެރުމަށް ދިރިއުޅުމުގެ ދުވަހު ދުވަހު ޙަޤީޤަތެއް. އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ؛

ކޮންމެ ފަހަރަކު މިފަދަ ގޮތަކަށް ކަންކަން އަނބުރާ ކޮންމެފަދަ ގޮތަކަށް ފާހަކަދެއްކުމަކީ ޤައުމަށް ވެސް ރައްޔިތުންނަށް ވެސް ހެވެއް ހުރި ގޮތެއް ނޫން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އިޤްތިޞާދީ ގޮތުން ބަލައިލާއިރުގައި ދުނިޔޭގެ އިޤްތިޞާދީ ގޮތުން، އިސްތިޤްރާރު ގެއްލުމާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި އަންނަ އަހަރު ދަތިވާނެ ކަމަށް އެބަ ލަފާކުރޭ. އައި.އެމް.އެފުން ވެސް، ވޯލްޑް ބޭންކުން ވެސް އަދި ދުނިޔޭގެ ހުރިހާ މާލީ އިދާރާތަކުން ވެސް ގަބޫލުކުރޭ އިޤްތިޞާދީ ކުރިއެރުންތައް އަންނަ އަހަރު ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް މަޑުޖެހޭނެ ކަމަށް. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދު ވޭތުވެދިޔަ، ކޮވިޑުގެ ކުރިން ހުރި ގޮތަށް އަލުން އަނބުރާ ގެންދެވިއްޖެ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވަޒީފާގެ ބާޒާރުގެ ކަންކަން ހަމައަކަށް އެޅުވިއްޖެ. ރާއްޖެއަށް އަންނަ ޓޫރިސްޓުންގެ އަދަދު އިތުރުކުރެވިއްޖެ. މި ދެންނެވި ކަންކަމުގެ ރަނގަޅު ކަންކަމުގެ ތެރެއިން އަޅުގަނޑުމެން ހާސިލުކުރަންޖެހޭ ކަންކަން ވެސް އެބަ ހުރި. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފިސްކަލް ސަސްޓެއިނަބިލިޓީގެ ދަށުން ހާސިލުކުރަންޖެހޭ އަދި ކުރަންޖެހޭ ކަންކަން ވެސް އެބަ ހުރި. މާލީ ޒިންމާގެ ތެރޭގައި އަޅުގަނޑުމެން ކުރަންޖެހޭ ކަންކަމަކީ ޖީ.ޑީ.ޕީގެ ނިސްބަތުން، ޤައުމީ އުފެއްދުންތެރިކަމުގެ ނިސްބަތުން ޤައުމުގެ ދަރަނި އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ޖެހޭ 60 ޕަރސެންޓުން ދަށްކުރުމަށް ބަލައި މަސައްކަތްކުރަން. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިއަދުގެ ގޮތުގައި 114 ޕަރސެންޓުގައި މިއަދުގެ އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ބަޖެޓު ހުށަހަޅާއިރުގައި ޤައުމުގެ އުފެއްދުންތެރިކަމުގެ ނިސްބަތުން ދަރަނި ހުންނަނީ. ހަމަ އެއާއެކުގައި ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގެ ޑެފިސިޓު އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ބަޖެޓުން ފާހަގަވަނީ 12 ޕަރސެންޓުގައި ހުންނަ ކަމަށް. ޖީ.ޑީ.ޕީގެ ނިސްބަތުން އެ އަދަދު އަޅުގަނޑުމެން 5 ޕަރސެންޓަށް ދަށްކުރުމަށް ބަލައި މި މަސައްކަތްކުރަނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އެއީ އެއް ދުވަހުން ވާން ކަމެއް ވެސް ނޫން. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވޭތުވެދިޔަ ދުވަސްތަކުގައި ދިމާވި ގޮންޖެހުންތަކަށްފަހުގައި އެއީ ފަސޭހަ ކަމެއް ވެސް ނޫން. އެހެންނަމަވެސް، އެ ކަންކަން އަޅުގަނޑުމެން ބައްޓަންކުރަނީ މި ދެންނެވި ގޮތަށް ޤައުމުގެ ހަމަޖެހުން ގެއްލުވައިނުލުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑުމެން ދައުލަތުގެ ބަޖެޓާ އެކުގައި ދައުލަތުގެ ޚަރަދުތައް އިންތިޒާމަށް ބޭނުވާ ވާހަކަ، އެ ވާހަކަ އަބަދު އެބަ ދައްކާ. އަޅުގަނޑުމެން އެކަމުން ސަލާމަތްވުމަށް ބަލައި ކުރަން ޖެހޭ ކަން ކަމެއް އެބަ ބަލަނީ. ބަޖެޓުގެ 70 ޕަރސެންޓަކީ ރިކަރަންޓް ހަރަދު ކަމުގައި އެބަ ހިނގާ. އެއީ މުސާރަ ދިނުމާއި އަދި ޕެންޝަން ދިނުމަށް ބަލައި ކުރާ ހޭދައިގެ ސަބަބުން އަޅުގަނޑުމެންގެ ހަރަދުތައް މި ބޮޑުވެގެން މި ދަނީ. ދުނިޔޭގެ މި އަންނަ ބަޖެޓުގައި ސަރުކާރު ހިނގާނެ ބަލައި ވެސް، ނޫ ހަރުމަތަށް ދިނުމަށް ބަލައި ވެސް އެބަ ޖެހޭ ހަރުދަނާކުރަން. ހަރުދަނާކޮށްގެން ކުރިއަށްދެވިގެން ނޫނީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހޭދަކުރުމުގެ ދަށްވާކަށް ނެތް. އެ ކަންކަން ހަރުދަނާކުރުމުގެ ބަޖެޓުގައި އަޅުގަނޑުމެން ދޭ ހުރި ފިޔަވަޅުތަކާއި ބަޖެޓުން ހަރުދަނާކޮށްދެނީ. އެ ކަންކަން ކުރާނީ. އެކަމާއެކު އަޅުގަނޑުމެން ހުރިހާ ބަޔަކާ ގުޅިގެން ސަރުކާރުގެ ދާއިރާ ހަރުދަނާކޮށް ކޮންޓްރޯލްކުރާނަން ސަރުކާރުގެ ބަޖެޓުގެ ބެލެނިވެރިކަމާ ދަނޑިވަޅު ކުރުން. އެ ކަންކަން ކުރާނީ އަޅުގަނޑުމެން މި ހަރުދަނާކޮށް

ކުންފުނިތަކުގެ ދެމުންދާ ހިދުމަތްތަކުގެ އަގުތަކަށް އެ އަންނަ ބަދަލުތަކަށް ރަނގަޅަށް ދިރާސާކުރުވުމުން. ކޮވިޑަށް ފަހުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ ހާލަތު ބަދަލުނުކުރެވިގެން މި ދަނީ. އެކަމަކު ކުރިއަށް އޮތް ތަންކޮޅުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ ހާލަތު ބަދަލުކުރުމަށް ޓަކައި މަސައްކަތްތަކެއް ކުރެވިއްޖެ ކަމުގައި ވެއްޖެއްޔާ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ ހާލަތު ބަދަލުކުރެވޭނެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ޕްރައިވެޓް ސެކްޓަރައަށް އަޅުގަނޑުމެން ދޭ، ކަންކަންކުރުމަށް ޓަކައި ދޭ ފުރުޞަތުތައް ފަހިކޮށްދިނުމަށް ޓަކައި މަސައްކަތްކުރަން އެބަ ޖެހޭ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަވެގެން މި ދިޔައީ ކޮވިޑަށް ފަހުގައި ސަރުކާރުގެ ހިއްސާވާ ކުންފުނިތަކުން އެ ކަންކަމުގެ ތެރޭގައި ހިއްސާވެގެންދިޔަ މިންވަރު. އެހެންނަމަވެސް، އެ ކަންކަން ވެސް ބަދަލުކުރުމަށް ޓަކައި މަސައްކަތްކުރަން ވަގުތު މި އޮތީ. ޕްރައިވެޓް ސެކްޓަރަށް އަޅުގަނޑުމެން ދޭނީ ފުރުޞަތުގެ ދިރިގެން އެ މަސައްކަތް އަޅުގަނޑުމެން ކުރިއަށްގެންދަމުންދާއިރު އިޤްތިޞާދުކުރިއެރުމާ އަޅުގަނޑަށް ފެނިގެން ހަމަ ތަނަވަސް ކަންކަން ބަދަލުވެގެންދާނެ ކަމަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑުމެންނާ އިސްތިރާތީޖީތަކުގައި މި ވާ ވައްދުމަތަކާ އަޅުގަނޑުމެންގެ އިޤްތިޞާދީ އެކަށީގެންވާ ވައްދުމަތަކުގެ އެބަ ދެކެންނަނީމެވެ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ގާނޫނީ އިޤްތިޞާދު ގުޅިގެން އެ ކަންކަން ކޮމްޕެއަރކުރުވިއްޖެ ނޫނީ އެ ގޮތުން ފުރުޞަތުވާތީގެ ހަމައެކަނި އެ ކަންކަން ކޮމްޕެއަރކުރުވިއްޖެ ކޮށް ނޫނީ މިންވަރަކަށްކަމުގެ އެބަ ދެކެންނަނީމެވެ. ދައުލަތުގެ މާލިއްޔަތަށް އަސާސްކުރުމާ ހަރުދަނާ ވައްދުމަތަކުއްވުން ބަޔަކު ހަދަން ސާފުކުރަން އެބަ ޖެހޭ. މުސްތަޤްބަލުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޒިންމާ ހަމަ މަޤާމު އެޅުވިޔަނުދީ އަޅުގަނޑުމެން މި އިންތިޒާމުތަކުގައި މި މާލިއްޔަތު ކުރާ ބޭރުމަތީ، އިސާފޮއްޓާ ބާޖެޓު ޑޮލަރު ކުރުވާ ކަންކަމުގެ ބާރު ފިޔަވަޅު ގޮތަށް ފުރުޞަތުތަކުގެ ދެމެހެއްޓުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހުރިގެން. އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ ކަންކަން މަގުފަހިކުރުވިޔަނުދީއިރުގާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފުރުޞަތު ދެއްވުމުގެ އިސްތިހާރު ރައީސްގެ ބަދަލުގެންނަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ރައީސްގެ ކަންކަން ކުރިމަތީ ޓަކައި އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ޖެހޭ ވިސްނަން ކަންކަން ރަނގަޅު މަގުން ގެނެސްދޭނެ ބަލަން. ރަނގަޅު ޖަވާބުދާރީ ސިސްޓަމަކަށް ކަންކަން، ޚާއްޞަކޮށް ޖަވާބުދާރީ ސިސްޓަމް ގެނެސްދީގެން ޓަކައި ކުރަންޖެހޭ މަސައްކަތްތަކެއް އެބަ ހުރި. އަޅުގަނޑުމެންގެ އިޤްތިޞާދީ ހަރަކާތްތަކާ ދުވަހުން ބިނާވާ ގޮތްތަކުގައި ކުރިއަށް ގެންދަމުން ޓަކައި އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ޖެހޭ ވިސްނަން މަސައްކަތްތަކާއި ކުރުން. މިއަދު މި ދިރާސާކުރާ އެކި ހާލަތުގައި އަޅުގަނޑުމެން މި ފެންނަނީ އިޤްތިޞާދީ ކަންކަން އަދުން ބައިބަންޑުކުރުން ޓަކައި ދިން ގިނަ ތަނަވަސްކަން ކުރިއަށް. އެހެންނަމަވެސް، ޒަރޫރީ އެދުނުދެކިފައިވާ އަދި ޒަމާނުގެ އެ ހުރި ވަސީލަތްތަކާ ފުރިހަމަ ގޮތުގައި ބޭނުންކުރުމުން އަޅުގަނޑުމެން އެ ހާލަތު ބަދަލުކުރުމަށް ޓަކައި ވީހާވެސް ކުރިއަށް ގެންދަމުން ދިޔައިމަ، ޚާއްޞަކޮށް އިޤްތިޞާދީ ކަންކަން ރަނގަޅު ސަރަހައްދަށް ތަރައްޤީވާނެ. އިސްލާހުކުރުމާ ދައުލަތުގެ ޚަރަދާއި ފިނޭންސް އިންތިޒާމުތަކުން އެބަ ދަނީ ބަދަލުވަމުން. އެ ވަގުތުން

މަސައްކަތްކުރެވުނީމާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި އިޤުތިޞާދީ ހާލަތު ރަނގަޅުކުރުމަށް ބަލައި އަދި މި އިޤުތިޞާދީ ޝަފާފުވެރިކަން އިތުރުކުރުމަށް ބަލައި ވީނަ މަސައްކަތްތަކެއް ކުރެވޭނެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ދައުލަތުގެ އާމްދަނީ ހަރުދަނާކޮށް ކުރިއަށްގެންދިއުމަށް ބަލައި ބަޖެޓުގެ ނިޒާމު އެބަ ޖެހޭ ހަރުދަނާކުރަން. ބަޖެޓުގެ ނިޒާމުގެ ތެރެއިން އެ ގެއްލިގެންދާ މިންވަރު ދެނެގަންނަން އެބަ ޖެހޭ. ކޮންމެ ގޮތަކަށްވެސް ދައުލަތަށް އެ ހޭދަ، ފައިސާ ފުރިހަމަ ގޮތެއްގައި ގެނެވޭނީ؟ އަޅުގަނޑުމެންގެ އާމްދަނީ ބަޖެޓް އިޤުތިޞާދުގެ ހިއްސާވާ ކަމަކީ ޑިރެކްޓް. ޑިރެކްޓް ފާއިދާއިން ދިވެހިރާއްޖެއަށް ފުރިހަމައަށް ފައިސާ، އާމްދަނީ ވަދެނީ އެބަ ބަލަންޖެހޭ. މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ ފާހަގަވޭ ޑިރެކްޓް ދާއިރާއިން ހަތަރު ބިލިއަން ޑޮލަރު އެ އިޤުތިޞާދުގައި އެނބުރޭކަން. އެ އަދަދު އިތުރުކުރުމަށް ބަލައި ބަހާއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ ޖެހޭ އަޅުގަނޑުމެންގެ ގްރޫޕްތަކަށް ވެސް، ގަވާއިދުތަކާ ވެސް ބަދަލުގެނެސްގެން. ހާއްސަކޮށް އެމް.އެމް.އޭގެ ދައުރު އިންތިހާއަށް ފުޅާކުރަން އެބަ ޖެހޭ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެންދަނީ އެމް.އެމް.އޭގެ ތެރެއިން ވެސް އަބަދުވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބަޖެޓް ބަޖެޓު އަންނައިރުގައި ކަންބޮޑުވުންތަކެއް ފާހަގަކުރޭ. އެހެންނަމަވެސް، އެމް.އެމް.އޭގެ ދައުރާއި އެމް.އެމް.އޭގެ ގާނޫނުގައި އަ ބަދަލުގެނެސްގެން ދިޔައީ އެކި ބާރުތަކާ މެދުގައި އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނައިލާއިރުގައި ޤައުމުގެ ހާލަތު، ޤައުމުގެ އިޤުތިޞާދީ ހާލަތު ރަނގަޅުކުރުމަށް ބަލައި ގިނަގުނަ ފިޔަވަޅުތައް، ގިނަގުނަ ކަންކަން ކުރެވޭނެ. އެ ކަންކަން ޤާނޫނުގައި ފުރިހަމަކޮށްގެން ކުރެވުނަމަ އަޅުގަނޑުމެންނަކީ އަބަދުއަބަދު އެ ނުތަނަވަސްތަކުގެ ވާހަކަ ދައްކާކަށް ނުޖެހޭނެ. އެހެންނަމަވެސް، އެމް.އެމް.އޭގެ ގާނޫނު ފުރިހަމަކަމުގައި ތަޢާރަފްކުރެވުނު ބަލައި ގަވާއިދުތަކާ ދާއިރާތަކުގެ ތަކުރާރުކޮށް ދެކޭތީ. އެހެންވީމާ، އެމް.އެމް.އޭގެ ގޮތުން ފުރިހަމަކަމުގައި ތަރުޖަމާކުރުމަށް ބަލައި ތަފާތު ސިޔާސަތުތަކާ ދާއިރާތަކުގެ ކަންކަން ދެކޭތީ. އެހެންވީމާ، ސިޔާސަތު ބަލައި ދަށުން ކަންކަން ކުރެވޭތޯ. ހަމައެހެންމެ އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނަން ޖެހޭ ބޮޑު ސިޔާސަތުތަކާއި، ސިޔާސަތު ބަދަލުކުރުމަށް ބަލައި އެ ކަންކަން ކުރެވޭތޯ ބަލަން އެބަ ޖެހޭ. ހަމައެހެންމެ އިޤުތިޞާދީ ހާލަތު ރަނގަޅުކުރުމަށް ބަލައި އެ ކަންކަން ކުރުމުގައި ޕޮލިސީ މަސައްކަތްތައް ކުރަންޖެހޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑުމެންގެ އިޤުތިޞާދީ ހާލަތު ހަމައެކަނި ރަނގަޅުކުރެވޭނީ ޕޮލިސީ އަޅުގަނޑުމެންގެ އާމްދަނީއާއި، ޚަރަދާއި، ދަރަންޏާ އަދި ދައުލަތުގެ ރިޒަރވް އެކަށީގެންވާ ރަނގަޅުކޮށްގެންނެވެ. ސިޔާސީ ޕްރެޝަރުތަކާއި ސިޔާސީ ފިކުރުގެ ހާލަތުގެ ކަންކަން ވެސް އެބަޖެހޭ ރަނގަޅުކުރަންޖެހޭ. ހަމަ މި ބަދަލުތައް ޕްރޮގްރާމްތަކުގެ ސިޔާސީ ޕްރެޝަރު ދުވަހު ވެސް އިންތިހާއަށް ބޮޑު. ފިޔަވަޅުތައް އަޅުއްވަމުން ދަނީ މި ހަމަ ހަރަކާތްތަކަށް ވެސް، ބަޔަކު ވެސް ހުރި ރަނގަޅުކުރަންޖެހޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މި ކަންކަން ބަދަލުކުރުމަށް ބަލައި އެ ޕޮލިސީތަކުގެ ވެސް އަދި ޕްރެޝަރުތަކާ ދައުލަތަށް ވެސް ބަދަލުގެނެސްދޭ. ހަމައެހެންމެ ރަނގަޅުކުރުމަށް އެ ދެ ވިސް ސިޔާސީ ޕްރެޝަރު ތިމާވެއްޓަށް މި ކަންކަން ކުރަމުން ގެންދަން. ހަމައެކަނި ވިސް އެއީ ޕްރެޝަރު އިޤުތިޞާދު

ކޮންގެން ވެރިކަމެއް ހަވާލުކުރަނީ. އޭގެ ބަދަލުގައި، ވެރިކަންކުރުމުގެ ބަދަލުގައި ވެރިކަން ދެމެހެއްޓުމަށް ޓަކައި ކުރަންޖެހޭ މަސައްކަތްތަކެއް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެންނަނީ. ވެރިކަން ދެމެހެއްޓުމަށް ޓަކައި މަސައްކަތްކުރާ ކޮންމެ ހާލަތަކީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ހަރަދަން އިތުރު ބަދަލުތަކެއް އަންނަ ކަމެއް. އެހެންވީމާ، އެ ކަންކަން ބައްދަލުކުރުމަށް ޓަކައި އެބަޖެހޭ ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ ހިންގުން ހަރުދަނާކުރުމަށް ސިޔާސީ ފިކުރުގެ އެ ވިސްނުންތަކުގެ ނިޒާމު ރަނގަޅުކުރުމަށް. ޕާޓީއެއް އުފެދިފި، އެ ވިސްނުމުގައި އުފެއްދެވިގެން މި ދަނީ [illegible] ވަރަށް ރައްޔިތުންގެ ޤުރުބާނީން. ވަރަށް ގިނަ ރައްޔިތުން ދުނިޔެ ދޫކޮށް، އެއްބަސްވެ ނުކުމެގެން ހާލަތުގައި [illegible] [illegible] ހާލަތުގައި އެ [illegible]. އެ ރައްޔިތުންގެ [illegible] އަޅުގަނޑުމެން ދޫކޮށްލާފައި ހިތުހުރިގޮތަކަށް ކަންކަން ބައްޓަންކޮށްގެން ދިޔައިމަ [illegible] [illegible] ވެސް އަދި ޤައުމުގެ އިޤްތިޞާދަށް ވެސް [illegible] ނޫން. ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުން ހަރަދުކުރަންޖެހޭ ބޮޑު ނިސްބަތެއް [illegible] [illegible] [illegible] ދަނީ. ދައުލަތުގެ [illegible] [illegible] ބޮޑު ނިސްބަތެއް [illegible]. އެހެންވީމާ، ދައުލަތުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަޅުގަނޑުމެންގެ މި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] ސިޔާސީ ވަޒީފާތަކުން މި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އެހެންވީމާ، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 3 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. 500 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ހިންގުމަށް ބަޔާއި މި ބަޖެޓުގައި ހިމަނާފައިވާއިރުގައި އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާ ދިއްދޫގައި ހިންގާނެ އެއްވެސް މަޝްރޫޢެއް އެ ބޭފުޅުން ޖަހާފައި ނުވީމަ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ދެން އަޅުގަނޑު ހިތާމަކުރަނީ، ޕީއެންސީގެ އާ ސަރުކާރުން ހިންގާ އާ މަޝްރޫޢުތަކުގެ ތެރޭގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާގެ މަޝްރޫޢެއް ހިންގުމަށް ޖަހާފައި ނުވީ؟ އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ މި ބަޖެޓުގެ މަސައްކަތް އަޅުގަނޑުމެން ކޮށް ނިންމަމުންދާއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެން ރައްޔިތުން އެދޭ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ރަށުގެ ޖުވާނުން އެދޭ އާ ޖުވާނުންގެ މަރުކަޒެއް މި ބަޖެޓުގައި ހިމެނިގެންދާނެ. ހަމައެއާއެކުގައި މިހާރު އަޅަމުންދާ 75 ހައުސިންގ ޔުނިޓުގެ އިތުރުން 25 ހައުސިންގ ޔުނިޓް އެޅިގެންދާނެ. އަދި ފުޓްސަލް ކޯޓުގެ އެކޮމަޑޭޝަން ނޫނީ ދަނޑުގެ މަސައްކަތް އޭގެތެރޭގައި ހިމެނިގެންދާނެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އިޢާދަކުރެއްވިއްޔާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ބަޖެޓު ނިމިގެންދާއިރުގައި މި ދެންނެވި ކަންކަން ހިމެނުމަށް ބަޔާއި އަޅުގަނޑު މަސައްކަތްކޮށްދޭނަން އެ ކަންކަން ކުރުވުމަށްޓަކައި އިނގޭތޯ...

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވާހަކަފުޅު ނިންމަވައިދެއްވުން އެދެން.

ދިއްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަބްދުﷲ ވަހީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑުގެ އުންމީދަކީ ރައްޔިތުންނަށް މި ބަޖެޓުން ވެސް އުނދަގޫތަކުގެ ތެރެއިން ވެސް އުންމީދީ ބަޖެޓެއްގެ ގޮތުގައި މި ބަޖެޓު އެބަ ވާންޖެހޭ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ޤައުމު ހަމަޖެހުން ބަނދަރުތައް ފުޅާކުރުމުގައި ދަނޑުވެރިކަމާއި މަސްވެރިކަމުގައި ހަމަހަމަ ތަރައްޤީކުރަން އެބަޖެހޭ. އަޅުގަނޑުގެ އުންމީދަކީ އިޤްތިޞާދީ ގޮތުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހަމަ މި ބަޖެޓުން ވެސް ދުރިހަމަކުރުމުގައި ތަރައްޤީވެގެންދާނެ ކަމަށް. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ދެން އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު އަރުވާނީ ކެލާ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ސަލީމަށް. މާފުކުރައްވާތި ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ދެން އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު އަރުވާނީ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވިލިނގިލީ، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ބައްލަވާ. ދެން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވިލިނގިލީ ދާއިރާގެ ވާހަކަފުޅު ދައްކަވާނީ...

ކުރިއަށް އިންނަ ބަޖެޓަކަށް ފުރުޞަތު އަރުވަމުން މި ދަނީ. އާދެ! ގުރައިދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝާފިޢް.

ގުރައިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝާފިޢް ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 2024 ވަނަ އަހަރަށް ސަރުކާރުން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ 49.6 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ބަޖެޓަކީ މި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތާރީޚުގައި މިހާތަނަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ހުށަހެޅި އެންމެ ބޮޑު ބަޖެޓު. އަޅުގަނޑު ހިތާމަކުރަނީ މި ބޮޑު، ބިޔަ ބަޖެޓު މިތަނަށް ހުށަހަޅާފައިވާއިރު އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާއަށް އާކަމެއް 2024 ވަނަ އަހަރު ހިމަނާފައިނުވުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާއަކީ ހަމައެކަނި އެންމެ ރަށަކަށް ބޮޑުކަމުގައި ވިޔަސް ބަޖެޓުން އެކަމު މިދިޔައީ ޖާގަދެއްވާ، އެތައް މިލިއަން ރުފިޔާއެއް ހަމައެކަނި އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ [illegible] ބަޖެޓުގެ ކޮންމެ ކަމަކީ ދަތުރުކުރުމާ އެއް ނެތް. ނަމަވެސް، އަޅުގަނޑަށް މި ބަޖެޓު ސަރުކާރުން ހުށަހަޅާފައި [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެއް ރަށަކަށް އެންމެ ގިނައިން ޓޫރިސްޓުން އަންނަ، ގެސްޓްހައުސް ޓޫރިޒަމް އެންމެ ފުޅާދާއިރާއެއްގައި ކުރާ ކ.ގުރައިދޫ މި ވަނީ މި ބަޖެޓުގައި މުޅި ރަށް ޖަހާލާ ބަނދަރުކޮށްފަ. ހަމައެކަނި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މަޖިލީހުގައި ބަޖެޓުގައި ހިމަނާފައިވާ ކަނޑައެޅިގެން [illegible] ފެންނަނީ މާލޭގެ ޖަމާ [illegible] މަސައްކަތް. މާލޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ގެސްޓް ވިޔަފާރި [illegible] އޮޅުވާލާ ކަމެއް މިގައި ހިމަނާފައި ނުވާކަމީ އަޅުގަނޑު ހިތާމަކުރާ ކަމެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އެންމެ ބޮޑު އާބާދީއެއް [illegible] އެއް ރަށް [illegible] ހަމައެކަނި ބަޖެޓުގައި ހިމަނާފައި މި އިންނަނީ 6 މިލިއަން ރުފިޔާ. އަޅުގަނޑު ހިތާމަކުރަން އުޅުމީ ރައްޔިތުން ދިރިއުޅޭ، އެންމެ ބޮޑު [illegible] ރާއްޖޭގެ މިވަރުގެ ހިމަނާފައި ބަޖެޓް މި ތަނަށް ހުށަހަޅައި އޮޅުވެދެން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅައި މިވާ 2024 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ހިމަނާފައި މިވާ ކަންތައްތަކަށް ބަލާއިރު މަޖިލީހުގައި ހުރި ސުޕަރމެޖޯރިޓީގެ 70 ޕަސެންޓް ތަރައްޤީކުރުން، މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާގެ [illegible] އަޕްރޫވްކުރުން، [illegible] އަޕްރޫވްކުރުން، މަޖިލީހުގެ ޖުމްލަ ޤާނޫނު 9 އަޕްރޫވްކުރުން، މަޖިލީހުގެ [illegible] ގައިޑްލައިން ޤާނޫނު 1، 2، 3 އަޕްރޫވްކުރުން، މިހެން ހިމަނާފައި މިވާ ކަންތައްތައް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ނިމިދިޔަ ސަރުކާރަކީ އެހެން އެއްވެސް ސަރުކާރަކަށް ވުރެން [illegible] ސަރުކާރެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ހަމައެކަނި ނިމިދިޔަ ސަރުކާރުން [illegible] ތަރައްޤީއެއް ފެނިގެން ދިޔަ ޕްރޮޖެކްޓް ވަނީ ހިނގާފަ. މިގޮތުން ބަޖެޓުކުރުން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ދާއިރާގެ 24 ހެކްޓަރުގެ ބިން ވަނީ ހިއްކައި ނިމިފައި ނިމިދިޔަ ސަރުކާރުން. [illegible] އައިލެންޑެއް ވަނީ ހަދައިދީފަ. [illegible] ވަނީ ހަދައި

ނިމިފަ. މާފުށީ ވޭސްޓް މެނޭޖްމަންޓް މަސައްކަތް ވަނީ ފެށިފަ. ބަނދަރު އަޕްގްރޭޑްކުރުމުގެ މަސައްކަތް ފެށިގެން މިހާރު ނިމުމަކާ ގާތަށް ދަނީ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މިއީ 5 އަހަރުގެ ސަރުކާރަކަށް ކޮވިޑަށް 2 އަހަރު ކަނޑާފައި މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ހިތްހަމަޖެހޭ މިންވަރަށް އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާއަށް މި މަސައްކަތްކުރެވިފައި މިހިރީ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު ހިތާމަކުރަނީ މިހާރު މި އުފެދިގެން އައި ސަރުކާރު، ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ މުޙައްމަދު މުޢިއްޒަށް މާފުށި ނުފެނުނީ ޕީއެސްއައިޕީ އަޅުގަނޑު [illegible]. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ [illegible] އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވާހެން މުޅި ދިވެހިރާއްޖޭގައި އެންމެ މީހުން ދިރިއުޅޭ ހަމައެކަނި [illegible] އެންމެ ބޮޑު އަދަދަކަށް [illegible] ފައިސާ [illegible] [illegible]. މިހާރުވެސް މާފުށީގެ ހިސާބުތަކުން ދައްކާ ގޮތުން 2000 ބެޑު މާފުށީގައި މިހާރުވެސް އޮޕަރޭޓްވަމުން އެބަދޭ. މިއަހަރު ނިމޭއިރު އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ، ލަފާކުރާ ގޮތުގައި 1500 އިތުރު ބެޑު އިތުރުވާން ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން މި ލަފާކުރަނީ. މާފުށީގެ ނަރުދަމާގެ މައްސަލަ [illegible] ހުށަހަޅާފައި އަޅުގަނޑުމެން ވަނީ. އެ ކަމުގެ ބަޖެޓުގައި ހިމަނާފައެއް ނުވޭ. މާފުށީގައި ނިމިދިޔަ ސަރުކާރުން ވަނީ [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] މި [illegible] ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މިއީ ހިތާމަވެރި ކަމެއް. [illegible] މާލެ ސިޓީ [illegible] [illegible] ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙުގެ ސަރުކާރު ނިމިގެން ދިޔައިރު ހޮސްޕިޓަލެއް ހަދަން ނިންމާފައި އިން [illegible] [illegible] މި ސަރުކާރުން މި އޮތީ [illegible] އިމާރާތްކުރުމުގެ [illegible]. މިއީ ހިތާމަވެރިކަމެއް. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑު [illegible] ހޮސްޕިޓަލް އާ އިމާރާތަކަށް އަޕްގްރޭޑްކުރުން މި ބަޖެޓުގައި ހިމަނަން. [illegible] އަދި [illegible] [illegible]. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ [illegible] އަޅުގަނޑުމެންނަށް [illegible] ވެސް، އަޅުގަނޑުމެންގެ ނިމިދިޔަ ސަރުކާރުން އޮތީ [illegible]. އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މިހާރުގެ ސަރުކާރަށް [illegible] [illegible] ކ.ގުރައިދޫ. ކ.ގުރައިދޫއަށް [illegible] ނިމިދިޔަ ސަރުކާރުން [illegible] ގުރައިދޫއަށް މިހާރުގެ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ޑރ.މުޙައްމަދު މުޢިއްޒު ވަޑައިގެން ވިދާޅުވި އޮތީ ގުރައިދޫ ބިން ހިއްކައިދޭނަމޭ، މާފުށި ބިން ހިއްކައިދޭނަމޭ، ގުޅި ބިން ހިއްކައިދޭނަމޭ. މިއީ ވީ ވަޢުދެއް ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ނަމަވެސް، ހިތާމައަކީ ގުރައިދޫގެ ބިން ނިމިދިޔަ ސަރުކާރުން އޮތީ ހިއްކައިދީފަ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހިއްކި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އެހެންނަމަވެސް، [illegible] [illegible] [illegible] މުޢިއްޒު [illegible] ކޮއްފި. އަޅުގަނޑު [illegible] އ

ވައްދުވީ ފަދައިން ގުރައިދޫގެ ބިން ބޭކާރުކޮށްނުދޭނަން. އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ ހަބަރު ލިބުމާއެކު ގުރައިދޫ ކައުންސިލުން ވަނީ ނިންމާފައި އަލަށް ހިއްކާ ބިމާ އެއްކޮށް ގޯތި ދޫކުރުމަށް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ރައްޔިތުން މިހާރު އެ ތިބީ އެ އުންމީދުގައި، އެ ހިއްކަމުން ހިއްކާ ނިމުނީމަ ގޯތި ބޭނުންވާ އެންމެންނަށް ގޯތި ދިނުމުގެ މަސައްކަތް ފެށުމުގެ ނިޔަތުގައި. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މިހާރު އޮތީ ބިމުން ގޯތިދޭން މިހާރު ވަނީ ބަދަލުކޮށްފާ. ކުރީގައި ވެއްޖެއްޔާމު 200 އެބައް ގޯއްޗެއް ދޫކުރަން އޮތީ. އެހެންނަމަވެސް، މިހާރު ގޯތީގެ ސަރަހައްދު ބޮޑުކުރުމުން، 1000 އަކަފޫޓުން 2000 އަކަފޫޓަށް ބޮޑުކުރުމުން ގޯތި ލިބޭ މީހުންގެ އަދަދު ވަނީ 150 އަށް ދަށްވެފަ. މިއީ ހިތާމަވެރިކަމެއް. އަޅުގަނޑު އުންމީދުކުރަން ފުރިގެން މި އަންނަ އަހަރު ރައީސް ޑރ.މުޙައްމަދު މުއިއްޒުގެ ސަރުކާރުން ގުރައިދޫގެ ބިން ހިއްކައިދޭނެކަން. ހަމައެއާއެކު އަޅުގަނޑު ގޮވާލަން ގުރައިދޫގައި ޒުވާނުންނަށް ކުޅިވަރު ކުޅޭނެ ސަހަރާއެއް ގާއިމުކުރުމަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ގުރައިދޫއަކީ ނިމިދިޔަ ސަރުކާރުން އެތައް ޕްރޮޖެކްޓެއް ހިންގައި ނިމިފައިވާ ރަށެއް. އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ގުރައިދޫގެ ބިން ވަނީ ހިއްކާފަ. ގުރައިދޫގައި ޕްލާންޓު އަޅުއްވާފައި ވަނީ ހިއްލާފަ. އިންތިޚާބުގައި ގުރައިދޫއަށް، ދުވި ގުރައިދޫއަކަށް ކަރަންޓު އެ ދިޔަ ނިމިދިޔަ ސަރުކާރުން، އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ސޯލިހުގެ ސަރުކާރުން ފުރިބި 800 ހިޔާ ފްލެޓުގެ ޖަނަރޭޓަރުގެ ކަރަންޓު އެޅުވުމުގެކަން ދުވަހުގައި އިއްތިހާދު. ހަމަ މިއާއެކު ގުރައިދޫގައި ހޮސްޕިޓަލް ދަނޑެއް ވަނީ ހެދިފަ. ބޮޑު ފުޓުބޯޅަ ދަނޑެއް ވަނީ ހެދިފަ. މިހާރު ދަނޑު އަޅުގަނޑުމެން ކުޅުން ކަލާއި ނޮޅި، ގުޅި، ގުރައިދޫ، މާފުށިބަން އެޅޭ ޕްރޮޖެކްޓެއް ވަނީ ނިމިދިޔަ ސަރުކާރުން ހިންގާފަ. އަޅުގަނޑު ހިތާމަކުރަނީ، މި ސަރުކާރުން އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާއަށް މިހާ ނިކަމެތިކޮށް ބަޖެޓް ހުށަހެޅުއްވުމުގައި އޮތީ ކިޔުއްވާ؟ އަޅުގަނޑު ހިތްހަމަނުޖެހޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ގެއްލިގެން ބަޖެޓުފައިސާގައި ކުރޭ އަށް ބަޖެޓް ނުބެލި ނިމިދިޔަ ސަރުކާރުން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ސޯލިހުގެ ރިޔާސަތުގައި އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ސޯލިހު ވަނީ ހަމައެކަނި ރައީސްއެއްގެ ގޮތުގައި ހުށަހެޅި ސަމާލުކަމަށްގެނައުމަކީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާގައި އޮތް އެންމެ ބޮޑު ބަރަކަތް އެކަމް ޕްރޮޖެކްޓެއް ހިންގައިދިނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މިއަދު ހުރިހާ ޖަގަހަ ނަޖިސްކުރެވިގެން ތަރިކަވެގެން، ޒަހަރުދާރު ބޭކާރު ގޭސް އުފެދުން ބަޑުއް، މިއަދު އެހެރި ފެނާއި ނަރުދަމާގެ މަސައްކަތް ނުނިމި. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މިއީ އުފާކުރަންޖެހޭ ކަމެއް. އަޅުގަނޑު ހިތާމަކުރަނީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބުނު ކަދަ ދުވަސްތަކުގައި، ކޯވިޑުން ކަނޑާފައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ގޮތުގެ ބިން ހިއްކުން ނިންމައިލެވުނީ. ގެދޮރު ބިން ހިއްކުން ފެށުމަކީ ޖާގައި ބޮޑުކަމެއް ވަނީ ޖެހިފަ. މީގެ ސަބަބުން ވެސް އެ ދަނީ އިރަށްވުރެ ބޮޑުން ދިރިވުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑު ގޮވާލަން މި އަހަރު އުފެދުން ސަރުކާރަށް ބަޖެޓުގައި ގޭގެ ބަނދަރުއަޅާ ހިމަނައިދީގެން ކުރިއަށްގެންދިއުމަށް. ޝުކުރިއްޔާ ދެން އިއްވާނަން ވަގުތު، ދެން މިއަދު އޮތީ ސަރުކާރުގެ ބަޖެޓު ކޮމިޓީގެ ބޭނުމަށް އެބަ ބުނޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑުމެން މި ބަޖެޓަށް ވޯޓުދޭނީ އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވާލި ކަންކަން އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގައި ހިމަނައިދީފިނަމަ.

އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މާލުންބަޔާ ނިޔަކެޓިކޮންޒާ ވަރަށް ފުރަ މާ ބޮޑު އާމްދަނީއެއް ސަރުކާރަށް މިހާރު ވެސް ހޯދަމުންދާ ތަނެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑުމެން ނިމިދިޔަ ސަރުކާރުގެ އެމަށް ޕްރޮޖެކްޓުތަކުން ހިންގައި، މާލީގެ ރައްޔިތުންނަށް އެމަށް ގެނައުކަން ގެސްޓު ވިޔަފާރީގެ ކަންތައްތަކަށް ކުރިއަށްގެންދެވޭ ގޮތަށް މަގުފަހިކޮށް އޮޅުވާ، މި ފުރުން އާ ސަރުކާރުގެ މި ވަނީ އުނިކޮށްލައްވައި ބޮޑުބައި ޖަހާފަ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މާލީގެ ތަރައްޤީކޮށް އަޅުގަނޑުމެން މި ކުރަކުރި ކަންތައްތަކުގެ ނުކުރޭ ސަމާ ބަޖެޓުގައި ނޑަކޮޅު ހަދައިގެ ނަމަ، އަޅުގަނޑުމެން މި ބަޖެޓަށް ވޯޓުދިނުން ދަތިވާނެ. ހަމަ މިއާއެކު ގެސްޓްހައުސް ވިޔަފާރީގެ ކަންތައްތައް ފަސޭހަކަން އަޅުގަނޑު ގޮވާލަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ދެން އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތުއަރުވަން އާދެ ކުޅުދުއްފުށި ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަބްދުﷲ ސަމީރު.

ކުޅުދުއްފުށި ދާއިރާގެ މެންބަރު އަބްދުﷲ ސަމީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 2024 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ތައްޔާރުކުރުމުގައި ޝާމިލުވި އެންމެހައި ފަރާތްތަކަށް އަޅުގަނޑު ޝުކުރުއަދާކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ 2024ގެ ބަޖެޓަކީ ކުރަހައިދޭ ތަސްވީރެއް، އާ ސަރުކާރުން މި ހަވާލުވި ތާއީދުއަށްވާ ކުރިން އަޅުގަނޑުމެން ފުރަތަމަ ތާއީދުކޮށްދިނުމަށް މާ ފާޅުކުރި، މާ ތަނަވަސް ތާއީދުއެއްކަން. ރަނގަޅު! ގޮސްފައިވާ ދަރަނިތަކުގެ އުޅޭނީ. އަޅުގަނޑުގެ ސުވާލަކީ ގޮސްފައިވާ ދަރަނިތަކުގެ ނުއީ ކޮން ދެއްކުއްގައިތޯ؟ ގޮސްފައިވާ ދަރަނިތަކާއި ކުރިމަތިވެސް ކުރިއަށްދިޔައީ ކޮން ސަރުކާރުއްޓެތޯ؟ ބަޖެޓުން ސާބިތުވާ އަސްލު ކަމަކީ، ރައްޔިތުންގެ އިޤްތިޞާދަށް އަދި ބޮޑު ތެރެއިން ގެއްލިގެން ސަރުކާރުން އިރު ދިވެހިރާއްޖޭގައި ކާމިޔާބުކަން. ގެންގުޅުން ސިޔާސަތުތަކުން ފުރިހަމަކަން. މިއީ އަޅުގަނޑުގެ ވާހަކައެއް ނޫން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އައި.އެމް.އެފްއި ވޯލްޑް ބޭންކުގެ އެންމެ ފަހުގެ ރިޕޯޓްތަކުގައި މި ކަންކަން ހިމެނޭ. މި ގާނޫނުގައި ނިޒާމުގެ ކުރިމަތީގައި ކުރީ ކޮވިޑާ ގުޅިގެން 2020 ގައި ދައުލަތުގެ ޖީ.ޑީ.ޕީ 33%އަށް ދަރަނި ގޮސްފައި އޮތީމާ. އަދި އާމްދަނީއާއި ހިލާ އުޅޭ 35%އަށް ދަރަނި ގޮސްފައި ވަނިކޮށް. އެ ހާލަތުން ހަލުވިކަމާއެކު ރައްކާ މި ވަނީ އަރައިގަތީ. އެއްވެސް ސަރުކާރެއް ނޫން. މި އަހަރުގެ މިހާތަނަށް އަޅުގަނޑުމެން އާދަނީ ބިލިއަން ރުފިޔާއަށް އަރައިފި. އިޤްތިޞާދީ ދުވެލި ރަނގަޅު ކަމަށް ދުނިޔޭގެ މާލީ އިދާރާތަކުން އެ ދަނީ ބޮޑުކުރަން. މި ބަޖެޓުގައި މީހުން އުޅޭ އެއް ބިލިއަން ބަޖެޓުން މުޅިން ވެސް މި ފެންނަނީ ދަރަނި. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ބަޖެޓުން މި ފެންނަ ދަރަނިބޯ ހަމަހަމަކަމުން

ނިމިދިޔަ ސަރުކާރުން އުފެއްދި އެއްޗެއް ކަމަށް ދައްކަން އުޅުމަކީ ރަނގަޅު ގޮތެއް ނޫން. ބައްލަވާ! 2015އިން 2019އަށް އޮތް ސަރުކާރުގެ ބަޖެޓް ޑޮކިއުމަންޓުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ ފެނޭ އެ މުއްދަތުގައި ހަރަދުތަކެއް ހުރީ އިންތިހާއަށް މަތިވެގެންކަން. ދަރަނި ދިޔައީ އިތުރުވަމުންކަން. އެ މުއްދަތުގައި ދަރަނި ހުރީ ޖީ.ޑީ.ޕީގެ ނިސްބަތުން 79% ގައިކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި އޮތީ ފެންނަން. އެއީ ބަޖެޓުގެކަމެއް، ހަނގުރާމައެއް ދުނިޔޭގައި ހިނގި ދުވަސްވަރެއް ނޫން. ސަރުކާރު ނިމުނުއިރު ދަރަނި އޮތީ ދައްކާ ނަހާސްކޮށްލާފައެއް ވެސް ނޫން. ދަރަނި އޮތް ގޮތުގެ ބައެއް މިސާލުތަކަށް ދާނަން އަޅުގަނޑުމެން ބަލާލާއިރުގައި، އެސް.ޓީ.އޯ ސަރުކާރާ ހަވާލުވިއިރުގައި ދުއިސައްތަ ފަންސާސް މިލިއަން ޑޮލަރުގެ ސަސި ސަވަރިން ބޮންޑު އޮތީ ގެނެފަ. އެ ދަރަނި ދެއްކީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ސަރުކާރުން. ހިލޭ ޕްރޮޖެކްޓުގެ ލޯނާއި އިންޓަރެސްޓް 2.9 ބިލިއަން ރުފިޔާ އަޅުގަނޑުމެން ހަރަދުކުރިން. ހިލޭ ލޯނުގެ މަސްރޫފަށް މިހާރު މިއޮތީ ވެސް 7.5 ބިލިއަން ރުފިޔާ އަދިވެސް ދައްކަން އެބަ އޮތް ދަރަނީގެ ގޮތުގައި. ދަރުމަވަންތަ ހޮސްޕިޓަލް އެކަނި ސަތޭކަ ސާޅީސް މިލިއަން ޑޮލަރުގެ ދަރަނި އޮތް. އަދިވެސް އެ ދަރަނި އެ ގޮތުގައި އެބަ އޮތް. މަސްވެރިންނަށް ދައްކަން އަޅުގަނޑުމެންގެ ސަރުކާރާ ހަވާލުވިއިރުގައި 39.5 މިލިއަން ރުފިޔާގެ ދަރަނި އޮތް. އަޅުގަނޑުމެން އެ ދައްކާ ހަލާސްކުރި. އާސަންދައިން 321.6 މިލިއަން ރުފިޔާ ކުލިނިކުތަކާއި ހޮސްޕިޓަލްތަކަށް ދަރާފައި އޮތް. އެ ދަރަނި ވެސް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑުމެން ދެއްކިން. ޖުމުލަކޮށް 2023ގެ ބަޖެޓުން ބައްލަވައިލައްވާއިރުގައި 1.8 ބިލިއަން ރުފިޔާ ހަމައެކަނި ދަރަނި އަދާކުރަން އަޅުގަނޑުމެން ހޭދަކުރީ. ދަރަނީގެ ވާހަކަދައްކާއިރު އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ބަޖެޓުން ހަމަ ވަރަށް ރަނގަޅަށް އެބަ ފެނޭ ދުނިޔޭގެ ބާޒާރުގައި ތެލުގެ އަގު އުފުލުމުންދާ މިންވަރު. އެ އަގުތައް ހިފެހެއްޓުމަށް ބަޔައި ސަރުކާރުން އިންތިޒާމްކޮށް ސަބްސިޑީއަށް ހަރަދުކުރިން ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ ފެނޭ. އަޅުގަނޑުމެން އިތުރުވެގެންދިޔައިރު ރައްޔިތުންނަށް އަސާސީ ޚިދުމަތްތަކަށް އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރުން ހަރަދު މިންވަރުތަކަށް މައްޗަށް ގޮސްފައި އޮތް ގޮތް ވެސް ބަޖެޓް ޑޮކިއުމަންޓުން އެބަ ފެނޭ. އޭގެ ބާކީ ހަމަ ސަބަބަކީ ވުޖޫދު ހިސާ މަޝްރޫޢު ސަރުކާރު ނިމުނުއިރު ކުރިއަށްގެންދާ ބަޖެޓުން ވަރަށް ސާފުކޮށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނޭ. އެހެންނަމަވެސް، ރައްޔިތުންގެ ހާލަތާއި މަސައްކަތް ބަދަލާއި ކުރިއަށް އޮތް ގޮތް ކުރިމަތީގައި ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ޤާއިރާއިން ސަތޭކަ ސާޅީސް އެއް މަޝްރޫޢު ވަރަ، ސާޅީސް ނުވަ މަޝްރޫޢު ނިންމާފައިވާ މި ދިރަ ސަރުކާރުން. އޭގެ އިތުރުން ބަނދަރުތަކަށް ބައްލަވާ! ހޮސްޕިޓަލްތަކަށް ބައްލަވާ! އެއަރޕޯޓް، ފުލިޓު، ބިޑުޖ، ކާރޯވާ، މިކަހަލަ ކޮންމެ ދާއިރާއެއް އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރުގެ ބަލާއިރު ކުރީގެ ދިރާސާ ވެސް ބަޖެޓިންގ ގާސިކުރަން ވެސް ކިހިނެއް ސަރުކާރުން ނިންމާ ކަމަކަށް ވާ ކަންކަން. ދަރަނި ބޭނުވިއްޔާ މި ހުރި ކުރިމަގަކީ ކޮންކަހަލަ ބޮޑު އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރެއް. މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންގެ

އިޤްތިޞާދަށް ބަލާއިރުގައި ފަތުރުވެރިކަމުގެ ކުރިއެރުމުގެ ނިސްބަތަކީ އެ ހުރީ %14ގައި. މި މަހުގެ 15އާ ހަމައަށް 1.6 މިލިއަން ޓޫރިސްޓުން ރާއްޖެ އަތުވެއްޖެ. އެއީ ވަރަށް ރެކޯޑު އަދަދެއް. ހިނގާ އަހަރުގެ ފުރަތަމަ ކުއާޓަރުގައި އިޤްތިޞާދީ ދުވެލި ހިނގީ ބާރުމިނުގައި %5.5ގައި. ފަޤީރުކަމުގެ ނިސްބަތަކީ %1.5އަށް އަޅުގަނޑުމެން ދަށްކޮށްލީމު. މިހިރީ ފެންނަން ހުރި ބަދަލުތަކެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ބަޖެޓުގެ ތާރީޚަށް ހުރިކަމަށް ބުނެ ފުރިހަމައި ހުރި ބަޔާން މަސައްކަތްތަކެއް މަޝްރޫޢުތަކެއް ނުވަތަ ހުއްޓުވަން ޖެހިލާން ކަމަކު މިހާރުގެ ސަރުކާރުން އެ ބުނާ ވާހަކައާ ގުޅުވައި އަޅުގަނޑުމެން ނުހަނު ކަންބޮޑުވޭ. ކިޔަންވީ ދައުލަތުގެ، ކިޔަންވީ އުސޫލުގެ ވާހަކަ، އަޅުގަނޑުމެން ގެންދިޔައީ ކަންކަން ބާރަށް ކުރިއަށް. ރާއްޖޭގެ ތަރައްޤީއާއި މާލެއާ ހުރި ތަފާތު ކުޑަކުރުމަށް ކުޑަ ރަށެއް، ބޮޑު ރަށެއް ނުބަލައި ކުރަންޖެހޭ މަސައްކަތްތައް މިހާރު ފެނޭ ޖެހުނީ ބާރަށް ކުރިއަށްގެންދަން. އެ ހޭލުވެގެންތޯ؟ ހާލަތު އޮތް ގޮތަށް ބަލާލަވާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު ނިސްބަތްވާ ހއ.އުތީމުގައި ކޮންމެ ސަރުކާރު މިލިއަން 13 ދުވާފަރު ސަރުކާރު ކުރިއާ ނުބައި. މާލޭގައި އެ ނިސްބަތާވީ ކޮންމެ 200 މިލިއަން އެންމެ މިހާރު. މި ދަށުން ހދ.އަށް ބަޔަކަށް، ށ.އަށް ބަޔަކަށް، އެހެން އަތޮޅަކަށް ބަޔަކަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ ފެނޭ. މަސައްކަތްތަކާ މަޝްރޫޢުތަކެއް ނޫނީ މި ދަރަޖަ ފަހަރު ކުރަމުންދަނީ. އަޅުގަނޑުމެންގެ އެކި ރަށްރަށުން ފަޅުރަހުގެ މިންވަރުތަކަށް ބަދަލުގެނައުމަށް. ބޮޑެތި ކަންކަން ހުރިތާ އަދި ނޫން އަތޮޅުގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ނެތް. ވާހަކަ ދެއްކުން ދޭހަ ދެވިދާނެ ކަމަށް އިތުރުކުރުން. ހިސާބުކުރަން ބަލާލަވާ! 2000 ވަނަ އަހަރު ރާއްޖޭގެ އާބާދީގެ 21% މާލޭގައި އުޅުނު ކަމަށް މި އަންނަނީ. 2022އާ ހަމައަށް އަހަރުގައި މުޅި ރާއްޖޭގެ އާބާދީގެ 41% މާލޭގައި ޖަމާވެ ނިމިއްޖެ. ޖަޒީރާ ރާއްޖޭގައި ދިރިއުޅެން ކަމުދާ ހަމައެކަނި ރަށަކީ މާލެ ސަރަޙައްދު ކަމަށް މި ނިމުނީ. ރާއްޖޭގެ އަތޮޅުތަކުން ހަމަޖެހުމެއް ނޫނީ މި ދެކުނު ފަރާތުގައި ދިރިއުޅުމަށް ބަދަލުކުރާނެ އަޅުގަނޑުމެން ތަރައްޤީ ނުކުރެވުނު. އަތޮޅުތަކުގެ ބޮޑު ރަށްރަށް ތަރައްޤީކޮށްގެން ހެދުމަށް ބަޖެޓުގެ ތެރޭގައި ބައިވެރިވާ ފުރުޞަތު ހުރި ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން ދަނީ މަސައްކަތްކުރަމުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ހުސް ވާހަކަ ދައްކައިގެން ނުވާނެ. ކަނޑައަޅާ ގޮތަށް މަސައްކަތްކޮށްގެން މި ފަރާތުން ނަތީޖާ ނެރެވޭނީ؟ އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި އެ ގޮތް މާ ރަނގަޅު. ރަށުގެ ކުރިއެރުމުގެ ވާހަކައިގައި އެންމެ ކުރީގައި އަޅުގަނޑުމެން މި އިރުޝާދުދެއްވާ ސަރުކާރު އިސްތިރާތީޖީ ވާހަކަ. އެއީ އަޅުގަނޑު ދެކޭ ގޮތުގައި ހަމަ ކުރިން އެންމެ ރަނގަޅު ކަމެއް. އެއީ ސަރުކާރު ފެށި ނަތީޖާ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެން ކުރަންޖެހޭ ފެށި ކަމެއް. ބަލާލަވާ! ހަނިމާދޫ، ހުޅުމާލެ، ފުވައްމުލަކު، އެ ހިސާބު އުފެއްދި ޤައުމީ ތަރައްޤީގެ ރާއްޖޭގައި އަދި ހުރި ކަމަށް ބޭނުންވާ 3 ވަރަކަށް 82 ހާސް ދިރިއުޅެން ރާއްޖޭގައި ދިރިއުޅޭ 1 ވަރަކަށް 32 ހާސް ބޭފުޅުންނަށް ފެންނަ ހަނިމާދޫ، ހުޅުމާލެ، ފުވައްމުލަކު އެބަ ދިޔަ ސަރަޙައްދު. ރާއްޖެއަށް ޖާގައިގައި ތަރައްގީ 1.6 މިލިއަން ބޭރުމީހުންނަށް ފެންނަ ހަމަ ގެނެސް ބާއްވަމުންދާ ސަރަޙައްދު އެބަ ދިޔަ. އެހެންވެ، މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ފެންނަންހުރި ކަންތައް

އިސްލާހުކުރަންޖެހޭ ކަމެއް. އިއްޔަތުބިރު ރައީސް؛ އާސަންދައިން ބޭސްފަރުވާއަށް ކުރާ ހަރަދަކީ ވެސް ބޮޑު ހަރަދެއް. އަޅުގަނޑު ދެކޭ ގޮތުގައި ދުރުން ފެންނަ ގޮތަށް ބިލް އައީ ކަނޑައެޅި، ބިލްޝީ ކާޑް ކަމަކާރާމް ކަނޑައެޅި، އެކަން ގަވާއިދުން ގޭގެ ބޮލުކުރުވާ ނަމަ މިހާރަށް ވުރެ ރަނގަޅަށް އެ ހަރުދަނާކޮށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބެލެހެއްޓޭނެ. އިއްޔަތުބިރު ރައީސް؛ ޤައުމީ ތަރައްޤީގެ އެންމެ ބޮޑު ރުކުންތަކަކީ ދިވެހި ދަރިން. ކުޑަކުދިން ނިސްބަތުން އާބާދީގައި ދަށް ދަނީ. އަހަރުތަކަށް ބަލާއިރުގައި ވަކިން ބޭރަށް ކުރީގެ މިންވަރަކަށް ކުޑަކުދިންގެ އާބާދީގެ ނިސްބަތް ދަށް ދަނީ. އަދި މިހާރު ހަމަ 0.7 އިންސައްތައިގައި. ކުޑަކުދިން ބޮޑުކުރުމަކީ ހަރަދުބޮޑު ކަމެއް. ކުޑަކުދިން ރަނގަޅު ގޮތުގައި ބޮޑުކުރުމަށް އެކަނިވެރި މަންމަ ނުވަތަ ބައްޕައަށް ދޭ އެލަވަންސް، ކައިވެނިކޮށްގެން އުޅޭ ދެމަފިރިންނަށް ވެސް އަދި މައިންބަފައިން ނުޑި ބެލެނިވެރިއެއްގެ ގޮތުގައި، ނުވަތަ ތަރުބިއްޔަތުކުރާގައި ކުރިން ކާއެއް ވެސް ދިރިއުޅުމުގެ ބޮޑު ކިބައިން ލިބޭ އެހީ. މިހާރު ކުއްޖަކަށް، ބޭރުން އެ ދޭ އެއް ހާސް ރުފިޔާއާއި މިހާރުގެ ހަރަދުތަކަށް ބަލާއިރު އެކަށީގެންވާ މިންވަރެއް ނޫން. ބޮޑުކުރާ ދިހަ ރުފިޔާ ޑައިޕަރއެއް ބޭނުންކުރާނެ ކަމަކަށް ހަރަދުވާ މިންވަރަށް ވިސްނާލާ. އަޅުގަނޑު ދެކޭ ގޮތުގައި އެއީ ރަނގަޅު ނިންމުމެއް. އަދި އަޅުގަނޑުމެން ކަނޑައަޅުއްވާނެ ޖެހޭ އެ ގޮތަށް ހަރަދު ބެލެހެއްޓުމުގައި ހިމާޔަތުގައި އަމާޒު. އިއްޔަތުބިރު ރައީސް؛ އެހެން ކަންކަން އިސްތިޤްރާރުކުރުމުގެ ވާހަކަދައްކާއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ވިސްނާލަންޖެހޭ އުޅުމުން ދުރުވަސް މިގޮތުގެ ދިރިއުޅުމުގެ ރަނގަޅުކޮށްދިނުމަށް މި ދީ އެފަދަ ވާހަކަ. މިހާރު ސަރުކާރުން ދީ 5 ހާސް ރުފިޔާއިން ޕެންޝަން ފަންޑުން މިހާރަށް ދިމާ ފައިސާއަކީ ދުވަސް ދިއުމުން ދޫކޮށްލައި. 65 އަހަރުން މަތީގެ މީހުންނަށް މިނިސްޓަރުގެ ވައުދުގެ ގޮތުން ސަރުކާރުން ދީ ފަސް ހާސް ރުފިޔާއާ އަދި އާންމު ޕެންޝަން ފަންޑުން ޖަމާކުރި ފައިސާގެ ގޮތުގައި ބަލައި، އެއީ އެކައުންޓުތަކުގައި ހަދައިގެންނެއް ނުވާނެ. ޕެންޝަނަކީ ދިމާ މަސައްކަތްކުރުމުން ޕެންޝަނާ މުސާރައިން އިންވެސްޓްކޮށްގެން ޖަމާކުރި ފައިސާއަކީ ދުވަސް ދިއުމުން. އެހެންވީމާ، ފަސް ހާސް ރުފިޔާގެ އިތުރުން އުމުރުން ދުވަސްވީ މީހުންނަށް ޕެންޝަން ފަންޑުން ޖަމާކުރި ފައިސާއިން ނިސްބަތުން މަހަކު ދޭ މިންވަރު އެއްވަރަށް ބެލެންޖެހޭނެ. އިއްޔަތުބިރު ރައީސް؛ ހަމައެކަނި ކުޑަކުދިންނާއި، ހާއްސަ ކެޓަގަރީގެ މި ބަޔަކަށް ބަޖެޓުގެ ދައުރުގެ އާމްދަނީ ބޮޑު ތަނުން މަތިވެރިޔަކާ ޖެހޭ ޝަރުޢީކަން އޮޅި ކަމެއް ނޫން. އިޤްތިޞާދު ފުޅާކުރުމުގެ ފަސްވަރު ހަރަދު ޓެކްސްސިސްޓަމް ބަނދަރުކޮށް ހަރަދު ވަކިން ދުރުކުރެވޭނެ. ތަޖުރިބާކާރުން އެބަ ކަމަކަށް އެ ކަށިޖައިގެ އެހީލަތް ތަނަވަސް އިހަވަންދިއްޕޮޅުގެ. އެ ސަރަހައްދަކީ ދުވާލަކަށް ފުރުސަތުތަކެއް އެބަ ހުޅުވިދާނެ ސަރަހައްދެއް. ދުވަސްވުމާއި އަދިރަކަން ޢާއިލީ ވަށާފައި ދަރުމަވަންތަ ސަރަހައްދު. އެހެން ޖަމާކޮށް ފަސްޓް އެ ސަރަހައްދުގައި ހުށަހެޅުމުގެ ވާހަކަ ދައްކާތީ. ޓޫރިޒަމާ ގުޅޭ އެ މަސްތޫރު އިހަވަންދިއްޕޮޅުގައި ކުރިއަށް ގެންގޮސްގެން ނޫނީ އަޅުގަނޑުމެން އެ ޖަޒީރާތަކުން އެކަށީގެންވާ ނަތީޖާއެއް ނުލިބޭނެ. އެކަން އަޅުގަނޑުމެން އެ ގޮތަށް ނިންމަން އެބަޖެހޭ. އިއްޔަތުބިރު ރައީސް؛ ރަޙުމަތު ދުއިސާގެ ބިން ކުރުގެ ތިރިއުޅުމުގެ ބަރުސާދުލުކުރުން ވަށާފައިވާ މަސްތޫރުގޮތުގައި އަދި އަހަރެން ފާހަގަ ކަމަށް

ބަޖެޓުގައި ހިމަނާފައިވާ ހުރިހާ މަސައްކަތްތައް ބާރު ސްޕީޑުގައި ކުރިއަށްގެންގޮސް ދެއްވަންޖެހޭނެ. ސަރުކާރު ބަދަލުވުމާއި ފެށިފައިވާ މަޝްރޫޢުތައް ލަސްވާންޖެހޭ ސަބަބެއް ނެތް. ހުސްވި އަހަރު ބަޖެޓުގައި ވެސް އަދި އޭގެ ކުރީ އަހަރު ވެސް އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރިން ތުރާކުނު، އުލިގަމުގައި ހުރި އޮފީސް އިމާރާތަކީ ޚިދުމަތް ރައްޔިތުންނަށް ދިނުމަށް އެކަށީގެންވާ ތަންތަން ނޫން ކަމަށް. އެ ދެ ރަށުގައި ކައުންސިލް އިދާރާ މިހާރުންމިހާރަށް އަޅަން އެބަޖެހޭ. ބަޖެޓުގައި މި ދެ ރަށުގެ ކައުންސިލް އިދާރާ އެޅުމަށް އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅަން. ޕޮލިސްގެ [illegible] ވެސް އަޅުގަނޑު ތަކުރާރުކޮށް ދަންނަވާފައިވާ ވާހަކައެއް. މި އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި؛ މި ފެންނަނީ 2024 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި އެ މަޝްރޫޢު ހިމަނައިދެއްވުމަށް އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅަން. މިހާރު ފެށިފައިވާ އުލިގަމު ބަނދަރުގެ ޖެޓީއިން ބަދަލުގެނެސް، އެ ބަނދަރަށް ފެރީފަހަރު ކައިރިކުރުވޭނެ ގޮތަށް ހައްދަވައިދެއްވާނެ ކަމަށް ކުރީ ސަރުކާރުން އޮތީ ވިދާޅުވެ. ބަނދަރަށް އިތުރުވާ ބައެއް ޚަރަދުތަކެއް މި ބަޖެޓުގައި ހިމަނައިދެއްވުމަށް އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅަން. ހޯރަފުށީގައި [illegible] ބަނދަރު [illegible] މިހާރު [illegible] ކަމެއް. [illegible] މަދަރުސާގެ އޮފީސް އިމާރާތް ބަޖެޓުގައި ހިމަނައިދިނުމަށް ވެސް އަޅުގަނޑު އެދެން. މި ކަންކަން 2024ގެ ބަޖެޓުގައި ހިމަނައިދެއްވުން އަޅުގަނޑު އެދެން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ބަޖެޓުން ރާއްޖޭގެ ކަންކޮޅުތަކުގައި ދިރިއުޅޭ އެންމެހައި ރައްޔިތުންނަށް [illegible] ގެންނަން ޖެހޭ[illegible]. އުންމީދު ގެނެސްދޭ އެއްޗަކަށް ބަޖެޓު ވާންޖެހޭނެ. އިހަވަންދިއްޕޮޅުގައި ބަންކަރިންގާއި، ކްރޫ ޗޭންޖާއި ޓްރާންސްޝިޕްމެންޓްގެ ޚިދުމަތް ދިނުމަށް ކުރީ ސަރުކާރުން ނިންމާފައިވާ ގޮތަށް ކުރިއަށްގެންދަނީ ކަމުގެ [illegible] އަޅުގަނޑު ބޭނުން. [illegible] ކުރީ ސަރުކާރުން [illegible] ދިން [illegible] އެ ގޮތަށް [illegible] އަޅުގަނޑު ބޭނުން. [illegible] މިހާރު ފެށިފައިވާ [illegible] އެ [illegible] ބަދަލުކުރުން އެއީ ރައްޔިތުންނަށް [illegible] ނުވޭ. އަދި އޭރު އަޅުގަނޑު ދެކޭ ގޮތުގައި އެއްވެސް ހާލަތެއްގައި އެއްބަސްވުމެއް ވެސް ނުވޭ. ފުރުޞަތު ދިނުން ކަމަކަށް ކުރީ ސަރުކާރުން ރައްޔިތުން ދިން [illegible] ރައްޔިތުން އަޅުގަނޑު ބޭނުން. ކުރީ ސަރުކާރުން ފަށާފައިވާ މަޝްރޫޢުތައް ނުހުއްޓުވުން ކަމުގެ ރައްޔިތުން [illegible] ވެސް އަޅުގަނޑު ބޭނުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ [illegible] އަޅުގަނޑުމެން [illegible] އަދި މި ސަރުކާރުން [illegible] ކަމުގެ ރައްޔިތުން ވެސް އަޅުގަނޑު ބޭނުން. މި ކަންކަމަށް ރައްޔިތުން [illegible] މި ބަޖެޓުގައި އަޅުގަނޑު [illegible] ރައްޔިތުން [illegible] ނުވޭ. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ފުރުޞަތަށް އެދިވަޑައިގެންފައި ތިއްބެވި ބޭފުޅުންގެ ތެރެއިން މި ވަގުތު ފްލޯރގައި އެއްވެސް ބޭފުޅަކު ނެތް. އާދެ! ބިލްބޯޑު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ޝަރީފް. އަޅުގަނޑު އެ މަނިކުފާނަށް ފުރުޞަތު އަރުވަން.

ބިލްބޯޑު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޝަރީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ވަރަށް ލަހުން ނަމަވެސް އަޅުގަނޑުގެ ނަން ފެނުނު ކަމަށް ޓަކައި ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އެހެން ދެން ފެށުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބަޖެޓް، ދައުލަތުގެ 2024 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ބަޖެޓު މި މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅިގެން މި އައީ ވަރަށް ހައްސާސް ވަގުތެއްގައި. މިއީ ސަރުކާރުން ބަދަލުވެ ދިޔަ ވަގުތު މި ދިޔައީ. އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވުނީ މި ބަޖެޓަކީ 2 ސަރުކާރެއްގެ ތެރެއިން އަލިއްސަ އައި ބަޖެޓެއް ކަމަށް. މި ބަޖެޓުގެ، އަސާސް މި ބަޖެޓު އުފެދިގެން މި އައީ ނިމިދިޔަ ސޯލިހުގެ ސަރުކާރުގައި. އެހެންނަމަވެސް، މިގޭ ތެރެއަށް މިހާރު މި އުފެދުނު އާ ރައީސް މުޢިއްޒުގެ ސަރުކާރުގެ ވިސްނުން ވަދެފައި އޮތް ކަމަށް އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކުރެވޭ. އަޅުގަނޑު މި ބަޖެޓަށް ބަލައިލާއިރުގައި މި ބަޖެޓަކީ މިހާތަނަށް ދިވެހި ތާރީޚުގައި ހުށަހެޅުނު އެންމެ ބޮޑު ބަޖެޓް. 49.6 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ބަޖެޓެއް މިއީ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެން މި މަޖިލީހުގައި އަޅުގަނޑު ހަމަ ގަބޫލު ވެސް ބަޖެޓަށް މަސައްކަތް ކުރަމުންދާއިރު، އަޅުގަނޑުގެ އެންމެ، އަބަދުވެސް އެންމެ ހާއްސަ ގޮތެއްގައި ބަލަމުން އޮންނަނީ ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންގެ، ހާއްސަކޮށް އަތޮޅުތަކުގެ ރައްޔިތުންގެ ތަރައްޤީއަށް ހުންނަ މަސައްކަތްތަކަށް މި ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައި އޮންނަނީ ކިހާވަރަކު. އެގޮތުން އަބަދުވެސް، މި ޕީ.އެސް.އައި.ޕީގެ ކޮލަމްނަށް އަޅުގަނޑު ވަރަށް އިސްކަންދީގެން ބަލަމުން އޮންނަ ކޮލަމްނެކެވެ. މިހެން ބަލާއިރުގައި މި ބަޖެޓުގައި މުޅިން 8 ބިލިއަން ރުފިޔާ ޕީ.އެސް.އައި.ޕީއަށް ހިމެނިފައި. މިއީ ކަންބޮޑުވާންޖެހޭ ކަމެއް. މިއީ ނިމިދިޔަ އަހަރު ޕީ.އެސް.އައި.ޕީއަށް އޮތް ބަޖެޓުގެ 26% ކުޑަ އަދަދެއްކަން ފާހަގަކުރެވޭ. މިއީ އަޅުގަނޑު ވަރަށް ކަންބޮޑުވާ ކަމެއް. ނިމިދިޔަ ސަރުކާރުގައި ވަނީ ވަރަށްގިނަ މަސައްކަތްތަކެއް އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގައި ވެސް ފުރިހަމަ. އަދި އެ މަސައްކަތްތަކެއް ހުރި ނުނިމި. އެ މަސައްކަތްތަކަކީ ދިވެހި ދައުލަތުގެ ފައިސާއިން ކޮށްފައި އޮތް މަސައްކަތްތަކެއްވީމާ، އެ މަސައްކަތްތަކަށް ކޮމިޓްމެންޓް ނުކުރެވިއްޖެނަމަ އިއާދަކުރަން ބޮޑު ގެއްލުން ހިނގައިދާނެ. މިސާލަކަށް އަޅުގަނޑު ބަލާނަމަ، ފީއަލީގެ ބިން ހިއްކުން އޮވެނީ ފަސްގަނޑު އަޅައި ނިމިފައި. މިހާރު އޮވެނީ 13.5 ހެކްޓަރު ހިއްކައި ނިންމާފައި. އެހެންނަމަވެސް، އެ ފަސްގަނޑު ހިމާޔަތްކުރުމުގެ މަސައްކަތް ނުކުރެވި އޮތީމާ ދެންނެވި ގެއްލުން މާބޮޑުވެގެންދާނެ. އެހެންކަމުން، އަޅުގަނޑު ގޮވައިލަން މި ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން މިހެން ހުރި އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ ނުނިމި ހުރި މަސައްކަތްތައް ނިންމުން އެއީ އަވަހަށް ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް. މިހިސާބުން ވަކި ސަރުކާރަކުން، ވަކި ފަރާތަކުން ކުރި، ވަކި ދާއިރާއަކަށް ކޮށްދިން ކަމެއް ނޫން ކަމަށް ބަލައިގެން ދިވެހި ދައުލަތުގެ ފައިސާ ހޭދަކޮށްގެން ކުރި ކަމަކަށްވާތީ، އެ

ދަނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ސަރުކާރަށް ގޮވައިލަން މިދިޔަ ސަރުކާރުން ކޮށްފައި ހުރި މަސައްކަތްތަކެއް އެބަޖެހޭ ނިންމަން. މިއީކީއެއް އަދި އަލަކަށް ސަރުކާރެއް ބަދަލުވެގެންދާ ފަހަރެއް ވެސް ނޫން. މީގެ ކުރީގައި ވެސް ސަރުކާރުތައް ބަދަލުވި. މިސާލަކަށް 2018 ވަނަ އަހަރު ސަރުކާރެއް ބަދަލުވި. ބަދަލުވިއިރުގައި އެ ސަރުކާރުގެ ކުރަން ފަށާފައި ހުރި ވަރަށް މުހިންމު މަސައްކަތްތަކެއް ހުރި. ވަރަށް ކުރިއަށް ގޮސްފައި ހުރި ކަންތައްތަކެއް ވެސް ހުރި. މާބޮޑުކަން އެ ޕްރޮޖެކްޓް ނިމުނިމުގެ ހުރި ކަންކަން ވެސް. އެހެންނަމަވެސް، 2018 ވަނަ އަހަރު އުފެދުނު އެމް.ޑީ.ޕީގެ ސަރުކާރުން ވާނީ އެ ކަންކަން ކޮށް ނިންމާލައި. މިސާލަކަށް މިހާރުގެ ނައިބު ރައީސް ނިސްބަތްވާ ރަށް ފަރެސްމާތޮޑާގައި އަޅަން ފަށާފައި އޮތް އެއަރޕޯޓުގައި ބައި ހުލްބަދު ވެސް ހިއްލާފައިވާ ނަމޯ އެމް.ޑީ.ޕީގެ ސަރުކާރު އުފަންވެގެން އައިއިރު. އެހެންނަމަވެސް، މިއަދު މި ސަރުކާރާއި ހަމައަށް އައިއިރުގައި މިހާރު އެ ފަރެސްމާތޮޑާގެ އެއަރޕޯޓް ބަޖެޓް ޖެއްސެވުން އެބަޖެހޭ. އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން މި އުޅެނީ މަގުދުރުގައި ވެސް އެއަރޕޯޓެއް އެބަ އޮތް. ފަސްދޮޅަސް އަހަރު ބެލުމުން މިހާރު އެ ވަނީ މަސައްކަތް ނިމިފައި. ވަރަށްބޮޑު ހަރަދުކޮށްގެން އެކަން ކޮށްފައި އެ އޮތީ. އެހެންނަމަވެސް، އެ މަސައްކަތް ނިމުނުމާ، އަނެއްކާ 10 މިލިޔަން ކައިރިއަށް ޖެހިފައި ކޮށްދަން ރަށުގައި ކޮންމެވެސް ބޭފުޅުންގެ ނުފޫޒުން އަނެއްކާ ވެސް އެތަނުގެ އެނގޭ އެއަރޕޯޓުގެ އެކަން؛ އެހެންވީމާ ދައްކާ ބިނާކުރުމަށް ކުރިއަށްގެންދާ މަސައްކަތްތަކެއް ނޫން. އެއީ ފިކުރު ވިސްނުމަކުން ކުރާ މަސައްކަތެއް. އަޅުގަނޑުމެން ކުރަންޖެހޭނީ ކޮންމެ ސަރުކާރަކުން ކޮށްފައި އޮތީމާ، އެ ސަރުކާރަކުން ކޮށްފައި އޮތް ކަމެއް އަދި އަޅުގަނޑުމެން ވެސް އެއްބާރުލުމާ ގޮސް އެ ކަންކަން ނިންމަމުންދިއުން. މި ފާހަގަކުރަން ގަބޫލުނުކުރަން. އެއީ ސަރުކާރުގެ ބަދަލުވެގެން އެ އެއް ހުއްޓާލަން ނޫން ބޭނުމަށް ބަދަލުކޮށް، ހުރިހާ ޕްރޮޖެކްޓްތަކެއް ހުއްޓާލައިގެން މީހުން ވެސް ބަދަލުކޮށް، ނަމަވެސް ވެސް ބަދަލުކޮށް މިވަރަށް ދާކަށް ނުޖެހޭ. އެހެން ދަޢުވާއަކީ ވަރުގަދަ އަޅުގަނޑުމެންނަކީ ދަރަޖަ ވެސް ކުރިއަރާ ދަރަޖަ ނުފޫޒުގައި. އަބަދުވެސް ޖެހޭ އަޅުގަނޑުމެން ސަރުކާރުން އަޅާފައި އޮތް މޮޅު ފިޔަވަޅުތަކަށް، އެހެންވީމާ އެ ކަމުގައި؛ އެއްބާރުލުމާއެކު އަޅުގަނޑުމެންގެ ކުރިއަށް ގެންދާ ނުފޫޒުން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު މި ސަރުކާރަށް ގޮވައިލަން މި ރޭ އަޅުގަނޑުމެން ނުއޮތް ސިޔާސީ ވެރިކަމުގެ ޕާޓީތަކުގެ ސަރުކާރުގެ މަސައްކަތްތައް ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް. މިސާލަކަށް މާލޭގެ ރައްޔިތުންގެ ބިނާކުރި ކަމެއް. ވަރަށްބޮޑު ޕްރޮޖެކްޓުތަކެއް ހުއްޓާލާފައި ހުރި މަސައްކަތަށް މި ބިނާކުރާ ކަމުގެ މަސައްކަތްތަކުގެ ފަރާތުން ކުރިއަށް ގެންދާ ސަރުކާރުތައް، އަޅުގަނޑުމެން އުފެދިގެން ނުކުތް ސަރުކާރުގައި މި ދިން ކުރިއަށް. މިހުން ކުރިއަށް ގެންދަން ދަނީ ސަރުކާރުތަކުގައި އަދި މީޑިއާ ބިނާކުރި އިންސާނީ ހައްގުތަކުގެ އަދި ރަނގަޅު ކަމެއް ނިޒާމުގެ ތަރައްގީގެ ޖާގައިން ވަރަށް ރަނގަޅު މަސައްކަތް. ކަރަންޓުގެ ގޮތުން ވަރަށް ރަނގަޅު. އެ ކަންކަން އަޅުގަނޑުމެން އެގޮތަށް، 400 މިލިއަން ދެވިދާ ހަރަދުކޮށްގެން އެކަމާ ފެށުނު ކުރިއަށް މަސައްކަތް ކުރަމުން އައީ އަޅުގަނޑުމެން ސަރުކާރަކުން ގެންދެވޭ ކަމެއް

ދޫނުން. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މިއަދު [illegible] ހިއްކުމަށްވުރެ މާ މުހިންމު މިހާރު ހިއްކާފައި ހުރި ބިންތަކުގެ [illegible] ހުރި ގޯތިތަކަށް މީހުންނަން ވަރުވެސް ގޮތަށް އެ ތަންތަނުގެ އަސާސީ ޚިދުމަތްތައް ގާއިމުކޮށްދިނުން. މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ޕާޓީގެ ސަރުކާރުން ހިންގަންޖެހޭ ގޮތޭ. އަބަދުވެސް، ސަރުކާރުތައް ބަދަލުވެގެން އަންނާނެ. އެހެންނަމަވެސް، އެ ކުރީގެ ސަރުކާރަކުން ކުރަން ފަށާފައި އޮތް ކަމެއް އަޅުގަނޑުމެން އައިސް ހުއްޓާލީމާ އެ 2 ގެއްލުން އެބަވޭ. އެ ދެ ގެއްލުމަކީ، އެއް ގެއްލުމަކީ ފުރަތަމަ ދައުލަތުގެ ފައިސާއިން ކުރެވިފައި އޮތް މަސައްކަތްތަކެއް އެ ހިސާބުން ހުއްޓާލީމަ އެ ފައިސާ ވެސް ވޭސްޓުވި. އަނެއްކާ ވަގުތު ވެސް ގެއްލިގެން ދިޔައީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ގޮވައިލަން އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގައި ވެސް ނުނިމި ހުރި މަސައްކަތްތައް މިހާރުން ފަހަރަކުން ކުރަން. ހޮސްޕިޓަލް މަޖިލީހުގެ އެއަރޕޯޓާ ދެދި ހިސާބުގައި ތަރައްޤީކުރުން ވަރަށްބޮޑު ކުރިއަށް އަންނާނެ ކަމެއް. މިއަދު އެ ވަނީ އެ މަޖިލީހުގެ އެއަރޕޯޓުގެ 70 ވަރަކަށް ޕަސެންޓު ނިމިފައި. ބިލްޑިންގުގެ މަސައްކަތް އެ ނިމިނީ. ފަހަރު ބިލްޑިންގެ އެހެރީ ނިމިފައި. ހަމަ އެކުގައި މަސައްކަތްތަކެއް ކުރަން ފަށާފައި އެއް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މި މަސައްކަތްތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ކުރިއަށްގެންދާން. މިއީ ވަކި ސަރުކާރަކުން ކުރީ ހުއްޓާލާފައި، ތިމަންނާމެންގެ ސަރުކާރުން، ކަންތައްތަކުގެ ގޮތުގައި ދައުލަތުން ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް ނޫން. ކޮންމެ ސަރުކާރެއްގެ ވެސް އެއީ ސަރުކާރު. ސަރުކާރަކީ ބަދަލުވެގެން އައިސް ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ، ކޮންމެ ސަރުކާރަކީ ވެސް ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ގެނެސްދޭން ބައެއް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ސަރުކާރުން ކުރިއަށްގެންދިޔަ ކަންކަން މިއަދު ދުރުކޮށްލުމަކީ ވަރަށް ފުރިހަމަ ކަމެއް. މި ސަރުކާރުން ވެސް އެކަން ކޮށްދިނުމަކީ ހަމަ ވަރަށް ފުރިހަމަ ކަމެއް. ހަމަ އެގޮތަށް އަޅުގަނޑުމެން ވެސް ވާނީ ކުރީގެ ސަރުކާރުން ކުރަން ފަށާފައި ހުރި ކަންކަން، ނުނިމި ހުރި ކަންކަން އައިސް އަޅުގަނޑުމެން ނިންމާލީމާ. މިސާލަކަށް ހިޔާ ފްލެޓް ޕްރޮޖެކްޓް، އަދި އެއަރޕޯޓުގެ ސީޕްލޭން ޓާރމިނަލްގެ ޕްރޮޖެކްޓް، މިހެން ގިނަ ކަމެއް ނެތް. އަދި ހާއްސަކޮށް ބަލާލަވާ! މިހެން ދިޔައިމަ ވާ ކަންތައްތަކެއް. ކުރީގެ ރައީސް ނަޝީދުގެ ސަރުކާރުން، އެމް.ޑީ.ޕީގެ ސަރުކާރުގައި އަގުހެޔޮ ގެތައް، ހަދަން އަދި ސަރުކާރުން 7 އަހަރުވެއްޖެ ދުވަސް އެއަށް އަޅައިނުލާ ހުރިމަ މި ފަހަރު މި 2018 ވަނަ އަހަރު އުފެދުނު އެމް.ޑީ.ޕީގެ ސަރުކާރުން އެ މަސައްކަތް ނިންމަން ދިމާކުރިމަ ދެފަހަރު ހަރަދުކުރެވިގެން މިއަދު [illegible] [illegible] އެއީ ނިމުނީ، އެ [illegible] ގެތައް. ރައީސް ނަޝީދުގެ ޒަމާނުގައި އަގުހެޔޮ ގެތައް. އެހެންވީމާ، ހަރުދަނާ [illegible] ދިރި ވިއްސާ ގެ ކުރާ އޮތީމަ. އެހެންވީމާ، ވިޔަފާރިވެސް ތަންތަން ދިރިއުޅުމުގެ ކުލިޔަށް އަޅުގަނޑުމެން މި ކަންކަން ކުރިއަށްގެންދާން. އެހެންވީމާ، މިއީ ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއް. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ރައީސް ވެސް މުޢިއްޒު ވަޢުދުވެވަޑައިގެންފި މި ވަޢުދުތަކުގައި. އަޅުގަނޑުމެންގެ ސަރުކާރުން ކޮށްފައި ހުރި ކަންކަން ނިންމަމު، އެއްވެސް ބަދަލެއް ނުގެނެސް އެގޮތަށް ކުރިއަށް ގެންދަން

ކަމަށް. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު ކަންބޮޑުވަނީ މިހާރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެކި ތަންތަނުން މި އަޑުއިވޭނީ، ފިޝަރީސް މިނިސްޓަރުގެ ވާހަކަފުޅުން ވެސް ވަރަށްބޮޑަށް ކަންކަން ހުއްޓިއްޖާ ވާހަކަ. ކަންކަން ނުކުރެވޭން ވާހަކަ. މިއީ އަޅުގަނޑު ކަންބޮޑުވާ ކަމެއް. އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ބަޖެޓަށް ބަލައިލާއިރު އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގައި ވެސް، އެހެން ފަހަރުފަހަރާއި ޚިލާފަށް މިފަހަރު ވަރަށް މަދު ކަންތައްތަކެއް ހިމެނިފައި މިހިރީ. ވަރަށް މަދު ކަންތައްތަކެއް. މިސާލަކަށް ޖީއަހަރު ބޮޑިއަހަސް ފެސްބެރީއެއް ގާއިމުކުރުމުގެ މަސައްކަތުގެ އެބަ އޮތް. މަސްޖިދު ބިނާކުރުމުގެ މަސައްކަތުގެ އެބަ އޮތް. ބިލްޑިންގއަށް ބޮޑުވަ މިއޮތީ ކަނި ގޮސްޓުޖެހުމާ މަރުކަޒެއްގެ މަސައްކަތާއި އެކަނި. ދެން ބިލްމަތުގައި؛ އަނެއްކާ ޕާރކެއްގައި އަޅުގަނޑުމެން ކުރަންޖެހޭ ވަރަށް މުހިންމު މަސައްކަތް އެބަހުރި ސްކޫލްގައި ވެސް. ބިލްޑިންގައި ވެސް އެބަހުރި ކްލާސްރޫމް އެއްކޮޅި އެޅުމާއި؛ މިއީ މިހާރު 2 އަހަރެއްހާ ދުވަސްވެއްޖެ އަޅުގަނޑުމެން މި މަސައްކަތް ކުރަމުން އަންނަތާ. އެންމެފަހުން އަޅުގަނޑަށް މި ދިޔަ އަހަރު ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު ވިދާޅުވެފައި އޮތީ މި އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި އެ އެއްކޮޅި ހިމަނާނަން ކަމަށް. އެހެންނަމަވެސް، މިހެން އެއްވެސް ކަމެއް ހިމަނާފައި ނެތުން އެއީ ވަރަށް ކަންބޮޑުވާ ކަމެއް. އަޅުގަނޑު މި އުންމީދު ކުރަނީ މި ކޮމިޓީ ދިރާސާގެ ތެރޭގައި އަޅުގަނޑުމެން މި ބޭނުންވާ ކަންކަން މިޒަމާން ހިމެނިގެންދާނެ ކަމަށް. އަޅުގަނޑަށް އެންމެބޮޑަށް ކަންބޮޑުވަނީ ހަމަ އަޅުގަނޑު ދާއިރާގައި ހިންގަން ފަށާފައި ހުރި މަސައްކަތްތައް ނިމޭނެ އެއްކޮށް ތަރައްޤީކުރުމުގެ ކަމަށް ވަކިން އެއީ ވަރަށްބޮޑު ގެއްލުމެއް. މިއީ ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ފައިސާއިން ކޮށްދޭ ކުރިޔަށް މަސައްކަތްތަކަށް. މި މަސައްކަތްތަކުގެ ދާއިރާގައި ކުރާ ކަމަށް ވަންޏާ މިއަދުވެސް ބަޖެޓު ފާސްވާ ދާނީ ކަމަކަށް އަޅުގަނޑު ގޮތުން ނުކުރޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ނިންމައިލުމުގެ ވެސް ޒަމާނީ ދިވެހި ސަރުކާރުން، މަޤާމުގައި އަދި ފަސޭހައިން އެހީތެރިވާ އެއް އެއްޗަކަށް ގޮސް އަވަހަށް ނިންމައިދިނުމަށް ކުރާ މަސައްކަތެއް. ކުރިއަށްޓަކައި ދިރިއުޅުމާ ބެހޭ ގޮތުން ގޮތަކަށް އެ މަސައްކަތެއް ކުރަންޖެހޭ. އަދި އަހަރުން އަޅުގަނޑުމެން މިފަދަ މި ބަޖެޓުގައި ހިމަނައިގެން ބޮޑުވާ ކަންކަން ބަޖެޓު ކޮމިޓީ ގުޅުވިގެން ދިރާސާކޮށް ނިމުމުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ބަޖެޓުގައި ހިމެނެންޖެހޭ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. އަދި މާލޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ޚާއްޞަ ދިރިއުޅުމާ ބެހޭގޮތުން ގާއިމުކުރަން މި ބަޖެޓުގައި ހިމެނުމަކީ ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއް. ޝުކުރިއްޔާ އިޙްތިރާމްތެރި ރައީސް. ފުރުޞަތަށް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިޙްތިރާމްތެރި މެންބަރު. މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކުރާ ގޮތުގެމަތިން އަޅުގަނޑުމެން ހުސްވަގުތުތަކަށް ދަނީ. އަދި ހުސްވަގުތުތަކުގެ ކުރީގައި އިޙްތިރާމްތެރި މެންބަރަކު، މެންބަރުންގެ ބަހުސްގައި ވާހަކަދައްކަވާ ނިސްބަތާ

ވަގުތު ނިމުމާއެކު އަޅުގަނޑު ދެން ދާނީ ހުސްވަގުތުކޮޅަކަށް. ދިއުމުގެ ކުރިން އަޅުގަނޑު ދަންނަވައިލާނަން. މިއަދު 11:00 ޖަހާއިރު ފެށޭ ދަންފަޅި ރިޔާސަތު ބެލެހެއްޓުމާއި، އަދި މިއަދުގެ 1:00 ޖަހާއިރުގެ ދަންފަޅީގެ ރިޔާސަތު ބެލެހެއްޓުމަށް ސެކްރެޓަރީ ޖެނެރަލް ބާރުދޭން ހަމަޖެއްސަވައިދެއްވުން އެދެން މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކުރާ ގޮތުގެމަތިން. އަޅުގަނޑު ބޭރުގެ 2 އިއްޒަތްތެރިއަކު މަޖިލީހަށް ވަޑައިގަންނަވާފައި އެ ބޭފުޅުންނާއި ބައްދަލުކުރުމަށް އެބޭފުޅުންނާއި އަދި އޭގެ އިތުރުން ޖޭ.އެސް.ސީގައި މަޖިލީހުގެ ރައީސްގެ ހައިސިއްޔަތުން އަޅުގަނޑު ބައިވެރިވާންޖެހޭތީ، ޖުޑީޝަލް ސަރވިސް ކޮމިޝަނުގެ ބައްދަލުވުމެއް މިއަދު އޮތުމާ ވެސް އެކު. އެ ވާހަކަ އިޢުލާންކުރުމާއެކު އަޅުގަނޑު ހުސްވަގުތުކޮޅަކަށް ދަނީ. ދެން އަޅުގަނޑުމެންގެ ޖަލްސާ ފަށާނީ މިއަދުގެ 11:00 ޖަހާއިރު.

{ހުސްވަގުތުކޮޅު: 10:26 އިން 11:02 އަށް}

(ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ: ހުޅުހެންވޭރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ސަލީމް)

ރިޔާސަތުން ފާހަގަކޮށްލުން:

بسم الله الرحمن الرحيم. މިވަގުތު ރިޔާސަތާއި ހަވާލުވެ މިހިރީ އަޅުގަނޑު، ސްޕީކަރު މަޖިލިސްގައި [illegible]. އަޅުގަނޑު ކުރިއަށް މި ގެންދަނީ [illegible] ބަލަން. [illegible]، އަޅުގަނޑު [illegible]. ކުރިއަށްގެންދަމާ!

ވިލިމާލެ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހިމް ނަސީރު ފާހަގަކޮށްލުން:

بسم الله الرحمن الرحيم. 2024 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހަށް ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވީ [illegible] މި ބަޖެޓު [illegible] ބޭފުޅުންނަށް ވެސް [illegible]

ނުވެއްޖި ސަލާމަތްވެގެން ދިޔަ ހަރުދަނާ ވިސްނުންތަކެއް އެ ދުވަސްކޮޅުގައި ވެސް ބަޖެޓްތަކުގެ ތެރެއިން ގެނެސްދެއްވި. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑުމެންގެ ފެނިފައި ހުރި، ރާއްޖޭގައި ފެނިފައި ހުރި އެއްވެސް މަސައްކަތެއް ހުއްޓުމަކަށް ނުގޮސް، އެ މަސައްކަތްތަކަށް ފުރިހަމަކަމާއެކު ކުރިއަށް ގެންދެވި. އަޅުގަނޑަށް މި ސަރުކާރު ހަވާލުވެގެން ވީ ފުރަތަމަ ދެތިން ދުވަސްކޮޅުގައި ނޫސްތަކުންނާއި، އަދި ބައެއް މިނިސްޓަރުންގެ ނޫސް ކޮންފަރެންސްތަކުން އަޅުގަނޑުމެންގެ ރައްޔިތުންނަށް ފެނިގެން މި ދިޔައީ ސާފުކުރަމުން ދިޔަކަމެވެ. އުސޫލުވަޒަނެއްގައި ގެންނަވާ، ރައީސް އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ސާލިހު ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ވީ ވަޢުދު ހަމަހަމަ ފުއްދައިދިނުމާ، އެ ރައްޔިތުންނަށް ބިން ޖަހާދީފައި، ފަންސާސް، ފަސްދޮޅަސް އަހަރުވަންދެން ގޯތިގެ، ދަރިވަރުންގެ ބިނާކުރެވިފައިވާ ދަރަނިވެރިން ހުރިހާ މީހުންނަށް ވެސް ދަރަނިވެރިކަމުން މިނިވަންކުރެވުނު، ފަހަރުގަނޑެއް ފަރާތްތަކަށް ގެންގުޅުއްވި ބޮޑެތި ވަޢުދުތަކާއި، ފަރާތްތަކުގެ ވަޒީފާތަކުން ދަރަނިވެރިވެގެން ދިޔަ ރަނގަޅުކުރުމުގެ ކުރިއަރުވުން ފަށައިގަނެވިފައި ހުރި ގޮތުން. ހުސްވެފައިވާ ތަނެއް ފެނިގެން، ފެނުނު ކާމިޔާބު ސަރުކާރުގެ ތަރައްޤީ މަސައްކަތްތައް ކުރިއަށް ގެންދެވުނު ދަރަނިތަކާއި، ހުރިހާ ފަރާތަކުން ދަރަނިވެރިކަމާ އެކު ބޭނުންކުރެވިފައިވާ ފައިސާ، ފުރަތަމަ ފެށުމުގެ ފުރުޞަތު ހުރި ރަށްރަށުގެ ސަރުކާރުގެ ވަޒީފާތަކާއި، މި ސަރުކާރުން ބަޖެޓް ދަރަނިތަކަށް މިހާރު ހުރި ޙާލަތު ބަލާފައި، ތިރީގެ ބަޖެޓުގެ ދަށުން ވިޔަސް ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ފަސޭހަކަމެއް ފެނިގެން ނުދާނެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މިއީ ވަރަށް ބޮޑު ބަޖެޓެއް. އެއީ ސަރުކާރުގެ މަސްރޫފުތައް ބޮޑުވެގެން ދާއިރު ދަރަނިތަކަށް ދައްކަންޖެހޭ ފައިސާ ވެސް ބޮޑުވެގެންދާ ސަރުކާރުގެ ދަރަނިތަކުގެ ބޮޑު ބައެއް. މި ސަރުކާރު ގެންގުޅެނީ ބޭރުގެ ޙާލަތު ބަލާ ބަލާ ސަރުކާރުގެ ޙާލަތު ކުރީގެ ރައީސް، ރައީސް ޞާލިޙުން. 1 ހަފްތާ ސަރުކާރަށް ނުވޭ. 1 ހަފްތާ ނުވޭ، އެ މަސްލަހަތުން އެ ކުރުމަށް މިހާރު ސަރުކާރުން ބާރުކަންނުކޮށްގެ. ބަޖެޓުގައި އެ މަސްރޫފުތަކަށް މަޖުބޫރުވެގެން އެ މަސްލަހަތުން ބާރު ދަރަނި ބޮޑުވެ އެންމެ ބޮޑުވެން އެ ކުރިން. އަޅުގަނޑު މިއަދު ވެސް މި ފާހަގަކުރަން ބޭނުން ގޮތަކީ އިޤްތިޞާދީ ހާލަތު މިހާރު އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ގައުމީ އިޤްތިޞާދު ދިމާވެފައިވާ ޙާލަތު. މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން ފެނިގެން މި ދަނީ ސަރުކާރު ދަރަނި ބޮޑުވެފައި. ރައީސް ހާލަތަށް އެ ކަން ބަލާއިރު، އެ ކަން ޖެހިލުން މިހާރުގެ ޙާލަތު ވެސް ކުރިއަށް ދާނެ ގޮތެއް ނެތް. އަޅުގަނޑު މިހާރުގެ ސަރުކާރަށް އެކަމަށް ގޮވާލަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ރާއްޖޭގެ ދިނީ ރަށްތަކުގައި ފެންނަ ނަރުދަމާގެ މަޝްރޫޢުތައް ޤާއިމުކުރުމުގެ ސަރުކާރުގެ ކަންކަމާއި މިހާރު ވާ ގޮތަށް. މި ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން، އަޅުގަނޑުމެންގެ ސަރުކާރުގައި އޭ.ޑީ.ކޭ ސަރުކާރުގައި އެ ބަޖެޓުތައް ހުށަހެޅުނު ގެއިން ރާއްޖޭގައި ފެނާއި، ނަރުދަމާއިން މަޝްރޫޢުތަކާއި އެއްގޮތަށް އެއަށް ބިނާކޮށް އެކީ. ސަރުކާރު ސާފުކޮށް އެއްގޮތަށް ރަށްތަކުގައި ފެނާއި ނަރުދަމާގެ މަޝްރޫޢު ފަށައިފައި، އާދައިގެ ރަށްތަކުގައި 41 ރަށުގައި ދުވަހެއް މި ސަރުކާރު ނިންމާލާފައި ޤާއިމުކުރި ސަރުކާރު އެ ދިރާސާ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑު މި ބަޖެޓު ބަލައިލީމާ ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ޕްރޮޖެކްޓުތަކެއް މިވަނީ 8 ބިލިއަނުން ރުފިޔާ ހިމަނާފައި. އެއީ ފާއިތުވި އަހަރުގެ ބަޖެޓުތަކާ ގާތް އަދަދެއް މި އަހަރު މިހާރު. އެކަމަކު، ރައީސް އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙުގެ ސަރުކާރު

ބަދަލުވުމާއި ގުޅިގެން އެ ސަރުކާރުގެ ޓްރާންސިޝަން ޕީރިއަޑްގައި މި ސަރުކާރުގެ ވައުދުވި ކަންކަމަށް 300 އެތައް މަޝްރޫއުކަން މި ބަޖެޓުން ޖާގަދީފައި އެބަ އޮތް. އެހެން އިޢުތިރާޒުކުރި މެންބަރުން ވެސް ވާހަކަތަކުގެ ތެރެއިން އަޅުގަނޑަށް ފެންނަނީ، މިހާރު މި ކަމަކީ ޖެހިގެން އޮތް ކުރިއަށްގެންދެވޭ ހިނގާ ވާހަކަ މި އަޅުގަނޑުމެން. މި ބަޖެޓުން ފެންނަން އެބަ އޮތް އެ ފަދަ 400 މިލިއަން ރުފިޔާ ޖަހާފައި އޮތް ތަން. ބަޖެޓުގައި މި ފައިސާ، އެ ތަން ކޭކެއްގެ ގޮތުގައި އެ އޮތް ތަން ނުވަތަ ތަށެއްގެ ގޮތުގައި އެ އޮތް ތަން ހިއްސާކުރަމުންގޮސް މިހާރު ފާއިތުވި ސަރުކާރުން ދޫކޮށްފައިވާ ގެއްލުމާއި އަދި ފުށުއަރާ ކަންކަމާ އެ ބަޖެޓުގައި ހިމެނޭ ބޭނުންވާ އަސާސީ ޚިދުމަތްތަކަށް، ހާއްސަކޮށް މިސްކިތްތަކާއި، ޓްރާންސްޕޯޓްތަކާއި އަދި ސްކޫލްތަކާއި އެހެން މި ފަދަ ބޭނުންތަކާ މާ މުހިންމުކަން އަޅުގަނޑުމެން ފާހަގަކުރަން. އަދި މީގެ އިތުރުން އިޤްތިޞާދީ ބަލާއިރު، މި ބަޖެޓުން އެއްވެސް ތަފާތެއް ވެސް އަދި ކަމަކުން ފެންނަން ނުވޭ. އަޅުގަނޑުމެން ފަރުމާކުރަމުން ނިޒާމުގެ ތަރައްޤީން ރަށްރަށް ހިސާބުން ފުދުމުން، ކައުންސިލްތަކުން އެ ރަށްތަކަށް އަތްމަތިވި، އެ ކައުންސިލްތަކުން ދަށުން އެއްވެސް އިސްކަންދޭނެ ކޮށް ތަރައްޤީގެ ބޭނުންކުރެވޭ ވާހަކަ މި ބަޖެޓުން ފެންނާކަށް ނެތް. އަޅުގަނޑު މި ސަރުކާރަށް ގޮވާލަން އެއްވެސް ކައުންސިލްތަކުން ތަރައްޤީކުރުމުގެ ނިޔަތް ރަނގަޅުގައި، ހާއްސަކޮށް އަތޮޅުތަކުގައި ތިބި ރަށްރަށުގެ ކައުންސިލަރުންނާއި އަދި އަތޮޅު ކައުންސިލަރުންނާ ވެސް އަދި އެ ބޭފުޅުންގެ މަސައްކަތްތަކުގައި މިހާ އުނދަގޫކަމުގައި މުވައްޒަފުންނަށް ވެސް މުސާރައިގެ ކުރިއެރުންތަކަށް ބަދަލުގެނެސް މި ބަޖެޓުގައި އެ ކައުންސިލަރުންނަށް މުސާރަ ބޮޑުކޮށްދިނުން އަޅުގަނޑު މި ސަރުކާރަށް ގޮވައިލަން. އަޅުގަނޑުގެ ދުޢާ މުޅިން ދުޢާ، މުޅިން ދުޢާއަކީ މި ސަރުކާރުން ވީ ވައުދުތަކާއި ފުދުއިން އިއްޔެކޮޅު ކުރިއަށް ހުށަހެޅި؛ ހ. ކާއްދޫފަރުގައި މި ސަރުކާރުން ކޮންޓްރެކްޓް ކަމަށް މުއްދަތުގައި ވާހަކަދެކެވު ދައުލަތުން އަދި ރައްސްޓޫފުރިއާ ޗ. މުޙައްމަދު މުއިއްޒު ފޮނުވައިގެންނެވި ވައުދުތައް އޭގެ ކާމިޔާބީގެ ވަޑައިގެން ހިއްސާކުރި، ބަގީ މަގުތަކަށް ހިއްސާކުރަން ހިއްސާކުރި އެ ރަށުގެ ވަރަށްގިނަ ރައްޔިތުން ހަމަ ހައްދަވައި ދުއްވައިފިން ގެ ވަޒީރު. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި ބަޖެޓަކާ ދޭ އެއްވެސް ވާހަކައަކަށް ނޫނެ. އެ ތަރައްޤީގެ ދިނުން އުފެދިގެންވާ އެއްވެސް ހަމަ ކަމެއް މި ބަޖެޓުން ފެންނާކަށް ނެތް. އަޅުގަނޑު ސަރުކާރަށް ގޮވައިލަން އަދި ބަޖެޓު ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރު ވެސް ކުރުއިރު މި ސަރުކާރުން ވީ ވައުދުގެ ތަފުޞީލު ކާޑުތަކާ ރައްޔިތުންނަށް އެ ހަރަދު ފިލުވާ ޙިސާބު ހިމަނައިދީފައިވާތީ. އަދި އޭގެ އިތުރަށް ކާޑުދާރީގައި އެ ރަށް ބިމާއި ފަރުގަނޑާ ކުރިމަތިލާ ބަނދަރު ފަރުވަރު ޖެހޭ ކަރުހުންވާ ގޮތަށްގައި އެ ރަށުގެ މަގު ރަށް ބިރުޙަމަކުރުމުގެ ބާނިކަސް ހިސާބަށް ކަމަށްވާތީ. ކަޑުމީރާގެ ރަށްޓިސާރު މި ބަގީވަށް ސަރުކާރުން ފަރާތުން ރައްޔިތުންނަށް ފުރުޞަތު ދީފައި ހުރި ހިއްސާކުރުމުގެ ބަދަލުގައި 100 ހާސް ރުފިޔާ ބިޔަ 50 ހާސް ރުފިޔާ އިތުރަށް ދިނުމަށް ލާރި ހަރަދުކޮށްފައި ނުވަތަ. މި ބަޖެޓުން އަޅުގަނޑަށް ފެންނާކަށް ނެތް. އަޅުގަނޑު މި ބަޖެޓު ކޮމިޓީއަށް

އިނާޔަތްކުރެއްވިއްޔާ މި 50 ހައުސިންގ ޔުނިޓު އެޅުމަށް ބަހައި މި ބަޖެޓުގައި ޖެހޭތޯ މަސައްކަތް ކުރާނަން. އަދި މީގެ އިތުރަށް އެ ރަށުގެ ޖުވާނުން އެންމެ ބޮޑަށް އުންމީދުކުރަމުންދާ އެއްކަމަކީ އައި ރަށް ކައިރިން ރިސޯޓެއްގެ ޚިދުމަތް ލިބިގެން ދިއުން. އެގޮތަށް އުންމީދުކުރެވޭކަން ވެސް މި ބަޖެޓުގައި އެއްވެސް ބަޖެޓެއް ހިމެނިފައި ނުވާކަން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން. އަދި މީގެ އިތުރަށް ހުޅުމާލޭގައި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ވާހަކަފުޅު ދައްކަވަމުން ވިދާޅުވި، ދުނިޔޭގެ ސިޓީ މަރުކަޒަކާ ޓްރާންސްޝިޕްމަންޓް ހަބަކަށް ބަދަލުކުރައްވާނެ ވާހަކަ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި ބަޖެޓު ފޮތުގެ އެއްތާކުން އަނެއްކޮޅުން ހުކުރު ގަނޑުމަށް ހާލަތު ބޭނުންކުރެވިގެން ވެސް އެ ދުނިޔޭގެ ޓްރާންސްޝިޕްމަންޓް އިން ބަޖެޓުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ނުފެނުނު. އަޅުގަނޑުގެ ވެސް އުފާން ބަސް. އަޅުގަނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް، ވަރަށް އިލްތިމާސްކުރަމުން ސަރުކާރަށް ދަންނަވަން މަނިކުފާނު ފޮނުވައިލެއްވި ވަޢުދު، މުޅިކަލާގެ ސިޓީ ޓްރާންސްޝިޕްމަންޓް ބަދަލުކުރައްވަމުން ޖަހާ އެ އެކަށީގެންވާ ބަޖެޓު މި ބަޖެޓުގެ ތެރޭގައި ގެނެސްދެއްވާތީ. އަޅުގަނޑު އުފާ ހިމަނައިދެއްވީ ބަޖެޓު ޓްރީޓްމަންޓާއި ވާހަކަ ދައްކައިގެން މަސައްކަތް ކުރާނަން. ހަމަ މީގެ އިތުރަށް އަވަހަށް ފަރުބޭންކަމެއް، ބ.އަތޮޅުގެ އަނބުރާ ބޮޑު އާބާދީ މި ރަށު މަސްވެރިކަމުގައި. އެންމެ ގިނަ މަސްވެރިން މި ރަށުގައި. އަދި ބޭއް މުޅިރާއްޖޭގައި. ނަމަވެސް، މުޅިރާ ރައްޔިތުން ބޭނުންކުރާ ބަނދަރު އަދި ބަނދަރުގޮތަކާއި ބަނދަރުގައި، އެހެން ބަނދަރުގައި އެ ރަށު ރަށުގައި ބަނދަރުތަކަށް ބަނދަރުގައި ނިސްބަތްވާ ކަމެއް ބަނދަރު. ބަނދަރު ބޮޑެތި ފުރި ބާރުވެގެން އަހަރު ވެސް ޓަނިންޓަ. އަހަރު އުފައްދަވާފައިވާ ވިޔަފާރި ޝިޕް ދުވަސް އުފެއްދީ އުފެއްދާފައި އެ ބަނދަރު ވަންނަން ޖެހިފައި ނަމަ، ބަހާއި އުފައްދާފައިވާ ބަނދަރުން ރިޔާ، އެ ވާސިލްކޮށް އެ އަނބުރާ އުފެއްދޭނެ ކުރައްވާނެ ބާރު ފަހަރު ހުށަހަޅައިގެން ބަނދަރު. ބަނދަރު ބޮޑު ފަރާތެއް. ވިސްނަވާ 4 ހ. މިއަހަރު ވެސް މަސްވެރިން މި ފަހަރު ވަރުގަދަ ކަމެއް ކޮށް ބޮޑު ބަނދަރުގެ 250 ފޫޓު ފުޅާ އަދި 1400 ފޫޓު ދިގު ބަނދަރު، ހަމަގައި ފެންވަރުގެ ބަނދަރު މިހާރު ހަރުދަނާކުރުމަށް ކަމަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި ބަޖެޓު ވާހަކައެއް ނުކުތް އިންތިޒާމް. އެހެންކަމުން، ފާއިތުވި ސަރުކާރުން ވެސް އެކަށައަޅާފައިވާ ބަނދަރު ބަޖެޓު އަޅުގަނޑުމެން ރާއްޖޭގެ، ބޮޑުކުރުމާއި އަދި ނަރުދު ފަހިކުރި ހުރިން މި ބަޖެޓުގައި ބަޔަކު ކުރީ. އެހެން އަޅުގަނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް ސަރުކާރަށް ދަންނަވަން ދިރާސާކުރުމުގެ މަސައްކަތް ވެސް ވަޑައިގެންނެވީ، 250 ފޫޓު، 1400 ފޫޓު ބަނދަރުގައި މި ބަނދަރު ބަދަލުކުރުމުގެ ކުރިއަށް ބަޖެޓުކަނޑައަޅުއްވާށެވެ. އެހެން ބަނދަރު މި ބަޖެޓު ފޮތުގެ ބޮޑުއަށް ނަމަވެސް ވެސް މި ބަޖެޓުގެ ސިފައިންގެ ބޮޑު ތަރައްޤީ ވާނެކަމަށް. ހަމަ އާގެ އިތުރަށް ދިރާސާކުރެވުމާއި ބަނދަރު ފަޅުތަކާއި ފަރުބަދަތަކާއި، އާ ޓެކްނޮލޮޖީއާއި މަސްވެރިކަމާއި ފިހާރަތަކާއި ބަނދަރު އިންތިޒާމު ކުރަން ބޭނުން ވަޑައިގެންނެވުމަކީ. މިހާރު ފެސް މި ބަޖެޓު ފޯރިޔަތް އަޅުގަނޑު ފެންނާނެ ނިޔާ. އަޅުގަނޑު ހަމަ ބަޔަކު ބަނދަރު ދިރާސާކުރުމުގެ ސަރުކާރު ބަޔަކު ސަރުކާރު ފެށުނުއިރު ފަހަރެއް މަސައްކަތްތައް ފެށޭނެ ބަނދަރު ކަރުބަރާދަ ބަނދަރު ވަޑައިގެންނެވީ. މިހާރު ސިފައިންގެ ކަމެއް ފާހަގަކުރަނީ އޮތް ބަނދަރުގެ އިސްކަންދޭން އެކަން އަވަހަށް ކުރަން

އެއްކަމެއް އެއީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ދައުލަތަށް އާމްދަނީ ވަންނަން ހުރި ވަސީލަތްތައް ތަރައްޤީކުރުން. އަނިޔާވެރިކަންކުރާ ދުވަހުގައި، މުޅި ރާއްޖޭގައި މަސްވެރިކަމަށް ތަރައްޤީކުރުމުގެ ބިރުގައި ދުވަހުގައި ވެސް ކުރުމުގެ ސޯޝަލް މީޑިއާގެ މަސައްކަތަށް ވަނީ ފުރިހަމަ. އިންޑަސްޓްރީތަކާއި ބަނދަރުތަކުގެ މަސައްކަތް އެ ވަނީ ނިމިފަ. އެ ބަނދަރުތަކުން މަސް ހިފައި ރައްކާކުރާ އެއީ އެ ފްރީޒަރސްކުރުމުން ގްރީންހައުސް ސަރުކާރުން ވަނީ ރައްކާކޮށްފަ. ނަމަވެސް، މި ބަޖެޓުގައި އެ މަސައްކަތް ކުރިއަށްގެންދަން އެއްވެސް ފައިސާއެއް ނުލިބޭ އަޅުގަނޑު ހިތާމައާއެކު ފާހަގަކުރަން. މި އިޤްތިޞާދީ މަސައްކަތުގެ ތަރައްޤީއަށް ބޮޑެތި ތަރައްޤީގެ މަސްވެރިކަން ކުރާ ދިވެހި އުމްމަތުގެ ތަރައްޤީއަށް.

ހުރިހާ ބޭނުމެއް ފުރިހަމަކޮށްދޭ މަސްވެރިކަމުގެ ތަރައްޤީއަށް ކުރާ އުމްރާ އިޤްތިޞާދީ ކުރިއެރުމަކަށް އެބަ ބޭނުން ކުރިމަތީގައި ސްކޫލް ކުދިން ދިރުމުން. އަދި އެގޮތުން އިޤްތިޞާދު އެ ޖަގަހަ ފުރަހަމަ، ޖެހުނު، އަހަރެމެން ބިލުގެ ގޮތް ފުރުޞަތު ސަރުކާރުން ވަނީ ފަށާފައިވާތީ، އަޅުގަނޑު ފެށި މަސްވެރިކަމާ ގުޅިގެން. އެ ކަންކަން ފެށި ވިޔަފާރި އަލަވަން ދި ފެށި އަހަރުގެ ޖަގަހަ ފަރުނާޑުން ސަރުކާރުން ގޮތަށް ބޮޑެތި ކުރައްވަފައިވާ ފާހަގަކުރަން. އަޅުގަނޑު ވަރަށް ބޮޑު ސަރުކާރުގައި އުޅުން. ހަމަ އެގޮތަށް މި އަތޮޅުގައި ހެދުމަށް އިޤްތިޞާދީ ރިސޯޓް މަސައްކަތް ކުރާ ދުވަހުގައި އެއްވެސް ނުލިބިދޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ބަރުމިނަލް ނިމުނީ. ރަނގަޅު ނިމިއްޖެ. އަދި ރަނގަޅު ވަގުތުގައި ހެދުން އެ ވާ، އެގޮތުން ފައިސާގެ އަދި ރަނގަޅު ވަގުތުގައި ޖަހާލުމަށް ރިޕޯޓުކުރާ ވިޔަފާރި އަމަލަކީ ޖައްސަވައި، ޗެނަލްގެ ދުއިރާއިން އެއްގަމަ އެ ގެންނަވަން ފެނު ފުރުޞަތުތަކެއް ގެންގުޅުއްވަން ވެސް އަޅުގަނޑު މި ސަރުކާރަށް ގެއްލިގެން. ނާޒިމްގެ ރައްޔިތުން އެހެން ބޭނުމެއް ކުރުމަށް އެއް އެހިއްޔާ އޮއި ނާޒިމުންބެއި މުޅި ގެއަށްފޮނު ކުރިވަރެއް އެ ތަރުގައި އަމަލަކީ ގެއަށްކުރުމަށް ކުރުމަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ބަޖެޓު ފޮތުގައި އެބަ އޮތް ކުރިވަރު ވާނަ. ނަމަވެސް، އެ އެއްވެސް ބަޖެޓް އާގައި ހިސާބުގައި ނަންބަރު އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން. އަޅުގަނޑު ސަރުކާރަކަށް ހަމަ ދަނޑުވެރިން މި ކުރިވަރު ފުރޭ އަހަރާއި އެއްކަލަ ވިޔަފާރި އަމަލަކަށް، އެ ރައްޔިތުންނަށް ދުއިރާއިން ފައިސާގެ އަދި އެއްޗެއްގައި އޭރު އިޤްތިޞާދީ މަސައްކަތަކާއި ގެނިއުންނަރުން މި ކުރިވަރުގެ މަސައްކަތް ވިޔަފާރި އަމަލަކީ ފުރުޞަތުން. އަދި އެ ކަމަކީ ބަޖެޓު ކުރިއަށްފުރުން. އަދި ނާޒިމްގެ ބިން ހިއްކުމަށް 15 މިލިއަން ހިމަނައިދީފައިވޭ. ނާޒިމުގެ ބިމަކީ ރައީސްގެ ވެރިކަމުގެ ވައްދައި އެއްމެދަށް 15 މިލިއަން ބިން ނާޒިމުންބަކީ އިސްކުރުން މި ބަޖެޓުގައި އެބަ އޮތް. އެހެންނަމަވެސް، އޭގެ ދަރަޖަތަކުން ގެންގޮސް އެކަމަކަށް ބަޖެޓުއަކުން ފުރަތަމަވެފައި ނެތް. މިކަމަށް ފެށި ރަނގަޅު އަރަފާއެ މި ބަޖެޓު ޚަރަދުގައި ޖެހި، އެ 15 މިލިއަން އެ ރަހަރު އިސްކުރުމަށް ދިއުން އެއީ އަޅުގަނޑު އެދޭ އެއްޗެއް ކަރުދާހެއް ދަށުގައި ދަރަނިވަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އެނިމެއަށްވުރެ ނާޒިމްގެ ބިމަކީ އެހަދުވެސް ބެލުމެއް، އެ ބަނދަރުގެ ބަޔާނެއް، އެ ރަށުގެ ފަސްގަނޑުގެ ބައެއް ބޭނުމެއް ހިފޭނެ ރައްޔިތުންނަށް ރަށްރަށް ދެވޭތޯ. އަދި ގެންދިޔުމުގެ ފިހާރައިން އޭރު އެނިނިން ފިހާރައިގެ ރައްޔިތުން ވިޔަފާރިކުރުމުގައި އެ

ރަށުގެ ބިން ފުރިފައިވުމުގެ ސަބަބުން ބިން އިމާރާތްކުރުވިގެންދާނެ ގޮތަކަށް ވީހާވެސް އަވަހަކަށް އެ ކަންކަން ކޮންޓްރެކްޓްވުން އަޅުގަނޑު މި ސަރުކާރަށް ގޮވާލަން. އަދި އެ ރަށުގެ ސިއްޙީ މަރުކަޒު އަލަށް އިމާރާތްކުރުވި، އެ ސިއްޙީ މަރުކަޒުގެ މަސައްކަތް ވެސް، ޚިދުމަތްތައް ވެސް ރައްޔިތުންނަށް ދެވިގެންދާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު އުންމީދުކުރަން. ސްކޫލުގެ އިމާރާތް ހުރީ ހުއްޓިފަ. އެ ސްކޫލުގެ އިމާރާތް ވެސް ވީހާވެސް އަވަހަކަށް ފުރިގެން ގޮސް އެ ކަންކަން ވެސް ރައްޔިތުންނަށް ލިބިގެންދާނެ ގޮތަކަށް އެކަން ކޮންޓްރެކްޓްކޮށްދިނުމަށް އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން. އަދި އޭގެ އިތުރުން ނާޒުކުވެރި ކައުންސިލް އިދާރާއަށް ޖަމާނީ ކައުންސިލް އިދާރާ މި ބަޖެޓުގައި ހިމަނައިދެއްވުމަށް ވެސް އަޅުގަނޑު އަދުގެ ސަރުކާރަށް ގޮވާލަން. މި ހުރިހާ ކަންކަމަށް ބަލާއިރު އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މި ބަޖެޓަކީ...

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ވާހަކަފުޅު ނިންމަވައިދެއްވަން ކުޑަ ވަގުތުކޮޅެއް އަޅުގަނޑު އަރުވަން.

މުލަކު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ނަސީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާ ހުރިހާ ގޮތްގޮތުން ބަލާއިރުގައި ވެސް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މި ބަޖެޓަކީ މުލަކު ދާއިރާއަށް ބަރާބަރުގައި އުންމީދުކުރެވޭ ހުރި ނަމަވެސް ކުރިއަށްގޮސް ބޭނުންވާވަރަށް ބަޖެޓުގައި ނުވާ ކަންކަންތަކުގައި އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން. އަޅުގަނޑު ސަރުކާރަށް ގޮވާލަން ވީހާވެސް އަވަހަކަށް، ވީހާވެސް އަވަހަކަށް ފުރި އެއްކޮޅު މ.އަތޮޅަށް ސަރުކާރުން، ހާއްސަކޮށް ޑރ.މުޙައްމަދު މުޢިއްޒު ވެވަޑައިގެންނެވި ވަޢުދުތަކާ ފުއްދުމަށް ބަލައި މި ބަޖެޓަށް އިމާރާތްކުރުވިގެން އެ ކަންކަން ރައްޔިތުންނަށް ފޯރުކޮށްދިނުން. ދެއްވި ފުރުސަތަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ. والسلام عليكم.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު ދެން ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ތުޅުސްދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ނަސީމަށް. އިބްރާހީމް ނަސީމް.

ތުޅުސްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ނަސީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ބަޖެޓަކީ އަޅުގަނޑުގެ މި ދައުރުގައި ބަހުސްކުރަން އަދި ވޯޓުދޭން ފުރުސަތު ލިބުނު ފަހު ބަޖެޓެއްކަމުގައި ފާހަގަކުރަން އަޅުގަނޑުގެ މި ދައުރުގައި. އެހެންކަމުން، މި ދައުރުގެ ތިމާގައި ތުޅުސްދޫ

ދާއިރާގެ ނިމިފައި ހުރި މަޝްރޫޢުތަކުގެ ތަފްސީލާއި އަދި ހިނގަމުން އަންނަ މަޝްރޫޢުތަކާއި ކުރިއަށް ހުރި މަޝްރޫޢުތައް ރައްޔިތުންނަށް ދަންނަވައިދިނުމަކީ ކޮންމެހެން މުހިންމު ކަމެއްކަމުގައި އަޅުގަނޑު ދެކެން. އެގޮތުން އެންމެ ފުރަތަމަ އަޅުގަނޑު ބަލައިލާނަން ތުލުސްދޫއަށް. ތުލުސްދޫއަށް ބަލައިލާއިރު ތުލުސްދޫގެ އައުޓްޑޯ ޖިމްއާއި ވޮލީ ކޯޓު ވަނީ ނިމިފަ. ފެނުގެ ނިޒާމު ގާއިމުކުރުމާއި ގޮނޑުދޮށް ހިމާޔަތްކުރުން ދަނީ ކުރިއަށް. ހޮސްޕިޓަލުގެ މަޝްރޫޢާއި ކުނިކޮށީގެ މަޝްރޫޢު އަދި ޖޮގިން ޓްރެކް ގާއިމުކުރުމުގެ މަޝްރޫޢު މިހާރު ވަނީ ސޮއިކޮށް ފަށައިގަތުމުގެ މަރުޙަލާގައި. ސްކޫލުގައި އެޅުމަށް ހަމަޖެހިފައިވާ ސައިންސް ލެބުގެ މަޝްރޫޢު ވަނީ މަސައްކަތްކުރާނެ ފަރާތެއް ހޯދުމަށް އިޢުލާންކުރެވިފަ. ކުރިއަށް ރާވާފައި ހުރި މަޝްރޫޢުތަކުގެ ތެރޭގައި، މުޅިން އަލަށް މި އަންނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައިވަނީ މިހާރުގެ ބަނދަރު އަޕްގްރޭޑުކުރުމާއި، މުޅިން އާ ބަނދަރެއް ހެދުމާއި އަދި މަގު ހެދުމުގެ މަޝްރޫޢު. ކ.ދިއްފުށްޓަށް ބަލައިލާއިރު، ކ.ދިއްފުށީގައި އައުޓްޑޯ ޖިމްއާއި އޭ.ޖީ.އެމް ވަނީ ނިމިފަ. ފުޓްބޯޅަދަނޑު، އަދި ޑްރެއިނޭޖާ ގުޅޭ މަސައްކަތްތައް ދަނީ ކުރިއަށް. ބިން ހިއްކުމާ ދޮށު ސަރަހައްދު ހިމާޔަތްކުރުމުގެ މަޝްރޫޢު އަދި [illegible] ސައިން ބޯޑު އަދި [illegible] [illegible] މަޝްރޫޢުތަކުގައި މިހާރު ވަނީ ސޮއިކޮށް ފަށައިގަތުމުގެ މަރުޙަލާގައި. ސްކޫލުގައި އެޅުމަށް ހަމަޖެހިފައިވާ 4 ކްލާސްރޫމާއި މަލްޓިޕާޕަސް ހޯލުގެ މަޝްރޫޢު ވަނީ މަސައްކަތްކުރާނެ ފަރާތެއް ހޯދުމަށް އިޢުލާންކުރެވިފަ. ކުރިއަށް ރާވާފައި ހުރި މަޝްރޫޢުތަކުގެ ތެރޭގައި މުޅިން އަލަށް މި އަންނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައިވަނީ، ނެރު ފުންކުރުމާއި އާ ނެރެއް ކެނޑުމުގެ މަސައްކަތް. ކ.ހުރާއަށް ބަލައިލާއިރު، ހުރާ ކައުންސިލް އިދާރާއާއި، 6 ކްލާސްރޫމުގެ ދެ ބުރި އިމާރާތް، ސްކޫލަށް 6 ކްލާސްރޫމުގެ ދެ ބުރި އިމާރާތާއި ޕްރީސްކޫލް [illegible] އާ އިމާރާތާއި އަދި ހުރާ [illegible] [illegible] ހިމެނޭގޮތަށް ދެ ބުރި އިމާރާތުގެ މަޝްރޫޢު ވަނީ ނިމިފަ. ފުޓްބޯޅަ ދަނޑު [illegible] ޓާފްކުރުމުގެ މަޝްރޫޢާއި އޭ.ޖީ.އެމް އަދި ކުނިކޮށީގެ މަޝްރޫޢު މަސައްކަތް މިހާރު ދަނީ ކުރިއަށް. ކުރިއަށް ރާވާފައި ހުރި މަޝްރޫޢުތަކުގެ ތެރޭގައި މުޅިން އަލަށް މި އަންނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައި މިވަނީ، [illegible] [illegible] އަޕްގްރޭޑުކުރުމާއި [illegible] [illegible] މަޝްރޫޢާއި [illegible] [illegible] ގާއިމުކުރުމުގެ މަޝްރޫޢު. ކ.ހިންމަފުށްޓަށް ބަލައިލާއިރު، [illegible] [illegible] [illegible] ގާއިމުކުރުމުގެ މަޝްރޫޢާއި އައުޓްޑޯ ޖިމްއާއި އޭ.ޖީ.އެމް އަދި ޑީސެލިނޭޝަން [illegible] [illegible] ސެންޓަރާއި، އައްސޭރި ދޮށުގެ [illegible] އިންސިނަރޭޓަރ [illegible] ގާއިމުކުރުމާއި އަދި [illegible] [illegible] ވަނީ ނިމިފަ. ސްކޫލުގައި އެޅުމަށް ހަމަޖެހިފައިވާ 4 ކްލާސްރޫމާއި މަލްޓިޕާޕަސް ހޯލުގެ މަޝްރޫޢު އަދި ފުޓްބޯޅަ ދަނޑާއި [illegible] [illegible] އިންސިނަރޭޓަރުގެ މަސައްކަތް ދަނީ ކުރިއަށް. ދޮށު ސަރަހައްދު ހިމާޔަތްކުރުމުގެ މަޝްރޫޢުގައި ސޮއިކޮށް މިހާރު ވަނީ ފަށައިގަތުމުގެ މަރުޙަލާގައި. އައްސޭރި [illegible] [illegible] އިމާރާތްކުރުމާއި، [illegible] [illegible] ސެންޓަރު އިމާރާތްކުރުމާއި، [illegible] ފެސިލިޓީގެ ފޭސް-2 މަރާމާތުކުރުމާއި، [illegible] [illegible] [illegible] ސެންޓަރު

ހެދުމުގެ މަސައްކަތް ކުރާނެ ފަރާތެއް ހޯދުމަށް މިހާރު ވަނީ އިޢުލާންކުރުމުގެ މަރުޙަލާގައި. ކުރިއަށް ރާވާފައި ހުރި މަޝްރޫޢުތަކުގެ ތެރޭގައި މުޅިން އަލަށް މިއަންނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ހިމަނާފައިވަނީ 30 އެނދުގެ ހޮސްޕިޓަލެއް ގާއިމުކުރުމާއި، ފަޅުތެރޭގައި ޖެޓީނުކު ދާން ހަށަށް ކުޑުމާއި އަދި ހަރުގައި މޫދަށް އެރުން ދެ ބީޗް ހެދުން. މި ދޮންވުން ތަފާސްހިސާބުތަކުން ބަލާއިރު، ފުރި ޤާނޫނުއަސާސީ ފާސްވިފަހުން މި އައި 3 ދައުރަށް ބަލާއިރު، މި ދައުރަކީ މުހުސްދު ދާއިރާގެ އެންމެ ގިނައިން ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތައް ކުރެވުން ދައުރުތަކުގައި ފާހަގަކުރަން. އެއީ ކޮވިޑްގެ އާފަތީ ވަބާއަށް ގައުމީ ދިޔަ ދުޅު އަހަރުދުވަސް ވެސް ހިމަނައިގެން. އަދި އަޅުގަނޑު ވަކިފަރާތްތަކަށް ނިސްބަތްވާ މެންބަރުންގެ ގޮތުގައި ހުރި. އެހެންކަމުން، އަޅުގަނޑު ދެކެނީ ކުރިއަށް އޮތްތާ، މިހާރުގެ ސަރުކާރު އަޅުގަނޑު ކުރިއަށްއޮތީ، ސަރުކާރާއި ކުރިއެރުން އިތުރަށް ގާއިމުގެ މަޝްރޫޢުތައް މާ ބޮޑަށް މިއަންނަ ދައުރުތެރޭ ތަނަވަސްކުރުވިގެން ކަމަށް ހުރިހާ މިއަދު ދުވަސްކޮޅުތަކުގައި، إِنْ شَاءَ اللَّهُ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ފާއިތުވި 5 އަހަރަށް ބަލާއިރު ޖުމުލަ ބަޖެޓް މިވަނީ ގާތްގަނޑަކަށް 35% ބޮޑުވެފައި. ރިކަރަންޓް ހަރަދު މިވަނީ ގާތްގަނޑަކަށް 50% ބޮޑުވެފައި. ހަމައެކަނި މި ބަޖެޓަށް ބަލައިލާކަމުގައި ވިޔަސް ރިކަރަންޓް ހަރަދު ހުރީ 70%ގައި. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ރިކަރަންޓް ހަރަދު 70% އަށް އެރުމަކީ އެއީ ނުރައްކާތެރިކަމުގެ ހަނގަބޮޑުކަމުގެ އަޑު އިވުން ފެނުން. ރިކަރަންޓް ހަރަދު 60% އަށްވުރެ ބޮޑުވެއްޖެ ކަމަށް ވަންޏާ އެއީ އިޤްތިޞާދަކަށް ވެސް ގޯސްވާކަމެއް ބަލާއިރު ހަރަދު ހަރަދުގައި ނުދެކެވޭ. އެހެންވީމާ، މިހާ ދުވަހު ވަރަށް ބޮޑަށް ވިސްނަންޖެހޭ ހަރަދެއް. އެހެންނަމަވެސް، ޖުމުލަ އާމްދަނީ މި ދެންނެވި ނިސްބަތަށް ބޮޑުވެފައި ހުރި ތަފާތު ނުފެނޭ. ޖުމުލަ އާމްދަނީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބޮޑުވެފައި މިހުރީ ގާތްގަނޑަކަށް 25%. އެހެންކަމުން، މި ދައުލަތަށް ހިސާބުތަކުގައި ފެންނަނީ ވިސްނާލައިފި އިންސާނަކު ހަމަ ސީދާ ދުވަހަކު މުސާރަތަކާ ހަރަދުކުރެވޭ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބޭ އާމްދަނީގެ މާ ބޮޑުކުރަން ހަރަދުކުރާގޮތާ ބޮޑުއަށްނުވާތީވެން. އަދި ކޮންމެ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދިމާވާނެ މި ބަޖެޓަށް ބަޖެޓް އަޅުގަނޑުމެން ފެންނަނީ ރިކަރަންޓް ހަރަދު ސަބްސިޑީގައި ވަރަށް ބޮޑު ކަމެއް ހިނގަނީ. އަޅުގަނޑުމެން ސަބްސިޑީ ދޭ ހަރަދު ބޮޑުވަމުން އަންނަ ގޮތުން ހުރިހާ ގޮތަކުން ކުރިމަތިލާން ޖެހިލުމެއް ނުވޭ. ޖުމުލަ ސަބްސިޑީގެ ގޮތުގައި 31.9 ބިލިއަން ރުފިޔާ. ހަމައެކަނި ރިކަރަންޓް ހަރަދު ޚަރަދުކުރަމުންދާ ވެސް އަސާސީ ނޫނީ. ރިކަރަންޓް ހަރަދު 33 ބިލިއަން އޭގެ އަހަރެން ސަބްސިޑީ ހިމެނޭ. އެހެންވީމާ، މި ދަންނަވަން އޮޅުމެއް އަޅުގަނޑު ތަންފީޛުކުރެވޭ ގޮތަށް ދަރަނިވެރިވާނެ. އަޅުގަނޑު ބައްދަލުވި މީހާ، ތަންފީޛުކުރެވޭ އޮޅުވާލުމަށް ދިވެހިން މީހާ ކުރީ ދުވަހެއްގައި ވިދާޅުވި ތި ދައުލާ ވާހަކަތަކެއް ތިމަންނަމެންނަށް ފަހުމްވާނެ. އެކަކު އަރާފައި ބޭނުން މީވީ ބިލިއަނެއް މީވީ ބިލިއަން. އަޅުގަނޑު ހަމަ ވަރަށް ތިޔަށް ކުރާކުރަނީ. އަދިއެކު މިހާ ދިރިއުޅުމަށް ވިސްނާ. ބާނައަށް ލިބޭ، ލިބޭ އާމްދަނީ ގިނަވެގެން، ހަމަ ސީދާ

ތަގީން އާމްދަނީ ގޮތުގައި މިސާލަކަށް ލިބޭނީ 10 ވަރަކަށް ހާސް ރުފިޔާ ހެ. އެހެންނަމަވެސް، އޭނަ ދުކި އަހަރަށް އެބަ ބޭނުންވޭ މަހަކަށް 15 ވަރަކަށް ހާސް ރުފިޔާ ޚަރަދުކުރަން. ދެން އޭނައަށް ތަގީން އާމްދަނީ ގޮތުގައި މި ލިބޭ އެއްޗެއްގެ އިތުރުން އޭނަ މި ވިސްނަނީ ތިމަންނައަށް ރައްޓެހިން ހޯދުމު ދޭން. ތިމާގެ މީހުން ކޮންމެވެސް ހޯދުމު ދޭން. އެހެންވީމާ، ތިމަންނައަށް އެބަ ލިބޭ 12 ވަރަކަށް ހާސް. އޭގެ އޭނަ ޚަރަދުކުރާ ގޮތް. އެހެންވިޔަސް އަދި އެބަ އޮތް އިތުރަށް 3000 މަހަކަށް. އޮންނަ ކަމަށް ވަންޏާ އޭނަ ލޯން ނަގައި އަނެއް ކަމެއްކޮށް، އެވަރުން ވެސް އޭނައަށް ފުދެއް ނުބަދަ. ދެން އޭނަ އެ ލިބޭން ކަމަށް ބޮޑިޔަސް ހޯދުމުގެ ގޮތުގައި ވެސް މި ލިބޭނީ ގާތްގަނޑަކަށް ހާހެއް ރުފިޔާ. އެހެންވިޔަސް 11 އެ ލިބޭނީ. އަނެއް 4 ހާސް މަހަކު ދަރަނިވެރިވަމުންދާން. އެހެންވީމާ، އެ ހާލަތުގައި އެ މީހަކު ދެން ކަންތައް ކުރަންޖެހޭނީ ގޮތަކީ އޭނަގެ ލިބުން ސާބިތުވެގެން، އޭނަ ދިރިއުޅުން ބަދަލުކުރުން. ޚަރަދު ކުޑަކުރުން. ދިވެހި ޤައުމަކަށް ދިމާވެގެން މި އުޅޭނީ އެ މައްސަލަ. އަޅުގަނޑުމެން އަމިއްލަ ދިރިއުޅުމުގައި ވެސް ހަމަ އެންމެ ބޮޑަށް ބަލަންޖެހޭ ކަމަކީ ލިބޭ އާމްދަނީއާ ދިރިއުޅުން. އަޅުގަނޑުމެންނަކީ ނުލިބޭވަރަށްކަމުން، އޭގެ ކަރަންޓް ބިލުތަކާ، ފެން ބިލުތަކާ، އިންޝުއަރަންސް ބިލުތަކާ، ޖަގާ ސްކޫލް ބިލުތަކާ، އުޅޭ މަހަރު ބިލުތަކާ، ލިބޭ އާމްދަނީގެ އެއްޗެހި. އަޅުގަނޑުމެންގެ ފަދަ މި ކުރިއަށްދާ ޤައުމުތަކުގައި ނަމަވެސް. ވަކިވަކި ފަރުދުންގެ ވިސްނުން ވެސް މިހާރު ހުރިހާ އެހެންތާ ނޫން. މިބާ އަޅުގަނޑަކަށް ބަލައިގެން ނޫން. ހާލަތު ހަލާކުވާ އެ ދޭ ބަރަބަރުގެ އަމުން ލާން ނަގައިގެން. ނޫން، ނޫން، އަޅުގަނޑުމެން ވެސް ކުރަން ހުއްޓުވާލަރު ކަމެއް ނޫން އެއީ. ހަލާކު ހަގަނީ ލިބޭ އިތުރުވާ އަޅުގަނޑުމެން. ލިބޭ ނަގައިގެން ކުރާ ކަމެއް ނޫން އެއީ. އެހެންވީމާ، މި ދުނިޔޭގެ ގޮތަށް ދިވެހި ބޭރު މިއުޅޭ ދަނީ. ދިވެހި ވަކިވަކި ފަރުދުންގެ ސިކުނޑިއާއި ބަދަލުވެގެން މި ދަނީ. މިހާރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދިރިއުޅޭގޮތް ގޮތް ނޫން. އަޅުގަނޑުމެން ދެކޭ ފަދަ ވެސް ބަދަލުވަމުންދާ. ވަކިވަކި ފަރުދުން ވެސް ބަދަލުވަމުންދާ. މިބާ އަޅުގަނޑުމެން ދިރިއުޅުން އެބަ ދަސްކުރަމުންދާ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ލިބޭ ސިޔާސަތު ދަރުކުރުވާ. އަޅުގަނޑުމެން ދިރިއުޅޭ ވައްޓަފާޅިގައި އަޅުގަނޑުމެން ބަދަލުކުރަމުން ދާ އަޅުގަނޑުމެން ނުފެނޭ. ދިވެހި ފަރުދު ވެސް ޖެހޭ އެކަމަށް އެކަން ކުރަން، އިޖުތިމާޢީ ރަހިސް. ވަކި ފަރުދުން ފިޔަވަޅު ޖެހޭ އަޅުގަނޑު އެކަން ކުރަން. އަޅުގަނޑުމެން ވެސް ދިވެހި ވެސް ހަމަ އަޅުގަނޑުމެންގެ ދިރިއުޅުމަކީ ބަދަލުވެސް ނޫނަސް ދުވަސްކޮޅަކު ވާތީ އާދޭ. އަޅުގަނޑުމެން ވެސް ކިޔަމުން ފުދޭ ދާއިރާއަށްގައި ވިޔަފާރިކުރާ ހުރިހާ ޓެކްނޮލޮޖީއަށް ބަދަލު އަންނަ ވަގުތު އާދޭ. ފުރުސަތު ތަފާތު ވަގުތު އާދޭ. އެ ހާލަތުގައި އަޅުގަނޑުމެން ދިރިއުޅުމުގެ ބަދަލު ވަމުންދަނީ. ކޮވިޑް ބަޔަކު މަދުކުރަމުން. ބަޔަކު ކާމިޔާބު ގެންނަލައް މަދުކުރަމަށް. އަންނަނިވިއްޔާ ގަނޑުގަނޑު ހޯދާފާނޭ ވާ އެއްޗެއް ނޫނީ ނުގެންނަން. އެހެނަކު އެހެންނަމަ ނުބައި ގަނޑު ދިރިއުޅުނަކަށް. ދިވެހި ކުރިމަތިން ފެށި އެ ދުވަސް އެހެން ނުވެގެން. ދިވެހި އަޅުގަނޑުމެން ވެސް ދިރިއުޅޭ އެހެން ނުވެގެން. ދިވެހި އަޅުގަނޑުމެން ފާހަގަކުރެވޭ އަދި ތަންކޮޅެއް ލިބޭ ދިރުނަނަ ވެސް ނުލިބޭ ދިރުން ދިރާ

ނުވިސްނާ. ހަމަ އެހެން މިވަނީ ދިވެހި ޤައުމަކަށް. ލިބޭ ޤައުމުތަކަށްވުރެ މި ނުލިބޭ ޤައުމު ވާ ބޮޑަށް މިކަމާ ނުވިސްނާ އަޅުގަނޑުވެސް މި އުޅެނީ. މިއީ އަޅުގަނޑުވެސް ވަރަށް ވިސްނަންޖެހިއްޖެ ކަމެއް، އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ. އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ؛ ޒަރޫރިއްޔާތުތަކުގެ މަސައްކަތްކަމީ އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރާއެކު ކުރަން އެބަޖެހޭ. ސަރުކާރުތަކުން އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރާއެކު ޒަރޫރިއްޔާތުތަކުގެ މަސައްކަތްކޮށްލުމާ ތިރާއި އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ހަމަ ހަރުދަނާ ވެސް އަދި ނުފެނޭ. މިއަދުވެސް މިކަން ކުރަންޖެހޭ، މިކަން ކުރަންޖެހޭ. އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރާއެކު އެކަން ކުރަމުންދާއިރު އަޅުގަނޑުމެންގެ ޖީޑީޕީ ހަމަ ގެނައުން ނުފެނޭ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ޖުމުލަ ބަޖެޓަކީ މިފަހަރުވެސް އަސްލު ބަޖެޓް ޑެފިސިޓަކީ 50.7 ބިލިއަން. 40.5 ނޫން. މިގަޑި ޖަހާލައި އެބަ އޮތް އާމްދަނީއާއި ދަރަނިން ވަރަށް. އެއްކޮށްވީމާ، އާސަންދައިން ސަޕްލިމެންޓްރީން 49.5 އަށް ހަރަދީއާ. އެ ސަބްސިޑީތަކުގެ ހަމަ ގޮތް އޮތީ. ބިލިއަން، ބަޖެޓް، ބަޖެޓް ޑެފިސިޓް، ބަޖެޓް އަދަދަކީ 50.7 އަސްލުގައި. އެއީ ސަބްސިޑީތަކުން ކަމާއި އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ނުވެސް އެކީ އަދި. ބިލިއަން، 50.7 ރުފިޔާގެ މި ބަޖެޓުގެ ކެޕިޓަލް ޚަރަދުގެ ގޮތުގައި މިއޮތީ އެންމެ 29.8%. ގާތްގަނޑަކަށް 30%. ކެޕިޓަލް ޚަރަދުގެ ގާތްގަނޑަކަށް 30% އޮތުމަކީ ރިސްކާއިއެކު މި ރިސްކެއް ނޯވޭތޯ؟ އެއީ ކެޕިޓަލް ޚަރަދަކީ މުހިއްމު، ދަރަނި ބަރޮޅުވުން ކޮންޑިޝަން ވެސް އޮތީ ދެތިން ބޭނުމަކަށް ކަމަށް. މިހާރު ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ޕްރޮޖެކްޓްތަކުގައި ވެސް އޮތީ ދެތިން ބޭނުމަކަށް ކަމަށް. އެކަމަކު ބަލައިލީމާ ކުރީގައި ވަނީ ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ޕްރޮޖެކްޓަށް މިއޮތީ 17.5%. ފުރި ޚަރަދު، ފުރި ޚަރަދު އެއް އަހަރަށް ގޮވަން ޕޮލިސީ، ޕޮލިސީ، ޕޮލިސީ. މި ބަޖެޓުގައި ޕޮލިސީގެ ވަސްޓްރަކްޗަރަށް މިއޮތީ 17.5%. ހަރަދުވެފައި ނުހޯދޭ އެ އަދި ގޮވާލަން މި ބަޖެޓުތަކުން، މި އަނގަ ބަޖެޓުތަކުން ދިވެހިރާއްޖެ ޕޮލިސީޓާރގެޓް ހާސިލުވާނެތޯ؟ މިއީ ގޮތެއްގައި އެހެންކަމުން ބިލިއަން. އެއީ ކޮންބަޔަކު؟ އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ؛ ހަމަޖެހިލަ ނޫންތޯ. ބިލިއަން، އަސްލުގައި މި ބަޖެޓުގައި ޖާގައިވެސް ހިލޭގޮތުން ތަނަވަސްކަމަށް ވެސް ނޫން. މި އަހަރު ވެސް ވަޒީފާތަކަށް ދޫކުރެވުނު މިއަދަކުން ސަޕްލިމެންޓްރީ ބަޖެޓެއް އަންނާނެ. މިއީ 100% ޔަޤީންކަން. އަޅުގަނޑަށް އެނގޭ. ބަޖެޓު ފާސްވީމާ މި ކުންފުނި 3 އަހަރުން މަޝްރޫޢުތަކުން ނިންމާނެ ގޮތަށް. ކުންފުނީ 3 އަހަރުން ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޕްރޮޖެކްޓްތަކުން މިހާރު، މިހާރު ހަމަ އެއްޗެހި، ވާހަކައާ އެކީގަ ނިމިގެން، 57 ބިލިއަން އެކުލަވާލި ޕްރޮޖެކްޓް ވެސް މި ބަޖެޓުން ބަލައިލާއިރު މި ކުންފުނި ގޮތަށް 11 ބިލިއަން ނޫނީ 15 ބިލިއަން 3 އަހަރުން ބަޔައިގެން ދޭނީއޭ. ބިލިއަން، އެއީ ގާދަޔާ ސަޕްލިމެންޓްރީ ބަޖެޓު ވިސްނާލައި ބައެއް. ދެވަނަ ޕްރޮޖެކްޓްތައް ވެސް މިގޮތަށް ޖެހި ކޮޅަށް އަދަދުތަކާ ގާ މަދުކޮށް ޖާގައިދޭ. ބިލިއަން، ސަޕްލިމެންޓްރީ ބަޖެޓު މި އަހަރު ވެސް އަންނާނެ. އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވަން ހުށަހެޅި އަހަރު ވެސް ސަޕްލިމެންޓްރީ ބަޖެޓެއް އަންނާނެ. ކަނޑައެޅި ކުރީގެ ސަޕްލިމެންޓްރީ ވެސް ނުވާނެ. މި ބަޖެޓު ހަރުދަނާ އޮތީ ވެސް ދެތިންކަމަކުން ނޫން. ދައުލަތުގެ ޖުމުލަ ދަރަނި 2024 ވަނަ އަހަރު ނިމޭއިރު މި ހުރިހާ ހިސާބުކޮށްފައި އޮތް ބަޖެޓު އެކަނި ބަލައިލިޔަސް 137 ބިލިއަނަށް އަރާ. އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ؛ އެކަމަކަށް އެކަމެއް ނުފެނޭ.

މިތަނަށް ސަޕްލިމެންޓްރީ ބަޖެޓު އަންނާނެ. 140 އިން މައްޗަށް، 150 އާ ކައިރިއަށްދާނެ. މިއީ އަޅުގަނޑުމެން އެންމެން ފަރުދީގޮތުން ވެސް ވިސްނަންޖެހޭ ކަމެއް. އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު ދިވެހި ދައުލަތު މުޤާރަނާކުރަން ވެސް ނުކުންނަން ވެއްޖެ ސަރުކާރުތަކާ އިދިކޮޅަށް މި ބަޖެޓު ރަނގަޅުކޮށްދިނުމަށް ދަރަނި ކުޑަކުރުމަށް އެދި. އެހެންނޫނީ މި ނުވިސްނާ ތިބެގެ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކޮންމެފަދަ ގޮތެއްވެސް ދިމާވެދާނެ. ބަޖެޓުގައި ކޮންމެ މިހާރު ވެސް ބޭނުންވަނީ ގިނައިން ފައިސާ. ދުއްސަނދިކަން. ގިނައިން ކޮންމެ މިހާރު ވެސް ބޭނުންވާނީ. އެކަމަކު ދިވެހި ދައުލަތުން އެބަޖެހޭ ވިސްނައިދޭން މިގޮތަށް މި ވަގުތު އުޅެވެން ނެތްކަން. އަދި ދިވެހި ދައުލަތް ވެސް އެބަޖެހޭ ކުރާ ޚަރަދުތައް މަދުކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މުޅި ދުނިޔެ މިހާރު ހަނގުރާމައެއްގެ ތެރޭގައި. ރަޝިޔާއާ ޔޫކްރޭނާ ބޮޑުބާރުތައް ޚާއްޞަކޮށް ހަނގުރާމަތަކާއެކު ރާއްޖެއަށް އަންނަ ޕްރެޝަރުން ވަރަށް ބޮޑުވަމުން މަދުވެއްޖެ. އަދި އެހެންނޫންނަސް ޕްރެޝަރުގެ ޕްރެޝަރު ވެސް މިހާރު ބޮޑުވަމުންދޭ. ކުރީ ޖަހާފައި ޕްރެޝަރުން އަންނަނީ ވަރަށް ދިގު މުއްދަތަކަށް. ޔޫރަޕް ސަޕްލައިން. ގޮސްގަނެވެނީ 14 ދުވަހަށް، 20 ދުވަހަށް. މިހާރު ޕްރެޝަރުން މިއަންނަނީ އެތެރެކުރާ ތެލި ބޯޓު ވެއްޖެ. 3 ދުވަހާއި 5 ދުވަހާ ދެމެދު. އެހެންވުމުގެ ސަބަބުން ލިބޭ އާމްދަނީ ވަރަށް ބޮޑުމިނުން މަދުވެއްޖެ އަންނަ ޕްރެޝަރުން އިތުރުވެއްޖެ. ދެން އަނެއް ކަމަކީ ނިސްބަތުން ބަލާއިރު އަންނަ ޕްރެޝަރުން ވެސް އިތުރުވެއްޖެ. ސަރުކާރު މަސްދަރުތަކު ނުދިނީ. އަސްލު ނުފޫޒުވެރި ބަރާބަރު. އެއީ ބަޔަކަށްދަނީ 1990 ވަނަ އަހަރު މިތަނުގައި ހުރި ކިހާވަރެއް އަސްދުތޯ، މި ތަނަށް އައީ ކިހާވަރެއް ޕްރެޝަރުންތޯ، ނިކީ ކިހާވަރެއް ޓަނެއްތޯ؟ 2022 ވަނަ އަހަރު މި ތަނަށް އައީ ކިހާވަރެއް ޕްރެޝަރުތޯ، މިތަނުގައި ހުރީ ކިހާވަރެއް އަސްދުތޯ، ނިކީ ކިހާވަރެއް ޖާގަތޯ. ބަޔަކު ބަލައިލާށޭ މި ގޮތަށް އިންނާނީ ހަމަ ސިފަ ބޭނުންވާތީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހިސާބު ބެލުނީ ވެސް ގެސް..

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ނިންމާލައްވާ އަވަހަށް.

ތޮއްޑޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހިމް ނަސީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:

އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހިސާބުތައް ބެލުނީ ވެސް ގެސްވޯކް. އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ ބަރާބަރަށް ބަލަން، ވިސްނަން އެބަޖެހޭ މި ވާގޮތް. ހަމައެކަނި އެ އަންނަ އަދަދު އިއުލާންކުރި ހަވާލާދީ [illegible] އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޒާތީގޮތުން ބަރާބަރަށް އަންނަނީ އެބަޖެހޭ. [illegible] ތަފްޞީލުތައް ދިރާސާ ނެތް. މި ބަޖެޓުން [illegible] ކަމެއް ނުވަތަ [illegible] އެބަޖެހޭ. [illegible]

ބާކީކޮށް، ބޮޑު ރިޒަރވެއް އޮންނަ ޤައުމަކަށް ބަދަލުކުރަން އެބަޖެހޭ. އެހެން ކުރުމާ ދިވެހިރާއްޖެއަށް ލިބޭ އާމްދަނީ ބަލައިލިއްޔާ ރަނގަޅަށް ގެންދާނެހެން ހީވަނީ. އިޙްތިރާމްތެރި ރައީސް، ދެއްކެވި ފުރުޞަތަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިޙްތިރާމްތެރި މެންބަރު. ދެން ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ އިސްދޫކަޅައިދޫ ދާއިރާގެ އިޙްތިރާމްތެރި މެންބަރު ޙަސަން އަބްދުﷲ.

އިސްދޫކަޅައިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙަސަން އަބްދުﷲ ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިޙްތިރާމްތެރި ރައީސް. 2024 ވަނަ އަހަރު ދިވެހި ދައުލަތުގެ ބަޖެޓަށް އަޅުގަނޑު ވެސް ވާހަކަދައްކާލަން ވަގުތުކޮޅެއް ހޯދީ. އިޙްތިރާމްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓާއި ވާހަކަދައްކާއިރުގައި ޤައުމު ކުރިއަރައި ދިއުމަށް، ޤައުމުގެ ރައްޔިތުންނަށް ލިބޭ މަންފާއައި، އެ ރައްޔިތަކަށް އުފާވެރިކަމާއި ހާސިލުކުރެވޭނެ ޚަރަދުތަކަށް އޮންނަން މި ޖެހެނީ ބަޖެޓުގައި. އިޙްތިރާމްތެރި ރައީސް، ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުން އުޅުނު އެ ޕާޓީތަކުގެ މެނިފެސްޓޯ ރައްޔިތުންނަށް ދެއްކުމުން އެ ރައްޔިތުން ވޯޓުދިނުމުން 15 ވަރަކަށް އަހަރުވެއްޖެ އަންނަނީ. އެ ރައްޔިތުންގެ އިޙްސާސްތައް، އެ ރައްޔިތުންގެ ކުލުނުތައް ތަރައްޤީކުރުމުގެ ހުރިހާގޮތަކުން ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު. އެހެންނަމަވެސް، ވޯޓުދިނަ މެނިފެސްޓޯގައި އަތޮޅުތަކުގެ ގިނަ ރަށްރަށުގެ ކަންކަން ހުންނަނީ ނުވޭ. އަދުވެސް ދާއިރާ އަދިވެސް ބަޖެޓުގެ ޖަހާފައި އެބަ އޮތް. އެހެންނަމަވެސް، އެ 5 އަހަރު ވެސް ދިޔައީއެވެ. އަނެއް 5 އަހަރު އައިމާ އެ 5 އަހަރުގައި ވެސް ޖަހަނީއެވެ. އަދި މިއަދު ތިބެގެން ވެސް މިމާނަގައި ބައެއް އިޙްތިރާމްތެރި މެންބަރުން ފޮނުވާލާ ޝުކުރުދަނީ މިއީ. އެހެންނަމަވެސް، އެ ބަދަލުތަކެއް ގެނައުމަށް ތަޢާރަފުކުރުމާއި މި ދާއިރާ ސަރުކާރުގައި ރައްޔިތުންގެ އެ ދިޔަ ވާހަކައި، އެ ރައްޔިތުން އުފެއްދުންތެރި ތަނަވަސްކުރާނެ މި ޕާޓީގެ އެތަން ރަށްރަށުގެ އިޤްތިޞާދު ފުޅާވުމުގައި އެތަކެއް އެއީ މިއަދު ރައްޔިތުން ދެކޭ ބަދަލެކޭ. އިޤްތިޞާދު ފުޅާކުރުމުގެ އަދުވަސް މިހާރު ދެންނެވިހެން ބައެއް ބޮޑުވަމުންދަނީ ހިނގަމުންދާގޮތަށް އަތޮޅުތަކަށް ހިއްސާކުރަނީ. ޒުވާނުންގެ، ރައްޔިތުންގެ، ވިޔަފާރީގެ، ސިޔާދަތު އާބާދީއަށް އެ ތަނަކަށް ސިފަ ނަގާ ވެސް ޓެކްސް އަދި އެ ތަނަކަށް ސާފު ބޭނުން ލިބިގެން އަދި ފެނާއި ނަރުދަމާ ވެސް އެޅިގެން، ގެސްޓްހައުސް ހިންގައިގެން، އެ ގެސްޓްހައުސްގެ މަސައްކަތްތަކާއި އެއްގޮތަށް ގޮތުގެ މަގުން އެ ރަށް ދިރިއުޅުމުގެ އިޤްތިޞާދު ވަރުގަދަ މި މަސައްކަތުގެ ކަން ނިމުނީމަ. މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން އުފެއްދި ފުރަތަމަ ބަޖެޓުގެ ތެރޭގައި ހުރިހާ ރަށްރަށަކަށް އިޤްތިޞާދީ ފުރުޞަތު ވާނެ ތަފާތުކަމެއް ނުޖެހި އެ ވަސީލަތް މިހާރު އެ ވަނީ ގެއްލުވާލާފައި ގާނޫނާ އެއްގޮތަށް ގެނެސް ކަމުން. ހަމައެކަނި، އަޅުގަނޑުމެން

ކޮންމެ އަހަރަކު ބަޖެޓު އަންނައިރަށް އަޅުގަނޑުމެން އިނގިލި މި ދިއްކޮށްލަނީ ހަމައެކަނި ދެ ކަމެއްގެ މައްޗަށް ޓޫރިޒަމް ސެކްޓަރ. އެއީ މަސްވެރިކަމާއި ޓޫރިޒަމް. މި ނޫން އެއްވެސް ބާވަތެއްގެ ވާހަކައެއް ދައްކާކަށް ބަލައެއް އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް އަދެއް ނުވޭ. އަޅުގަނޑުމެންނަކީ މުއްސަނދި ވަސީލަތް ގިނަ ޖަޒީރާ ދައުލަތެއް، އެކުލެވިގެންވާ ދައުލަތް. އެއިން ދިބާ އާބާދީ، އެއިން ދިބާ ނަގާ، އަ ދުދުރަތީ ވަސީލަތްތަކުން ކުރަހުން އެކި ގޮތް އަޅުގަނޑުމެން ކުރިން އެބަ ޖެހޭ. އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ؛ އަޅުގަނޑުމެން ކޮންމެ ބަޔަކު އިންވެސްޓްކުރަން ނުކުމެ ދާދިފަހުން މައްޓަކައި ނުވަތަ އެތެރޭގެ ޕްރައިވެޓް ވަގުތީގޮތުގައި ވަޒީފާގެ ސިކުނޑިޔާއި ތަފާތު ބިނާކުރަނިވި ގޮތް އެކަނި ކަމަށް ވަނީމަ ދަރަނި ދަރަނި ބޮޑުވުން. ދަރަނި ކުޑަކުރުން ގޮތްތައް އަޅުގަނޑުމެން އެންމެން އެއްބާރު ދިނުން މަސައްކަތުގެ ރިޕޯޓު އުސޫލުން މުޅިރާއްޖެ ދެމެހެއްޓެނިވި ގޮތުގައި ސިޔާސީ ޗެލެންޖުތަކާއި އަދި ކަނޑައެޅިގެން އިރުޝާދު ބޮޑުވެގެންދަނީ ރާއްޖޭގެ ޓެކްސް ދަތިވުމެއް ކަމަށް ބަޖެޓު އަހަރެއްގެ ދުވަސް ކުރިއަށް ދިއުމަށް ވަރަށް ބޮޑު މަސައްކަތެއް އެބަ ކުރަން.

އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ޖެހޭ ގަބޫލުކުރަން. ކޮންމެ ފަހަރަކު ބަޖެޓު އަދިވެސް ދަރަނިވެރިވާ ވާހަކަ ދަރުމަތިރީގައި އެ ދަރަނިވެރި ވެފައި ކޮން ގޮތަކަށް، ކޮން މަސައްކަތެއް، ކޮން ގޮތަކަށް، ކޮން ރަށްތިރިކަން ހޯދުމަށްޓަކައި ދިރިއުޅުމަށް އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ޖެހޭ ބަލައިލަން. ހަމަގައިމު ވެސް ގޮތްތަކަށް އެބަހުރި. ގާއިދާތަކަށް ވެސް އެބަހުރި. ޕަބްލިކްފައިނޭންސް އުސޫލުތަކަށް ވެސް، ހަމަތަކަށް ވެސް އެބަހުރި. އެހެންނަމަވެސް، މަސްޖިދު ދަރިއްކަލުކުރަން އެކަމަކަށް ނޫން ގިނަ ފަހަރަށް ދާނީ. އެހެންވީމާ، ބަޖެޓުގައި ނަމަ އެއްކަލަ ހަރަދުކުރާ ރޭހަރަކަށް އަޅުގަނޑުމެން އެދަރިކުރަން އެއީ ކޮންކަމަކަށް، ކޮންގަސްތަކަށް، އެއިން ދަރުމަތިރީ ރަށްރަށުގައި ތިބޭނީ ކޮން ފަރާތްތަކެއްކަމާ ވެސް އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ޖެހޭ ދިރާސާކުރަން.

ކަންކަމަށް ދުވަހު ވެސް ހުސްވާން ކަމެއް ނޫން. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވީ އެއްކަލަ މަސައްކަތް އަޅުގަނޑުމެން ބާރާތް އަޅުގަނޑުމެން ދަސްކުރަން އެބަ ޖެހޭ. އެއީ އާމްދަނީ ވިޔަސް، އެއީ ދައުލަތް ވިޔަސް، އެއީ އެހެން ތަނަކަށް ވިޔަސް. އެ ދުވަހަކު އެ ވީބާ އެއްކަލަތުން އަޅުގަނޑުމެން ދެކޭ ރަށްދޮށުމަތީގެ ބަޖެޓުގައި ބަޔަކަށް ވަގުތު ކުރިމަތިވެފައި ހިފާ ބަލައި ދެކެމުން ދަރަނި ބަހައިލެވޭ.

އަ އަދިދު ހުރިހާ ރަށެއް، ހުރިހާ ރާއްޖެއެއް، ހުރިހާ ވަރުގައި ދުވަހަކު ވެސް ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައެއް ނުވޭ. އަ ނުހިމެނުނަސް އަދިވެސް މަސައްކަތުގެ މަރުކަޒަކަށް އަ ބޮޑު ހިސާބަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ކަމާއި އަޅުގަނޑުމެން ބަލައިގެން ތަރައްގީކުރާ ކަމަށް އަދިވެސް އެކަމަކަށް އަ ތިމާ ބައެއް ފަރާތްތަކެއް ނަގައިދޭން ޖެހޭ. ބަޖެޓުގެ ބަޔަކަށް ހަރަދުކުރެވޭނެ ކިޔަވައި ދޭން އޮންނަ ހުރިހާ ކަމަކީ.

ދަރަނި ބޮޑުވެ ދިއުމަށް ބާރުދޭން ދަރަނިދޫކުރަން ކޮންމެ އަހަރަކު ޖަލްސާތަކަށް ކުރިއަށް ދާނެ. އަދި ކުރިން ވެސް އެބަ ޖެހޭ. ދަރަނި، ކޮންމެ މި ބަޖެޓުގައި ކޮންމެ 5 އަހަރަކުން، ކޮންމެ 5 އަހަރަކުން އަޅުގަނޑު ކަމެއް ހާސިލުކުރުމަށް އަދި ކަމެއް ވަންނަން އެކި ދަރުމަތިރީ ބޭނުންވާ ސިޔާސަތު އެއް ކަންކަމުގެ ދައުރުން، އެއިރަށް ވެސް ދައުލަތުން ބަދަލުތައް ގެނެސް

ބައެއްގެ ނޫން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓަށް ފައިސާ ހޯދަން ގޮތެއް، ހިތް އެދޭ ނޫން ގޮތެއް އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ހޯދަންޖެހޭ. ހަމައެކަނި އަޅުގަނޑުމެންގެ ޚަރަދުން އެތެރެން ލިބޭން ޕާޓީއެއްގެ ވައްކަން ވިސްނާފައި، ބޭރު ގައުމުތަކުން ބަޔަކު ދޫކުރާ އެއްބަސްވުމެއްގެ ގޮތަށް ވިސްނާފައި އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓުގައި ތަމްރީނުވެރިޔާ އަޅުގަނޑު ދެކެނީ މީގެ ގޮތުގައި މިހާރު އަ ޖަމާކުރެއް ނޫން. ވަސީލަތް އެބަ އެބަ، ޖީއެސްޓީ އެބަ އެބަ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ދައުލަތް އާމްދަނީއެއް ލިބޭނެ ގޮތެއް ހޯދައި މި މަޖިލީހާ ހިސާބަށް ސަރުކާރުތަކުން އެބަ ޓެކްސްއިދާރާ ޖެހޭ. ހަރަދުކުރާނެ ގޮތް ހަމައެކަނި ޓެކްސްއިއުރަކުން އެދި ކަމުކުރާނެ ބަޖެޓަކީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މީބާ އާމްދަނީއެއް، އަހަރެއްގެ މައްސަލަ އިތުރު އެނބުރި ވަސީލަތްތަކުން؛ ކިބައިން ޓެކްސް އިންވެސްޓްމަންޓް ގެންދޭ، ކިބައިން ވަޒީފާ އިތުރުކުރަންވާނެ. ދިވެހި ދައުލަތުގެ ވަޒީފާ ދިނުމަށް ދައުލަތުގެ ނުރަނގަޅު އިޤްތިޞާދީ ހާލަތަށް ހިސާބުގައި އާމްދަނީ ލިބެމުން. ކޮންމެ ކަހަލަ އެކަނި ހަރަދުމުން 15 މި ސިޔާސީ ދައުރުގައި އަހަރު ތެރޭގައި ހިނގާ ގޮތް ވެފައިވާ ވާއީ އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓުގައި ފަހަރުއެއްކޮށްފައި ވަނީ. ވާހަކަ އެކަމަކު އަނބުރާ ހަރަދުކުރުމުގެ ރަނގަޅު ދެވޭނެ ބޭނުން ދެން ބޭރުން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ދައުލަތް ބިނާކުރާ ސިޔާސީ ފުލުހުން ތަފާތު ވިއްސެ، އަޅުގަނޑުމެން އިންޑިއާ ދައުލަތް ދިމާވާ ބޭނުމަ ކަންކަމަށްތަކުގައި އިސްލާމީ ނިޒާމީ އުސޫލުން މަސްއޫލިއްޔަތު. އަޅުގަނޑުމެން ސިޔާސީ ކަންކަމުގައި ބައެއްމީހުން އަޅުގަނޑުމެންގެ ބަސްދަތް ވާސް މަސްއޫލުވާނެ. އަޅުގަނޑުމެން އަމާޒު ވާސް އަޅުގަނޑުމެން ހަރަދުކުރާނެ. އަޅުގަނޑުމެން މިޒާ ކީޕް ކުރާ ޚަރަދުކުރަނީ، އަޅުގަނޑުމެން މިޒާ ކީޕް ދެކޭނަ ވަކިވަކިކޮށް ދައުލަތް ބިނާކުރަނީ. މި ރާއްޖޭގެ ބަޖެޓުގައި ދައުލަތް ޖަރާއިމް ހިނގާ ނަމަވެސް ހިންގުމުގެ ސަލާމަތް ނެތް ބަހައިފި ކަމެއް ދައުލަތުން ބިނާކުރައްވާ ބަޖެޓަށް ވާސް އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓަށް ދައްކާ، ޖީޑީޕީގެ 40.5 އިންސައްތަ ބިލިއަން ރުފިޔާ ނަމަވެސް 50.7 ބިލިއަން ޖީޑީޕީގައި އަޅުގަނޑުމެން ކުރަންޖެހޭ ކަމަކަށްވެސް ހަމަކަށްދާން. އެ ބާރުބަޔަކާ ގޮތުގައި، އެ ބާރުބަޔަކާ ގޮތުގަ ރާއްޖޭގައި މި މަސައްކަތް ކުރަން ބޭނުންވޭ، ބަލަންޖެހޭ. މިގޮތަށް ނަމޫ ރާއްޖޭގެ ދަރަނިކޮށް ހަމަ މީހަކަށް މި މަސައްކަތް ކުރަން ބޭނުންވާނެ. ރާއްޖެއަށް މި މަސައްކަތް ހިނގާނެ ގޮތް، ރާއްޖެ ބާރުބަޔަކާ ގޮތުގައިވެސް ވަނީ ބާރުބަޔަކާ ގޮތުގައި ބަލައިގަނެވޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މި ބަޖެޓު ފަހަރެއްތެރޭގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ދައުލަތުގެ ރަނގަޅު ދެކެވޭ ބަޖެޓު ކަންތައްތަކަށް ބަލައިފި ހަމަ ހަރަކާތްތެރިކުރުމަށް ހުރި ކަންކަން ވާރުކުރަނީ، އެ ރަށްތަކުން އޮފީހުގައި ކަންކަން އޮތީ. އަޅުގަނޑު މިހެން މި ދަނޑުވެރިކަމުގައި އެ ރަށްތަކުން އޮފީހުގައި ވަރަށް ގިނަ ކަންކަން ނިމިގެން މި ބަޖެޓު ދޭތެރެ އަޅުގަނޑުމެންގެ އަތުގެ ހިސާބުން އަދިއްސަ ގޮސް. އޮޅުންފިލާ، އަޅުގަނޑު ބަޖެޓު ކަމަށްދެން އިންސާނުކަމުގެ ދަށުދެއްވި ބޭރު ރަށްތަކުން އޮފީހުގައި ކަންކަން މި ބަޖެޓުގައި ހިމެނިގެން. އެ ކަންކަން މިފަދަ ކަމެއް ތެރޭގައި ކަންކަމަކީ ކުރިއަށްދާނޭ. ކައުންސިލްތަކާ އެކު ރަށްރަށުގެ ރަށްތަކުން އޮފީހުގެ ދަށުން އޮފީހަކު ރަށްތަކުން ކަންކަމުގައި ހިމެނޭ އިސްލާހުކުރާ ވަނީ ފަހަރު ވަސް ރަށްރަށަށް. އަޅުގަނޑު މި އެންމެދުރަށްތަކުގައި އިންތިޚާބުކުރެއްވި ބިލު ރަށްތަކުން އެކު ބަޖެޓު މި ބަޖެޓުގައި އެ ކަންކަން ހިމެނިގެން އަންނާނެ ކަމަށް.

އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ޓޯލްފްރީ، ހޮޓްލައިން ނިމިދިޔަ ސަރުކާރުގައި ކޮރޯނާވިޔަސް ޓެލިމެޑިސިން ޖީޕީގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙް ސަރުކާރުގައި އިސްގަރާއިދު ދާއިރާގެ ވަރަށް ގިނަ، ގިނަ ރަނގަޅުކުރުމުގައި ބޮޑެތި ކަންކަން ހުރި އިސްލާހުތަކާއިއެކު ނިމި ޚިދުމަތް ލިބުން އަވަދު. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ކަންކަން ދޫކޮށްލާފައި އަޅުގަނޑުމެން ޖީޕީސްޓޭޓް ރާއްޖޭގައި ރަށްރަށަށް 150 މިލިއަން ހަރަދުކޮށްފައި، ބިނާކުރެވިކަމަށް އިއްތިފާގުކުރީމާ އަސްލަކީ އެ ރަށުގައި ފަންސާސްހާސް ފަސްދޮޅަސްހާސް މީހުން މި ސަރަހައްދަށް އިތުރުވެގެން، ބަދަލުވެގެން. މި ކުރާ ހިސާބު، މި ޖަހާ ހިސާބާއި މި ކުރާ ހަރަދާއި، މި ކުރުވިޔަސް ކޮންކަމެއްކަން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑުމެން އެންމެން ދެނެގަންނަން އެބަ ޖެހޭ. މިއީ ހަމަ އެއްކަލަ ހާދިޔާގެ ރައްޔިތުންގެ ހަމަ ކާކުބާއި ބޭނުމަ ދިރުއާ ޖީލެއް ފުރިހަމަ މިއަދު މި ހަރުދަނާކުރަނީ. އެއްގޮތަކަށްވެސް މި ހަރުދަނާ ހުރިހާ ރަށްކަން، ހުރިހާ އަތޮޅުތަކެއް، ހުރިހާ ރައްޔިތުންނަށް އެއް މިންވަރަކަށް ހަރުދަނާކުރެވޭނޭ ގޮތް ހެދުމެވެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ވަކި ތަނެއް، ވަކި ގޮތެއް ތަފާތުވާގޮތަށް ނުވާނެ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ބަޔާންކުރެވިފައިވާ ގާނޫނުއަސާސީގައި ބާރަށް ހާމަކުރާ ޙައްޤެއް، ރަނގަޅު ހަމަހަމަކަމާއި ހަމަހަމަ ހިމާޔަތް. މި ނޫން ގޮތަކަށް ކަންކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކުރެވިދާނެ ކުރިއަރާފައި ހުރި އެހެން ދާއިރާތަކުގައި އެއް މި ބަޖެޓުން ބާޖެ. އަޅުގަނޑުމެން މި ދަނޑުވެރިކަމާއި ސަރުކާރުތަކާ އެއްބަސްވެ ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން ސިޔާސީ އަޅުގަނޑުމެން ފަށައިގަނެ އެއްޗެއް ނުކުރޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އެއީ ބަޖެޓާ އެއްބައެއް. އެ ބަޖެޓުގެ އެއް ސަރުކާރުން ކުރަމުން ދިޔަ ހުރިހާ ކަމެއްގައި ރައްޔިތުންނަށް ދިމާވެ ދަތިތަކާއި ބަޖެޓުގެ ދައުލަތުގެ ކުރުމަށް ކަންކަން އެއްކަލަ ސަރުކާރުގެ ކަމެއްކަން، އޭގެ ރައްޔިތުން ކުޑަކުރުމުގެ ކުރިމަތީ ބަޖެޓުގެ ދުއްވާ، ޢިނާޔަތްތަކާއި އަދަދު ހިސާބުކުރުމުގެ އަދި ވަކި ގޮތްގޮތުން އަދި މިހާރު ގެނެވުނު ޤާނޫނީ ސަރުކާރުގެ ޖާގަތައް. އޭގެ ތެރެއިން ބަޔަކަށް އޮތް އަސާސީ ކަމަކަށް ވާނެތީވެ މި ބަޖެޓް ބޭނުމާ ހިސާބަށް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެ ނޫން ކަމަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ގެންދާނެ ބަޖެޓުގެ ޤާނޫނުގެ ހިސާބުން ނޭނގޭ ބިނާކުރާ ބޭނުންކުރަން. ހަމަ ނުވަ ގާނޫނުގެ އެއްވެސް ސަރަހައްދެއްގައި މި މާލެ، މިހާ އަޅުގަނޑުމެން އެއްގޮތަށް، ރާއްޖޭގެ ކުރިއަށް އެއް މިންވަރެއް. އަޅުގަނޑުމެން ގެންދަވާ ސިޔާސަތުތަކުގެ ސިޔާސަތު ކުރަމުންދާ. މި ކަން ބަޖެޓުގެ އޭތި ޖަހާ ތަފާތުކުރުމުގެ މިންގަނޑުތަކުން ހިސާބު ކުރިއަށް ގެންދިޔުމަށް ބަޖެޓުގެ ދާއިރާގަ މި ތަނަށް ބަޖެޓް ހިފެހެއްޓޭ ކަމަށް، މި ގެއްލުމެއް. މި ވަރަށް ބާރުގައި ރަށްރަށުގައި މިހާރު ޢަމަލުކުރެވިދާނޭ. ކަންތައް ދައުލަތުގެ ސަރުކާރުގެ އިހުމާލުން ދިމާވާ އިނގޭ ރައްޔިތުންނަށް ރަނގަޅުގޮތަކަށް ކަމެއް ކުރަމުން ހުރިހާ ގަވާއިދުތަކާ ކަމެއް ދުވަސް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ވަރަށް ބޮޑެތި ކަންކަން މިހާރު ޒިޔާދަވަމުން ދާ ހަމަ. އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ކިޔާފައި ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން ސިޔާސީ ހާލަތު. މި ބަޖެޓް ރައްޔިތުންނަށް އިތުރަށް ދަތިވާނެ. ހުރިހާ ރައްޔިތުން ބަޖެޓުގެ ރައްޔިތުންގެ ކުރިމަތިލާ ދަތިތަކުގެ ޢިނާޔަތްތަކާއި މި ފަދަ ސަރުކާރުތަކަށް ރައްޔިތުންނަށް ކުޑަކުރުމަށް. ހުރިހާ ވަކި ރައްޔިތުން ކުޑަކޮށް ރައްޔިތުން ބަޖެޓް ނުކުރާތީވެ. އެހެންނަމަވެސް، މި ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުން ހުރިހާ ރައްޔިތުން ރަނގަޅުކަން ޒިންމާދާރު ނެ ހަމަ ވަޒަންކުރާ އެ ރައްޔިތު މިހާރު ރައްކާތެރި ގާތްގަނޑަކަށް ދިރިއުޅުން ބަޖެޓުގެ އެ ވަކި ބިނާވުމަށް ހުއްޓުވާލެވޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ހަމަ އެ

މީހުންގެ ޖީބުން ދައްކާ ފައިސާއޭ އަޅުގަނޑުމެން ތަންތަން މި އަޅަނީ. އިތުރު މީހެއްގެ ފައިސާއަކުން ނޫން މި އަޅަނީއެއް މި ތަންތަނެއް. ހަމަ ދެން ކޮންމެ ބަޔަކު ވެރިކަންކޮށްފައި ފައިބާފައި؛ 80 އަހަރުވީ މި ގޮތުން، ގޮތުންގައި އޮންނަތާ، ބިރުވެރިކަމުގެ ގޮތުން. އަޅުގަނޑު 60 ފަހަރު މިހާރު މި ވާހަކަދައްކައިފިން. ބަދަލުކޮށްލަންވީނޫންތޯ މިތާ ތިބެ. އެއިރަކު ދެން އެއްވެސް މައްސަލައެއް ނުޖެހޭނެ، ކިއްވެ ބަދަލުނުކުރެވެނީ؟ އެއްވެސް ބަހަނާކަން ބަދަލުކުރާކަށް ނުހުރޭ. ހަމަ މި ސަރުކާރުތަކާއި ރައްޔިތުންގެ އެ ތަކުލީފުތަކާއިގެން އަޅުގަނޑުމެން އަބަދު ތިބެންވީތޯ ބަޖެޓަށް ވާހަކަދައްކާއިރު. ބަދަލެއް އަންނަން އެބަ ޖެހޭ. ސާފުވެއްޖެ ލިބެނީ ކާކަށް ކަމެއް ވެސް، ނުލިބެނީ ކާކަށް ކަމެއް ވެސް. ދައުލަތުގެ ކުންފުނިތަކުގައި ހުރިހާ ޖާގައެއްގައި ފުރުޞަތު އަޔާ. އެ ތަނުން ވެސް ލިބޭ. ސޯޝަލް ހައުސިންގ ލިބުނީ އެ ތަނުން ވެސް ލިބޭ. އެމް.އެން.ޑީ.އެފުން ލިބުނީ އެ ތަނުން ވެސް ލިބޭ. ފުރުޞަތު ލިބުނީ އެ ތަނަށް؛ އެސްޓީއޯ، ހަމަތަކާއި، އުސޫލުތަކާއި، ބިރުވެރި ކަމަށް ވިޔަސް އަދި މަސްއޫލިއްޔަތު ވިޔަސް، އަދި މުސާރައެއް ވިޔަސް އަދި ޕެންޝަނެއް ވިޔަސް، ޒަރޫރީ ޚިދުމަތްތަކުގެ ގޮތުގައި ހިނގާ ގޮތަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ އެންމެން އެބަ ޖެހޭ މިކަން ރަނގަޅުކުރަން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ތަނަށް ބަޖެޓު އައިމާ އަޅުގަނޑުމެން ވާހަކައަކީ ދައްކާލާފައި ދޫކޮށްލެވުނު ހަމަ ސަރުކާރެއް ވެސް ހަމަ. އަދި ޕޮލިޓިކަލް ބޭފުޅުން ވެސް އަދި އެހެން ތަންތަނުން ވެސް އަދި އެހެން ތަންތަނުން ވެސް. އެ ދިރާސާކުރުމުގެ ވައްކަން މި ޒަމާނު ގެންދާނީ ޤާނޫނު މިހާރު އޮންނަންޖެހޭ އަޅުގަނޑު ދެކޭ ގޮތުގައި ބަޖެޓުގައި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެ ނޫން ގޮތަކަށް އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް މި ކަމެއް ނުކުރެވޭނެ. އަސްލަކީ ހިނގަމުން. އަސްލު ކަމަކީ ކުރަނީ. އިޖުތިމާޢީ، ދައްކައިދީން އެބަ ޖެހޭ މި މަޖިލީހަށް ވެސް ސަރުކާރުތަކުން މި ޚާއްޞަކޮށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ކުރީ ފުރުޞަތު. މި ތަން މި ހިއްކަނީ މިހާ އަދަދަކަށް މީހުން އުޅެނީކަން. މި ތަން ތިލަފުށީގެ މުސްތަޤުބަލުގައި ރައްޔިތުން އުޅޭނެ ގޮތެއް. ހަމަހަމަ ބިނާއެއް ނޫން. މިއީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް. މިއީ ރައްޔިތުންގެ ވަކާލާތުކުރާ ތަން. އަޅުގަނޑުމެން މި ބަޖެޓުން ސަރުކާރުތަކާއި ހަމަޖެހިފައިވާ ގޮތުގައި އެ ރައްޔިތުންނަށް އިނގޭނެ އެ ރައްޔިތުންނަށް ހަމަ މި އެ ބޭނުން އޮތީ ކޮންކަމެއް، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އިޖުތިމާޢީ، އިގުތިސާދީ ސިޔާސީ ދާއިރާތަކުގައި މި ބަޖެޓު ކޮމިޓީން މިއަދު މި ބަޖެޓުން، ވާހަކަތަކާއި މަސްއޫލިއްޔަތުތަކާއި މި ސަރުކާރުން ހިސާބު ބޭނުމުގެ ހިސާބު ބޮޑު ހިޔާލުތަކާއި، އެ ބަޖެޓުން މި ބަޖެޓާއި ދޮގުދޮގު އޮތް އުސޫލުތަކާއި ބިލަށް އޮޅުވާލަން ޚަރަދުތަކެއް ދިރާސާކުރުމުގައި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން މިއަދު…

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވާހަކަފުޅު ނިންމާލަދެއްވާ. އާދެ!

އިސްދޫކަލައިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙަސަން އަޙްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ދެއްވައިފިއްޔާ ވަރަށް ރަނގަޅު، ތިޔާ ޚުދުމުޚުތާރުކަމުންވެ. މާ ޚުދުމުޚުތާރުކޮށް ތި ގެންދަވަނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުގެ ވާހަކަ ނިންމާލަމުން ދަންނަވައިލަން ބޭނުން، ދަރަނިވެރިންގެ އޮތް އެއްކަމެއްގެ މަސައްކަތް ހިންގަން، ބިނާކުރުމަށް އަޅުގަނޑުމެން އެންމެންގެ ވިސްނުން ގެންގުޅުމަށް ނަސޭހަތްތެރިވަމުން އަޅުގަނޑަށް ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ނިންމާލަމުން. ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ޝުކުރިއްޔާ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު ދެން، ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މީދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ޝިޔާމް މުޙައްމަދަށް.

މީދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޝިޔާމް މުޙައްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދެ! ﷽. އާދެ! މިއަދުގެ މި ޖަލްސާގައި މިހާރު ހިނގަމުން މި ދަނީ 2024 ވަނަ އަހަރުގެ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބަޖެޓު، ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު. އާދެ! އެނގިލައްވާނެ ފަދައިން މިއަދުގެ ބަޖެޓަކީ، މި އަންނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓަކީ 49 ބިލިއަން ރުފިޔާ. ލިބޭނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން އާމްދަނީ މި ބަލަނީ ހިލޭ އެހީއާއެއްކޮށް އަދި ލިބޭނެ އެހީއެހި ލޯންތަކާއެއްކޮށް އަދި ދިވެހި ދައުލަތަށް ލިބޭނެ ހުރިހާ އެއްކޮށްލާއިރު 50 ބިލިއަން ރުފިޔާ. ބަޖެޓުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބޭ އެއްކަލަކުރެވޭ މާ ބޮޑު އަދަދެއް މި ޚަރަދުކުރަން މި ޖެހެނީ. އެހެންވީމާ، މިވާ ގޮތަކީ ބަޖެޓުގައި ޚަރަދުކުރަން ލިބޭ އެއްކަލާކުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދަރަނިވެރިވާނެ. އަޅުގަނޑު ދަރަނިވެރިޔާން، ބަޖެޓުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބޭ ފަރާސާ، އޭގެ ހަމަ އެންމެ ޚަރަދުކުރާ ބޮޑެތި އަދަދުތަކުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދެކެނީ ޖެހިސްޖު ބަޖެޓަށް ނުގެނެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ބަޖެޓު އަދި ފާސްކުރާ ބަޖެޓުއެއްކޮށް ކުރިއަށް ގެންދެވޭނެ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ އެކިއެކި ސަރުކާރުތަކުން އައިސް މީގެ 15 އަހަރު ކުރީގައި ވެސް، މީގެ 12 އަހަރު ކުރީގައި ވެސް، މީގެ 8 އަހަރު ކުރީގައި ވެސް، 5 އަހަރު ކުރީގައި ވެސް އައި ސަރުކާރުތަކުން، ސަރުކާރުތަކުން ކުރަމުން މި ގެންދަނީ، ކޮންމެ ސަރުކާރެއްގައި ވެސް ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އައިއްސަ މި ވިދާޅުވަނީ ތިމަންނާ މިޔަން ރަނގަޅުގައި ބިން ހިއްކާން އެބަ ޖެހޭ ކުރާއިރުގެ އެތައްއެތައް ރަށްތަކެއްގައި. 100 ވަރަކަށް ގިނަ ރަށްރަށުގައި ބިން ހިއްކާން އެބަ ޖެހޭ. ބިން ހިއްކުމަކީ ބޮޑު ގޮތެއްގައި ޚަރަދުވާ ކަމެއް ބިލިއަނެއް، ފަންސާސް ލާރި ބިލިއަން ޖެހޭ ގޮތެއްގައި ޚަރަދުކުރެވޭތީ އެހެނީ. އަޅުގަނޑުގެ ބޮޑު ސުވާލަކީ، އެއްވެސް ބޮޑު ކަންބޮޑުވުމަކީ އަޅުގަނޑުމެން މި ޚަރަދުކުރާ އެތައް ބިލިއަން ރުފިޔާއެއް މިވަނީ މި ދަނީ 8

އަހަރު، 10 އަހަރު، 15 އަހަރު މިވަނީ ކިހިނަކުންވެފައޭތޯ؟ އެ ޚަރަދުކުރި އެންމެހައި ފައިސާ މިވަނީ ގެއްލިފައި. އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުމަކީ އަހަރެން، ޚަރަދުކުރެވޭ ވެސް ވަޒީފާތަކި ބޭއްވިއްޔާ ވާނީ، ޚަރަދުކުރެވޭ ވެސް ނުވަތަ ހިސާބުކުރެވޭ ވެސް ވަޒީފާތަކި ބޭއްވިއްޔާ ވާނީ އެއްވަރު. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން މި ހިޔާލު ބިނާކޮށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި މީހީ ވަޒީފާދިނުމަކީ. އޭގެއިން ކުރެވޭނެ ފައިދާއެއް ނެތް. އޭގެއިން ތަރައްގީތަކަށް ވާ ފައިދާއެއް ނެތް. އޭގެއިން ދަރުމަވަންތަކަން ވާ ފައިދާއެއް ނެތް. އޭގެއިން އަޅުގަނޑުމެން؛ އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނަން މިދޭ 9 އަހަރު ކުރިޔަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ފައިދާތަކަށް، ދިއަމަގު މިދުވަހު އަޅުގަނޑުމެން ބިން ހިއްކި ހިއްކާ ހިލޭގެންދޯ؟ އަޅުގަނޑުމެން ބިން ހިއްކީ 25 އަހަރު ވެއްޖެއޭ މި ރަށުގެ ދިރިއުޅޭ ރައްޔިތުންނަށް ގޯތި ނުލިބޭތީ. އެއީ ސަރުކާރު އަމިއްލަ ދިރިއޭ. އަޅުގަނޑުމެން އާދޭސްކުރަމުން ދިރިއޭ. އަޅުގަނޑުމެން އަދިވެސް ސަރުކާރުން އެދެމާ އެއްކޮށް އަޅުގަނޑުމެން އެ މަސައްކަތްކުރީމު. އެހެންނަމަވެސް، ބިން ހިއްކާފައި ނިމުނީ. ނިމިގެން އެ ސަރުކާރު ބަދަލުވެގެން ދިޔައީ. ދެވަނަ ސަރުކާރު ބަދަލުވެގެން ދިޔައީ. އަދިވެސް ބިން އޮތީ އޮތް ގޮތަށް. އެތަނުން ރައްޔިތުންނަށް ގޮތެއް ވެސް ދިރިއުޅެން ނުން. އެ ތަނުގެ ރައްޔިތުންނަށް އޮތީ ފައިދާއެއް ކުރިއަށް ހުސް ނުން. މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ލާރި ޚަރަދުކުރި ބިލިއަނުން ގޮތަކީ؟ މިއީ ނުން. މިގޮތަށް އަޅުގަނޑުމެން އެބަހުރި ރަށްރަށުގެ ބިން ހިއްކައި، އެބައޮތް ބިލިއަން ޚަރަދުކޮށް އަޅުގަނޑުމެން ޚަރަދުކުރިން، އޭގެއިން އެއްވެސް ފައިދާއެއް ނުވާ ޚަރަދުތަކެއް އަޅުގަނޑުމެންގެ ސަރުކާރުތަކުން ކަންތައްތަކެއް ކުރަމުން ދިވެހި ދައުލަތުން ރައްޔިތުންނަށް ސަރުކާރުން ދޭ ވަރަށް ބޮޑު އަނިޔާވެރިކަމެއް ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނަން. މިއީ މިގޮތަކަށް ކުރެވޭނެ ކަމެއް ނޫން. އަޅުގަނޑުމެން ސަރުކާރުތަކުން ބިމެއް ހިއްކައިދޭ ކަމަށް ވަޢުދު އެ ބިމުގައި ކުރެވިފައި ކަށަވަރުކޮށްދެއްވީމާ، އެ ބިމުން އާއިލީ ގޯއްޗަކަށް ދޫކުރުމާ، އެ ބިމުން ރުފިޔާ މިލިއަނުން އަޅުގަނޑުމެން ބިމާގުޅޭ ދިރިއުޅޭ ފިޔަވަޅުތަކެއް، މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓުގެ ކަންތައް. އެހެންނަމަވެސް، ކޮންމެ ޖަމާޢަތްތަކުގެ ހިސާބުގައި ވެސް ހިއްކާ ބިމުގެ ހިއްސާކުރީ. އެ ހިސާބުން އެ ނިމުނީ. ބިން ނުލިބެނީ ނޫނޭ. މިއުޅެނީ. الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ އިންސާފުން މި ދުނިޔެ އާރާސްތުކޮށްދެއްވަން އެންގެވި. ބިން އެކަނިކަމުގެ ދައްކަވާ. އެހެންނަމަވެސް، އާރާސްތުކުރަން އަޅުގަނޑުމެން ދައްކަވާ. އަޅުގަނޑުމެން ބިން ނިމިގެން ނޫނޭ މިއުޅެނީ. އެހެންވީމާ، ބިމުގައި އަޅުގަނޑުމެން ކުރަންޖެހޭ ކަންތައްތައް އަޅުގަނޑުމެން އެކަ ޖެހޭ މިހާރުން މިހާރުން ފެށިގެން. އޭގެފަހުގައި ދަރަޖަ މިފަދައި އަދި އެހެން ހަރަކާތްތަކުގައި ހިއްސާވާ ހުރިހާ ބިމެއް އެއްކޮށް ވަރަށް ބޮޑު ޖެހޭ ސަރުކާރުތަކުން ފައިދާ ކުރަންޖެހޭ، ބިމަށް ކަންތައްތަކެއް ކުރަން. ދެން އަޅުގަނޑުމެން މި ފެންނަނީ ކަނޑުއެޅުމުގެ ސަރުކާރުތަކުން އަދިވެސް، ކޮންމެ ސަރުކާރަކުން މިހާރު ނުކުރާ ޖަޒީރާ އެހެން ހަރަކާތް ނިމިބޮޑު ޖަޒީރާތަކުގެ ކަމަށް ފައިދާވާ ފެންނަނީ. ބައެއް ރަށްރަށުގައި ބިން ހިއްކައިފައި، ބިމުގެ އިތުރުން އެއްވެސް ފައިދާއެއް ނުލިބޭ. ފައިދާ ނުލިބުނީ ވަކި ސަރުކާރަކުން ފައިދާ ނުލިބޭ. ފައިދާއެއް ނުލިބޭ ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން ވާނީ

ގޮތަކީ ހަމައެކަނި ދަރަނި ދާނީ. ހަމައެކަނި ދަރަނި އިތުރުވާނީ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބޭ އެއްޗަކުން ޑޮލަރު ނުލިބިގެން އަޅުގަނޑުމެން ތިބީ ވަރަށް ފަޤީރު ޙާލަތުގައި އުޅެންޖެހޭނީ. އެހެންވީމާ، ޙަޤީޤަތުގައި ދަންނަވަނީނަމަ އަޅުގަނޑުމެން އަޅުގަނޑުމެން ކުރާ މަސައްކަތުގައި ފައިދާ ހޯދޭ ގޮތަކުން އަޅުގަނޑުމެން މަސައްކަތްކޮށްދޭންޖެހޭނީ. ދިވެހި ދައުލަތަކީ ވިޔަފާރިކުރާ ތަނެއް. ދިވެހި ދައުލަތަކީ، ދިވެހި ސަރުކާރަކީ އެންމެ ބޮޑު ކުންފުނި. އެ ކުންފުނި ހިންގަންޖެހޭނީ ދިވެހި ދައުލަތުމުންނާއި، ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް، އާދެ! ޝެއަރހޯލްޑަރުންނަށް އޭގެ އެންމެ ފައިދާވާނެ ގޮތަކަށް. އެ ޝެއަރހޯލްޑަރުންނަކީ ދިވެހި ރައްޔިތުން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ދަންނަވައިލާނަން، މިހާރު ވެސް ހިއްސާކުރައި ހުރި ބިންތަކާއި، އަދި މިފަދަ ކޮށްފައި ހުރި ކަންތައްތައް އަޅުގަނޑުމެންނަށް [illegible] ފައިދާއާއި ލާބައާއި މަންފާ ހާސިލުކުރެވޭނެ ގޮތަކަށް ކަންތައްތައް ކުރަމުން ގެންދަވާތި. ދެން އަޅުގަނޑު ދަންނަވައިލާނަން، މިހާރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބޭ ފައިސާއިން ޑޮލަރު ނުލިބިގެން [illegible]. އަޅުގަނޑު ހަމަ [illegible] މި އާސަންދައިގެ [illegible]. އާސަންދައިން [illegible] ހަމަ އެކަކު ވެސް [illegible]. ބައްލަވާ! އިންޑިއާގެ ހޮސްޕިޓަލަކަށް ދިޔުއްޔާ، [illegible] ހޮސްޕިޓަލުގައި ތިބޭ މީހުން ވެސް އެއަށް ކޮމިޝަން ނަގަނީ. އެ ޑޮކްޓަރުންގެ [illegible] މީހުން ކޮމިޝަން ނަގަނީ. [illegible] ހުންނަ [illegible] ކޮމިޝަން ނަގަނީ. [illegible] ކޮމިޝަން ނަގަނީ. [illegible] އަޅުގަނޑުމެންކަމަކު ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ބޮލަށް ދަރާލާ މީހުންގެ ވިޔަފާރި [illegible] ފައިސާތަކެއް އެއީ [illegible]. މިކަން އެއީ [illegible]؟ ވައްކަމެއްތޯ؟ ސަރުކާރުތަކަށް އެބަ އެނގޭ އާސަންދައިން ވައްކަންކުރާކަން. [illegible] ވައްކަންކުރާކަން އެބަ އެނގޭ. އެކަމަކު، [illegible]؟ [illegible]؟ އަޅުގަނޑު [illegible]، އަޅުގަނޑު ހަމަ މި ސަރުކާރަށް [illegible] އަޅުގަނޑުމެންގެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ޑރ. [illegible]، މުއިއްޒު، މި އާސަންދައިގެ ކަންތައް [illegible] އިންޝުއަރަންސްގެ ދާއިރާގެ [illegible] މި އާސަންދައިގެ ކަންތައް ކުރިއަށް ގެންދަވާތި. [illegible] އަޅުގަނޑުމެންގެ ސަރުކާރުގައި މި [illegible] މީހުން ވެސް ވައްކަމުގެ [illegible]. [illegible]، އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ނޭނގޭ [illegible] އާސަންދައިން [illegible]. އެހެންވީމާ؛ [illegible] މިއަދު [illegible] ބޮލަށް [illegible]. އަޅުގަނޑު [illegible]. އަޅުގަނޑުމެން [illegible] ރައްޔިތުންނާ ހިސާބު ނުގޮސް، އާންމު ރައްޔިތުންނާ [illegible]، ސަރުކާރުގައި [illegible]، ސަރުކާރުން [illegible] އާސަންދަ [illegible] ބިލިޔަން [illegible] ފައިސާ [illegible] އަޅުގަނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް ހިތާމަކުރަން. އަޅުގަނޑު ގޮވާލަން ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް އަދި މި މަޖިލީހުގެ އެންމެހައި އިއްޒަތްތެރި

މެންބަރުންނަށް މި ކަންތައްތަކަށް ވިސްނައި އަވަސް ފިޔަވަޅުތަކެއް އެޅުމަށް ޓަކައި. މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނަންޖެހޭ ކަންތައް. މިއަދު ބައްލަވާ! 49 ބިލިއަން ރުފިޔާ ހަރަދުކޮށްފައި މިއޮތީ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ލިބޭނީ ކޮބާއެއްތޯ؟ 33 ބިލިއަން ރުފިޔާ. ކޮބައިތޯ؟ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހިތާ އެގޭ ހޯދިދާން. ރަނގަޅު، އިންސާނުން ދުނިޔޭގައި ތިބީ ކަމަށް ވަންޏާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލާރި ވެސް ލިބިދާނެ. އެކަމަކު، އެއީ އަބަދަށް އަޅުގަނޑުމެން އެކަމަށް ވިސްނަންޖެހޭ ކަންތައްތަކެއް ނޫން. އެގޮތަކަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަބަދަކު ހިފާ ބަޔަކު ވެސް ނުލިބޭނެ. މިއަދު މިއޮތީ ވަރަށް ނާޒުކު ދުވަސްވަރެއް. އެއްކޮޅުން ޔުކްރެއިން ހަނގުރާމައި ހުރި ދުނިޔޭގެ ކާބޯތަކެތީގެ އަގު އަރަމުންދަނީ. ދިވެހިރާއްޖެއަށް އަންނަމުން ދިޔަ ޔުކްރެއިންގެ ފަތުރުވެރިން އެއްކޮށް ހުއްޓިއްޖެ. ދިވެހިރާއްޖެއަށް އަންނަމުންދާ ރަޝިޔާ ފަތުރުވެރިންގެ އަދަދު އެބަހުރި ގިނަވަކުން ދަށްވެއްޖެ. ދިވެހިރާއްޖެއަށް އަންނަމުންދާ ޗައިނާ ފަތުރުވެރިން ބަޖެޓުގައި ބޭނުންކުރަ އެ މީހުންގެ ސްޓޭންޑަޑު އަދަދު މަދުވެއްޖެ. ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހުންނަ މުއްދަތު ވެސް ކުރުވެއްޖެ. ސަބަބަކަށް ވަނީ ކޮބައިތޯ؟ ސަބަބަކަށް ވަނީ ދުނިޔޭގެ އިޤްތިޞާދު މަޑު ޖެހުމުގައި އާލާވެއްޖެ. އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނަންޖެހޭނެ، ހަމަ އެހާއެކަނި އަޅުގަނޑުމެން މި ފެނުނީ ކޮބައިތޯ؟ ހަމަ އާއްމުކޮށް، އަޅުގަނޑުމެން މި ފެނުނީ މިނިސްޓްރީގައި އާބަޓީ ފޯރުކޮށް. އަސްލުގައި، ފިހާރަތަކުން، ކުޑަކުދިން، ޓޫރިސްޓުން، މިހެން ރޭގެ ސްޓާފުން ބޮޑުވަމުން ހަފްތާ މަރުކަޒު. މިކަން ހުރިހާ އަޅުގަނޑުމެންގެ އިސްލާހު ކަންތަކާއި އަދި އިންސާނިއްޔަތުގެ ޑިބޭޓާ މިވަނީ އިޖުތިމާޢީ ކުރިއެރުވުމަށްޓަކައި. ސަލާމަތް ނޫން! އެއީ ބޮޑުވެގެންދާ ޖަރީމާތަކުގެ އެ ހިސާބަށް. މިކަމުގެ ސަބަބުން އަޅުގަނޑުމެންގެ ރާއްޖެއަށް ވަރަށް ބޮޑު ގެއްލުންތަކެއް އެބަ ވޭ. ބޮޑުވާ އަދަދު އިންޓަރނޭޝަނަލް އަޕްގްރޭޑް ކުރެވިގެން ހިނގައްޖެ. ޓްރެވަލް ބޭނުންކުރާ ގެސްޓްހައުސް ހިންގައިގެން އާމްދަނީ މަދުވެއްޖެ. ފައިދާ އެކަމާ ގުޅިގެން ދަށްވެއްޖެ. މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނައި ފިޔަވަޅުއަޅަންޖެހޭ ކަމެއް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބޭ އެއްޗެހިކަން އަޅުގަނޑުމެން މެނޭޖްކުރަން އެބަ ޖެހޭ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބޭ އެއްޗެހިކަން އަޅުގަނޑުމެން މެނޭޖްމަންޓުކުރުމުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ކައިރީގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ސަރުކާރުތަކުން ކުރާ ވިޔަފާރިތަކު ބޭނުންކުރުމުން. އެއީ ސަރުކާރުން ނިންމައިދިނުމަކުން ޗަރާފެށީ، އެހެނީ ސަރުކާރު ޗާލީ މިދިޔަން ހުރިހާއެއް ގެއްލުން ވަރަކާ އެކަ ދައްކާ. ވިޔަފާރިއެއް ވަރަކާ އެކަ ދައްކާ. އިޤްތިޞާދީ ހަރަކާތް؛ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ އެނގެންޖެހޭ ވިޔަފާރިކުރުމުގައި ހުރި ހާލަތާ ހުރި ސުޕަރވައިޒަރުން. އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ހިޔާރުކުރާ ވިޔަފާރިތަކާ ދިވެހި ރައްޔިތުން ނޫނިއްޔާ ސަރުކާރުގައި ތިބޭ ވިޔަފާރިތަކާ މިހެން މި ވިޔަފާރިތަކާ އެ މީހުންގެ މަސައްކަތްތެރިންގެ ދަރަނި ޖަހަން ވާނެކަމެއް ނޫނިއްޔާ ރަނގަޅު ވާނެތީ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެނގޭގޮތުގައި ކޮންސަރނީ ރަހުމު އެއްބާރުލުން ކައިރީ ކަމަށް ވަންޏާ އެ މީހުންގެ އަނބިދަރިން ދޫނުދާނެ ކަމަށް. އެހެންވީމާ، މިފަދަ ކަންތައްތައް ހުއްޓުވައިލުމަށް ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް އަޅުގަނޑުމެން އިޖުތިމާޢީ ސަލާމަތަށް. އަޅުގަނޑު އަދިވެސް

ނަފުސަކާއި އަދި މުޅި ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް އިލްތިމާސްކުރަން. އެއްވެސް ވައްކަމެއް، ކޮރަޕްޝަނެއް މިކަހަލަ ކަންތައްތަކުގައި އަޅުގަނޑު ނުހިނގުމަށް ބަލާއި. އަޅުގަނޑުމެން މިގޮތަށް ކަންތައް ކޮށްދީ ކަމަށް ވަންޏާ، ވައްކަން ހުއްޓާލައިދީ ކަމަށް ވަންޏާމު ސަރުކާރުގެ ތެރެއިން؛ މިސާލަކަށް ދަންނަވާނަމަ އެޖެންސީތަކުން މިނިސްޓްރީން ހަދާ ކޮންސްޓްރަކްޝަން ކުންފުންޏަކުން އެބަ ހުށަ 2 މިލިއަން ރުފިޔާއަށް ނޫނީ 1.5 މިލިއަން ރުފިޔާއަށް. އަޅުގަނޑު މިދީ ކޮންސްޓްރަކްޝަނުގެ މިސާލު. އެކަމަކު އެހެން ބަޔަކު ހަރަދުވެއްޖެއްޔާމު ނޫނިއްޔާ އޮޑިޓްކުރާއިރު މިނިސްޓްރީން ދިޔައި މި އޮންނަނީ އާދޭ އެތައް ގުނައެއް އިސްރާފު ހަރަދެއް؛ ވިހި، ބާވީސް މިލިއަން ރުފިޔާއަށް. އެއްސަތޭކަ ގުނައަށް، ފަސްސަތޭކަ ގުނަ، އެއްހާސް ގުނަ އިތުރު އެ މިހެން ހަރަދުކުރާތީވެ. ދެން ކިހިނެއްތޯ އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ބަޖެޓަށް ވާނީ؟ ވިސްނާވަޑައިގަންނަވާ! އެހެންވީމާ، މިއީ އަޅުގަނޑުމެން އެންމެ ފުރަތަމަ ކުރަންވީ ކަމަކީ. ވައްކަންކުރުން ހުއްޓާލަންވީ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ދިޔަ ފައިސާ ދައުލަތުން ވައްކަންކުރުން ހުއްޓާލަންވީ. ދައުލަތުން ބޭކާރުކުރުން ހުއްޓާލަންވީ. ދައުލަތުން ކުރާ [illegible] ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް އޭގެ ފައިދާއި ލިބޭ [illegible] ވާނީ. [illegible] ގޮތަކަށް ވާނަމަ، އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް މި ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން ބޭނުންވާ [illegible] އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ނުގެންދެވޭނެ. އާދެ! ބަޖެޓުގައި ބައްލަވާ އަޅުގަނޑުމެން ފާސްކުރި [illegible] މި [illegible] އަޅުގަނޑުމެންގެ [illegible] ފައިސާ [illegible] އަޅުގަނޑުމެން [illegible] ވިޔަސް. ޕްރޮގްރެސިވް ނިޒާމެއް؟ އަޅުގަނޑު މިއީ 0.5% ގައި، 1% ގައި [illegible] ހުރި މިހެން. އެންމެ [illegible] ރައްޔިތުން. ޕްރޮގްރެސިވް ދައުލަތުގެ ނިޒާމު؟ ދައުލަތުން ނަގަނީ 12% އަށް، 7% އަށް، 8% އަށް. ޕްރޮގްރެސިވް ނިޒާމެއް؟ އެހެންވީމާ، މިއީ [illegible] ރައްޔިތުންނަށް. މިއީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނަންޖެހޭ އަޅުގަނޑުމެންގެ ރައްޔިތުންނަށް، އަޅުގަނޑުމެންގެ ދަރިންގެ ދަރިންނަށް، އަޅުގަނޑުމެންގެ މުސްތަޤްބަލަށް ވިސްނަންޖެހޭ. އެކަމަކު ނުވިސްނާ ކަމަށް ވާނަމަ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ބަޖެޓު [illegible]. އަދި އަޅުގަނޑުމެންގެ ދަރިންގެ ވެސް ދަރަނި [illegible]. އާދެ! [illegible] އަޅުގަނޑުމެން މި ދުވަސް [illegible] ކުރަންތޯ؟ [illegible] ރައްޔިތުންނަށް [illegible] 12% އަށް، 7% އަށް، 8% އަށް. [illegible] އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން [illegible] ރައްޔިތުންނަށް [illegible] އަޅުގަނޑުމެން

ކޮންމެހެން ބޭނުންވާ ކަމެއް. އާދެ! އަޅުގަނޑުގެ ވަގުތު ވެސް ހަމަވެއްޖެ. އެހެންވީމާއެއްކޮށް އަޅުގަނޑު މާލިޔަ ވާހަކައެއް ނުދައްކާނަން. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު ދަންނަވައިލާނަން، އަޅުގަނޑުމެންގެ އަތޮޅުގެ ދ.މީދޫ، ބިން ހިއްކާފައި އެ އޮތީ. އެ ތަނުގައި އަވަހަށް ޗަރަރުސްއެއް އެޅުމަށް ނޫނިއްޔާ އެ ތަނުން ބިން ކަނޑައި މީހުންނަށް ބިން ދިނުމަށް އަޅުގަނޑު ސަރުކާރަށް ގޮވައިލަން. އެއާއެއްކޮށް މީދޫގެ ހުޅުމުގެ ސަރަހައްދު ވެސް މި ވަނީ ވަރަށް ބޮޑަށް ކަނޑުވަދެ. އެހެންވީމާ، އެތަން މާ ހާލުގަ [illegible] [illegible] އެތަނުގައި އެ [illegible] [illegible] އަޅުގަނޑު ރައްޔިތުންނަށް ގޮވައިލަން. [illegible] އަޅުގަނޑުމެންގެ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ބަޖެޓުގައި މިދިޔަ އަހަރު...

ރިޔާސަތުން ވާހަކަފުޅުދެއްކެވުން:

އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ނިންމަވައިލައްވާ ވާހަކަފުޅު.

މީދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ދީދީ ވާހަކަފުޅުދެއްކެވުން:

[illegible] ބަޖެޓުގައި 8 [illegible] އެބަ އޮތް. އެހެންނަމަވެސް، ބަޖެޓު [illegible] މި އޮތީ 4 [illegible]. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު އެދެން 8 [illegible] ބަޖެޓުކޮށްދިނުން. އާދެ! [illegible] ބިން މިހާރު ހިއްކާފައި އެ އޮތީ [illegible]. އެހެންނަމަވެސް، [illegible] ބިން ވެސް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] ވެސް އަޅުގަނޑުމެން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އަޅުގަނޑުމެން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަޅުގަނޑު [illegible] [illegible] [illegible]. السلام عليكم ورحمة الله وبركاته.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަފުޅުދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ [illegible] [illegible]. އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު [illegible] [illegible] [illegible] ދާއިރާގެ [illegible] މެންބަރު އަބްދުﷲ [illegible]. އަބްދުﷲ [illegible].

[illegible] ދާއިރާގެ މެންބަރު އަބްދުﷲ [illegible] ވާހަކަފުޅުދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! 2024 ވަނަ އަހަރު ބަޖެޓު ސަރުކާރުން ހުށަހަޅުއްވައި، އެ ބަޖެޓަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މި ބަޖެޓު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 2024 ވަނަ އަހަރު ބަޖެޓު [illegible] މި

ދިޔައީ 49.5 ބިލިއަން ރުފިޔާ، 50 ބިލިއަން ރުފިޔާވަރަކަށް އަދަދެއް ހުށަހެޅިގެން މި އައީ. 49.5 ބިލިއަން ހުށަހެޅިފައި މި އޮތީ. އޭގެތެރޭގައި އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ހިސާބުން ނޫނީ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން ބޭނުންވަނީ މިވަރުގެ ބޮޑު ބަޖެޓެއް ހުށަހެޅިގެންދާއިރުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރަށްތަކަށް މިހެން އޮތީ، މި ބަޖެޓުން އޮތީ ހާލަތަކަށް ފަހިކުރާނެތޯ. ބަލައިލާއިރު ބަޖެޓުތެރޭގައި އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކުރެވުނު މި އިސް ދިވެހި ދައުލަތަށް ލިބޭނެ ކަމަށް ބަލާފައި މި އިން އާމްދަނީއަކީ 33 ބިލިއަން ރުފިޔާ. 33 ބިލިއަން ރުފިޔާ ލިބޭއިރު މިއީ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގެ ނިސްބަތުން ބަލާއިރު ދެބައިކުޅަ އެއްބައި ވަރު އަދަދެއް. އެއާއެކު މުޅި ދައުލަތުގެ ހިންގުމަށް ޚަރަދު 2024 ވަނަ އަހަރަށް އެބަ ބޭނުންވާ ރިކަރަންޓް ޚަރަދުގެ ގޮތުގައި، ސަރުކާރު މުވައްޒަފުންގެ މުސާރައާއި އިނާޔަތްތަކާއި، ބައެއް އާސަންދައިގެ ޚިދުމަތްތަކާ ދީ އެހީތެރިކަމާއި، އަދި ކޮންޓްރިބިއުޓަރީ އެ ބޭނުންވާ ސަބްސިޑީގެ ގޮތުގައި ދޫކުރާ ފައިސާގެ އަދަދުތަކާ އެއްކޮށް ހިސާބުކޮށް ބަޖެޓުގައި 33 ބިލިއަން ރުފިޔާއާއި ދައުލަތުގެ ދިބާ، ދައުލަތުގެ ދިބާ، އާމްދަނީއަށްވުރެ ބޮޑު އާމްދަނީއެއް އެބަޖެހޭ ޚަރަދުކުރަން. މި ބޮޑު ރިކަރަންޓް ޚަރަދަށް އެބަ ހާދަ 35 ބިލިއަން. ދައުލަތުގެ ލިބޭގޮތް މި ދަނީ 33. އެކަމަކު، 35 ބިލިއަން ރިކަރަންޓް ޚަރަދުގެ ގޮތުގައި ދައުލަތުން ޚަރަދުކުރަނީ މި ބަޖެޓާ ޖެހިގެން ހުރި ކަން ބަޖެޓުގައި ވެސް ސަބްސިޑީތަކުގެ. ބަޖެޓާ ރައްޔިތުންނަށް އެކަށީގެންވާ ކަމުގެ ކުޑަ ބަޖެޓެއް ކަމަކަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަމުންނެވެ. އެއާއެކު، އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ މި ބަޖެޓުގައި، މި ބަޖެޓުގައި ފެންނަން އޮތް އަދަދުތަކުގެ ތަރައްޤީގައި 17 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ޕީއެސްއައިޕީ މި ބަޖެޓުގައި އެބަ ހިމެނޭ. 17 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ޕީއެސްއައިޕީ މި ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައިވާ؛ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކޮންމެ އަހަރަކު ވެސް މަޖިލީހަށް މި ހުށަހެޅިގެން ބަޖެޓު ފާސްކޮށް، ހުށަހެޅިގެންދާއިރުގައި މި ބަޖެޓު ދުވަހަކު ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޕީއެސްއައިޕީގެ ބަޖެޓުގައި ނުހިމެނޭ ގޮތަށް އަދި ބަޖެޓުން މިދިޔަ 10 އަހަރު ތެރޭގައި ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވޭ ނެތް. އެހެންވީމާ މި ޖެހޭނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތަރައްޤީއާއި ވަމުން އަސާސީ ޚިދުމަތްތަކާއި، ތަރައްޤީކުރުމަށް ޖާގަ ހުރި ބަޖެޓުގައި ރައްޔިތުން ދީ އަދަދުގެ ކަންކަން ބޭނުންވާ ގޮތުން ދެ ކަންކަން އުޅުމުގެ ދިރާސާ ބަޖެޓުން ޖަހާލަމުން މި ދަނީ. ކުޅި ދާރާ ހިސާބުން ފިނޭ ރިސާލަތު ގޮތް ތަނަވަސް ދެނީ ދަރަނިވެރިވުމުން. ހިލޭ އެހީގެ ބަޖެޓުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ނުލިބޭ ކަމަށް ވެއްޖެއްޔާ މި 17 ބިލިއަން މި އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި، 2024 ވަނަ އަހަރުގައި އިންކާމްގައި ވިޔަސް، ޕާޓީތަކުގެ މެންބަރުން ކޮންމެ ފަހަރަކު ވެސް ބަޖެޓް ކޮށްފައި އެ އިން އަދަދަށްވުރެ އިތުރަށް ޚަރަދުކުރަމުންގޮސް ސަޕްލިމެންޓަރީ ބަޖެޓުން އެބަ ހުށަހަޅާ. މި ފަހުން މި އައީ ދުވަސްތަކުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާސްކުރަންޖެހުނު އަދަދުތަކާ ސަޕްލިމެންޓަރީ ބަޖެޓުން ހުށަހަޅަމުންދިޔައީ. އެއީ ގާތަށް 49 ބިލިއަން ހުށަހެޅިކަމުގައި ވިޔަސް މި އަންނަ އަހަރުގައި، އެހެންވީ ވެސް 2024 ގައި ސަޕްލިމެންޓަރީ ބަޖެޓެއް މި ބަޖެޓު ހުށަހެޅިގެން ދާނެ ކަމަށް ވެއްޖެއްޔާ އިތުރަށް ވާނީ 60 ބިލިއަން ރުފިޔާ ވަރަކަށް

އިތުރުވެގެންދާނެ. އޭގެ މާނައަކީ 20 ވަރަކަށް ބިލިއަން ޑޮލަރު އަހަރެއްގެ މައްޗަށް ދައުލަތް ދަރާ ކަމަށް ވެއްޖެއްޔާ 5 އަހަރު ނިމިގެންދާއިރު، 100 ބިލިއަން ރުފިޔާ، ދައުރުގެ ތެރޭގައި 100 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ދަރަންޏެއް ދައުލަތުގެ ބޮލުގައި އޮވެގެންދާނެ. އެހެންވީމާ، ބަޖެޓަކީ މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ބޮޑަށް ވިސްނަންޖެހިއްޖެ ކަމެއް. މިއީ މީގެ ކުރީގައި، މި ދިޔަ ބަޖެޓުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ސަރުކާރުން ދަރަނިވެރިވި ވާހަކަދައްކަމުންދިޔައިރު މި ބަޖެޓަކަށް ވިސްނަން އެބަޖެހޭ. މުއިއްޒު އަލަށް ހޮވިގެން، ރާއްޖޭގެ ވެރިކަމަށް މި އައި އޭރު. މުއިއްޒުގެ ވެރިކަމުގެ 5 އަހަރު ދުވަސް ތެރޭގައި 100 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ދަރަންޏެއް އޮވެގެން ނިމިގެންދާއިރު އެއީ ރައްޔިތުންނަށް އުފުލާލަން މަސައްކަތަކީ ނުވާނެ. އަޅުގަނޑުމެން ނިމިގެން ދިޔަ ސަރުކާރުގައި 70 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ދަރަންޏެއް އުފުލާފާ އޮތީ އަޅުގަނޑުމެން އުފާކުރަންޖެހޭ ވަރު ކަމެއް ނޫން. އޭގެ ތެރޭގައި އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރަން އެބަޖެހޭ ކޮވިޑުގެ އަ ހާލަތުގައި ދައުލަތް ހުއްޓިގެން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދައުލަތަށް އިންޓަރނޭޝަނަލް ތަން ދީ އަހަރުގެ މައްޗަށް ބަލައިލިއިރުގައި 30 ބިލިއަން ރުފިޔާ ދަރަނިވެރި، އަޅުގަނޑުމެންގެ ވެރިކަމުގެ ތެރޭގައި ވިޔަސް ފައިސާ ހޯދަމުންނެވެ. އާއްޓަކުން އަޅުގަނޑުމެންގެ ވެރިކަމުގެ ތެރޭގައި އެ ދަރަނިތައް ވެގެންދިޔައިރުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަން ގަބޫލުކުރަނީ އެބަޖެހޭ ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެކި ރަށްރަށުގެ ދިރުން އަސާސީ ހުޅުވާލަމުންދާ ތަރި ހާމަ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެކި ރަށްރަށުގެ ކުރަމުންދިޔަ މަސައްކަތްތަކެއް އަޅުގަނޑުމެން ފެށިފައި ވާނެ. އެއާއެކު އަޅުގަނޑު ހަމަ ބަދަލުކުރަނީ، ދިވެހިރާއްޖޭ މިއަދު ދިވެހިޔާގެ ހައްޤުގައި ވޯޓު ދީގެން، ދަރަނި ނަގަމުން ނަގަމުން އަރައިގަނެ މިއަދު ދިވެހި ފަހުގެ ދަރަނިވެރިވާ ހިސާބުގައި. ރާއްޖެތެރެއިން، ރާއްޖެތެރޭގައި ދަރަނި ކުރުކުރަންވެގެން ސަރުކާރުން އައި ބަދަލަކީ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ސަރުކާރުގައި ކަންކުރާތީ ޖެހިލުންވެގެން އެ ކަމަކަށް ކުރުކުރުމަށް ބަލައި، އެ ދަރަނިތައް ކުރުކުރަން ދަރަނި ނަނަގާ ޖެހިލުވި ބަޖެޓްތަކުގެ މާ ބޮޑެތި ބަޖެޓެއްގެ ބަދަލު، ހިސާބު ކުރުކުރުމަށް ބަލައި މަސައްކަތްކުރަމުންދާ ބަލަ އަޅުގަނޑު ހަމަ ހިތާމަ އަކީ ޕީއެސްއައިޕީގެ، ޕީއެސްއައިޕީގެ ދައުލަތުން ބިލިއަން ހުރި ހާމަކަމާއި ބަދަލުގެންނަމުން މި ގެންނަނީ. ޕީއެސްއައިޕީ މި ދިޔަ ހަފްތާއަކުން ދިވެހިރާއްޖޭގައި ދިލަކި އިން ބާޖެ ޕްރޮޖެކްޓްތައް ބޮޑެތިން ދިވެހިރާއްޖޭ އޭގެ ދައުލަތުގެ ވަންނަން އިން، މި އަހަރު ބޮޑުކަމި ވަންނަން އިން 480 މިލިއަން ޕްރޮޖެކްޓްގެ ލިބޭން އޮތް، 480 މިލިއަން ޕްރޮޖެކްޓް، ދައުލަތުގެ ވަނަވަ ބަޖެޓުގެ ބޮޑުކަމަށް ވަންނަން އޮތް ޕްރޮޖެކްޓްތައް ޕީއެސްއައިޕީ ގުޅުންހުރި. މިއީ ހިނގަހިނގާ ހުރި ޕްރޮޖެކްޓްތަކެއް. އާދެ! ފެންނާ އިންޖިނިއަރިން އުދުރުޖީ ޖަރީމާއެކީ ކުރިއަށް ހުރިބަހެއް ދީގެން 360 މިލިއަނަން ހުރިބަން އަރަން ވަރުގަދަ ބަދަލު، އެ މަސައްކަތްކަމެއް، އެ ބާރު ނުދެއްކޭ ގެއެއް ނުދައްކާ ނޫނިއްޔާ ބަޖެޓް ނުދައްކާ 2025 އަހަރާ ހަމައަށް މިއަދު ދައުލަތުން ލިބިއޮތީ. މިއީ ދައުލަތުން ލިބެންޖެހޭ ރަޖި. އަޅުގަނޑުމެން ކުންފުނިތައް ޕްރޮފާގެން ހަރަދުކުރަމުން އައި ސަރުކާރު، ދައުލަތުން އިތުރަށް ފައިސާ ހޯދަން އައި ސަރުކާރުން ޕީއެސްއައިޕީ މި ދިޔަ ހަފްތާގައި މިކަން ވިދާޅުވި މި ކުރީ. ހަމަ އުފާވެގެން ބަޖެޓުގެ ހޯދަން ބާކީ،

އިންޓަރނޭޝަނަލް އެއަރޕޯޓް ޓަރމިނަލް ހެދުމަށް ޓަކައި ސައުދީ ބިންލާދިން ގުރޫޕަށް ދީފައިވާ ޕްރޮޖެކްޓަކީ 540 މިލިއަން ޑޮލަރުގެ ޕްރޮޖެކްޓެއް. މި ޕްރޮޖެކްޓުން ލިބޭން ހުރި ރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދަށް ވަންނަން އިން، ޓެކްސްގެ ގޮތުގައި ވަންނަން އިން ޗާރޖަސް ވެސް ގާއިމުކުރެވިދާނެ. ހަމަ އެއާއެކު، މިފަދަ ތަރައްޤީކުރުމަށް ޓަކައި، މިއާ ގުޅިފައިހުރި ޓޫރިޒަމާއި ޓްރިޕަރާއި، މިހެން ގޮސް ހުރި ތަންތަން ތަރައްޤީކުރުމަށް ޓަކައި ދީފައި އިން ބިޑެއް ކަމުގައި 2.9 ބިލިއަން ޑޮލަރުގެ ޕްރޮޖެކްޓެއް، މި ޕްރޮޖެކްޓުން ލިބޭނޭ އާމްދަނީ ވެސް މިހިރީ، ދައުލަތަށް ލިބޭނޭ އާމްދަނީ ވެސް މިހިރީ މަޢާފުކޮށްދީފަ. އެހެންވީމާ، ހުރިހާ ހާހިސާބަށް. މި 480 މިލިއަން ޑޮލަރީ ޕްރޮޖެކްޓުގެ ދަށުންގެ 4 އަތޮޅުގެ އެއް އަހަރު ދުވަސް ތަރައްޤީކުރާ ބަޖެޓް މިއޮތީ އުނިވެގެން ގޮސްފަ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރަން މި އެޓި އަޅުގަނޑުމެންގެ ތަރުޖަމާނުކުރަން ކުރަންނުރި ކަންތައްތަކަށް، މިޖިލިސްގައި ހަމައެކަނި ކުރިކުރި އަދުލުވެރިކަމާ ޢަދާލަތު އެއް މަންޒަރު. ހުވަދުއަތޮޅުގެ އެއްވެސް ރަށެއްގައި، ހުވަދުއަތޮޅުގެ، މުޅި ހުވަދުއަތޮޅަށް ބޭނުންކުރަނީ ވިއްސަ، އަޅުގަނޑު ބަލައިލާއިރު ހުވަދު އަތޮޅަށް. މި ބަޖެޓުގައި އަދި ސަރުކާރުން ވީ އެއްވެސް ވަޢުދެއް، އެއްވެސް ކަމެއް ކުރަން މި ބަޖެޓުގައި ހިމަނާފައެއް ނެތް. އަދި ކުރީގައި ކުރަމުންދިޔަ ކަންތައްތަކުގެ ތެރޭގައި ކަންކަން ހުރި ނިންމާފައި ޖެހިފައި ނުދޭ. ބަލާއިރު މަޝްރޫޢުތަކުގައި މި ބަޖެޓުން ފުރުޞަތު ލިބެން، ދާ ސަރުކާރުން މި ބަޖެޓުގެ ކަންކަން ފަށައިގަތުމަށް ޓަކައި. އަޅުގަނޑުމެންގެ ސަރުކާރުގައި ހުރިހާ ކަމެއް ވިއްސަ. މިހާރު ވެސް އެ ދަނީ، މިހާރު ވެސް އެ ދަނީ ބަޖެޓު ކުރިޔަކަށް ސަރުކާރުން، އަދިވެސް ހުއްޓިގެން އެކަނި ސަރުކާރުން މި ބަޖެޓުން ގެންނަން ބޭނުންވާ ކަންތައްތައް ގެންނަމުން، ބަދަލުކޮށްދިން. އަޅުގަނޑު ހިތާމައާއި ޔަޤީންކަމާ އަތޮޅުވެސް ވަޑެއް މިކަމަކަށް ނުރައްކާވެއް. އަޅުގަނޑުމެން ހުވަދުއަތޮޅުގެ އަތޮޅުވެސް ހިރައިލާ ފުޅިއާ އިން މިކަމަކީ ނޭނގުނު. ހަމަ އެއާއެކު ހުވަދުއަތޮޅަކީ އެކަން ހުރިހާ ސަރުކާރުތަކުން ވަށައިލައިގެން، ހުވަދުއަތޮޅުގެ އިންޓަރނޭޝަނަލް އެއަރޕޯޓް އިންގާނީ ކަމަށް. އިޤްތިޞާދީ ބިނާކުރަނީ ޕްލޭނެއް ލިބޭ ކަމަށް ހަދާ ކަމަށް ފެށިއްޖެ ހުވަދުއަތޮޅުގެ އިންޓަރނޭޝަނަލް އެއަރޕޯޓް ބަދަލުގެ ސުޕަރވައިޒަރުން ބަޔަކު ވިޔަސް ކަމަކަށް. އަޅުގަނޑު ހިތާމަކުރަނީ ސަރުކާރުން މި ބަޖެޓުގައި އެކަން ނުހިމެނުނީ. އެހެންނަމަވެސް، ކުރީގެ މަޖިލީހުގެ ކޮންމެ ކުދި ރަށެއްގައި ވިޔަސް ހުވަދުއަތޮޅުގެ އެ ޖަހާ އިން އިންޓަރނޭޝަނަލް އެއަރޕޯޓެއް ބިނާކުރާ ބިޑުގެ މަސައްކަތްކުރަމުން، އަޅުގަނޑު ބަޖެޓުގައި ބިނާކުރާ ގެ މަސައްކަތް ހިނގަމުންދިޔަ ކޮންމެ ރަށެއް ބަލާނަން. އިސްލާމިކް ޤައުމެއްގެ ސަރުކާރުން ދިޔަތަކު ކޮންމެ ޖަގަހަ ބަޖެޓުގައި އެކަން ގެންނަވާފައިވާ ބަ ޤުރުބާން އަޅުގަނޑު ކަށަވަރުން ލިބިދިނުން ވީއޮތެއް ހިސާބުކުރިން. މި އަހަރު އަހަރުގެ 2024 ވަނަ އަހަރުގައި ބަޖެޓު އާއި ކާމިޔާބުގެ ގޮތުން ބަޔަކު އެ ކުރިމަގުގެ މަސައްކަތްތަކުގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ރައީސް ނިންމަވައިދީ. އެހެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ބަޖެޓުގެ އިސްލާމިކް ޢަދަދުގައި ސާފުކުރުމަށް ކަނޑައެޅުނު ވެސް އެކަމު ފުރަތަމަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޗެކްލިބިގެންދާނެ. ހަމަ

އެއާއެކު އަދުގަނޑު ހިތަށް އަރަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގައި ކަން މިހެން ވަމުން އައިއިރު، ޕީއެސްއައިޕީއާ މި ސަރުކާރުން މި ޚަރަދު ކުޑަކުރުމަށް ބަލައި ވީ ވައުދުތަކަށް ފުރަގަސްދީފައި، އެއާއެކު ދިވެހިރާއްޖޭގައި ކަންކަން ކުރަން ހުރި މަޝްރޫއުތަކުން ކަންކަން ނުކޮށް ފަސްކުރަނީ ޕީއެސްއައިޕީއާ. މި ސަރުކާރަށް އަދުގަނޑު މި ގޮވައިދަނީ، މި ބަޖެޓުން އަދުގަނޑުގެނާއި ދިރާގަރުން ގާތި ގޮތްތަކެއް ބަޔަކު ބޮޑުގައި މިއަދު މި ބަޖެޓުން ތަޅުކޮށްލައިފި އެއީ ގޮސް ގޮތްތަކެއް ކަމުގައި. މި ބަޖެޓުންނަން މިއަދު ބޮޑުކުރީ އަތްވިއްޖެ. މިއަދު ބޮޑުކަމަކަށް ހިނގާ މަސައްކަތްތަކެއް ކަމަށް މި ބަޖެޓުންނަން ގަބޫލުކުރެވިއްޖެ. އިންޑިއާ ސިފައިންނަށް ރާއްޖޭގައި ނުތިބޭ ބަދަލު ކަމަށް މި ބަޖެޓުން އަމިއްލައަށް ވަކާލާތުކޮށްދިނީ. މި ބަޖެޓުން ގެނައި ސަރުކާރު، އެ ސަރުކާރު ގެނައީ އަދި މިވީ ދެ ހަފްތާ. ދެ ހަފްތާ ނުވެގެން އުޅޭއިރު ހަރަން ގެދަރަން ވިއްޔާ. އިންޑިއާ ސިފައިން ނެރުމުން ބޭނުންކުރޭ. ބޭރު ކުރި ޔާމީން އަބްދުލްގައްޔޫމް. ތޯޗް ޖަހައިގެން ކުރިމަތިވީގައި ބޮނޑި ފާޅުގައި ބުނުކުރީ. ހިރާ ބޮނޑި؟ އަދުގަނޑުން ގަބޫލުކޮށް ނުކުރަން، ފުރާނަ ނުކޮ އެއްކިބާވެފައި މުގާބަލު ތުރާ މަން ގެންނަނީ ގާރިނޑުން. ގާފަރުން އަދުގަނޑުން އަނންނާކަން ނުޖެހޭ. އޭ މިރިކަ ކަރީގެ، އަދުގަނޑުން ބުނީމަ އެބަ ހިނގާ ފުރާނަ އެދި އިންސާނިއްކަން ރިޕޯޓުކުރަމުގައި އިންނާ. އެހެންނަމަވެސް، އެ މިހާރު ދިރިހުރެއް ކުރިއަށްގެން ގޮސްފައި ދައުލަތައި، އަނަގެން އިންޑަސްޓްރިއަލް ބިޔާއިރު ތައުލީމަށް ހަދާ ދިނުމަށް ފުރިހަމަ ހަލުވާ ފޮރުވައި ދައުލަތަށް މި ޑީލް 480 މިލިއަން ޑޮލަރުގެ ގެއްލުމެއް. ގެރަޓީ ޕިރިންޓެއް. ގެރަޓީ ޕިރިންޓެއް. އުކަމަށް، އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ. އުކަމަށް، އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ ޕްރޮޖެކްޓުތައް އުފުއްދަނީ. ދައުލަ ވާހަކައާ ޝަލާބި ދަލާއީރާ އެއީ އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ ޕްރޮޖެކްޓެއް. ފުރަތަމަ ދޫކޮށްލި ޕޯޓްގެ މާދަމާ ކުރި ފަހަރު، އެއީ އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ ޕްރޮޖެކްޓެއް. ދައުލަތުގެ ފައިސާގައި ނިމެނުން ފަދަ އެއީ އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ ޕްރޮޖެކްޓެއް. އަދުގަނޑުމެން ސަރުކާރުން، އަދުގަނޑުމެން މިބެ ސަރުކާރުން އެ ޖެހި ގާސް މި ބަޖެޓުން ހަރާ ކަމަށް ފޮއްޖެހޭ އެއިޔާއަށް ނުރުން އަދުގަނޑު؛ ދެން މި ބޭނުނީ މި ބަޖެޓުން ފޮސް ވެއްކަމެއްކުރީ. ބަޔަ އަދުގަނޑުމެން ނުހާ މަޖިލީހު؛ އަދުގަނޑުމެން އެ ފާސްކުރީ މި ދައުލަތީ މަޖިލީހުގައި ޕިކެޓިން. އެއްފަހަރު ސަރުކާރުތަކުން، އެއްފަހަރު ސަރުކާރުތަކުން ދައުލަތުން ފޮރުސާގައި ޖަހިނއަކަށް. އެއްބަސްވުންތަކާ ނުކުރާނަން ބަޔަކު ނުކުތީ ކަންތައް އަދިއެހެން ކުރަން ފުރިހާ މިއީ ހަމަ ބަޔަކަށް ފޮނު ހަމަ ދެކަކު ކަންތައް. އެއާއެއްކަން ހަމަ އަދުގަނޑުމެންގެ ފުރަތަމަކުރަން އިނގޭ އަދި ބޮޑު ދެކެވޭ ފަރާތައް، ދީމީހަރުއްގައި އެއްމާ ބަކަރު ދަކާހަ ހާރަނީއެ، މާލޭގެ ދައްކުވަރުމްނަން ބަހަރާހަމަ ކަދަރު ދިނަ ބަންމައް އެއްވެ ބާރުގެއާ ހުށަހަޅާދަރާއަ. ނުދިއްސަ އެ ޕޮއަބާމަށް ދައްކަ ދަލައްކުރާވާ. ނުހީ އެ ފުކުޖަމަށް ނުއްނަވާ ބޮނިއިރު، ފުރިހާއްގަދޮވާ ދިއްކާއިދަން ދިއްކަން އެހޯނީގައި 60 ގުނަ މީހުންގެ އާބާދީއަށް ގޭދުތުމަތަވާ ބޮނިއިރު، ފުރިހާއްގަދޮވާ 2013 ވަނަ އަހަރުގައި މި ބަޖެޓުން ސަރުކާރުން ބަނަކަން ޕްލާޒާގައި އިން ޕޮޓޯ. މި ކުރަނީ ދާންކަމާއްތޯ؟ ދައުލަތުގެ ހަޖާނައިން އަނީކާ ފޮސް ބަދަލުގައި، ޖަމާބީންއަރުގައި އިން މައްސަލައިގައި ބަދަލުގެ ގޮތުގައި ދައުލަތުން ފައިސާ ދޫކުރަނީ މި އުފެދިން. ދައުލަތުން

ފައިސާތަކެއް ދޭން މި އުޅެނީ. 277 މިލިއަން ޑޮލަރު އަށްއޭގާ ވެސް ނަގައި ބަދަލަށް ދޭން މި އުޅެނީ. އެހާއެއްކަމެއް މި ބަޖެޓުގައި ޖަހަން ބޭނުންވީމާ މި ސަރުކާރުން އެބައިން ޖަހާފައި 400 މިލިއަން އެ ތަން ހިއްކަން. ކޮންކަހަލައެއްތޯ ކުރަން މި އުޅެނީ. ތަންފުޅުގައި އެކަން ތަރައްޤީކުރެވުން އިން ޕްރޮޖެކްޓުތަކެއް ފިނޭންސް މިނިސްޓަރ މި ވިދާޅުވަނީ ނޫނޭ، ރަނގަޅުކުރެވި، ޖާގަދެވޭނީ ރަނގަޅުކުރެވި ހުރި ތަރައްޤީކުރެވޭ ޕްރޮޖެކްޓުތަކަށް ނުހިނގާނެތާ. ދިވެހި ދައުލަތް އޮތީ ދަރާފައި. އެކަމަކު ބަދަލު ދިވެހި ފަހަރެއް ނަގާފައި، އެ ފަހަރު އަށްއޭގާ ވުރެ ކަންކުރަން އޮޅޭ. މިއީ ހަމަހަމަކަން ގެއްލިގެންދާނީވެ ދިވެހިރާއްޖެ ފަހުން ނެއްޖެހުން މިދަނީ. އެހާއެކު އަޅުގަނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން، ކުރިންއޮތް ކުއްލިއަކަށް ނަގާބިލުއަތުއްޔާގެ ގޮތުން ނޫނީ ހަރާމް ހުވަފެންއްގެ ގޮތުގައި އެޖެންޑާ ޝަރީން މިނިސްޓަރ ކުއްލިއަކަށް އަރައި މި ވިދާޅުވަނީ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު އަނގަނގަ ޖެހެންވަނީ މަހުގަ. އަންނާނީއާ އާ ސަރުކާރަކަށް ބަދަލުވެގެން މި އުޅެނީ. ދަރިވަރުންގެ ކިޔެވުން، ދަރިވަރުންގެ ކިޔެވުން އިތުރުކުރަން ގޮތަށް ދިރާސާކުރާއިރު އެގޮތަށް ބަދަލުކުރާނަމަ ލިބޭ ގެއްލުން ހާދަ ބޮޑު. ދަރިވަރުންގެ ކިޔެވުމަށް ކޮންމެ ސަރުކާރަކަށް އަދިއްސަ ތިމަންނަމަންނާގެ ޖަމާލް ފައިބަނީ ޖަނަވަރިގަތް، އަނބިކޮޅުގެ އަދިއްސަ ބީސްނަކުރުގަތް، އަނބިކޮޅުގެ އަދިއްސަ އޮފީޝަލުގަތް. މިހެން ކަންކުރާ ގޮތަށް ކުރާ ކަމެއް ނޫން. އަޅުގަނޑުމެން އެކަން ކުރީ ވިސްނާފަ. އަޅުގަނޑުމެން އެކަން ކުރީ ވިސްނާފަ. އެއީ އޮތްތަކާ ހަމަޔައި ނިންމާ ކުއްޖާ ގިނަ ދުވަހު ގާގައި މަޖުނޫނާ އަވަހަށް ޖީގިރީ ކާޑުގައި ބައިވެރިވާން ފުރުސަތު ލިބޭނެ ދުވަސް ތޮރާގައި. އެހެންނޫނިއްޔާ ކުރީގައި އިންނަ ގޮތްޔާ ވެއްޖިއްޔާ ކުއްޖާ އެނގޭ އަވަހަށް ލިބޭނެ ގާގަ ލިބޭނީ ޖެހިއްޖައި. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު...

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަވަހަށް ނިންމާލައްވާ!

ތިނަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަބްދުﷲ ސަނީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދެ! މިހެން ހުރި ކަންބޮޑުވުންތައް އަޅުގަނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަމުން، އަޅުގަނޑު މި އުޅެނީ ތިނަދޫއަށާއި ހުވަދުއަތޮޅަށް ކުރިއަށް ހުރަން ބަނަދި ބުރިއްޖަ ތި ވައުދުތައް ދީފައި ތި ބަޖެޓުގައި ހިމަނައިދެއްވާތީ. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އަޅުގަނޑު ދެއްވި ފުރުސަތުގައި. އިންޓަރކޮނެކްޝަނާ މި ބަޖެޓު ނިމުމުން، ދިރާސާކޮށް ނިމުމުން އަދި އިތުރު ފުރުސަތެއް ލިބިއްޖިއްޔާ އެ ފުރުސަތުގައި ވެސް އަޅުގަނޑު މި ބަޖެޓުގައި ހުރި ބައެއް ކަންކަމާ ބެހޭ ގޮތުން އަލިއަޅުވާލާނަން. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދައްކަވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު ދެން ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މަތިވެރި ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހަސަން ޒަރީރު. ހަސަން ޒަރީރު.

މަތިވެރި ދާއިރާގެ މެންބަރު ހަސަން ޒަރީރު ވާހަކަދައްކަވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 2024ގެ ބަޖެޓު 49.5 ބިލިއަން، ރުފިޔާގެ އަދަދެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ރަނގަޅު، ބަޖެޓު ފޮތް ހުށަހެޅުއްވިއިރުގައި އާންމުކޮށް ބަޖެޓްގައި ހުންނަންޖެހޭ ސިފަތައް ލިޔެވިފައި އެބަ ހުރި. އިޤްތިޞާދީ ޚަރަދާއި ތަޞައްވުރު، ފިސްކަލް ޕޮލިސީ، ދައުލަތުގެ އާމްދަނީ، ދައުލަތުގެ ޚަރަދުތައް ޑެފިސިޓު ފައިނޭންސްކުރުމަށް ރާވާފައިވާ ގޮތެއް. ސުވާލަކީ މި ލިޔެވިފައި ހުރި ކަންތައްތަކުން މިގޮތަށް ކުރެވޭނެތޯއޭ؟ ކުރެވޭނެބާއޭ؟ އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުނުކުރެވޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑު ދަންނަވައިލަން ބޭނުން އާ! މިހިރަ ބަޖެޓު ފޮތާ! މިހާ ފޮތުގައި ހިސާބުތަކުން ލިޔުނު، ބަޔާންކުރުން އުފެއްދުމާއި އާބާދީއާއި އިޤްތިޞާދާ އަދި ސުކޫނުން އަޅުގަނޑުމެން ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ކޮޅުން ގޮތުން ބަދަލުވެގެން މި އައި ބަޖެޓު ފާސްކުރިއަސް ކަމަކު، އެކަން ނުކުރެވޭނެ ކަމަށް މިހާ ފަރާތުގެ ޖިންމާދާރުވާ ހިސާބުތައް ނެތް. އާ! މިހިރަ ބަޖެޓު ފޮތާ! އެހެންވީމާ މި ކަންކަން މި ފޮތުގައި ލިޔެވިގެން ފާސްކޮށްފި ނަމަވެސް ކޮން ގޮތަކަށް ހިނގާނީ؟ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މިއީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިއަދު އިވުނު ވާހަކަ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވަނީ 2024ގެ ބަޖެޓުގެ ވާހަކަ. 49.5 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ޚަރަދު، 34.8 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ އާމްދަނީ، 35 ބިލިއަން، އާމްދަނީ މި އޮތީ 32، 34 ބިލިއަނުގައި. މިއީ އަޖައިބުކުރުވަނިވި ކަމެއް. މި ފަހަރުގައި ބަޖެޓު ހުށަހެޅުއްވި މިހާ އާމްދަނީއަށްވުރެ ޚަރަދު ގިނަ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ބަޖެޓް ޑެފިސިޓް އަދި ސަރުކާރުގެ ދަރަނި މި ދާ ހިސާބަށް، މި ދާ ހިސާބުން ރައްޔިތުންނަށް ލިބޭ ފައިދާ ކޮބައިތޯ. އަޅުގަނޑު ސުވާލަކީ ރާއްޖޭގެ ފުރުޞަތުތައް ކޮންތާކުތޯ ސާފުކޮށްދެއްވާ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ދަރަނި އަދާކުރަން ކޮން ފައިސާއެއްތޯ، މިއީ އަހަރަކު ދައްކަންޖެހޭ ދަރަނި ބޮޑުވަމުންދާ ވާހަކަ. އަދި ޚަރަދުތަކަށް ބަޖެޓުގައި ހިމަނާފައިވާ ބޮޑެތި ބިނާތައް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ދަރަނި އަދާކުރުމަށް ލާރި ނުލިބޭނެ. 650، 500 މިލިއަން އެމެރިކާ ޑޮލަރު ބަޖެޓުން އަޅުގަނޑުމެން ދައްކާނީ ކިހިނެއް؟ ދެއްކުމަށް ކުރެވޭނެ ކަމެއް ނެތް، ރައްޔިތުންނަށް ލިބިދޭ ހަމަޖެހުމެއް ނެތް މި ބަޖެޓުން. އަޅުގަނޑުމެން މި ބަލައިގަންނަ ބަޖެޓު ތެދުވެރިކަމާއި ހިނގައިދާނެ ބަޖެޓެއްކަމަށް

ފޮތެއް އަޅުގަނޑަކަށް ހަމަ އެއްގޮތަކަށް ނުފެނޭ. 450، 500 މިލިއަން ރުފިޔާ އަހަރެއްގެ މައްޗަށް ހަމައެކަނި ބަޖެޓު ސަބްސިޑީ ކުރިން ޖަހާފައި އޮތް ބަޖެޓު ފޮތެއް އަޅުގަނޑުމެންގެ އަތުގައި މިއަދު މި އޮތީ. އަޅުގަނޑު މިހިރީ، އެކައުންޓު މި ބޮޑުވުން މި ދިޔަވަނީ ކޮންކަމަކަށްބާއޭ ވެސް ހިތަށް އެބަ އަރާ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ 17 ބިލިއަން ޑެފިސިޓް، 17 ބިލިއަން ޑެފިސިޓް، އާމްދަނީއާއި ހިސާބުތަކާ؟ 33، އޭގެ ދެބައިކުޅަ އެއްބައި ބޮޑުން، ޑެފިސިޓް ބަޖެޓެއް މިއީ. ރުޅިއާދޭ، މިފަދަ ހަމަ ރުޅިއާދޭ. ރުޅިއާދޭކަން ވަރުގަދަ ރުޅިއާދޭ މި ހަދަނީ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މިއަދަކު މި ގޮތަކަށް މި ސަރުކާރުން ނުކުރެވޭނެ. އަޅުގަނޑު ގޮތުގައި ފުރަތަމަ ނަމޫނާ ފުރަތަމަ ގޮތުގައި ޖެހިގެން ހިސާބުކުރުމުގެ ކަންކަން އެ ޖަވާބުދާރީ ރައްޔިތުންނަށް އިޖްތިމާޢީ ފައިދާ މި ކޮށްފައި މިއީ ވަޒީފާއެއް، ވިޔަފާރި ދިރުމުގެ ކަންކަން އަށް ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ވިޔަފާރި. އަޅުގަނޑު ހަމަ ގޮތުގައި ބަޖެޓު މަސްވެރިކަމުގެ ބޮޑު ބަޔަކަށް 2024ގެ ބަޖެޓު. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ނުލިބޭ އާމްދަނީއެއް ބޮޑު ފައިދާކުރާ ސަރުކާރުގެ ހިންގުމުގެ ކުރިން ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނައިގެންނުވާނެ. އަދި މިހާތަނަށް ހުރިހާ ފަސް ނަމެއް. 17 ބިލިއަން، 17.2 ބިލިއަން މި އަހަރު ހުރިން ގެންދާ ކަމަކު ބޭނުމެއް. އަދި އިތުރަށް މި ގޮސްފައިވާ 19 ބިލިއަން ހުރިން ގެންދާ ކަމަކު އެމް.އެމް.އޭގެ އެ އޮތީ ޖަމާކުރެވޭ. ކޮންމެކަމެއް އެ ހުރިހާ؟ އަނެއް ދިރާސާ އަދި ދެއްކުމުން އަޅުގަނޑުމެން ޖަމާކުރެވޭ ހަމަ ވިޔަފާރި ބޮޑު ބަޖެޓު އެ ބިލްތަކު. ދެން ކޮންމެކަމެއް ހުރިހާ؟ ކޮންމެކަމެއް ހުރިހާ؟ މި ކަމެއްގެ ނަމާ އެއްކަލަ ދޫނުކޮށް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދައުލަތުގެ އާއި ފަސް ބިލްތަކުގެ އަޅުގަނޑުމެންގެ ހުރިހާ މަސައްކަތް ދިރިއުޅުން ނިޔާމާތުގެ ބޮޑުވަމުން ދަނީ ޖަހާފައި އެކަށީގެންވާ ގޮތަކަށް ބަޔަކު ބަޖެޓުގެ ހިސާބުން. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެން ހަމަހަމަކުރެވޭ މިއަދު އެކަން އެ ގޮތުން ހިނގާ ބައެއް ނުފެނޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ޗާޓު ނަމޫ ވަނަހަރުގައި ވެރިކަމުގައި، އަޅުގަނޑުމެން 6.5 ބިލިއަން ޑޮލަރަށް ބޮޑުވެގެން ސަބްސިޑީއަށް ބަޖެޓެއް ގޮތުގައި ކުރިއަށް މި އޮތީ ގޮތުގެ ގޮތުގައި ކާކު ހަމަ. އެކަމަށް، ވިޔަފާރިކުރުން އެ ދެމި 1700 ބިލިއަން ޑޮލަރު ޖަހާފައި ހުރި ގާއިމްކުރުން. ކޮންމެ ގޮތެއް ދޫނުކުރެވޭ ބައެއް މި ހުރި މަސްވެރިކަމުގައި ގާއިމްކުރުން މި ޖެހޭ؟ ބައިވަރު ދިރާސާގެ އަދަދުތަކުން މި ދައުލަތުގެ ހިންގުމުގެ ދިރާސާގެ 80% މި ދޭ. މިހެން މި ކަމެއް ނުކުރެވޭ. ދިރާސާގެ ދުވަސްވަރުގައި ބަޖެޓުގައި ޖަހާފައި ހުރި ހިންގުމުގެ ޑޮލަރު ބަޖެޓުގައި ގާއިމްކުރުމަށް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އިތުރަށް ދެގޮތް ބަޔަކު ހުރިކަމުގެ ބައިގަނޑު ކަމެއް. 70%، 80%، 60% ނިމުމުގައި ހުރި ދިރި މިލިއަން، ފަސްޓްލުކް މިލިއަން، ވަސީލަތް މިލިއަން ރުފިޔާގެ ބޭނުންކުރުމުގައި ގާއިމްކުރުމަށް، ދެން އެ ކަމެއްގައި ދޭނީ ހަމަހަމަ ކުރުން ކިހާހިސާބަކަށް؟ އެ ޖަމާވަމުން ދޭނީ ހަމަހަމަ ކުރުން ކިހާހިސާބަކަށް؟ ދެން އިތުރަށް އަސާސީ ދު އަހަރު ވަކިން އެ މަސައްކަތްކުރާ ފަރާތްތަކުން ވަރަށް ކަމަކު ވަކިވެ ދޭގެ މަސްވެރިން އަޅުގަނޑުމެން ބޮޑުވަމުން ގޮތުގެ، ވިޔަފާރި ވިސްނާ ބަޔަކު ބޮޑު ފަސްތަކުން. މިއީ އިންވެސްޓްކުރުމަށް ގޮތަކީ؟ މިހާރު ދައުލަތް ހިންގާ ގޮތަކީ؟ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑު ސަރުކާރުގެ މަސްވެރިން، ކޮރިޑޯ ސަރުކާރުން ދިރާސާގެ ގޮތުގައި ހަމަ

ހުރި އެއްވެސް މަސައްކަތެއް ހުއްޓައިނުލާނަން. އެއީ އިޤްތިޞާދީ ގޮތުން މި ޤައުމަށް ލިބޭނެ އެންމެ ބޮޑު އެއް ގެއްލުން. އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ؛ އެއާއެއްކޮށް ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން، އަޅުގަނޑު ކުރިން ބުނިހެން އަޅުގަނޑު ނިސްބަތްވާ އެ ދާއިރާ، ހއ. އަދި މަތިވެރިގެ ދާއިރާއަކީ މި ޤައުމުގެ ބަޖެޓަށް އެންމެ ބޮޑު އާމްދަނީއެއް ދެމުންދާ އެއް އަތޮޅެއް. އެހެންނަމަވެސް، މިއަދު ހިތާމަޔާއެކު ފާހަގަކޮށްލަންޖެހެނީ މި ބޮޑު އާމްދަނީ ދެމުންދާ އަތޮޅަށް މި ބަޖެޓުގައި އަތުން 15 ބިލިއަން ރުފިޔާ ވެސް ޖެހިފައެއް ނުވޭ. އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ؛ މިހެންވީމާ އަޅުގަނޑު ބުނަނީ، އާ މިހިރަ ބަޖެޓު ކޮބާއް! ތިޔަ ފޮތުގައި ލިޔެފައި ހުރި ކަންކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން ވޯޓުދޭން އެބަ އުނދަގޫވޭ. އެންމެ ބޮޑު އާމްދަނީއެއް ދައްކަމުންދާ ހއ، އެ އަތޮޅުގެ ހިސާބު މަސްވެރި ދާއިރާ، އެންމެ ގިނަ ނިސްބަތުން އޮތް ދާއިރާ. އެ އަތޮޅަށް އަހަރަކު ޖެހިފައި ނެތް 15 މިލިއަން ރުފިޔާއެއް ވެސް. އަޅުގަނޑު ކިޔަނީ މި ބަޖެޓުން ވޯޓުދޭކަށް އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ. އަޅުގަނޑު ހަމަ އެއާއެކު ދަންނަވައިލަން ބޭނުން، އަޅުގަނޑު ބޭނުން ގާއިމުވާ ފަސް ބަރަހު އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވާ ކަންތައްތައް ހިމެނިގެންދެނީ. އެގޮތުން އުކަންނުދެއްވާ ކަމަކަށް ވަނީ ނަމަ، އަޅުގަނޑުގެ ބަރާބަރީގެ ޖާގަތަކުގެ ގޮތުގައި ހުރިހާ މި ބަޖެޓަކީ ފޮނުވާ ނުދޭނަން. ވަކިން ސާފުކޮށް މި ބިލު އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ. ދަންނަވައިލަން ބޭނުން، އަޅުގަނޑު ޖެހިލާނަން މިނިވަންކަން އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ. މިނިވަން ބަޖެޓަކީ އަމިއްލަ ޙައްޤުޖެހޭ ކަމަކަށް އަޅުގަނޑު ވޯޓުދޭނީ ކުރީ ފަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ޖާގާ. ހަމަ އެއާއެކު އެ ބަނދަރުގެ މަސައްކަތް ކުރިއަށްގެންދިއުމަށް ފައިސާ ހިމަނާ އެ ރަށުގެ ބަނދަރު ބޭނުންކުރާ ރަށްރަށް. ހަމަ އެއާއެކު ތިޔަ ދިޔަ ބަޖެޓުގައި ދުވަހަކު އިތުރަށް ހޭދަވާނެ ފައިސާ ގެއްލުވާ ބަޖެޓަކުން ވަކި ހިސާބަކަށް އިހުތިމާމުދޭން. ހަމަ އެއާއެކު 2024 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ހިމެނިގެންދެނީ. އެއީ އެއްކަލަ ފަރުދު، ފަރުދުއަކަށް ބިނާކުރި ފަހަރެވެ. ފަހަރު އިހްތިރާމް މުޅިއަތޮޅު ބާރުތަކުގެ ވަރުގަދަ އެއްކޮށް 8 ކިލޯމީޓަރު އެ ރަށު އަނެއް 12 ކިލޯމީޓަރު ހަމައިވާނެ. މިއަދު ރަށްރަށް ބަނދަރު 20 ކިލޯމީޓަރު. މިއަދުންސުރެ ހުޅުވިފައިވާ؟ އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން ހަމަ ބަރާބަރަށް ބަޖެޓު، ބޮޑު ފަރުދުތަކު ބިން ބަދަލު ކިލޯބަރަށް އިންޑަސްޓްރީ އެއްކޮށް، އެ ކަނޑުފާރަ ދީ ގޮތަށް ވެސް އެބަ ޖެހޭ ބޮޑު ކޮންޓްރޭކްޓް އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ. ހަމަ އެއާއެއްކޮށް، ބޮޑު ފަރުދުގައި ފުރަތަމަ ސްޕީޑްބޯޓުގެ ދޯންޏެއް ވެސް އެބަ ޖެހޭ ބަރާބަރުކޮށްލަން. އެއާއެކު މިނިވަން ޖަރާގަތިން އިން ކުރެވެނީ ވާހަކަ. ފަރުދުތަކަށް އަޅުގަނޑު ބޮޑުބޮޑު ބާރުވެރި އަދި މަސްޖިދުތަކުގެ ކޮއްޓެއް އަޅުވައިދިނުމަށް. މި ދޮރާށިބޭ އަޅުގަނޑުމެންގެ ފާރުގެ ހަމަ ހުރިހާ ބަދަލުކުރާ ވެސް ރަށްފުށުގެ މަސްވެރިއައިޓަމް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު އެދެން ހަމަ ފާރުގެ 5 ބަދަލު ވެސް ދަރަނިވެރި ސަރަޙައްދު ދޮރާށިބޭ، މުލިހާލަތު ބަނދަރު، ބިންތައް ދިމާގައި ފަސްޓް ބަދަލުގައި، ސަބަބު ދިމާގައި އެ ކަންކަން އިސްލާހު، ދޮރާށިބޭ އިސްލާހުކުރުމަށް ބަޖެޓަށް ދަށްވެފައިވާ މަސައްކަތް ކޮށްދެއްވާށެވެ. ހަމަ އެއާއެއްކޮށް އަޅުގަނޑު އެ މަސައްކަތްތަކަށް އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ. ހަމަ އެއާއެއްކޮށް ދިން އަޅުގަނޑު ޖެހިލާނީ މާތްކަން. އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ؛

މާޅޮހުގެ މިސްކިތް ވަރަށް ދުވަސްވީ މިސްކިތެއް. އެހެންވީމާ، މާޅޮހަށް އަޅުގަނޑު ބޭނުން އިތުރު މިސްކިތެއް. އަދި ގެސްޓްހައުސް ބީޗް ވެސް އަޅުގަނޑު ބޭނުން މާޅޮހަށް ޖަހައިދޭން. އަދި މާޅޮހުގެ ފުޓްބޯޅަދަނޑުގެ ފެންސް ވެސް ޖަހަން ބޭނުން. ހަމަ އެއާއެއްކޮށް ޓަރފް ވެސް ޖަހަން ބޭނުން. އަދި ޔޫތު ސެންޓަރ މިހާރު އެ ވަނީ ރަކައިސް އިސްޓޭރިވް ދުބައްމަދު ސްޓޭޖު ސަރުކާރުގައި ނިންމައިދީފައި. އެ ސެންޓަރުގެ ވަށައިގެން ވަށާފާރު ބޭނުން ވެސް އަޅުގަނޑު ބޭނުން. ހަމަ އެއާއެއްކޮށް މާޅޮހުގެ މަގުތަކުން ވެސް އަދި ހާސްބޯޅު ކާބެއް ޖަހައިދޭން ބޭނުން. ދެން އަޅުގަނޑު ޖެހިލާނީ ފެރިދޫއަށް. ސްޕޯޓްސް އިންޓަރކަނެކްޓިވިޓީއަށް އަޅުގަނޑު ބޭނުން ހަދަން. ކުރިން ބުނިހެން ފެރިދޫގައި ވެސް އިހީ ވަރަށް ދުވަސްވެފައި، މިހާރު ވެސް އެ ދަނީ ވާރޭވެރުވުން. އަޅުގަނޑު ބޭނުން ފެރިދޫގައި އިތުރު މިސްކިތެއް މި ބަޖެޓުގައި ޖެހިގެންދިއުން. އަދި އެ ރަށުގެ ޕޮލިސް ސްޓޭޝަނެއް ވެސް އަޅުގަނޑު ބޭނުން ޖަހައިދޭން. ހަމަ އެއާއެއްކޮށް، ޖަހާފައި އިން 4 ކްލާސްރޫމް އަޅުގަނޑު ބޭނުން 12 ކްލާސްރޫމާއި މަލްޓިޕަރޕަސް ހޯލާ އެއްކޮށް އިމާރާތްކޮށްދޭން. ދެން ޖެހިލާނީ ހިމަންދޫއަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ހިމަންދޫގައި އަޅުގަނޑު ބޭނުން މަގުތައް ހަދަން. އަދި ބިންހިއްކުން ވެސް އަދި ދަނޑުގެ ކަރުޖަހައް ވެސް ޖަރުން. އަދި ހިމަންދޫއަށް މިހާރު ބަޖެޓުގައި ޖަހާފައި އޮތް ގިރާ ސަރަހައްދު، އާއި އަވަސްކޮށްދިނުމަށް ބަކާއި ސަރުކާރަށް ގޮވާލަން. ހިމަންދޫ އެ ދަނީ ގިރަމުން. މިހާރު ވެސް 4.3 ހެކްޓަރ ގިރައިފި. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންވީމާ، މިއީ އަވަސްކޮށްހައްލުކުރަން ބަޖެޓުގައި އަޅުގަނޑު ދ.ރ.ތުއިއްޖަގެ ސަރުކާރަށް ގޮވާލަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ 2024ގެ ބަޖެޓް ހާޒިރުވާ ވިން ދުވަސްވީއިރުގައި މި ސަރުކާރުން 100 މިލިއަން ރުފިޔާ ހަރަދުކުރަނީކަމަށް. 100 މިލިއަން ރުފިޔާ ހަރަދުކުރަނީކަމަށް. ދެން ވިސްނާލާ ދުވާލަކަށް 100 މިލިއަން ރުފިޔާ، ހަމައެކަނި ބޭރުކުރުން، އާދައި ނަމޫ ކުރިބަތް އެއްވެސްކަހަލަ ހަރަދުކުރާނެކަމަށް. މިއީ ފެނިގެން އަދި ގޮތް. ދެން ނިމިގެންދާ ގޮތް އުނިވަރަކަށްދާނެ ކުރުދިފި ފަހަތަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވަނީ، އެ މިހާރު ބަޖެޓް ހާޒިރުވީ! ތިޔަ ޒާތުގެ ހިސާބު އަދަދުން ފިޔަވައި މިހިރަ ކަންތައްތައް ކުރާނެކަމެއް އެއްވެސް ގޮތްތަކެއް އަޅުގަނޑުމެންގެ ނުވާނެ. އެ ބަޖެޓުން ސަލާމަތް ނުވާނެ، ވިލިގެން ނުވާނެ. އެއްކަލަ ހުއްޖަތުގެ ޖެހިލާނީ ދަރަނިވެރިކަމުގެ ޕްރޮޖެކްޓް. އެކަމަކު ފުރިހަމަކޮށްފައި ހިއްސާކުރި 400 މިލިއަން ރުފިޔާ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ކަންތައްތަކާ ކުރިމަތިލާ ގޮތުގެ އިޤްތިޞާދީ ބޭނުން ހޯދާ، އެކަމުން ރައްޔިތުންނަށް ފައިދާ ކުރި ކަންތައްތައް. މާލެ ސަރަހައްދު ހިއްކުމުން ދިނުން، ކ.އަތޮޅު ގުޅީފަޅު، ރ.އަތޮޅު ފަދަ ހިއްކާފައި މާލެއާހެދި ބަރުފަރިސްހަރު ކޮމިއުނިޓީ ބައިތައް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މިއީ އަދި ކާބޯތަކެއް ނޫން. އަޅުގަނޑުމެންގެ، އަހަރުތަކެއް އަޅުގަނޑުމެން ދައުލަތް ވަރަކަށް ސަރަހައްދު ބޭރުގެ ވެސް. އެހެންނަމަވެސް، ކޮންމެ ސަރުކާރަކުން ވެސް، ކޮންމެ ސަރުކާރެއްގައި ވެސް އަޅުގަނޑުމެންގެ ޕްރޮޖެކްޓްތަކެއް ކުރިއަށްގެން އެ ޕްރޮޖެކްޓްތަކެއް ބަޖެޓް ކުރިއަށްގެންދިޔައިރުގައި، މި ދަނީ މާލީ ބޮޑުއްމިސްރަފުގެ ބަޖެޓް، ބޮޑުއްމިސްރަފުގެ ބަޖެޓް އިތުރު މި ބަޖެޓް މިހެން

ގެނައުމަށް ބަލައި ހުރިހާ ކަމެއް މި ތަންގައި، މި ސަރަހައްދަށް ކުރާ ތަން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ދުރިއްޖެ ސަރުކާރަށް ގޮވައިލަން، އަޅުގަނޑުމެން ޒަމާނީ މާސްޓަރ ޕްލޭނެއް އެބަ ޖެހޭ ހަދަން. އެ ޕްލޭން ހަދާފައި އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ޖެހޭ އިމްޕްލިމެންޓް ކުރަން؛ ޑީސެންޓްރަލައިޒޭޝަން ވެސް އެ ގެންނަން. ސަރުކާރު ބަދަލުވާ ކޮންމެ ފަހަރަކު އަޅުގަނޑުމެންގެ ޕްލޭންތައް ބަދަލުވޭ، ކުރީގެ ސަރުކާރުން ކޮށްފައި ހުރި މަސައްކަތްތައް ހުއްޓާލައި، މުޅިން އައު ތަސައްވުރެއްގައި އަޅުގަނޑުމެން މަސައްކަތްކުރަން ފަށައިފި ކަމަށް ވަނީ ނަމަ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ބަޖެޓު 49 ނޫން، އަޅުގަނޑުމެން 2025އަށް ދާން އަންނަނީ 69 ބިލިއަނަށް. އާމްދަނީ ވަނީ ދަށް. އިޤްތިޞާދީ ގޮތުން މި ދައުލަތް އާމްދަނީ އިތުރުކުރުވާނެ އެއްވެސް މަގެއް ނެތް ފެންނާކަށެއް. މި ބަޖެޓު ބަޔާނުގައި ބަޖެޓްއެއްގެ ގޮތުގައި ވެގެން މި ދަނީ މިގޮތައި ޖީޑީޕީއާއި ކޮބައިތޯ؟ މިގޭ ޖީޑީޕީއާއި ކޮބައިތޯ؟ މި އެއްޗިއްސަށް ފެންނާކަށެއް ނެތް. އަދަދުތަކެއް ލިޔެފައި ހުރިއިރުގައި އެ އަދަދުތަކެއް ހޯދީ ގޮތް އިންސާފުގެ ބޮޑުތަކާ ގަބޫލުކުރެވޭ ގޮތަކަށް އެ ކަންކަން ލިބެވިފައި ހުރިހާ އިޤްތިޞާދީ ހަރަކާތް؛ އެ ކަންކަން ރަސްމިއްޔަތުން ގަބޫލުކުރެވިފައެއް ނުވޭ. އާދެ! އެހެންކަމުން އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ މި ބަޖެޓުގައި ޖެހިފައި ހުރި މި ގިނަ ކަންތައްތަކާ ހަމަ ޖެހޭނީ. ދުވާލު ހާލާ ހުރެ އަޅުގަނޑުމެން ހުވަފެން ދެކެން، މިގައި ގިނައިން މިހިރީ އުނދަގޫ ކަންކަމެއްކަން. އާދެ! ހަރަދުކުރާ ކަންކަމާ ކުރާ ވަރަކަށް ނޫން. ކެޕިޓަލް އިންވެސްޓްމަންޓްގެ މިގައި ނޫން. މިގައި ހުރި ޖެހިފައި ބޮޑު 17 ބިލިއަން. އެމް.އެމް.އޭއިން ބޮޑު 19 ބިލިއަން އިތުރަށް ކަރަންޓްރިޒާވް ކަމަށް ބޭނުވައި އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ. ކިޔަނީމާ އަޅުގަނޑުމެން މިގޮތަށް ބަޖެޓު ހަދައިގެން ފާސްކުރަނީ؟ އަޅުގަނޑު މި ސުންގަޑިއަކީ އިޤްތިޞާދީ ހަރަކާތް؛ އަޅުގަނޑަށް މިއަދު މަސްލަހަތު ރިސްކު ކޮޅު ވެސް އެބަ ދައްކާ. ރަށު ކޮޅު ދެއްކުމުގެ ކުރިން މި ތަނުން ފައިބާނަން. އަޅުގަނޑު ހަމަ ސުންގަޑިއަކަށް ބަޔާން ބޮޑުވާނީ އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓު ހަގީގަތުގައި 2025 ވަނަ އަހަރު އަޅުގަނޑުމެން ގެއްލުމެއް އެބަ ޖެހޭ، ދައުލަތުގެ އެބަ ޖެހޭ ސަޕްލިމެންޓަރީ ބަޖެޓެއް ކުރަން. މި ދަރަނިތަކުން ސަޕްލިމެންޓަރީ ބަޖެޓު ދައްކާ ސަރުކާރު އަދިއްސަ މިއަދު މި ހުށަހެޅި ބަޖެޓާ މި ފައިސާގެ ތަފާތުގައި ވެސް އެންމެ ދަރަނިބަރުވުމުގެ ބަޖެޓު. އެންމެ ދަރަނި ބޮޑު ބަޖެޓު. އިޤްތިޞާދީ ހަރަކާތް؛ މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ފެނި ދަރަނި މި ދަނީ މާފަރަތަން. މި ދައުލަތު ދަނީ އިޤްތިޞާދީ އަނދަވަރެއް ފުއްޕާލުމުން. ހުރިހާ ސިޔާސަތު ބައެއް ނޫން މިއަދު ފިޔަވަޅުގެ ދިވެހި. ކޮންމެހެންތޯ ފައިސާ ކުރީ؟ ކޮންމެހެންތޯ އަޅުގަނޑުމެން އެއީ ކޮބާ؟ އެއްވެސް އަހަރެއްގައި ބަޖެޓުގައި ޖާގަވަރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބުނު ނުދީބާ. ދެންމެ ކޮށިން ވާހަކަދެއްކެވި މެމްބަރު އެ ވިދާޅުވި ގޮތަށް 12%، 13%ގެ ޓެކްސްއެއްގައިގެން މި ދައުލަތް ނުހިނގާނެ އިޤްތިޞާދީ ހަރަކާތް. މި ނުހިނގާނެ. އަޅުގަނޑު ނުހިނގާނެ ވެސް ބަނޑަން، ކަމިޓީގައި ދާއިރާތަކުގެ ބަޖެޓުގައި ހުރި ކަށަވަރުކޮށްދޭނަން. އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓު ބަލަން. މި ދުވަސްތަކުގައި ސަރުކާރުން ހުށަހެޅުއްވީ ބަޖެޓް. މި ބަޖެޓު ފާސްކުރާނެ ދުވަސް ކަމާއިބެހޭ ދާއިރާގެ ބަޖެޓް ރަށްރަށަށް، އެ ކަށަވަރުކޮށްދޭ

އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ނޫޅޭ، ހަމަގައިމުވެސް އަޅުގަނޑެއްކަން ނޫޅޭ މިއަދު ވޯޓުދެވޭކަށް. އަޅުގަނޑު އުންމީދުކުރަނީ ރައީސް މުއިއްޒުގެ ސަރުކާރަށް ވެސް ހަމަ ރައީސް އިބްރާހީމް މުހައްމަދު ސާލިހު ސަރުކާރުން ރާއްޖޭގައި ރަށްފުށުގައި އުމްރާނީ ތަރައްޤީގެ މި ގެނައި އިންތިޒާމު، އުމްރާނީ ތަރައްޤީގެ ރާއްޖޭގެ ރަށްފުށަށް މި ގެނައި އިންތިޒާމު ނުހުއްޓުވައި ކުރިއަށްގެންދާ ސަރުކާރަކަށްވުމުގެ ހިއްވަރު ތައުފީޤު **ﷲ** ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ ﷲ سبحانه و تعالى މިންވަރުކުރައްވުން.

والسلام عليكم ورحمة الله وبركاته.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މެންދުރުގެ ހުސްވަގުތުކޮޅަކަށް މަޖިލިސް މެދުކަނޑާލާނަން. ދެން އަޅުގަނޑުމެން މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާ ފައްޓާނީ މެންދުރުފަހު 1 ޖަހާއިރު.

(ހުސްވަގުތުކޮޅު: 12:37 އިން 13:03 އަށް)

(ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ؛ ހަނިމާދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަބްދުލްޣަފޫރު މޫސާ)

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

بسم الله الرحمن الرحيم. ހުސްވަގުތުކޮޅަށްފަހު އަޅުގަނޑު މި ދަންފަޅީގެ މަސައްކަތް މި ފަށަނީ. މި ދަންފަޅީގައި ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ކުރިއަށް ގެންދަނީ ބަޖެޓް ބަހުސް. އެގޮތުން އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ތޮއްޑޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހިސާން ހުސައިނަށް.

ތޮއްޑޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ހިސާން ހުސައިން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! އަޅުގަނޑުމެން ކުރިމަތީގައި މި އޮތް ބަޖެޓު [illegible] އެބަ ވަރަށް ބޮޑެތި ސުވާލުތަކެއް އުފެދޭ. އާދެ! ތިމަންނާގެ ރަށުގައި ހިނގަމުންދާ ޕްރޮޖެކްޓްތަކަކީ [illegible]؟ ތިމަންނާގެ ރަށަށް ކޮންމެހެން ބޭނުންވާ ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތަކެއް، [illegible] ހިމެނިފައިވޭތޯ؟ ސަރުކާރުން މި ފާއިތުވިޔަ 10 ދުވަހު ރައްޔިތުންނަށް [illegible] [illegible]. [illegible]. އަޅުގަނޑުމެންނަށް [illegible]، [illegible]. [illegible]. [illegible] އަހަރަ ދުވަހު އަޅުގަނޑުމެންނަށް [illegible]

އަޖު ރަށްރަށުގައި ހިނގަމުންދާ ތަރައްޤީގެ ޕްރޮޖެކްޓްތަކާއި ހުއްޓުވައިލަން އެބަޖެހޭ ނުވަތަ ކުރިއަކަށް ނުގެންދެވޭނެއޭ. އާދެ! މާލޭގައި ދިރިއުޅޭ ރައްޔިތުންގެ ހިތުގެ އުއްމީދު ހިމަނާނެ ގޮތެއްގައި އޭގެ ބޭރުފަރާތުގެ މަޝްވަރާކުރުމުގައި ފެށޭ ހަމަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި އިލެކްޝަން މިކަހަލަ ފުރުޞަތަށް ސިޔާސަތުތަކާއި ވާހަކަ ނުވަތަ ނިންމުންތަކާއި ވާހަކަ. އެއްފަހަރު ވިދާޅުވާން ފުރުޞަތު ރައްޔިތުންނަށް ލިބޭނެއޭ. ލިބުނަސް ހުރި ލިސްޓަށް ބަދަލުވެ ނުގެންނާނަމޭ. އަނެއްކާވެސް މިނިސްޓަރު އަޅުގަނޑު ވިދާޅުވާން ތިމަންނާގެން ފުރުޞަތު އަމިއްލަނަމާ ނުވަތަ ބަދަލުކުރަނަމާ ލިބޭ މިހެން. އާދެ! މިކަހަލަ ފުރުޞަތުތަކުގެ ތެރެއިން އަޅުގަނޑު ހިތްހަމަޖެހޭ މި ގޮތުގެ 10 ދުވަހުގެ ތަޖުރިބާއަށް ބަލައިލާއިރު މި 5 އަހަރު ދުވަސް ހަރުކުރެވުނީ. އާދެ! ގިނަ ރައްޔިތުން ފެށޭ ކަމާ ސަލާމަތީ މިއީ. ތަޢުލީމީ ގޮތުންނާއި މަސައްކަތާ ކަނޑައެޅިގެން ހިފާފައި އެބޭފުޅުން މިނިސްޓްރީއާއި ގާއިމުކުރެވިފައި، މި ބޭނުން އަޅުގަނޑުމެން ކައިރީގައި ތިމާވެށިން ވާހަކަދައްކާ ނިސްބަތް ކޮރަޕްޝަން ގެއްލިގެން. ޤާނޫނުއަސާސީގައި ކަނޑައެޅިފައި ހުރި އުސޫލުތަކާއި ހިލާފަށް ވާހަކަދައްކާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހިންގާނީ ކިހިނެއްތޯ؟ އާދެ! އެސް.ޓީ.އޯގެ މަސްއޫލިއްޔަތުތަކާއި ޖިންސީ މިނިސްޓަރަކަށް، މިނިސްޓްރީއަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ހަވާލުކުރާނީ ކޮން އުސޫލަކުންތޯ އަޅުގަނޑުގެ ހިތަށް އެބަ ސުވާލު އުފެދޭ. އާދެ! ގާނޫނުގައި ކަނޑައަޅާފައި ހުރި މަސްއޫލިއްޔަތުތަކާއި ހިލާފަށް ޓެންޑަރުކުރުން ކޮރަޕްޝަން ދައުލަތުގެ އިންވެސްޓްމެންޓްތަކާއި ނުކުރެވޭނެ. އިޤުތިޞާދީ ބަޔަކަށް؛ ފާހަގަކޮށްލަން ގޮތުން އިސްކޮލަރޝިޕް ނުހިންގާ އަޅުގަނޑުމެން ކުއްލިގޮތުން ގޮތްތަކުގައި އެބޭފުޅުން މިނިސްޓްރީއާއި ގާއިމުކޮށް، އެބޭފުޅުގެ އެ ޕްރޮކިއުމަންޓްތަކުގައި އަދަދެއް ނުކުރެވޭނެ. އާދެ! އޮޑިޓް ރިޕޯޓު ސިފައިން ރަށްބޭސް ބަޔަކަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ކުންފުނި، އޮޑިޓް ރިޕޯޓު ސިފައިން ރަށްބޭސް ބިޔަ އޮޑިޓަށް ބޮޑުކުރި ސަރުބީ އޮޑިޓުގެ ދަރުމަވި ގާއިމުކުރަނީ. އަޅުގަނޑުގެ ސުވާލަކީ، އާންމު ރައްޔިތުންގެ ބަދަލުތައް ގެއްލިގެން ސަރުކާރުގެ ހުރިހާކަމެއް، އެ ސަރުކާރުތަކުގެ ތިބި ފިޔަވަޅުތަކުގެ ވަކި ކުރު ފިޔަވަޅު ވިއްސަރު ހަރުއަޅާނީތޯ؟ މި އޭގެތެރޭ ގަނޑު ހަރުދަނާކޮށްދިނުމާއި ކޮށްފައިވާ ގޮތެއް ކޮބާ ހިންގާނެ ބާރުވެރިޔަކު ގޮވައިގެން ހިފާފައިވޭތޯ؟ ގަނޑު ނިޔާވަނީ ފަރާތުން ގަނޑު ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ދަރުމަވި ހިނގަނީ އޭރު ރިޕޯޓް ބޭނުންކުރާ ބަރާބަރު އަޅުގަނޑުމެން މި ގޮތްތަކުން ބަލައިގަންނަވާން ކަމެއް ނެތް.

އާދެ! އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ އަޅުގަނޑު ތަޢާރުފުކުރާ ދަންނަވާލަން މި ފެންނަނީ ޕާރލަމެންޓް ގަތުމަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ގަވާއިދުގެ މުސްކުޅި ބަޔަކު ދަރުމަވެރިކަން ފަހަރުގެ ތިޔަގޮތް. އާދެ! އިޤުތިޞާދީ ބަޔަކަށް؛ އަޅުގަނޑުމެން އިންޑިއާގެ ފުރުޞަތުގައި ބަދަލު ބާރުތަކެއް މި ދާއިރާ އިސްކަން މި ސަރުކާރު އަޅުގަނޑުމެން އެމް.ޑީ.ޕީގެ ސަރުކާރުގެ ވާހަކަ ސިޔާސަތުތަކުގެ ކަމުނުދާ ވިދާޅުވާ އަޅު. އަޅުގަނޑުމެންނަކީ ޢަމަލު މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން ކުރިމަތިކޮށް މި ކުރަނިވި އެއް ބަޖެޓުން ނުލިބޭ އެ މާލީ ސިޔާސަތުތަކެއް ދަރަޖައެއް ގެންނަން އުފާކޮށްފައި. އަނެއްކާ ބަޖެޓް ދަރަނި ކަނޑައަޅަން ކަނޑައެޅިގެން ކުރި ސިޔާސަތުތަކާ ކުރިއަށްގެންދާ އަޅުގަނޑުމެންނަކީ ނޫނެވެ. އެ ބާރުވެރިން، މިއަދުގެ މި

އޮތް ސަރުކާރުން ބޭނުންވާ ހުރިހާ ކަމެއް ބަޖެޓުގައި ހިމެނުމަށްފަހު ދެން ކިހިނެއްތޯ އަހަރީ ބޭސްކޮށް ދަރަނި ކެޑުކުރާނީ؟ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑު ހިތުން އަޅުގަނޑުމެން މި ބަޖެޓު ވަރަށް ފުންކޮށް އެބަ ދިރާސާކުރަމުންދަނީ. މި މަޖިލީހުގެ، މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުގެ އެންޑޯސްމަންޓަކާއި އެއްކޮށް، މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުން ބަލައިގަންނަ ކަންތައްތަކާއެކު ނިސްބަތްވާ މި ބަޖެޓު ފާސްވެގެންދާނީ. ބަޖެޓުގައި ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ފާސްކުރަންޖެހެނީ ވެސް މި ސަބަބަށް ޓަކައި. މި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އެންޑޯސްމަންޓް ސަރުކާރުން ކުރާ މަސައްކަތްތަކާއި ކުރިއަށް ގެންދަން ރާވާފައި ހުރި މަޝްރޫޢުތަކާއި އޮތީކަން ކަށަވަރުކުރުމާއި އެ ކަންތައްތަކަށް ޚަރަދުކުރަމުންދާ ގޮތް ދައްކައި އަޅުގަނޑުމެން މި ދަނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ވަރަށް ތަފްސީލުކޮށް އަޅުގަނޑުމެން މި ކަންތައްތައް ބަލައި ދިރާސާކުރުމަށްފަހު ނޫނީ އަޅުގަނޑުމެން މި ބަޖެޓަށް ވޯޓުދީގެން ނުވާނެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާއަށް ބަލައިލާކަމުގައި ވާނަމަވެސް އަޅުގަނޑުމެން ކަންބޮޑުވާ އެތައް ކަމެއް އެބަހުރި. އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާގެ ރަށްތަކަށް ބޭނުންވާ ޢުމްރާނީ ތަރައްޤީއާއި އަދި ރަށުގެ ތަރައްޤީއަށް ބޭނުންވާ މަޝްރޫޢުތައް އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުން މި ބަޖެޓުގައި ހިމެނުން. އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ ރަށްތަކުން އެދޭ އެބަ އެ ކަންތައްތަކެއް. އާދެ! އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑު ފުރަގަސްކޮށްލަން ބޭނުން، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ރައީސް މުޢިއްޒު ހުވާކުރެއްވި ދުވަހު ވިދާޅުވި އަޑުއިވުނު ތިމަންނާ އެންމެ އިސްކަންދޭނީ ސިޔާސީ ތަރައްޤީއަށް. އަޅުގަނޑު މިއަދު ސުވާލުކޮށްލަން ބޭނުން މި ބަޖެޓުން އަޅުގަނޑުމެންގެ ސިޔާސީ ތަރައްޤީ، އަޅުގަނޑުމެންގެ އެ ބޮޑު ސިޔާސަތަށް އެކަށައަޅާފައި ހުރީ ކޮންކޮން ކަންކަމެއްތޯ. އަޅުގަނޑަކަށް ހަމަ ޔަގީނެއް ނުވޭ. ވިޔަފާރި ސިޔާސީ ތަރައްޤީއާއި އުފެއްދުމުގެ ތަރައްޤީ. އެކަމަކު ސިޔާސީ ތަރައްޤީ، ވީމާ ހުކޫމްތެރިކަން، އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ހިނގުމަށް ދިނުމަށް މި ހުރި ފައިސާތަކުގެ އިތުރުން އެހެން ކަމެއް އަޅުގަނޑަކަށް ނުފެނޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އެހާ ބޮޑު ވާހަކައެއް ސަރުކާރުން ވިދާޅުވިޔަސް އަޅުގަނޑު ހިތުން ބަޖެޓުން އެފަދަ ކަންތައްތަކެއް އިންތިޒާމުތަކެއް ނެތް މި ބަޖެޓު ފޮތުގައި ރިފްލެކްޓްވާންޖެހޭނެ. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު ދެން ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ކާނޭތީމު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަބްދުﷲ ޝަރީފް އަބްދުލްޙަކީމަށް.

ކާނޭތީމު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަބްދުﷲ ޝަރީފް އަބްދުލްޙަކީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 2024 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު 49.5 ބިލިއަން ރުފިޔާ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ރައްޔިތުން ވަރަށް މާޔޫސްވެފައި ތިއްބާ އެމް.ޑީ.ޕީގެ ވެރިކަމުގެ ފަހުން ރައްޔިތުންނަށް އަ އުންމީދުތަކެއް ދީފައި މި ވަނީ އަމަލީގޮތުން. ރަށްރަށުގައި ފަށާފައިވާ މަޝްރޫޢުތައް ހުއްޓާލައިފި ކަމަށް ވާނަމަ، އެ ރައްޔިތުންނަށް އެ ވަރަށް ބޮޑު އަނިޔާއަކަށް ވެގެންދާނެ. އެ ރައްޔިތުންގެ މުސްތަޤްބަލަށް ވަރަށް ބޮޑު ހިޔަނިއެއް ލިބިގެންދާނެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން އެއްވެސް ހާލެއްގައި އަޅުގަނޑުމެން ނޫޅެން މި ސަރުކާރުން ފެށި ހުރިހާ ޕްރޮޖެކްޓްތައް ނުކުރުމަށް. އެގޮތުން އަޅުގަނޑު ދަންނަވައިލާނަން، މި ބަޖެޓުގައި ކަނޑައެޅިގެން، ށ.އަތޮޅުގެ މަލްޓިޕާރޕަސް ހޯލު، ށ.ކަނޑިތީމު ސިއްހީ މަރުކަޒުގެ އާ އިމާރާތް، ށ.ކަނޑިތީމު [illegible]، އެއީ އަޅަން ހިމަނާފައިވާ ކަމެއް. ކަނޑިތީމުގެ ފުޓުބޯޅަ ދަނޑެއް އެޅުން، ކަނޑިތީމުގައި [illegible] ޖާގާއެއް އެޅުން، ކަނޑިތީމުގައި [illegible] ތަރައްޤީކުރުން، ކަނޑިތީމުގެ މަގުހެދުން. އެއީ އަޅަން ޖެހޭ. ށ.ކަނޑިތީމުގައި ފެނާއި ނަރުދަމާގެ ނިޒާމު ގާއިމުކުރުން. ހަމައެއާއެކުގައި ށ.ނޫމަރާއަށް ބަލައިލާއިރުގައި ށ.ނޫމަރާގެ 4 ކްލާސްރޫމް ބަޖެޓުކުރެވިފައިވޭ. އެހެންނަމަވެސް، މި ބަޖެޓަށް އަޅުގަނޑު ހަމަ ވަރަށް ބޮޑަށް އެބަ ބޭނުންވޭ އަދި އިތުރު 4 ކްލާސްރޫމާއި މަލްޓިޕާރޕަސް ހޯލެއް އިތުރުކުރަން. އެއީ ސަބަބަކީ، ށ.ނޫމަރާއަކީ ވަރަށް ގިނަ އަދަދެއްގައި ކުދިން ކިޔަވަމުންދާ ސްކޫލެއް ކަމަށްވީމަ މިހާރު ވެސް އަޅުގަނޑު، މި ސަރުކާރުން 4 ކްލާސްރޫމް އަޅައިދޭން ވިސްނި ނިންމާފަ. އެހެންވީމާ، މި ބަޖެޓުން އަދި އަޅުގަނޑުމެން 4 ކްލާސްރޫމާއި މަލްޓިޕާރޕަސް ހޯލެއް އިތުރުކުރަން. ހަމައެއާއެކުގައި ނޫމަރާގެ ސިއްހީ މަރުކަޒުގައި ފިޒިއޮތެރަޕީ ޚިދުމަތް ފެށުން، ނޫމަރާގެ ބަނދަރު އަޕްގްރޭޑުކުރުން، ނޫމަރާގައި އާ މިސްކިތެއް ގާއިމުކުރުން. އެއީ އަޅަން ޖެހޭ މަޝްރޫޢުގެ ގޮތުގައި. ދެން ނޫމަރާ ކައުންސިލުގެ އިދާރާ، އެއީ މި ސަރުކާރުން މިހާރު ބަޖެޓުކުރެވިގެން ކުރިއަށްދާ ކަމެއް. ހަމައެއާއެކުގައި، ށ.ނޫމަރާގެ މަގުހެދުން. ދެން ގޮއިދޫއަށް އަޅުގަނޑުމެން ބަލައިލާއިރުގައި ށ.ގޮއިދޫ ސްކޫލުގައި 8 ކްލާސްރޫމް މި ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައި އެބައިން. ހަމައެއާއެކުގައި އަޅުގަނޑުމެން އިތުރުކުރަން އެބަ ބޭނުންވޭ މަލްޓިޕާރޕަސް ހޯލެއް ސްކޫލަށް. ހަމައެއާއެކުގައި ށ.ގޮއިދޫ ސިއްހީ މަރުކަޒުގެ އާ އިމާރާތް، ށ.ގޮއިދޫ ބަނދަރު ޖެޓީ ފަންވަރަށް ތަރައްޤީކުރުން. ހަމައެއާއެކުގައި ށ.ގޮއިދޫގެ މަގު ހެދުން. ދެން ފީދޫއަށް ބަލައިލާއިރުގައި ފީދޫ ސްކޫލުގެ 8 ކްލާސްރޫމާއި މަލްޓިޕާރޕަސް ހޯލް، ށ.ފީދޫ ސްކޫލުގެ ލައިބްރަރީ އެންޑް ސައިންސް ލެބޯޓަރީ، ށ.ފީދޫ ސިއްހީ މަރުކަޒުގެ އާ އިމާރާތް، ށ.ފީދޫގައި ފުޓުބޯޅަ ދަނޑު ތަރައްޤީކުރުން، ށ.ފީދޫގައި ނެޓްބޯޅަ ކޯޓެއް ގާއިމުކުރުން، ބަނދަރު އަޕްގްރޭޑުކުރުން. ދެން ށ.ފީދޫގެ ބަނދަރު އަޕްގްރޭޑުކުރުން ނިމިގެންދާއިރުގައި ފީދޫގައި [illegible] އެޅޭން ސަރަހައްދެއް ގާއިމުކުރުން. ދެން ށ.ބިލެތްފަހިއަށް ބަލައިލާއިރުގައި ށ. ބިލެތްފަހި ސްކޫލުގެ 4 ކްލާސްރޫމާއި މަލްޓިޕާރޕަސް ހޯލް އަދި ސިއްހީ މަރުކަޒު އަޕްގްރޭޑުކުރުން. ދެން ބިލެތްފަހިގައި ފެނާއި [illegible] ގޮތުގައި މި އިނީ މަގުހެދުން. ދެން އެއަރޕޯޓުގެ މަސައްކަތަކީ މިހާރު ބަޖެޓުކުރެވިގެން ހިނގަމުންދަނީ. މިއީ އަޅުގަނޑުގެ

ދާއިރާއަށް ބަޖެޓާއިރާދުގައި. ދެން މިމާއްދާގައި ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑު ދަންނަވައިލަން ބޭނުން މިއިން އެއްވެސް ކަމެއް ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މިއިން އެއްވެސް ކަމެއް އަޅުގަނޑުމެން މި ޤައުމުގައި ހިސާބުކުރެވި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޖެހިލުންވެގެންގައި ދީގެ އެއްވެސް މަސްއޫލިއްޔަތު ނުފެނޭ އަދި ފަރާތަކާއި ހުރި މަސްއޫލިއްޔަތު ކުރިއަށްދާއިގެން މިއަދުގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް މަޤާމުގައި އިސްތިޢުފާ ކަމަށް ހިއްސާކުރެވޭ ނުވާނެ. އަޅުގަނޑުމެން ނުކުންނަޖެހެނީ ވައްދާނަން. ކުރު އަޅުގަނޑު އުޅެނި ވެސް އުޅަން ކުރާނަން ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އިނގޭތޯ. މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ރައްޔިތުންގެ ތަރައްޤީގައި އަތޮޅު ނުދޭނަން އިނގޭތޯ. އަމިއްލަ ބޭނުމަކަށް ފައިދާއަކަށް އެކަމެއް ނުކުރާނަން. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ފުރިހަމަގޮތުގައި މިއީ ކިހިނެއް ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް؟ މާލޭގައި މާލެރަށުގައި އުޅޭ މީހުނަކީ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ބިރުވެރިކަން ކަމެއް. މިއީ ކޮންކަހަލަ ކަމެއް؟ މިއަދުގެ ސަރުކާރު، މި ދައުރަ ސަރުކާރު، އެމް.ޑީ.ޕީގެ ސަރުކާރުން ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނާ އަދި މާލޭގައި ދިރިއުޅޭ ރައްޔިތުންނަށް މިތާ ކައިރިގައި ފަސޭހަކަން ފުޅާ އަޅައި، ގެތެރޭ ފަސޭހަކަން އުޅުވުން ޢާއްމު، މިހާރު މި ސަރުކާރުން ރައްޔިތުންނަށް ބަދަލުން މި ދަނީ މި ދިޔަ ސަރުކާރުން ރައްޔިތުންނަށް ދިނީ ހުރި ގޮތެއް ވެސް އެއްވެސް ތަރައްޤީކަމެއް ނުވޭ އިނގޭތޯ. މިކަން އަސްލު މި ތަރައްޤީކަން ނުފެނިގެން، މި ބޭފުޅުންނަށް މިއުޅެނީ މި ފުރިހަމައަށްގަތުމާ އަޅުގަނޑުގެ އިނގޭތޯ. މިއީ ޙަޤީޤަތް ވެސް ވަރަށް ބޮޑު އަޖައިބުގެ، ވަރަށް ބޮޑު ޖަޒީރާއެއް މި ބޮޑުވުން ހިންގަން މިއުޅެނީ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި ދައުރަ ކުރުމުގައި ވަރަށް ބޮޑު ރައްޔިތުންނަށް އަދިވެސްދޭން ފަސޭހަކަން ދެވޭ އިނގޭތޯ. ފަސޭހަކަމުގެ ވާހަކަ މިއަދުގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ވަރަށް ބޮޑަށް ދަނީ އަޅުގަނޑުމެން ފަސޭހަކަމުގެ ވާހަކަ ދަންނަވަނީ. އެހެންނަމަވެސް ފަސޭހަކަމުގެ ވާހަކަ މި ދައްކަވަނީ އެއީ ސީދާ އެ ބަޖެޓުގެ ކުއްލި ވާހަކަ. އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ އެ ބަޖެޓުގެ ފަސޭހަކަން އިނގޭތޯ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހަމައެކަނި ދައުލަތުގެ ވާހަކައިގެ ފަސޭހަކަމުގެ ވާހަކަ ދައްކަވައި ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑުމެން މި އެންގީ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ވިސްނަވާ! އެމް.ޑީ.ޕީގެ ސަރުކާރުގެ ބަޖެޓުގައި އިންޑިއާ ސިޔާސީ ވާހަކަ އަޅުވައިގެން ޕާޓީތަކުގެ ވާހަކަތޯ އެ ބަޖެޓުން ދިރާގު ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ސަރުކާރަކީ މިއަދު އެ ބަޖެޓުން އެ ހަމަކުރިއިރުގައި ބަޖެޓަކީ އެ ބަޖެޓުގެ ފޮނުވާލުމުގައި ގާތްގައި އެބަހުރި އިންޑިއާ ސިޔާސީ ގެންދަނީ އިނގޭތޯ. ހަމަހަމަ އެކި ސިޔާސީ ވާހަކައިގެ އެ ބަޖެޓުން އެ ވާހަކަތަކުން ގޮސް ރައްޔިތުންގެ ބަޖެޓް ހުރިން އެހެން ފަށައިގަތީ. ބަޖެޓަކީ ވަރަށް ބޮޑު ޖަޒީރާއެއް މަހަނަކުން ދޭހަނެ ޕާޓީއެއް ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ވަކިން ކިޔާނުވާނެ ބަޖެޓުން ބޭރަށް ހުރިހާ ވާހަކަ. މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން ދަންނަވާ ބަޖެޓް އެ ސިޔާސީ ދެއްކުން މި ބަޖެޓުގެ ސިޔާސަތު ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއަދު ރައްޔިތުންގެ ވާހަކަ ރައްޔިތުންނަށް ފިޔަވަޅު އަޅަން ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއަދު ކަމެއް ރައްޔިތުން ރައްޔިތުންގެ މަސައްކަތް. އަޅުގަނޑުމެން މި ބަޖެޓު ބޮޑުކަމުގެ މި ސަރުކާރު އެއްކޮށް، އަޅުގަނޑުމެން

މި ބަޖެޓު މި މަޖިލީހުން ފާސްކޮށްދެއްވައި ސަރުކާރާ އަޅުގަނޑުމެން މި ހަވާލުކުރަނީ ތަންފީޒުކުރަން އިނގޭތޯ. އެކަން ތަންފީޒުކުރުވަނީ ކިހާވަރަކަށްތޯ ރައްޔިތުން ވަރަށް ސާފުކޮށް ބަލަމުންދާނަން އިނގޭތޯ. މަޖިލިސް ގޮތުން ރައްޔިތުން މިފަހަރު ދެއްވާއިރުގައި މިއަދުގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ވަރަށް ފުންކޮށް ވިސްނަވަންޖެހޭނެ. ވަރަށް ފުންކޮށް ވިސްނަވަންޖެހޭނެ ރައްޔިތުންނަށް އެ ބޭފުޅުންގެ ތަރައްޤީގެ މަސައްކަތް ނުހިމެނޭ ކުރިއަށް ގެންދެވޭނީ ކިހާވަރަކަށް؛ ހުށަހަޅައިގެން އެ ބޭފުޅުން ރައްޔިތުންނަށް އިތުރު ލާބެއް ކުރި ކަމަށް ވާނަމަ، އެއީ އެ ބޭފުޅުން އަދިއެކަމަކު އެ ބޭފުޅުން ބޭ ބަސްއެޅޭނެ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަކީ މިއަދު ކަހަލަ އެދޭ ނޫން އެ ބޭފުޅުންނަށް ޙައްޤުވެރި ބާރު މިންވަރަކަށް، އެ ބޭފުޅުން ބޭނުންވަނީ ކަންކަމާއި އެ ބޭފުޅުންނަށް އެކަށީގެންވާ ނޫން. އެ ބޭފުޅުންނަށް މިއަދު ވަރަށް ސާފުކޮށް އެނގެން އެބަ އޮތް އެ ބޭފުޅުންނަށް ލިބޭން މިންވަރެއް އެ ބޭފުޅުންނަށް ހޯދަން މިންވަރު. އަދި ދުނިޔޭގައި ކަންކަން މިހާރުވެސް ދިރުވަރަ އެހެންވެސް ވިބޯ ދުވަހުގައި ތަޞައްވުރު ވަރަށް ދުރުދުރު ރައްޔިތުންނަށް އެނގޭން. އެހެންވީމާ، އެ ބޭފުޅުން ފަރާތަކުން ފިޔަވަޅެއް އެޅިކަން ބޭނުންދީ ނުވާން. އެ ބޭފުޅުންނަކަން ފަރާތަކަން ފިޔަވަޅު އަޅައިގެންނެއް އަދި ދުއްވާމަ ހިނގަން މިދިޔަ މުޅިންނަން ރާއްޖެއަށް ބިނާ ވިސްނުމެއް ކުރުމަށް ވާ ވިސްނައިގެންނުވާން. އެކަމަށް ނުވާން އެތައްކަމަކާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހަމައެއާއެކުގައި އަޅުގަނޑު ހަމަ ޤާނޫނީގޮތުން ބޭނުން، އަޅުގަނޑު ވަރަކާއި ދިޔައީ ނުހަނު ހުންނަން. އަޅުގަނޑު ފާހަގަ ކުރަން ހުށަހެޅިގެން ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު ހަމަ ޤާނޫނީގޮތުން ބޭފުޅުން، އަޅުގަނޑުމެން ހަރަކާތްތެރި މި ފަރާތުން ހިނގަން މިވި ކަމަށްވިޔަސް، އެއީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވަރަށް މުހިންމު ބައެއް އިނގޭތޯ. އެ ބޭފުޅުންނަށް ސީދާ ކަނޑައި ދުވަހަކު ރައްޔިތުންނާ ކުރިމަތިލެވޭނެ މިހެން. ރައްޔިތުންގެ އިޤްތިޞާދު އަދާކުރެވެން މިހެން. ރައްޔިތުންނާ ގުޅުން ހިދުމަތްދޭ ބޭފުޅުން. އެ ބޭފުޅުންނަށް މި ބަޖެޓުގައި އެ ބޭފުޅުންގެ މަސްލަ، އަޅުގަނޑުމެން އަބަދު މަސައްކަތާއި އިސްލާހުތަކާއި ބަދަލުކުރަން އަބަދު. އާދޭ އަޅުގަނޑުމެން ހިމަނަން އަބަދު. އަޅުގަނޑު ހަމަހަމަކުރެވޭނެ އެ މަސައްކަތްކުރުމަށް އެއްބާރުލުން ދޭނަން. އެއީ ބަޖެޓުގައި ވެސް މިއަދު ސީދާ ރައްޔިތުންގެ އެންމެ ގާތުން މަސައްކަތްކުރަން މުހިންމު އެ ބޭފުޅުންނަށް ރަނގަޅު އިސްތިޢުމާލު، ހިނގަދޭ މަސައްކަތާ ލިބޭން އަދި ފޮނުވުމުން ކަރު ދުވަހު އަޅުގަނޑު ދަތުރުކުރުން އިޖުތިމާޢީ ރައީސް. ހަމައެއާއެކުގައި ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މާޒީގެ އަޅުގަނޑުމެން ވެސް އަދި އެމް.ޑީ.ޕީގެ ސަރުކާރުގައި ކޯ ދިޔައި ވީމާ މިހެން އެއްގޮތަކަށް ވެސް މާލިއްޔަތުގެ ކަންކަން ނުބަލައިގަންނާނެ! މި ސަރުކާރުތަކުން ބޭނުމާ އެހެރަ ނުހަނުލިބޭން އަޅުގަނޑުމެން މިވާ ފިޔަވަޅު އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ. އެ ފުރުޞަތެއް ވެސް ނުދެން. އެ ބޭފުޅުންގެ ޙައްޤު ނިކުމެގެންނަ ކަހަން ވާނަމަ ރައީސް، އަޅުގަނޑުގެ ވާހަކަ ނިންމާލަމުން ވެސް އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އަޅުގަނޑުމެން މި މަޖިލީހުން އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑުގެ ވާހަކަތައް ނިންމާލަމުން ވެސް އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެންމެހައި ރައްޔިތުންނަށް ފުރިހަމަ

އަނިޔާތަކަށް އެ ބޭފުޅުންނަށް ކޮމްޕެންސޭޝަން ދެއްވައި އަދި ރިސްޓޯރޭޓިވްގެ އެ ހަމަލާތަކަށް އަޅުގަނޑު ހަމަ ހަރުކަށި އިބާރާތްކޮށް ކުރެވިދާނެ ހާލުގައި އަޅުގަނޑުގެ ވާހަކަކޮޅު ނިންމައިލަން. ޝުކުރިއްޔާ ދެއްވި ފުރުޞަތަށް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ދެން އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހުސައިން ޒާހިދަށް.

ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ހުސައިން ޒާހިދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 2024 ވަނަ އަހަރަށް ހުށަހެޅިފައި މިވާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓަށް އަޅުގަނޑުމެން ވާހަކަދެއްކުމުންދާއިރުގައި މި ބަޖެޓުގައި އަޅުގަނޑު ވެސް ޚަރަދުކުރަން މިއީ 49.6 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ބޮޑު ބަޖެޓެއް. މި ބަޖެޓު އެހެން އަހަރުތަކުގެ ބަޖެޓާ މާ ބޮޑު ތަފާތުތަކެއް ފެންނަން ނެތީސް، ކޮންމެވެސް ވަރެއްގެ އާ ޕްރޮޖެކްޓުތަކެއް މި ބަޖެޓުން ފެންނަމުން އެބަދޭ. ބަޖެޓުގައި އެހެން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ވެސް ފާހަގަކުރެއްވިފަދައިން ކަންބޮޑުވާ ކަންތައްތަކެއް އަޅުގަނޑުގެ ވެސް އެބަހުރި. އެންމެ ބޮޑަށް ބަޖެޓުގެ، ޚަރަދުގެ، ދައުލަތުގެ ދަރަނީގެ ބޮޑު ވާހަކަ މި އަޅުގަނޑުމެންނާ ވާދަވެރި ޕާޓީތަކުން ދައްކަވަމުންދާއިރު، އަޅުގަނޑުގެކަން އަދި މި ސަރުކާރުތަކުން މާ ސީރިއަސްކޮށް އެ ދަރަނީގެ އަދަދު ގޮތުކަން ފެންނާކަށް ނެތް. މިއާއިއެކު ކަންކަން ހިނގަމުންދާ ގޮތުން އަޅުގަނޑު މިހެން މިކަން މި ގޮތަށް މި ޚަރަދުކުރެވެނީ. ދަރަނި ފިލުވުމުން ބޭޑު. މި އެއް ބަޖެޓަކު ވެސް، މިހާރު ހުށަހެޅިފައި މި އެއް ބަޖެޓެއް ވެސް ދަރަނީގެ ބަޖެޓެއް. އަޅުގަނޑުމެން އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރުގެ މި ބަޖެޓުގައި މިދޭ ކުރިއަށް ހުރި ހުރިހާ ޕްރޮޖެކްޓުތަކާއި، ހުރިހާ ޑިވެލޮޕްމަންޓް ބަޖެޓް ވެސް، މިހާރު އެ ބޭފުޅުން އެ ވިޔަފާރިވާ ގޮތަށް މުޅިއެއް ސްޕީޑުގައި އަވަހަށް ގެންދެވޭނެ ސިޔާސަތު ކަމަކީ. އެ ޕްރޮޖެކްޓުތަކަށް ދެއްކޭނެ ކަމުގެ ވަރުގެ، އެ ސަރުކާރު އަޅުގަނޑުމެންގެ ހިތުގައި އުފުލުނު މާލީގައި އެކަށައަރަ އެކަމެއް ހިނގާފައި އޮތީމަ. މީގެ ކުރީގައި އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން 2008 ވަނަ އަހަރުގެ ފުރަތަމަ އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރުގެ ބަޖެޓްކޮމިޓީގައި ކުރި ބައެއް ބޭނުމި މަޝްވަރާތަކަށް އޮތީ ހުއްޓުވާލެވިފަ. އާދޭ ވިޔަފާރީގެ ކޯޕަރޭޝަން މަޝްވަރާތައް، ކުރުދުއްޓު ބައްދަލުކޮށް ހުއްޓުވާލަން ހިސާބުގެ ތަނަށް، މި ކަންކާއިރުގެ އަޅުގަނޑުމެންގެ ހިތުގައި އެ ސްޓޭޓް ކޮށް. އެހެންނަމަވެސް، މި ބަޖެޓުން އަޅުގަނޑު ޕޮލިސީ މި ދުރުސް، މި ބަޖެޓު އަޅުގަނޑު ތާއީދު މި ކުރީގެ އަނބުރާވެސް މިކަންކަން ކުރިއަށްގެންދާ ގޮތަށް ކަމުގެ އިންތިޒާމުކުރައްވައި. ބަޖެޓުގެ ދަރަނީގެ ވާހަކަދައްކާއިރުގައި އަދަދުތަކުން ބަޖެޓު ދަރަނިވާ ސަބަބެއް ގޮތުގައި މި ދައުލަތަށް ދަރަނި ގަނެގަނެގައި މި ހިސާބު މަޝްވަރާތަކުގެ ވާހަކަ. މީގެ ވެސް ވަރަށް ބާރު ގޮތުގައި، އެންމެ ބާރު ގޮތުގައި އެ ދައުލަތާއިމެދު ވެސް

ފުރިހިއްގަނުވުގައި 400 މިލިއަން ދީފައި ހިއްކުން، ހިއްކައިގެން ބިނާވަރިކަން ހޯދައިދިނުން މާ ބޮޑު މައްސަލައަކަށް ނުވޭ. އަޅުގަނޑަށް ވެސް އެއީ މައްސަލައެއް ނޫން. އެހެންނަމަވެސް، މި ވަގުތު ވެސް މި ސަރަޙައްދުގައި ހިއްކާފައި ހުރި، ހަމަ އެ ބޭނުމުގައި ހިއްކާފައި ހުރި އެހެން ބިންތަކެއް އެބަ ހުރި. އެ ބިންތަކަށް ބޭނުންވާ އަސާސީ ޚިދުމަތް ފޯރުކޮށްދިނުން، އެ ބިންތަކުން ބިނާވަރިކަން ދިނުން ބަޖެޓަށް ވެސް ފުއްދާލުމަކީ މިކަން ކުރުވާނެ. އަދި މީގެ ކުރިޔަގައި ތަރައްޤީގައި ފޮރިކަންކުރި ހުރިހާ ރައީސުން ވެސް އެ ގެންދިޔަ ރޮނގުން އެކަން އެބަ ދެވޭ. ރައީސް މައުމޫން ވިލިނގިލީގައި ފަށާ ހުޅުމާލެ. ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު ގެޔަކު. އެއަށްފަހު ރައީސް ޔާމީން ފޭސް 2. ރައީސް އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ސޯލިހް ގެޔަވާއިއްކާ ޖަރާވަރުފަށް. މި ޖަޒީރާ ހުރިހާ ރައީސުން ވެސް އެ ވަޑައިގެންނެވީ. އެ ޖަޒީރާ އަޅުގަނޑު މި އިސްތިޢުމާލުކުރެވޭ މިހާރުގެ ރައީސް ފުރަތަމަ ފަށައިގަތް ވެސް، މި ހަމަތަކުން ވެސް، ހަމަޖެހިފައި ވެސް އަޅުގަނޑު ދެކެން. ރައީސް ޔާމީން ދިޔަ ޒަމާނުގައި ދެން ވެސް ހަމަ އެއިރު ވެސް ހަރަދުކުރެވިފައިވާ ފައިސާ. ހަމަ އެ ބައްޔަށް ވެސް، 2025 ވަނަ އަހަރު ވެސް ހަމަ ޖެހިފައިވާ ގޮތުން ރިސޯޓުތަކުން ވެސް، ރިސޯޓުތައް ފޮނުވާ، ވެރިކަމުގެ ބައެއް ބަޔަކަށް 5 އަހަރުދުވަހުން ފެށިގެން ބަޖެޓުގެ ފައިސާ ދޫކޮށްގެން މި އަންނަނީ. ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން ބަޖެޓުގައި ހިމެނޭ ސަރުކާރުގެ ފޯރުކޮށްދޭ ޚިދުމަތް ވެސް މި ތަނުން ވެއްޓިފައި ވެއްޓިގެން ދިޔަ ބޮޑު ފައިސާއެއް ވެސް ފަރާތްތަކުން ލިބޭ 3 އަހަރު ތެރޭގައި. އެ ޕޮލިސީ ސަރުކާރުގެ އޮންނަ ފާސްކުރި ޓެކްސް، ބަޖެޓުގެ ރަނގަޅު ބަޔަކަށް ކުރެވޭނެ ކަމެއް ނޫން. އަޅުގަނޑު ފެނޭ ގޮތުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ ސަބްސިޑީ ފަޅުރަށް ކަމަށް ބަލާލުމަށް ސަބްސިޑީގެ ބަޖެޓުން. އަޅުގަނޑު ދެކޭ ގޮތުގައި އެ ދިނުމަށް ބަލައިގަނެވޭ ދިމާވެ ފައިސާ ކަމަށް ބަލައި ފަށައިގެން މި ގުޅިގެން. ސަބްސިޑީ ހަމަ ބޭނުންވާ ގޮތަށް ދެމެހެއްޓުމަށް ވެސް ބަޖެޓުގައި ހިމަނާފަ. ދެން މި ސަރުކާރުން ވެސް އެ ކުރާ އުސޫލުގެ ތެރޭގައި ހަމަ ހިންގާ ސަރުކާރުން ވެސް ހަމަ ކުރާނެ ގޮތަކީ. އަޅުގަނޑު ވީ ތަނަށް ބަޖެޓު ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީ ސަބްސިޑީ ވަކި ފައިސާ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ދެކެން ހަމަ ގޮތަށް.

ސަބްސިޑީ މި ދައުލަތަށް، މި ދައުރު ކުރިއަށް ގެންދާ ބަޖެޓުން، ހަމަޖެހިފައިވާ ކުރިއަށް ގެންދާ ބަޖެޓުން، ޚަރަދަކަށް ހަމަ ކުރިއަށް ގެންދަވާ ބަޖެޓުގެ ބަޖެޓުން ހިނގާ ގޮތައް އަށް 3 ގައި ވެސް. އަދި ފެށިގެން ވެސް ހަމަ ކުރިއަށް ގެންދާ 3 ބަޖެޓު. ދެން ސިފަ ރައްޔިތުންނަށް ގެންނަނީ 3 ބަޖެޓު. ހަމަޖެހިފައިވާ ކުރިއަށް ގެންދާ ސިޔާސަތުގައި ބަޖެޓުގެ ރަނގަޅު ބަޖެޓް ވިދާޅުވެ ފައިސާ ކުރިއަށް ގެންދާނެ. އަޅުގަނޑު ވެސް ބަޖެޓުގެ ސިޔާސަތުން ބަޖެޓުގެ ފައިސާ ދަށުން ބަޖެޓް. އެކަމަކު އެ ސިޔާސަތުގެ ރައްޔިތުން ގެންދާ ސިޔާސަތުތަކަށް ތަނަވަސްކަމާ މި ހިނގާ ރައްޔިތުންގެ މަސްލަޙަތު ބޭނުންކުރިއިރު. މި ސަރަޙައްދުގައި ގަޔާ ރައްޔިތުން ފެށިގެން ދިވެހިބަޔަކު ބަޖެޓުގެ ސަބްސިޑީގެ މިނިސްޓަރު ދަރަޖައިން ހިފެހެއްޓުން. ހަމައެކަނި ރައްޔިތުން އެ ހަމަ އިންސާފު ހޯދުމަށް ބަލާ ކުރަނީ ހިއްސާކުރާ ތިމާވެށްޓަށް ބޭނުމެއް ކުރެވޭނެ ހަމަ ޝަކުވާ އަދި އަދި ބަލައިގަނެވޭ އަސާސީ ސިޔާސަތު ހިނގަނީ ރައްޔިތުންނަށް ފައިދާ ކުރުމަށް ދެ ވަރު ވެސް ބަޖެޓު ހޯދާލިއޭ، އެހެން ދިޔައީ ޚިދުމަތްތަކަކީ ޖާގަ ބޭނުމަށް ހިފާލުމަށް އެހެނިހެން

މިއަދު ލިބޭން އޮތް އެންމެ ބޮޑު ކުރިއެރުން. ޔަޤީނަ ދުވަސްވެއްޖެ މިހަދުންނަމަ އެއީ އޮންނަ ތަޢާރުފުކަން ނާނިލި ވެރިކަންތައް އަންނަމުން ނިމުމުންދާނެ. މި ދައުރަ، ޑިމޮކްރެޓިކް އެމް.ޑީ.ޕީ، މި ނިމުން އެމް.ޑީ.ޕީގެ ވެރިކަމުގައި އެ ބޮޑު މަޝްރޫޢު ވަނީ ފެށިފަ. ހަމަ އެއާޕޯޓް އިހަވަންދިއްޕޮޅުގައި ހަދަން އުޅޭ ޕްރޮޖެކްޓް، މިސާލު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވައުދުފުޅުތަ ލިބިފައި އޮތް ގޮތުގައި ދ. ޕްރޮޖެކްޓް ތ.އަތޮޅުގެ ބަނދަރުތަކާ ވާހަކަދައްކަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަޑުއިވުނު އެބަދޭ. އެއްގޮތަކަށް ވެސް އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވަނީ އެގޮތަށް އެކަން ނުކުރައްވާ ކުރިން ވެސް، ވަރަށް ޖާގަވަންދެން ދުނިޔޭގައި އޮތް ވާހަކައެއް، ވަރަށް ގިނަ ދުވަސްވަންދެން، ވަރަށް ގިނަ ޖާގަވަންދެން ބިލުދޫކުރުމުގެ ޙަރަކާތްތަކުން ކުރަމުން އަދި އެއް އުންމީދު އެއީ. ސަރަހައްދީ ތަރައްޤީގެ، އަޅުގަނޑުމެން މިދިޔަ އަހަރުގެ، 2023 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ވެސް އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރިން ތަރައްޤީކުރުމަށްޓަކައި މިއަދު ބޮޑުވާ 3 ކަމެއް އެބަ އޮތް އިޤްތިޞާދީ ހަރަކާތެއް ގެންނަން. އެއް ކަމަކީ، ހަނިމާދޫ އިންޓަރނޭޝަނަލް އެއާޕޯޓް. އިމާރާތްކުރުމުގެ މިހާރު އެ މަޝްރޫޢު ވަރަށް ބޮޑު ބައި ނިމިއްޖެ. ދެން އަޅުގަނޑުމެން އެދެނީ ކުޅުދުއްފުށީގައި ސިޓީ ނިޒާމު ވަރުގަދަކުރުން. އެއީ މުޅި ސަރަހައްދަށް ބޭނުންވާނެ. އެގޮތުން ވަރަށް ގިނަ އާ ޕްރޮޖެކްޓުތަކާއި އެއްކޮށް ކުރުމުގައި ކުޅުދުއްފުށި ސިޓީއާ ގުޅޭ ޓްރާންސްޝިޕްމަންޓްގެ، ކުޅުދުއްފުށީގައި ހުރި ބަނދަރު ޓްރާންސްޝިޕްމަންޓް ބަނދަރަކަށް ވަނީ ވަރަށް ބޮޑު ފުރުޞަތުތަކެއް. އިޤްތިޞާދީ ދ ބަޖެޓުގައި ވެސް ޖެހިފައި އޮތް އަދި މި އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ވެސް އޮތް ކުޅުދުއްފުށީގައި ބިލްޑިންގ ޓްރާންސްޝިޕްމަންޓް އެދުމަކީ އާ ދިމާލަށް. އެންމެހައިވެސް، ބަޖެޓު ބޮޑުން އަޅުގަނޑުމެންގެ ފުށުން އެއްގޮތަކަށް ވަރުގަދަ ކުރެއްވި. އެއީ އަޅުގަނޑު ދަނީ ގޮތުގައި އެކަކު ޝުއޫރުވެރިކަން ކުރުވުން ކަމަށް. އަޅުގަނޑު އެންމެދުމުކުރާނީ ބަރާބަރަށް ޓްރާންސްޝިޕްމަންޓް ކުރުމުގައި ހުރި ކަމުގައި ފިޔަވަޅު، އެއީ 3 އަތޮޅުގެ ހަރަކާތްތަކެއް ހިމަނާ ސިޔާސީ ވަރަށް. އެއީ ވަރަށް މުހިއްމު ކަމެއް މި ވަގުތު އެ ސަރަހައްދުގައި ދިރިއުޅޭ މީހުންނަށް. އެކަން ފިޔަވައި އަވަސް ސްޕީޑްގައި ގެންގޮސް ނިންމާލެވޭނެ. އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގައި ބޮޑެތި ޕާރޓީތަކުގައި އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގައި ފެށި ވަރަށް ގިނަ ކަންކަން މިހާރު ފުރިގެން އެބަދޭ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުގެ އެންމެ ހިތާމަކުރީ މި ދުވަސް މިހާރުގެ ބައެއް ކްރިޓިކަލް ޕްރޮޖެކްޓް. ބައެއް ކްރިޓިކަލް ވަޒީފާތައް ކުރީ ކަންކަން ދާއިރާގެ އަދި ކުރިން ފުރިގެން ކުރީ މަސައްކަތް އުޅުނުއިރު ޢާއްމު ނޫން ނިންމައިލެވިފައި ކަމަކީ. އަޅުގަނޑު ވައިކަރުގައި ހަމަ ކުރިއަށް އެއްޗެހި 12 ކޮންޓްރެކްޓު މަސައްކަތެއް ވަރަށް ކުރިއަށް ޕަވަރއިން އަދިވެސް ނޫނީ ކުރި މަސައްކަތް. އެހެންނަމަވެސް، މިހާރު އެ މަސައްކަތް ކުރަމުން ވެސް ވަރަށް ބޮޑު ބައެއް ނިމިފައި ވީ. ފެށި ނިމުނުކަމާ، އަޅުގަނޑު މި އުންމީދުކުރަނީ މި ފަށާ އަހަރު ނިމުމުގެ ކުރިން ވައިކަރުގެ ބައެއްކޮށްދީފަ ވެސް ސޯލާ ބޭނުން ލިބޭނެ ކަމަށް. މިގޮތުން އެ ދާ ގޮތަށް މަސައްކަތްތެރި ކަމަށް ފެށިއްޖާ އަހަރު ގެނުޅޭއި ކުރިން، މިގޮތު ވެސް ފެށި ޒިޔާރަތް ހަމަ ދުރުތަރިވި ހިސާބުގައި ތިބީ. ވަރަށް ބޮޑު ބައި، އެއްޗެހިތަކުން ގޮތުގަނޑު ވައިކަރުގައި ނިމިދޭ. ވައިކަރުގައި އޭގެ ތެރެ މަސައްކަތްތައް

ހޯދުމް މި އަހަރު ބަޖެޓުގައި، މި ދިޔަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި، 2023ގެ. މިގޮތުން އެލޮކޭޓުކުރެވި ބަޔަކާ ހަވާލުކުރެވިފައި އޮތީ. ހޯމް މިނިސްޓަރު، ހޯމް މިނިސްޓްރީގެ މަސައްކަތްތަކާ މިގައި ޖެހިފައި އެބަ އޮތް ބަޖެޓުގައި. އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އެއީ ޒަރޫރީކަމެއްކަން. ބަޖެޓުގައި ހޯމް މިނިސްޓްރީގެ މަސައްކަތްތައް ނިންމައި މިގޮތުން އެ ތަން ހުޅުވާލެވޭ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެން އެދިފައި ހުންނާނެ ހޯމް މިނިސްޓަރުގެ މަސްލަހަތާއި ވަކާލާތުގެ ހިމަނައިދިނުމަށް ބަޖެޓުގައި. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކޮށްގެން މި ހުރީ އެއީ އެކަން ކަމަށް. އެއީ މި ވަގުތު ބަޖެޓުގައި އެހެން ހޯމް ކަމުގައި ވިޔަސް. ޖުވާނުންގެ މަރުކަޒު، މަސައްކަތުގެ މި ވަގުތަކީ ހުށަހެޅިފައި ހުރީ. އެ މަސައްކަތްތައް ވެސް ބޮޑު ބައެއް ނިމިއްޖެ. ވޮލީބޯޅަ މިގޮތުން ނިމިފައި އެ ހުރީ. އެހެންނަމަވެސް، ވޮލީބޯޅަގައި ވެސް އިތުރު މަސައްކަތްތަކެއް ކުރަމުން އެބަދޭ. ދެން މި ބަޖެޓުގައި މިގޮތުން ހަމަ އެގްރީމެންޓް ކުރިން އަޅުގަނޑު މި ފާހަގަކޮށްލެވުނު އެބަ އޮތް ފުލުހުންނަށް ބަނދަރު ސަރަހައްދުގެ ފުން ހިސާބު ނިޒާމް ގާއިމުކުރުން. އެކަން މިގޮތުން ވަނީ އިއްޔެކޮޅު ތަރައްޤީ، ކޮން ނިމިދާ. އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓު ކުރިމަތީގައި އެދުނީ ވެއިޓިންގް ބަނދަރުގައި ޒާއިދުކޮށްދޭން ނިޒާމް ގާއިމުކުރަން. އެއީ އެ ކަމަކީ ބަޔަކު އަޅުގަނޑު އެދެން ބަޖެޓު ކުރިމަތީގައި އެދޭނަން، މިއީ ވެއިޓިންގްގެ ބަނދަރު ފެންނަދޭ ގޮތަށް މަރާމާތުކުރުން ކުރުގައި ބަދަލުކުރަމުންދާނަމަ. މި ފަހަރު މި ސަރުކާރުން ވެސް ވެއިޓިންގްގައި އަލަށް މަސްއޫލިއްޔަތު ހިމަނާފައި އެބަ އޮތް. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު އެދެން ސްޕޯޓްސް ޖިމްނޭޒިއަމާ ހަމައެކަނި ވެއިޓިންގްގައި ވަރުބޮޑު، އެ ވަރުބޮޑު މި ބަޖެޓުން ފެންނަން ނެތް އަޅުގަނޑަކަށް. ސްޕޯޓްސް ޖިމްނޭޒިއަމް ވިޔަފާރި ވެއިޓިންގްގައި ޖުވާނުންނަށް، ވެއިޓިންގްގެ ކުދިކުދި ސްކޫލް ޖާގައެއް ހަމަޖައްސައިދެވޭނެ ކަމަށް. ސްޕޯޓްސް ޖިމްނޭޒިއަމްގެ ފާހަގަކުރުމުގައި ހަމައެކަނި ވިދާޅުވި އެ ފާހަގަ. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ އެ މި ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައިވާ ކަމަށް. އަޅުގަނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރަން ސްޕޯޓްސް ޖިމްނޭޒިއަމް ހިދުމަތް ފުރަތަމަ އަހަރު ތެރޭގައި ނިންމާލަން ނުޖެހޭނެ. އެހެންނަމަވެސް، ވެއިޓިންގްއަށް ވީ ހިދުމަތް ވީ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ މި ބަޖެޓުގައި، މި 2024 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި އެކަން ހިމަނަންޖެހޭނެ ކަމަށް. ހިދުމަތެއް ވެއިޓިންގް މި ވަގުތަށް އެންމެ މުހިންމު އެއް ކަމެއް ކަމުގައި ވެއިޓިންގް ޖުވާނުން ވެސް ގަބޫލުކުރަނީ ވެއިޓިންގްގައި ޕްރެކްޓިސް. ހަމަ މާލެއިން އެއްގަމަށް ވެއިޓިންގްގައި ވެސް ހައްސާސް ދިރިއުޅެން އެބަ ނުޖެހޭ ކަމަށް، އެކަށީގެން ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. ޝުކުރިއްޔާ! ވެއިޓިންގްއާ ބެހޭ ބޭރު ތަނުން. މިގޮތުން ވެސް ގޯތި ދޫކުރެވިފައި އެބަ ހުރި. 2008 ވަނަ އަހަރު ދޫކުރި ގޯތިތައް ވެސް އަދި ހުރި ގޯތިތައް ނުލާ. ސާވޭކޮށް ވަނީ ގޯއްޗަކަށް ދޫކޮށްފައި މަގުތައް އަދިވެސް ހުރިތަން ނުފެނޭ. އެހެންވެސް އަހަރުތަކެއްގެ ބަޖެޓުގައި އެކަން ހިމަނާފައެއް ނުވޭ. އެދި ކައުންސިލުތަކުން މި ފަހަރު ގްރާންޓް ކުރެވޭނެ ބޮޑުވި ނަމަވެސް، ކައުންސިލުން އެ ދީ ގްރާންޓްތައް ވެސް ކުރިވީ ކަމަށް ނުވާތީ، އަޅުގަނޑު ހުސްކަމުން މި ފަހަރު ވެއިޓިންގްގެ އަހަރު ގިނަ ދިނުން ސަރަހައްދުގެ މަސައްކަތް ޖަމާލު ފެންވަރު ހަދަން. އެހެންނަމަވެސް، އެ ބޮޑުވަމުން ގެދޮރު

އިމާރާތްކޮށްގެން ރައްޔިތުންނަށް އެ ތަނުގައި ދިރިއުޅުއްވުމަށް ފޯރުކޮށް ގޮތް ނުވޭ. އެ ރުއްގަހަށް ބަދަލުކުރިފައި އެކަން ކުރެވޭން ބަޔަކު ކައުންސިލުގެ މި ސްޓޭންޑަރޑު ނުވޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު އެދެން ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ޕްރޮޖެކްޓުތަކުގެ ގޮތުގައި އެ މަސައްކަތް ކުރިއަށްގެންދިއުމަށް. ހަމައެހެން ވައިކަރަދޫގައި ހައުސިންގ ޔުނިޓް މި ބަޖެޓުގައި ހިމަނައިދިނުމަށް އަޅުގަނޑު އެދެން. ބަޖެޓުގައި އެބަ އޮތް ވައިކަރަދޫގައި ދޫނިން އެކު ސަރަހައްދުތައް ހުޅުވަން. ވައިކަރަދޫއަކީ ބިމު ދުވަހު އަންހެން، ބިމު ބަރާއް. އެހެންނަމަވެސް، އުޅަނދު ފަހަރުތަކުގައި ކުރިން ބަނދަރު ހިއްސާވައި އެ ގެނައި ފަސޭހައެއް އުޅުމުގެ ސަރަހައްދު މުޅި އުޅަނދު ފަހަރު އެއްކޮށް ހުރިކަމުގައި އޮތުމަކީ ކަމަކަށް އަޅުގަނޑު ދެކެނީ މި މޫދުން އެކި ސަރަހައްދުގައި ޖަގަހައި މި އޮތީ. ނުހިފެހެއްޓުމާ ހިނގާދާ ކަންތައް ގޮތް، ވައިކަރަދޫގެ ބޭރުން މަރުކަޒުގައި ވަރަށް ބޭނުމީ ބަދަލުކުރުމަކީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިހާރު ގެނެވިއްޖެ. ވައިކަރަދޫ ސިއްޙީ މަރުކަޒަކީ މިއަދު 24 ގަޑިއިރު ހިދުމަތް ދޭ މަރުކަޒެއް. އަދި އެތައް މަރާމާތުތަކެއް ކުރެވޭނެ. މި ސިއްޙީ މަރުކަޒު މި ގޮތަށް ބަދަލުކުރުމުގައި ސިއްޙީ މަރުކަޒުގެ މުވައްޒަފުންނަށް ގެސްޓްހައުސް ސިއްޙީ މަރުކަޒާ ހަރުދަނާ އެ ހުސްނުވި، އެ މިދިޔަ ސަރުކާރުގެ ސިއްޙީ މަރުކަޒާ ހަރުދަނާ ހުސްނުވި އިބްރާހީމް މުބާރަކުން ވަރަށް ބޮޑަށް މަސައްކަތްކުރެއްވީ ކުރުމުގެވެސް. އެހެންވީމާ، އެ ކަމަކީ ބަލައި މި ޓްރާންސްޕޯޓް ވޭތު އަދި އަޅުގަނޑު ފާސްކޮށް ސީދާ ސިއްޙީ ބަދަލުކުރުމަށް އެ ސިއްޙީ ގެނެސްދިނުމަށް މުހިންމު ބަނާއި މި ފުރުޞަތުގައި ވެސް އަޅުގަނޑު ފާއިތުވި ސަރުކާރަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން. ހަމަ އެހެން، ސިއްޙީމަރުކަޒު ސިއްޙީ ބަދަލު ހަރުދަނާ ކުރި ބަސަރިން ރިޕޯޓް އަދި ކުރިއަށްދާ ނަޒަރު ފެށި ފަރަން؛ ނުޖެ އެ ކޮންމެވެސް ބޮޑު މަސައްކަތްތަކެއް އަދި އެ ބޭނުންތަކާއި ވިސްނުމާ އެއްގޮތަށް މި ސަރުކާރުން ފެށޭ އެ މަސައްކަތްތަކުން ކުރިއަށްގެންދަވާ ކަމަށް އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަން. ސިއްޙީމަރުކަޒުގައި ހުރި ސްޓާފް ކުއާޓަރސް އެއްބަޔަކީ ހިމެނިފައި މި ބޭނުންތަކުން ބަޖެޓުގައި ހިމަނައި އެބަ އޮތް. ބަޖެޓުގައި މިހާރު ދިޔަ ފެށިގެން ދިޔައީ ސިއްޙީ ޚިދުމަތްތައް އިތުރުކޮށްދޭން. އެ އިރުން ދަރިވަރުން ވެސް ޝައުޤުވެރިވުމަށް ފެށުނު ބޮޑު ހަރުދަނާކުރުމާއި ވިސްނުން އަޅުގަނޑު ދެކޭ މި ސަރުކާރަށް ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައި ވަނީ. އެހެން ޢިމާރާތް ކުރުން ވެސް ފެށިގެން ދިޔަ ބޮޑު ކަމެއް ސިއްޙީ ހިދުމަތް މި ބޮޑަށް އެދެމުން އައީ ވެސް. ސިއްޙީ މަރުކަޒުގެ ވަޒީފާ ދިނުމުގެ ސަރުކާރުގެ ބަޖެޓުގައި ސިއްޙީ ޚިދުމަތް ހިމަނާ ބޮޑެތި ކަންތައްތަކެއް ކުރިއަށް ގެންދަން. އަދި އެ ކަމަށް ބަޖެޓުގައި އަޅުގަނޑު ދެކޭ ބޮޑު ކަމެއް. ސިއްޙީ ހިދުމަތް ގެނެސްދިނުމަށް މި ބޮޑު ދަތުރުކުރާ ވައިކަރަދޫއަށް މި ބަޖެޓުގައި ހިމަނާފައި މި ވަނީ، މި އަހަރު ބަޖެޓުގައި ހިމަނައިދެއްވި ބަޖެޓަކީ ވަރަށް ބޮޑު ކަމެއް.

ނެއްލައިދޫއަށް އެންމެ ފުރިހަމަ ކަންކަމަށް މި ބަޖެޓުގައި ހިމަނައިދިނުމަކީ އަޅުގަނޑު އެދޭ ކަމަކަށް ވާތީ، ނެއްލައިދޫގައި މިސްކިތެއް އެޅުމުގެ މަސައްކަތަކީ މީގެ ކުރިން ވެސް ނެއްލައިދޫ ރައްޔިތުން ވަރަށް ބޭނުން އެދެމުންދިޔަ ކަމެއް، އާ މިސްކިތެއް. އެ ގޮތުން މި ބަޖެޓުގައި ޖާގަ އޮތް ނަމަ މި މިސްކިތް ހިމަނައިދިނުމަކީ އަޅުގަނޑު އެދޭން ކަމެއް. ނެއްލައިދޫގެ ކައުންސިލު އިދާރާއަކީ ބަޔޭޗުގައި ވެސް މި ވަގުތަށް ހިނގައި ހުރި އެންމެ ދަށު، މަސައްކަތް ކުރަން އެންމެ އުނދަގޫ ނިކަމެތި ހާލުގައި އޮތް ކައުންސިލު އިދާރާއަކަށްވާނެ. ހަމައެއާއެކު ކުރީގެ ކައުންސިލު އިދާރާ ވެސް އޮތީ. އިދާރާދަރުކާރުވިއްޔާ މި ސަރުކާރު، މި ދިރާ ސަރުކާރުން ވަރަށް ރީތި ތަނަވަސް ކައުންސިލް އިދާރާއެއްގެ މަސައްކަތް މިހާރު ކުރިއަށް ގެންދަމުން އެބަދޭ. ނެއްލައިދޫގެ ބަނދަރުގެ އަޅާ ޖެޓީ އެޅުމަށް ބަޖެޓުގައި ޖާގަދީފައި، ޑޮލަރު ރުފިޔާއިން މި ބަޖެޓުގައި ހިމަނާފައި އެބަ އޮތް. ހަމަ އެ ނެއްލައިދޫގެ ބަނދަރުގައި 1.9 މިލިއަން ރުފިޔާ މިއަހަރު ވެސް ހިމަނާފައި އަޅުގަނޑުމެން ފެންނަން. އެއީ އެ ބޯޓުމަގު. އެހެންވީމާ، މި އޮފީހުގައި އަދިއްޔާ ޖެޓީތަކާއި އިމާރާތް ބަނދަރުގައި ޖަހާފައި އޮތުން، އޮތީމަ އެކަމާ ވެސް އަޅުގަނޑު ޝުކުރުއަދާކުރަން. އެހެންނަމަވެސް، ބަނދަރު މިއޮތީ ޖަހާފައި، އަޅުގަނޑުގެ އެއްބަސްވުން ދޭނަން. ހަމަ މިއީ ނެއްލައިދޫ ރައްޔިތުން އެންމެ ފުރިހަމަގޮތަށް ހައްސަސްކަމާއި، ކެނޑިބޭއި، ސްކޫލް. ނެއްލައިދޫ ސްކޫލަކީ ޖާގަ ފުރިފައި އޮތް ސްކޫލެއްކަމަށް އާ ސްކޫލެއް ނެއްލައިދޫއަށް ބޭނުންވާ މިދަނީ. ފެން މިއޮތީ ކުނިކޮށް. ކުނިކޮށް ސިއްޙީ ގޮތުން ހަމަ އުޅޭރު ކުރިއަށްދާ އެބަހުރި. ފެންބަރާބަރު ތަނުގައި ޖަމާވެފައިވާ ބަނޑުން ބަޔަކު ކުރިއަށް ދާ ކަމެއް. މި އަހަރު ވެސް. މި އަހަރު އުޅެން ނިޔަމަކީ ކުރިއަށް. ވަރަށް ބޮޑު މަސައްކަތެއް ކުރަމުން. ހަމައެއާއެކު ވީމާ، ބަނދަރު، ނެއްލައިދޫ ބަނދަރު ކައުންސިލުން އެބަދޭ. މިހާރު ވެސް މަސައްކަތް ކުރަމުން. މިފެށުމަކީ ހުރި އަދި ބަނދަރު ފުރިހަމަކުރުމަށް ބޭނުން ވާ ގޮތުން، މި ބަޖެޓުގެ ތަރުތީބުން ހަމަ ފުރިހަމަކުރުމަށް ބޭނުންވާ ހުރިހާ ބަޖެޓު ދޭނެ އެއްބަސްވާނެ ރަނގަޅު ތަނަކީ ނެއްލައިދޫ ހިތްހަމަޖެހުމަކީ އެހެން ހިއްވަރު ދޭ ކަމަކަށް. އަޅުގަނޑު ހަމަ ބަޖެޓު ފުރިހަމަކުރާ ބަނދަރު ބޭނުންވާ ގޮތް މިހެން. ނެއްލައިދޫ ރައްޔިތުންގެ ބޭނުމާއި ގޮތަކަށް ކުރަން އަނެކާ ވެސް. ގަވައިދާ މަރުހަބާ ބަޖެޓުގެ ހުރިހާ ދަށުން ކުރިއަށް ދާ ކަމަށް، އާ ސްކޫލެއް އިމާރާތެއް އަޅުގަނޑު ހިތްހަމަ ކަމަށް ވަރަށް ހަމަ ފާހަގަ ކުރަން. ނެއްލައިދޫއާ ވެސް ދޭން ކުޑަ ޝުކުރު. އެހެންނަމަވެސް، މާޅި ދަން ޖާގަ މިނަމަވެސް ދެކުލުވާ އެއްދަމަ...

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ކުޑަ މިނިޓެއް އަރުވާނަން. ކުރިއަށްގެންދަވާ!

ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިން ޒިޔާދު ވާހަކަދައްކަވަމުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑަށް އިނގޭ ވަރަށް ދީލަތިވާނެ ކަމަށް ތިލަދުންމަތީގެ ރައީސުން. ކުރިނބީގެ ބަނދަރު ނިމިގެންދާއިރު ކުރިނބީގައި ވެސް ދޫދަށް [illegible] ސަރަޙައްދެއް އޮތުން ރައްޔިތުން އެދެމުންދާ ކަމެއްވާތީ، މިފަހަރު ބަޖެޓުގައި އެކަން ހިމަނައިދިނުމަށް އަޅުގަނޑު ބަޖެޓު ކޮމިޓީގައި އެދޭނަން. ކުރިނބީގެ ހައުސިންގ ޔުނިޓް، އަބަދުވެސް ކުރިނބީގެ ޖުވާނުން އެދުމުންދާ ކަމެއް. މާލޭގެ މި ހުސްހަރުން ހައުސިންގ ޔުނިޓު [illegible] [illegible] ނިޒާމުގެ ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން ހަމަޖައްސައިދިނުން. [illegible] މިފަދަ [illegible] އަޅުގަނޑު [illegible]. އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ 3 ރަށުގައި ވެސް ހައުސިންގ ޔުނިޓު ހިމަނާނަން. އަޅުގަނޑު މި ބަޖެޓުން [illegible] ވަރަށް އުއްމީދުކުރަން. މިހާރުގެ [illegible] މި [illegible] އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާގައި [illegible] ކުރިއަށް ގެންދާން ކަމުގެ އުއްމީދުކުރަމައި. ވަރަށްބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ ދެއްވި ފުރުޞަތަށް.

(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު)

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދައްކަވަމުން:

މިހާ ހިސާބުން ދަން ޖަލްސާ ބަލަހައްޓަވާނީ ހިތަދޫ މެދު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ސަލީމް މުޙައްމަދު.

(ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ؛ ހިތަދޫ މެދު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ސަލީމް މުޙައްމަދު)

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދައްކަވަމުން:

އާދެ! މިހާރު މި ފުރުޞަތުއަރުވަނީ ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރަށް.

ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ރަޝީދު ވާހަކަދައްކަވަމުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 2024 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގެ ބަހުސްގައި ބައިވެރިވާއިރު އަޅުގަނޑު ހިތަށް އަރަނީ [illegible] [illegible] މި ބަޖެޓުގެ ސަރުކާރުތަކާއި، މި ބަޖެޓު [illegible] [illegible] ރަނގަޅުކަމެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ [illegible] [illegible] ކުރިން ބަޖެޓު ހުށަހަޅުއްވައި، މި ބަޖެޓުގައި

ގާނޫނީ އިޞްލާޙުތަކާއި ފުރިހަމަކުރަމުން ސަބަބު ޚަރަދުތައް ކުޑަކުރި ވިސްނުމެއް، މި ބަދަލު މި ކުރެވިދާނެ މި ބަޖެޓް
އުސޫލުތަކާއި، މި ބަޖެޓް މި އިޤްތިޞާދީ މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅުއްވި ވަޒީރު ނުކުތާއި، އަދި މި ބަޖެޓަކީ ނިމިދިޔަ
ސަރުކާރުގެ ސިޔާސަތުން އެކަށައަޅާފައިވާ ބަޖެޓަކަށްވީހިނދު، އަޅުގަނޑު މި ގަބޫލުކުރަނީ މި ބަޖެޓް އެންމެ
ފުރިހަމަވާނީ މި ސަރުކާރުގެ މާލީ ވަޒީރު އަޙުމަދު މި ބަޖެޓް އުސޫލުތަކާއި، އެ ފުރުޞަތު އެ މަސްއޫލިއްޔަތު ދެއްވުން. އެއީ
މި ސަރުކާރުގެ ވައުދުތަކަށް ފުރުޞަތު އެކަމަށް ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަމެވެ. އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ، 2008 ވަނަ އަހަރު
އާ ސަރުކާރު ބަދަލުވުމާއި ގުޅިގެން 2008 ވަނަ އަހަރު އާ ޤާނޫނުއަސާސީ ވުޖޫދުވުމާއި ގުޅިގެން އުފެދުނު
ސަރުކާރާއި، އޭގެފަހުން 2013 ވަނަ އަހަރު ބަދަލުވި ސަރުކާރު، އެއަށްފަހު 2018 ވަނަ އަހަރު އައި ސަރުކާރު
އަޅައިލު، އެ ވިދިގެން އައިސް އަހަރަކު ބަޖެޓް އައީ ޚަސާރާކުރުވައިގެން. އެހެންނަމަވެސް، މިފަހަރު މި ދާއިމީ
ކުރިއަށްއޮތް ގޮތުން ހިސާބުކޮށް. މި ސަރުކާރު ބިރުކަނޑާ ހަރުދަނާކުރި ބަޖެޓް މި އައީ، 2024 ވަނަ އަހަރު ބަޖެޓް މި
އައީ ފާސް ނުކުރެވި. އެހެންކަމުން، މި ބަޖެޓް އެކުލަވާލާ ބަރުދަނާކޮށްގެން ހަމަވެސް، މިއަދުގެ މި އައި ސަރުކާރުގެ
ސިޔާސަތުން މި ބަޖެޓް ބަދަލުކުރުމަކީ އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި މި އަހަރު އުފެދުނު ސަރުކާރުގެ މާލީ ވަޒީރުން މިކަން
ފަހިކޮށް ކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ދިމާވެގެންދާނެ ކަމެއް ވެސް އަޅުގަނޑު ދެކެން. އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ؛ 2024 ވަނަ
އަހަރަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ބަޖެޓަކީ 49.5 ބިލިއަން ރުފިޔާ. ބަޖެޓުގައި ބަޔާންކުރާ 13.8 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ޑެފިސިޓް
ހަމަގައިމު ވެސް 2024 ވަނަ އަހަރު ދިވެހި ސަރުކާރުން ކޮންމެވެސް ސިފައެއްގައި ދަރަނީގެ ގޮތުގައި ހޯދަން.
ޑެފިސިޓް އަޅުގަނޑުމެން އެންމެނަށް ވެސް އެބައިނގޭ ދިޔަ މިންވަރަކަށްވުރެން އިތުރަށް ކުރާ ޚަރަދުކަން. 2024
ވަނަ އަހަރުގެ އާމްދަނީ އާއި ހިލޭ އެހީގެ ގޮތުގައި ލިބޭނެ ކަމަށް މި ބަޖެޓުގައި މިއޮތީ 33.5 ބިލިއަން ރުފިޔާ.
އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ؛ މި އިދާރާ ބައި، މިހާރުގެ މި ސަރުކާރު، ޓްރެޜަރީ މުއައްޒަފުގެ ސަރުކާރުގެ ތަޢާރުފު ހެދުން.
މިންވަރުއެއް ވެސް ބަދަލުކުރެ މުހިންމުކަމެއް ކަހަލަ އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކުރެވޭ. އަދި ނިމިދިޔަ ސަރުކާރުން ދަރަނީގެ
އެކި ކަންކަމުގައި ފުރިހަމައި ހުރި ޕްރޮޖެކްޓުތަކަށް ނިންމުމާއި، ބޮންޑް ފައިސާއާއި އަދި މި އަހަރު
ހުރުމުން ސަރުކާރުން އިތުރު ދަރަނިތަކާއި ދުއްވާލަން ގެނެސް، އެ ކަންކަމަށް ބޮންޑާ ފައިސާ ވެސް މި ބަޖެޓުގައި
ގެންނަން ހުންނަން ކަމެއްކަން އަޅުގަނޑު މި ގަބޫލުކުރަނީ. އެހެން އެކަން ނިމުމާއި ހިސާބުތަކުގެ މިކަން ކުރާ
އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު މިދަންނަވާ އިޞްލާޙުތަކާއި ފުރިހަމަކުރަމުން މި ބަޖެޓް ހުށަހެޅި ކަމުގައި
ވިއަސް، މި ހިސާބުތަކުން ދިމާވާނެ ކަމަކަށް. އެހެން ކަމަށް ވާނަމަ، މި ހިސާބުން ދިމާވާނެ ކަމަށްވާނަމަ މިއަހަރު މި
ސަރުކާރުން، 2024 ވަނަ އަހަރު މި ބަޖެޓް ތަންފީޒު ކުރާނީ ކިހިނެއްތޯ؟ އަޅުގަނޑަކަށް ގަބޫލުއެއްނުކުރެވޭ މިގޮތަށް މި
ޚަރަދު މި ބަޖެޓް ތަންފީޒު ކުރެވޭނެ ކަމަށް. އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ؛ މި ބަޖެޓް ދޭތެރޭގައި ކަމަކަން
އަޅުގަނޑަކަށް ގަބޫލު ނުކުރެވޭ. އެއީ ދުނިޔޭގެ މާލީ އިދާރާތަކުން، އައި.އެމް.އެފް އާއި އަދި ވޯލްޑް ބޭންކުފަދަ

ތަންތަނުން ވެސް އެބަ އޮތް ދިވެހިރާއްޖެއާ ބެހޭ ގޮތުން ރިޕޯޓެއް ނެރެފައި. މި ރާއްޖޭގެ ދަރަނި ފޫޅުވެދިޔަ ދަތިވަމުން، ދަތިވަމުން ގޮސް 2026 ވަނަ އަހަރުގެ ނިޔަލަށް ކޮންމެ އަހަރަކު 390 މިލިއަން ޑޮލަރަށްވުރެ ގިނަ ފައިސާ އެބަޖެހޭ ދަރަނި ހަލާސްކުރުމަށް ދައްކަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އެއީ ގާތްގަނޑަކަށް 6 ބިލިއަން ޑޮލަރާ އަހަރެއްގެ މައްޗަށް. މިއަހަރު މިހާތަނަށް ޚަރަދުކުރަން ބަލާއިރު ވެސް އެބަ އޮތް ބޭރުގެ ދަރަނީގެ ގޮތުގައި، އެކްސްޓަރނަލް، ބޭރުގެ ދަރަނީގެ ގޮތުގައި 2.6 ބިލިއަން ޑޮލަރާ. އޮތްއިރު، 2024 ވަނަ އަހަރު ޖާގަ މިކުރަނީ އެއަށްވުރެ މާ ކުޑަ އަދަދެއް. 1.9 ބިލިއަން؛ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ކިހިނެއްތޯ މި ދެކޮޅުޖެހުނީ؟ ބަޖެޓެއް މިތަނަށް ގެންނަން އެބަޖެހޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަނެއްކާ ކޮންމެ އަހަރަކު ބަޖެޓުގައި އަސްލު ކޮށްވައިލުމަން، ގެ ފިސޯޖް ކުޅަ ކުރުމަން ބަޔަކު ނުލިބޭނެ އަދަދެއް ހިލޭ އެހީގެ ގޮތުގައި ޖަހައި، މި ދިޔަ 5 އަހަރު މިހެން މިކަން ގެންދިޔުމުގެ ސަބަބުން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މިގޮތަށް މިކަން ދިމާވެފައި މިއޮތީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ 2023 ވަނަ އަހަރުގެ ވެސް ހިލޭ އެހީގެ ގޮތުގައި ލިބުނީ އެންމެ 17 މިލިއަން ރުފިޔާ. އެކަމަކު އެއީ ބިލިއަން ރުފިޔާއެއް ދޭތޯ ޖަހާލައި. އެހެންވީމާ، އަނެއްކާ ވެސް މި ވާހަކަ މި ފާހަގަކޮށްލަނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، 2024 ވަނަ އަހަރަށް ވެސް އެބަ އޮތް ހިލޭ އެހީގެ ގޮތުގައި 780 މިލިއަން ރުފިޔާ ލިބޭނެ ކަމަށް. ކޮންތާކުންތޯ؟ ކާކުތޯ ދޭނީ؟ ކިހިނެއް ހާދަ ފައިސާއެއްތޯ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؟ އެހެންވީމާ، މިހިރަ ކަންކަމަކީ ރިޢާޔަތްކުރަން މި ބަޖެޓު އެބަ ބުނޭ އަލުން ދިރިއުޅުމަށްޓަކައިގެން މިތަނުން ގެނެސް، ކަންކަން ކުރާ ގޮތަކުން؛ މި ރާއްޖެ އެބަޖެހޭ ބަދަލުކުރަން. ބާކީ ހުރިހާ ބަދަލެއް؛ އެ މަގުން މި ކަންކަމުގައި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހަމަ ގާނޫނުއަސާސީގައި އޮތީ ހުރިހާ ރައްޔިތުންނަށް ކަންކަން ހުޅުވިފައި ނޫން. މި ގައުމުގެ ކަންކަން ކުރާނީ ކިހިނެއްތޯ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ބަޖެޓު މިފަދަ ގޮތަކަށް އެކުލަވާލަނީ އެބަޖެހޭ ސިޔާސީ އަދުލުއިންސާފު، އެކަން އިޖުތިމާޢީ އަދުލުއިންސާފު ހޯދުމުގެ ގޮތުން އޮތީ ހަމަ ބޭނުންވެފައި މި ރާއްޖެ ބަލަނީ މީގެތެރޭގައި ގޮތްގޮތަށް ބަޖެޓުގެ ޚަރަދުތަކުގެ ދިރާސާއެއް. ބައިނަލްއަޤުވާމީ ފަރާތްތަކުގެ ބޭނުމެއް ނެގިއްޔާ، ކަން ކުދިކުދި މިފަދަ ކަމާއި ފައިދާ ކުރުމަށް ބަޖެޓުކުރުމަށް. މިގޮތުން ޚަރަދުކުރާ ކަނޑައަޅާފައިވާ ކަމެއް ތަޢާރަފުކުރަން މިއަދު ނުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދެން ކަމުގެ ބޮޑު ކަމެއް ކުރިޔަސް ހަމަ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ކުރިއަށް އޮތް ދުވަސްތަކުގައި މި ބަޖެޓު ދިރާސާކުރަމުން، ކޮމިޓީތަކުގައި މިކަން ކުރާނީ ކިހިނެއްތޯ. ބަޖެޓު ފާސްކުރުމުގައި ރިޢާޔަތްކުރަނީ ކޮން ކަމަކަށްތޯ؟ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަދި މިހާރުވެސް ތަފާތު ސަރުކާރުތަކުގެ ދުވަސްވަރު މި ބަޖެޓުގައި ރައްޔިތުން ހިމެނިފައި އޮތް ގޮތް، އެކަން ސަބަބުން މިކަމާ ދިމާވެފައި ވީހާ ބަދަލު ހިމެނޭ. އެހެންވީމާ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި ވާހަކަ މި ދައްކަނީ. މިއީ އިޤްތިޞާދީ ހާލަތު ރަނގަޅުކުރުމަށް ބޭނުންވާ މިންވަރަށް ފަހަރު ހިލޭ އެހީގެ ގޮތުގައި 8.4 ބިލިއަން ރުފިޔާ މިހާރު ވެސް އެބަ އޮތް ހިލޭ އެހީގެ ގޮތުގައި ލިބޭނެ ކަމަށް. އަދި 2024 ވަނަ އަހަރަށް އެބަ އޮތް 10 ބިލިއަން ރުފިޔާ ލިބޭނެ ކަމަށް ބަޖެޓުގައި މި ޖަހާލައި. އެހެންވީމާ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ކިހިނެއް މިކަން ކުރާނީ؟ އެހެންވީމާ

ކޮންމެފަހަރަކު ބަޖެޓުގައި މި ވާހަކަ ދައްކަން. އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ ސަރުކާރަށް ލިބޭ މިންވަރު ބަލައިގެން ހަރަދު ކުޑަކޮށްގެން ދައުލަތުގެ ޑެފިސިޓު ކުޑަ ކުރުމަށް. އެކަމަކު އެއިން އެއްވެސް ކަމެއް ކޮށްފައި ނެތީމަ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މިހެން ވާން މިޖެހުނީ. އެހެންވީ އަޅުގަނޑު މި ފުރުޞަތުގައި ވެސް ގޮވާލަން މިގައުމު ބަނގުރޫޓު ވަމުން ގެންދިއުމުގެ ބަދަލުގައި މި ރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދު ރަނގަޅުކުރުމަށް އެކަން ކުރަންޖެހޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ވޯލްޑްބޭންކާއި އައިއެމްއެފުން މަސައްކަތް ކުރަންޖެހޭ. މަގުތައް ހަދަންޖެހޭ. ބަނދަރުތައް ހަދަންޖެހޭ. އެހެންނަމަވެސް، އޭގެ އެއްވަރަށް އިޤްތިޞާދީ މަސައްކަތް ގެންދަންޖެހޭނެ. ހަމަ ކޮންމެ ފަހަރަކު ވެސް ސަރުކާރަށް ލޯނު ބޭނުންވާނެ ޓެކްސް ބޮޑު ކުރީމަ އެއީ ރަނގަޅު ގޮތެއް ނޫން. ޓެކްސް ބޮޑުކޮށްގެން ނޫން އަބަދު އާމްދަނީ ހޯދަން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެކަން ކުރަންޖެހޭނީ ދުނިޔޭގެ މިހެން އެކަން ކުރާގޮތް ބަލައި އެ މަގުން. ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދު ކުރިއަރުވަން އެބަޖެހޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ވޯޓުދިނީމަ 5 އަހަރު މަސްއޫލިއްޔަތުގެ ސިޔާސަތަށް ކުރިއަރުވަން ނުވެގެންމަ އެހެންވީމާ، މިހެން ދިޔަ. އަޅުގަނޑުމެން ކުއްލިއަކަށް ވޯޓު 7 ދުވަހަށްވުރެ މަސް 16 ދުވަހަށް ބަހައްޓައި 25 ހުރިހާއަށް ހޯދާ ބިލިއަނަށް މަސްވެރިންނަށް އެ ދިނީ. އެހެންމިހާ، 2 މަސް ދުވަސް ނުދިޔަ އެ އޮތީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މަސްވެރިންގެ ސިޔާސަތު ފޯރުކޮށްދޭން އެބަޖެހޭ. ދިވެހިރާއްޖެއަކީ ބޮޑު ހަވާސް ބޭރުކުރުމުގެ ބަދަލުގައި އެ ކޮމާޝަލް ނުވަތަ ދަރަޖަކަން ފޮނުވައި ބޮޑު ކުރިއަށް ހަދަން އެބަޖެހޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެން އެކަން ނުކުރެވި މިހެންވެ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބޮޑުވެ ހިސާބު ފަހިކޮށްދޭން އެބަޖެހޭ. އަބަދު ޓެރިފް ހިސާބު މިހާ އަދި ޓެކްސް ނެގުމުގެ ބަދަލުގައި އާމްދަނީގެ ވަސީލަތް ފަތުރުވެރިކަން މިހެން ކަންކަން ފަހިކޮށްދޭންޖެހޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ ތިބޭނީ ދައުލަތުން އާމްދަނީ. ޓޫރިޒަމް ކޮންޓްރެކްޓަރުން ފޮށްޓެއް އަހަރުމީކަމަށް ކުރުވަން. ޓެކްސް ބޮޑު ކުރުމުން ހިނގާ މިހެން ކޮންމެކަމެއް ކުރަނީ އެ ރާއްޖޭގައި. އަދި ޓެކްސް ބޮޑުކޮށްގެން ކޮންމެ އެއްޗެއް ބޭރުން ގެނައުމަށް. އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނާލަންޖެހޭ ކަންކަން. ކޮންމެ ފަހަރަކު، ވިޔަފާރިއަށް ފަހި ފުރުޞަތު ހޯދައިދިނުމަށް ދައުލަތަށް މަސައްކަތް އަމިއްލަ ވިޔަފާރިތަކުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މިކަމާ ގުޅުނު މަސައްކަތްތައް ހިންގަން އެބަޖެހޭ. އަޅުގަނޑު ނިސްބަތުން އަޅުގަނޑު ސަރުކާރަށް ވެސް އެއްޗެހި މިއީ ހެދުނު، ހެދުނީމަ ހެދުން ފަހިކުރި. ކޮންސްޓްރަކްޝަން ސަރުކާރަށް ހެދުނީމަ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެ މަސައްކަތް އަމަލަން، ވިޔަފާރި އަމަލަން މި ސަރުކާރުން ނިންމަން އެބަޖެހޭ. ސަރުކާރުން އެބަޖެހޭ ކަރަންޓްއަތަން ކޮންޓްރޯލް ކުރުމަށް މި ކުރިއަށް އޮތް އަހަރު ދައުލަތަށް އެންމެ ފުރިހަމަ. ދިމާކޮށް ކުރިއަށް ދާންޖެހޭ އަޅުގަނޑުމެން އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މާލޭގެ ރައްޔިތުންނަށް އެކަށީގެން ނޫން، މާލޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ވެސް ބޭނުންފުޅުވާ ވެސް ދޭންވީ. ފުރުޞަތު ވެސް ދޭންވީ. ބިން ވެސް ހިއްސާކުރައި ގޮތް ވެސް ދޭންވީ. ހަމަ އެގޮތަށް ރަށްރަށުގައި އުޅޭ މީހުންނަށް ވެސް އެ ފުރުޞަތު ދިނުމުގެ އިންތިޒާމު. އަޅުގަނޑު ނިސްބަތުން އަދި ސަރުކާރު ވެސް އެބަ އެމް ފުރުޞަތު އަދި އިޤްތިޞާދީ ބަޔަކަށް ހިއްސާ ކުރުމަށް. އެ ފުރުޞަތު އަދި އެކަން އެބަޖެހޭ.

ރައްޔިތުންނަށް އެކަން ވާން އެބަޖެހޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ގޮތިޔަށް މި ދިޔަ ސަރުކާރުން ދޭން ނިންމާފައި ހުރި އަޅުގަނޑު ނިސްބަތްވާ ސިޓީގެ ރައްޔިތުންނަށް ވެސް. މާލެ ސިޓީގެ ރައްޔިތުންނަށް ވެސް، އަދި އެހެން ސިޓީތަކުގެ އެހެން ރަށްރަށުގެ ރައްޔިތުންނަށް ވެސް. އެ ގޮތިޔަށް ދޭންޖެހޭނެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ބިރާވަރިކަމުގައި އެއީ ޤާނޫނުއަސާސީން ޔަޤީނުކޮށް ދިނުމަށް ދޭންޖެހޭ ކަމުގެ ކަނޑައެޅިގެން އެއީ ކަމެއް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެތައް އެއަރޕޯޓުތަކެއް އެބަ ހުރި ބަނދަރުތައް އެއްވަރަށް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންނަމަވެސް، އުތުރާއި ދެކުނުގައި އެކީ ދެ އެއަރޕޯޓު އެބަޖެހޭ ބައިނަލްއަޤުވާމީ، ބަޔަކު ބައިނަލްއަޤުވާމީ އެއަރޕޯޓުތަކަށް ވާން. އެ ތަންތަނުން އެބަޖެހޭ އެހެން ދިމަދިމާލަށް ސީދާ ފްލައިޓުގައި ނަމަވެސް ކުރަންވީ ޓްރާންސިޓުކޮށް ގައިމުކުރެވޭން އެކަން ކުރެވޭން. އޭރަން ދިވެހިރާއްޖޭގެ އުތުރާއި ދެކުނުގައި ވެސް ޓޫރިޒަމް ފުރުޞަތުތައް. އަޅުގަނޑު ނިސްބަތްވާ ސިޓީގައި ވެސް އެބަ އޮތް އެއަރޕޯޓެއް. ހަނިމާދޫގައި ވެސް އެބަ އޮތް އެއަރޕޯޓެއް ހަދަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އެ ތަން ތަން ދިރުވާލަން މާ ލަސް. 2023 ވަނަ އަހަރުގެ ފޯބްސް ކައިރިކޮށްފައި އެ ތަންތަން ހަވާލުކުރިމަ ވަގުތު އެއްވާ ކުރިއާލާ އެކަން ކުރި ނަމަ އެ އެއަރޕޯޓުތައް ނިމިގެން، ދިވެހި ދައުލަތަށް އާމްދަނީ ވަންނާނެ ގޮތްގޮތް ފަހިވެފައި އޮންނާނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު އަބަދު ވެސް މި ދަންނަވަނީ އިޤްތިޞާދީ މަސައްކަތް ހިންގަން އެބަޖެހޭ. އެކަން ނުކޮށް އުޅެނީ މަސައްކަތްކޮށްލާ އަބަދު ވެސް އަމުން ދަނީ. އުޅުނީ މަސައްކަތްކުރާ އެއްވަރަކަށް އިޤްތިޞާދީ މަސައްކަތްތަކުގެ ނުހިންގާ ހިއްސާތަކޭ މި ވާހަކަ ކުރިއަށް ގެންދަނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މިހާރު ވަރަށް ބޮޑަށް ވިސްނާވަޑައިގަންނަވާ އަޅުގަނޑު ވަރަށް އެދޭކަމެއް. އަޅުގަނޑު ނިސްބަތްވާ ސިޓީ، އައްޑޫ ސިޓީގެ ޝަރަފުވެރިޔާއާ އެ އޮތީ ބަނދަރުކުރުމުގެ. ކޮޅަށް ބަނދަރުކުރިޔަ. އަދި އަދަދު ވެސް ނުކުތޭ. އެ މިހުންނަން؛ އެއީ އަޅުގަނޑުމެންގެ މިދުވަސް. މި ޙާލަތުގެ ރައްޔިތުންގެ މިދުވަސް. މިހާރުން މިހާރަށް އެ ހުއްޓާލައި އެކަން ނުކުރެވިގެން އާދޭ އަމުން ވަލޭކުރުމަށް އެ ތަން ހިންގުން ގޮތަކަށް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ފަހިކުރުން. އަޅުގަނޑުމެންނަކީ ވެސް މި ޤައުމުގެ ދަރިން. އަޅުގަނޑުމެން ރަށްރަށުގައި ތިބެގެން ވަރަށް އަދަބުކުރުވުން ފުރުސަތު އާންމުންނަށް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ވަކި ބަޔަކަށް ނޫން އެކަން އަންނަނީ ނަގާނެ. މި ރާއްޖޭގެ އެންމެންނަށް ހަމަހަމަކަމާއި އިންސާފުވެރިކަމާއެކު މި ދައުލަތުގެ އެއްޗިހިތައް ލިބެންޖެހޭނެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހަމަ އެހެންމެ އަޅުގަނޑު ސިޓީގައި އެބަ ހުރި ރަސްމީ ޖަމާއަތް ވެސް ގާއިމުކުރުމުގެ. އެއީ ކަނޑައެޅިފައި ސަރުކާރުން ރަސްމީ ޖަމާއަތް ބަދަލުކުރަން ކުރިން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑުމެން އަދުވެސް ސިޓީއަށް ބޭނުން އެތަކެއް ބަޖެޓު ދިރި މި ޖަމާއަތުގެ ރަސްމީ ޖަމާއަތް. ޖ.އައިޑީސީން، ގއ އިން، ގދ އިން، ސ އިން އަދިވެސް އެކިއެކި ހަރަކާތް އެ އުމުރުގެ ބަރުދުގައި މިތާ ރަސްމީ ރަސްމީ ޖަމާއަތް ބިނާކޮށްދިން އެބަޖެހޭ މި ސަރުކާރުން. އަޅުގަނޑުމެންގެ މިއަދުގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް ގޮވާލަން މިހާރުން މިހާރަށް ކުރިއަށް އެކީ އަހަރު އެއްޗެ ސިޓީގައި ރަސްމީ ޖަމާއަތް ބިނާކޮށްދިނުން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންނޫނީ ދިރިހުރުމަށް، ކުރިން ފަހަރަކު މާލެއަށް

މީހުން އަންނާނީ ކުރިޔަށްތޯ. މި ކަންކަމަށް ރަނގަޅު ބަދަލު ލިބެން އެބަޖެހޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހަމަ އެހެންމެ އާސަންދަ، އާސަންދަ ބޭނުންވެއްޖެއްޔާ ޖެހޭނީ ކޮންމެވެސް ވަޒީރަކަށް، ކޮންމެވެސް މެންބަރަކަށް ނުވަތަ ކޮންމެވެސް މީހަކަށް ދޭގޮތަށް. އެކަން އެބަޖެހޭ ކަނޑައި ހުރުން ލިޔުމުގައި، އެ ލިބޭން މިންވަރެއް އެނގެން އޮންނަން. އާދަރު ކޮންމެ މީހަކަށް ވެސް އިނގޭނެ ތިމަންނައަށް މި ލިބޭނީ މި ކަން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންވީމާ، މި ހިރަ ކަންކަމާ ވަރަށް ރަނގަޅަށް ބޮޑުވެގެން ކުރަންޖެހޭނެ ކަންތައްތައް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދު އެބަޖެހޭ ފުޅާކުރަން. އެހެންނޫންނަމަ އަސްލު ތަނަވަސްކަން ވެއްޓިދާނެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވަނީ ރިސްޓްރަކްޗަރކަން އެބަޖެހޭ ފުރިހަމަކުރަން. މަސްވެރިކަމުގެ ސިނާއަތް އެބަޖެހޭ ތަރައްޤީކުރަން. އަޅުގަނޑުމެން ހިނގަމުންދާ މި ކަންކަން ވާނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު މި ވާހަކަ މި ދައްކަނީ. އަޅުގަނޑުމެން ނިސްބަތްވާ ދާއިރާގައި ކޮންމެ އަހަރަކު ދަރިވަރުން ސްކޫލް ނިމިގެން ނިކުންނާއިރު ވަޒީފާގެ، އިޤްތިޞާދީ މަސައްކަތެއް ނުލިބި ކުރިއަށް ދަނީ. އަޅުގަނޑު ނިސްބަތްވާ ދާއިރާގައި އެބަ އޮތް ފެރީއެއް ވެސް، ސަރަހައްދީ ބަނދަރު އެބަ އޮތް ބައިނަލްއަގުވާމީ އެއާޕޯޓް ވެސް. އެކަމަކު އެކަން ބޭނުން ނުކުރެވޭ. އެއީ ކީއްވެތޯ؟ އެކަން ތަރައްޤީކުރުމުގެ ފަރާތްތަކެއް ނެތް. 2021 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ވެސް އެކަން ޖަހާފަ. އަޅުގަނޑު މި ދިޔަ އަހަރު ވެސް އެ ވާހަކަ ދައްކަމުން. މިއަދާއި ހަމައަށް އައިއިރު ވެސް އެއްވެސް މަސައްކަތެއް ނުކުރޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މިކަންކަން ވާން އެބަޖެހޭ. އަޅުގަނޑުމެން ދާއިރާގައި ވެސް ބަޖެޓުގައި އެބަ ހުރި ވަރަށް ގިނަ ކަންކަން ޖެހިލާ. އެ ކަންކަން ތަންފީޒުވާން އެބަޖެހޭ. އެއީ ދައުލަތުން ކުރިއަށްދާކަމަށް މިންވަރަކާ މުޅި މި ގާއިމަކަށް ނިސްބަތްވާ ބަދަލު، ކަންކަމުގައި އަސްލު ފުރަތަމަ މުހިންމު. މީހުން ބަލައިގެން މި ކަންކަން ކުރުމަކީ މުހިންމު ކަމެއް ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ދެކެން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުގެ އުއްމީދަކީ މި ސަރުކާރުން މި ހުރި ކަންތައްތަކަށް ބަލައި، މި ކާރުބާރު ހަމަ މަގުން ގެނައުމަށް ބަޖެޓު އަވަސް މި މަޖިލީހުން ފާސްކޮށް، މި ކާރުބާރު އަނބުރާ ފަށާނެ ނުވި މިކަން ގެންދެވޭނެ ގޮތަކަށް ކުރިއަށް ގެންދިއުން. ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އާދެ! ދެން އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ އިބްރާހީމް ފަޒުލް ރަޝީދު، ފުވައްމުލަކު ދާއިރާގެ.

ފުވައްމުލަކު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ފަޒުލް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! މިއަދު ދައުލަތުގެ ފަރާތުން މި ހުށަހެޅިފައިވާ ބަޖެޓަކީ ގާތްގަނޑަކަށް ދަންނަވާ ކަމަށް ވަންޏާ 49.5 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ބަޖެޓެއް. އަދި ދައުލަތުގެ ފަރާތުން އާމްދަނީއެއްގެ ގޮތުގައި މި ލިބޭނީ 33.5 ބިލިއަން ރުފިޔާ. މިއާއެކުގައި މި ފެނިގެންދަނީ ގާތްގަނޑަކަށް 14 ބިލިއަން 13.5 ނޫނީ 14 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ޑެފިސިޓެއް މި އައިސްގެން އަންނަނީ. ޕީ.އެސް.އައި.ޕީގެ ގޮތުގައި ގާތްގަނޑަކަށް 8.6 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ މަޝްރޫޢުތައް މި ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައި އެބަ އޮތް. މިއީ ކުރި ސަރުކާރުގެ ހުރިހާ މަޝްރޫޢުތައް ހިމެނޭ، ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ހުރިހާ މަޝްރޫޢުތައް ހިމެނޭ ބަޖެޓެއް ކަމުގައި އަޅުގަނޑު މި ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ. މިއާއެކުގައި މި ސަރުކާރުން ލިބުނު ފުރުޞަތުގެ އަލިގައި ގާތްގަނޑަކަށް 1.5 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ޕީ.އެސް.އައި.ޕީގެ މަސައްކަތްތަކެއް ވެނިޔެސްޓަގައިވާ ގޮތަށް ހިމަނާފައި އޮތްކަން ވެސް މި ފުރުޞަތުގައި އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ. އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާއަށް ނިސްބަތްކޮށް ބަލައިލާއިރު ވަކިނަމަ، ވ.އަތޮޅު ފެލިދޫއަށް ފުލިދޫ ވައްދުމަކާއި ތޮއްޑު ބިންހިއްކުމާއި އަދި 4 ބުރިގެ ކްލާސްރޫމުގެ، ސްކޫލް އިމާރާތަކާއި އަދި އޭގެ އިތުރުން ސްޕޯޓްސް ކޮމްޕްލެކްސްއެއް ހިމެނިފައިވާ. ވ.ފުލިދޫގެ ބަނދަރުގެ މަޝްރޫޢު ވެސް މީގެ ތެރޭގައި ހިމެނިފައިވާ. މީގެ އިތުރުން ވ.ތިނަދޫގެ ޝޯ ޕްރޮޓެކްޝަނުގެ މަސައްކަތް ވެސް މީގެ ތެރޭގައި ހިމެނިފައިވާ. އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ ފާއިތުވި އަހަރުތަކުގައި ފެނިދިޔަ ދާއިރާއާއި ގުޅުވަހިކުރެވޭ ޕީ.އެސް.އައި.ޕީގެ ޕްރޮޖެކްޓްތަކުގެ ގޮތުގައި ޖަހާފައި ހުރި މަޝްރޫޢުތަކަށް ހަރަދުކޮށްފައި ނެތް. ވ.ފެލިދޫގެ ބަނދަރު ބަޖެޓްކުރެވިފައިވާ ވަސްތު މި އަހަރު ޕީ.އެސް.އައި.ޕީގެ ބަޖެޓުގައި ޖަހާފައި އޮތް. އެކަމަކު އަދި އަދަދު ދަށްދަށުން ވެސް މި މަސައްކަތެއް ނުފެށޭ. އެހެންނަމަވެސް، ދެން ކުރިއަށް އޮތް ބަޖެޓުގައި ވ.ފެލިދޫގެ ބިންހިއްކުމުގެ މަސައްކަތް ކުރިއަށް ގެންދިއުން އިސްކަމާއެކު އަޅުގަނޑުމެން އާ ޖަޒީރާގައި އެކަށީގެން ބައިސަރަހައްދު، ބިމާއި ހިއްކުމާއި އެކުއެކީ މުޅި ރަށް ޖަޒީރާއެއް ކުރުމަށް ފުރިހަމަ. މީގެ އިތުރުން ވ.ފުލިދޫގެ ބިން ހިއްކުމާއި އަދި އޭގެ އިތުރުން ވ. ފުލިދޫގެ ޝޯ ޕްރޮޓެކްޝަނުގެ މަސައްކަތާއި ވެސް ނިންމައިލެވޭނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަން. ވ.ފުލިދޫގެ ޝޯ ޕްރޮޓެކްޝަނުގެ މަސައްކަތަކީ ވެސް ސަރުކާރުން ކުންފުންޏަކާއި ހަވާލުކުރެވިފައިވާ މަސައްކަތެއް. އެހެންނަމަވެސް، މިއަދާ ހަމައަށް އައިއިރުގައި މަސައްކަތެއް ފެށިފައެއް ނުވޭ. ވ.ތިނަދޫގެ ބަނދަރު ވަނީ ގޮސްފައިވާ ބެލުމާއެކު ބަނދަރުގެ މަސައްކަތެއް ފެށޭ ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ބަޖެޓުގައި ޖަހާފައި އޮތް ވިޔަސް އެ މަސައްކަތްތަކުން މިއަދާ ހަމައަށް ފެށިފައެއް ނުވޭ. އެހެންކަމުން، ވ.ތިނަދޫގެ ބަނދަރާއި ބިންހިއްކުމާއި އަދި ސަރަހައްދުގެ ފުރުޞަތުތައް ދޭން ޖެހޭ. ވ.ތިނަދޫގެ ބަނދަރު މަސައްކަތް މިއަދު ފެށޭނެ ކަމަށް ވެސް އުއްމީދުކުރަން. އެއާއެކު އަދި ހަމައެއާއެކު، އަދި ބިނާކުރުމުގެ މަސައްކަތްތައް ފުރިހަމަކުރުމަށް ބަޖެޓުގައި ހިމަނާފައި އޮތުމަށް ވެސް. އަދި މާލޭގައި ބަޖެޓުގެ ފަރާތުން އަޅުގަނޑުމެންގެ ކަންކަމާއި ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން އަދި ފާހަގަ ކުރުމުން 17، 19 ވަނަކަން ބިލިއަން ރުފިޔާ

ޑެފިސިޓުވެގެން އަންނައިރުގައި ފާއިތުވެދިޔަ އަހަރުތަކުގެ ސަރުކާރުތަކާއި އަޅައިބަލާއިރުގައި ވަރަށް ބޮޑު ތަރައްޤީއެއް އަޅުގަނޑުމެންގެ ސަރުކާރާއެކު މި އަޅުގަނޑުމެން ހަވާލުވެފައި މި އޮންނަނީ. އަޅުގަނޑުމެންގެ އަމާޒަކަށް މިވަނީ، ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ އަމާޒަކަށްވަނީ ކުރިއަށް އޮތް 8 މަސް ދުވަސް ތެރޭގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެއަރޕޯޓު، އިންޓަރނޭޝަނަލް އެއަރޕޯޓުގެ އާ ޓާމިނަލް ހުޅުވި، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ފަތުރުވެރިން [illegible] [illegible] އަޅުގަނޑުމެންގެ މަސައްކަތްތަކެއް ބައްޓަންކުރަން. އެގޮތުން، [illegible] [illegible] [illegible] މިހާރު ވެސް އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް [illegible] [illegible] ވަނީ. [illegible]، އަޅުގަނޑުމެންގެ އުންމީދަކީ ކުރިއަށް އޮތް 8 މަސް ދުވަސް ތެރޭގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ އާ ޓާމިނަލް [illegible] ނަމަވެސް ހުޅުވިގެން ދިއުން. [illegible] [illegible] ހަމަ އަޅުގަނޑު ދަންނަވައިގެން ބޭނުން ރިސޯޓް ޑިވެލޮޕްމަންޓް [illegible] އަޅުގަނޑުމެން [illegible]، އާމްދަނީ އިތުރުކުރުމުގެ މަސައްކަތްތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން [illegible]. ނުނިމި ހުރި ރިސޯޓުތަކަށް [illegible] [illegible] [illegible] ވަންނަ އާމްދަނީ އިތުރުކުރުމަށް ޓަކައި [illegible] ހުރި މަސައްކަތްތަކެއް އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ޖެހޭ. ޖުމްލަ [illegible] އަޅުގަނޑުމެންގެ ޕީ.އެސް.އައި.ޕީއަށް އަޅުގަނޑުމެން ޚަރަދުކުރަން މި ދައުލަތަށް ވަންނަ ފައިސާއިން. އަދި އޭގެ އިތުރުން [illegible] [illegible] އާއި [illegible] ބޭނުން [illegible] ފައިސާ ނަގައިގެން. މިއީ އަޅުގަނޑު ގަބޫލު ކުރާ ގޮތުގައި ދިވެހިރާއްޖެ [illegible] [illegible] ނޫން. ދިވެހިރާއްޖޭގެ އާމްދަނީތައް، [illegible] [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ވަސީލަތްތައް [illegible] [illegible] އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ. ދުނިޔޭގައި ނަމުން މަޝްހޫރު ރިސޯޓުތައް މިތާނގައި ހުރިއިރުގައި އަދި އެތައް ބައިވަރު ރިސޯޓުތަކެއް ހަދަން ފުރުސަތު [illegible] އޮތްއިރުގައި [illegible] [illegible] މި [illegible] ތަންތަނަށް [illegible] [illegible] [illegible] ކަމަކަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލެއް ނުކުރަން. [illegible] ރިސޯޓު [illegible] ހުރި ތަންތަނަށް ކުރުމުގެ ފުރުސަތު ފަހިކޮށްދީ، ސަރުކާރުން އެ ފުރުސަތުތައް ފަހިކޮށްދީގެން ނަމަވެސް [illegible] [illegible] ވަގުތަށް ތަނަވަސްކޮށްދީގެން [illegible]، އަޅުގަނޑުމެންގެ ބަޖެޓު ޑެފިސިޓް ކުޑަކުރުމަށް ޓަކައި މަސައްކަތް އަޅުގަނޑުމެން ކުރަން އެބަޖެހޭ. [illegible] ޚަރަދުކުރުން [illegible] އަޅުގަނޑުމެން [illegible] އަޅުގަނޑުމެންގެ [illegible] ހުރި ވަސީލަތްތައް [illegible] ކަމުގައި ވިޔަސް، އަޅުގަނޑުމެން ކުރަންޖެހޭ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަޅުގަނޑު މި ފުރުޞަތުގައި [illegible] ބޭނުންވޭ. މީޑިއާގައި [illegible] އަޅުގަނޑުމެންނަށް [illegible] [illegible] އަދި އޭގެ އިތުރުން [illegible] [illegible] އިތުރު ރިސޯޓުތައް [illegible] އަޅުގަނޑުމެން ބޭރު ދުނިޔޭގައި ފަތުރުވެރިން އައުމަށް ޓަކައި [illegible] މީޑިއާގައި ފުރިހަމަގޮތުގައި މި އަޅުގަނޑުމެން ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް. އަދި މީޑިއާގައި އިންޓަރނޭޝަނަލް [illegible] އެރިގެން [illegible] އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފަތުރުވެރިން އިތުރަށް ދިވެހިރާއްޖެއަށް ގެނުވުން މަގު ތަނަވަސްވެގެން [illegible] ވަނީނަމަ

އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކުރިއަށް އޮތް ޒަމާނުގައި މި ގްލޯބަލް ކުރެކުޅުވުން ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. އަދި އެގޮތަށް އެންމެދުރުވެސް ކުރަން. މަސްވެރިންގެ ސަޕްލައިޗެއިނާ އަޅުގަނޑުމެން އަލިއަޅުވައިލަންޖެހޭ ސަޕްލައިޗެއިން. މަސްވެރިންނަށް ބަލައި އަޅުގަނޑުމެން ދިވެހި ދައުލަތުން ކުރާ މަސައްކަތްތަކަށް އަދި އަޅުގަނޑުމެންގެ މަސްވެރިކަމުގެ ޕްރޮސެސިންގް ރާއްޖޭގެ ބޮޑު ފަރާތްތަކަށް ވިއްކަނީ މަދު ތަނަވަސްކޮށްދީން އެބަޖެހޭ. ހިތާ މަގާއި އެއްވަރުގެ އާމްދަނީއެއް އެ ފަރާތްތަކަށް ދޭންޖެހޭނެ ބާރުދިނުންތަކުގައި މި މަސައްކަތްތައް ވަރަށް ފުޅާ ދާއިރާއެއްގައި ކުރެވުން އެބަޖެހޭ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. އެގޮތުން، އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ސަރުކާރުގައި ވަކި ވުޒާރާއެއް މަސްވެރިންނަށް ހާއްސަކޮށްގެން އޮތީ މި ކަމަށް ތޫ ސަރުކާރުކަމުގެ ގޮތުގައިކަން އަޅުގަނޑު މި ފުރުސަތުގައި ފާހަގަކޮށްލަން. ހަމަ އެގޮތަށް ދަނޑުވެރިންނަށް ވެސް ހާއްސަ ވުޒާރާއެއް އުފެއްދީ އެ ފުރުސަތުތަކާއި ތަރައްޤީކުރުމުގެ ބާރުދިނުމުގައިކަން އަޅުގަނޑު މި ފުރުސަތުގައި ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ. ޖުމްލަކޮށްލުމުން ބަޖެޓް ވަރަކަތް ދައްކާނުވި ހުރިކަތު އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެނގޭ އަޅުގަނޑުމެންގެ މިއަދު ދިވެހިރާއްޖޭގެ މިއޮތް ހާލަތު. ކޮންމެ އަހަރަކުން އަޅުގަނޑުމެން މި ދަރަނި އަޅުގަނޑުމެންގެ ދަރަނި އިތުރުވަމުން. އެގޮތަށް 119 ބިލިއަން ހަމައަށް ރިޕޯޓުތަކުގައި އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނާލަން އެބަޖެހޭ ހާއިޕްވަރިދަ 5 އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ތަރައްޤީގެ މަސައްކަތްތަކަށް ގެންދެވުން ހިސާބުގައި، ހުއްޓިފައި ހުރި މަސައްކަތްތަކާއި އަދި ކުރިއަށް އޮތް ޒަމާނުގައި އެ މަސައްކަތްތައް ކުރުމަށް ބަޖެޓް ކުރަންޖެހުން ބިލް ބޮޑު މަސައްކަތްކޮށްފައި. އިރާދަކުރައްވައިފިއްޔާ އަޅުގަނޑުމެންގެ ސަރުކާރުގައި، ރައީސް ޑރ.މުއިއްޒުގެ ސަރުކާރުގައި މި ދެންނެވި ބަދަލުން މި ކަންކަން ފުރިހަމަކުރަމުން ގެންދާނަން. ހަރަދު ކުޑަކޮށްގެން، އަދި މި ދިރަ ސަރުކާރުގެ ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ޕްރޮޖެކްޓްތަކުން ނަގާފައި ހުރި މަސައްކަތްތަކުން ވެސް އަޅުގަނޑުމެން އިރާދަކުރަންތަން. މަސައްކަތްތަކަށް ފޯކަސް މަދު އަޅުގަނޑުމެން އިޝާރާތްކުރެވިފައިވާ ތަރައްޤީކުރަން. މިއީ ޖުމުލަކޮށްގައި މި ބަޖެޓުގެ މައިގަނޑު ކޮޅު ސަރުކާރުގައި. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކުރިން ވެސް މި ދަރަނިވެރިކަން ލިބުނު ފުރިހަމަކުރުމުގެ އަޅުގަނޑުމެންގެ ދަރަނިވަރުގެ ކޮރިއަން ދާއިރާ ބަލައި އަޅުގަނޑުމެންގެ 1.5 ބިލިއަން ޑޮލަރުގެ މަސްރޫފު މީގެތެރޭގައި ހިމެނިގެންވޭ. މީގެތެރޭގައި ހަމަ މި ސަރުކާރުގެ، މި ސަރުކާރުގެ އެންމެ މުހިންމު އެއް ވަޢުދުކަމުގައިވާ ފުރިދިރިއްގަރުގެ މަސައްކަތްކޮށްގެން ވެސް ހާއްސަ ވާހަކަ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ވަނީ އިއުލާންކޮށްދެއްވާފައި. އެހެންވީމާ، ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ވަޢުދުވެވަޑައިގެންނެވި ފަދައިން ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ކަނޑައަޅުއްވާ ހިސާބު، ނޫނީ މި ސަރުކާރުގެ ފުރަތަމަ ހިސާބު، ކަނޑައަޅައި ހަރަދުން ހަރަދު އަދުވެސް ކުޑަކުރުމަށް ކަމަކަށްވުރެ މަސައްކަތްކުރާނަން. އަދި ބަޖެޓް އެގޮތަށް ތަނަވަސްކޮށް ބަލައި ކުރަންޖެހޭ މަސައްކަތްކުރާނަން، އާމްދަނީ އިތުރުކުރުމަށް ބާރުދިނުމަކީ ކޮރިއަން ކަމަކުގައި ހިތުގައި އެންމެދުރު އަޅުގަނޑުގެ އެބަ އޮތް. އަޅުގަނޑު އެދެނީ ވ.އަތޮޅު ފެލިދޫ ދާއިރާއަށް، ދާއިރާގައި ޖަގަހައި ހުރި

ދަސްތޫރާއި، މިގެ ކުރިން ނުކުރެވިހުރި މަސައްކަތްތައް އުނދަގޫ ސްޕީޑުގައި ހަރަކާތްތަކެއް ދިޔުން. އަދި މިއާއެކުއެކީގައި މި ސަރުކާރުން ވައުދުވެފައި، ރައީސް ޑރ.މުއިއްޒު، ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ވައުދުވެވަޑައިގެންނެވި ކަންތައްތައް ފުރިހަމަވެގެން ނޫނީ ތަރުތީބުވެގެން ގާއިމުކުރާ ކުރީގެ ޕީ.އެސް.އައި.ޕީގައި ޖަހާފައި ހުރި މަޝްރޫޢުތަކުގެ އަދަދު މަސައްކަތް ފުރި ދާގައި ވެސް ކުރަމުން. ވ.އަތޮޅުގެ ރައްޔިތުން އެދުނު ބަޔަކަށްވެފައި ތަންތަނުގައި ވަސީލަތް ތަރައްޤީ. ވ.އަތޮޅަކީ ކުޑަ އާބާދީއެއް އޮތް އަތޮޅެއް. އަޅުގަނޑުގެ ނިސްބަތަށް ފުޅާ ދާއިރާގައި ކުޑަ އާބާދީއެއް އޮތް ކަމުގައި ވިޔަސް އެތަނުގައި ރިސޯޓުތައް އެބަހުރި. ދަތުރުފަތުރު ޖެހޭސް އެބަހުއްޓެވެ. ރައްޔިތުން ޖެހޭސް އެބަހުއްޓެވެ. އެހެންވީމާ، ފެރީޕޯރޓުން މިހާރު ފުރާވަރު އޮތް އާބާދީގެ ބެލުމާއިދާއި މިހާރަން ދަތުރު އަހަރުމެދުތެރޭކަން، ނޫނިއްޔާ ސަރުކާރުގެ މިހާރުން ރައްޔިތުންނަށް ޚިދުމަތް ދެވިގެން ދިޔަ އުސޫލުން ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންނަށް ދެވޭ ޚިދުމަތަކީ މި ފުރުޞަތުގައި އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން ބޭނުންވާ ކަމެއް. ވ.އަތޮޅު ފުލިދޫ ބަނދަރު ރާއްޖޭގެ ބަނދަރުތަކުގެ ތެރޭގައި އެއް ބަނދަރު. އަޅުގަނޑުގެ ތަރައްޤީއާ ބެހޭ ކަމަކީ ސަރުކާރުން މި ބަޖެޓުގައި ފާހަގަކުރެވެން ކަނޑައެޅިފައިވާ ކަމެއް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ޕްރޮގްރާމްތަކާއި ހިނގާ ދަރުމަވެރިކަމުން ފާހަގަކޮށްލަން. އަޅުގަނޑު ދާއިރާއަށް ދިމާވާ މުހިއްމު ކަންކަމުގެ ތެރެއިން ވެސް ވ.އަތޮޅުގެ ކޮޅުމަދުލު، ސްކޫލާއި ހެލްތު ސެންޓަރާއި ސަރުކާރުން ވަޒީފާގެ ތަރައްޤީއަށް ކުރިއަށް ވެސް މަސައްކަތް ކުރާނެ. އަޅުގަނޑު މަސައްކަތް ނިމިގެން ދިޔައީ އަހަރު. ތަރައްޤީވާނެ ބޮޑެތި ރަށްތަކެއް ނޫން. އަޅުގަނޑު ހިތުން ދާއިރާގެ ރައްޔިތުން މިހާރު ވެސް ކޮޅުމަދުލު ސަރުކާރުން ހޯދައިދެވޭނެ ބެލުމާއި ރައްޔިތުންނަށް ސަރުކާރުގެ ޚިދުމަތްތައް ވ.އަތޮޅުގެ ތަރައްޤީއާ ރައީސް ޕްރޮގްރާމްތަކުގައި ފުރިހަމަކޮށް ޙާޞިލްކުރުމަށް ވެސް އަޅުގަނޑު ދަނީ މަސައްކަތްކުރަމުން. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރުއަދާކުރަމުން އަޅުގަނޑު ވާހަކަ ކުރުކޮށްލަން. والسلام عليكم ورحمة الله وبركاته.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދެ! އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ. ދެން އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތުއަރުވާނީ އުނގޫފާރު ދާއިރާގެ މުޙައްމަދު ވަޙީދަށް.

އުނގޫފާރު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ވަޙީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ﷽. ކުރިއަށް އޮތް 2024 ވަނަ އަހަރަށް ކަނޑައެޅިފައިވާ ބަޖެޓުގެ ވާހަކަދައްކާއިރު އެންމެ ފުރަތަމަ ވެސް އަޅުގަނޑު ޝުކުރުއަދާކުރަން ބޭނުން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި އާ ޙުކޫމަތުން މިފަދަ ބަޖެޓެއް ހުށަހެޅުމާއި ކަނޑައެޅިފައިވާ ހުށަހެޅުން މުއްދަތަށް ފުރިހަމަ

ބަޖެޓުގެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑުމެން މި ދައްކަނީ 2024 ވަނަ އަހަރު. އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ އެ ޤާނޫނުއަސާސީ 2008 ވަނަ އަހަރު ތަސްދީޤުކުރެވުނު ފަހުން ކޮންމެ ވެރިކަމެއް ބަދަލުވާއިރު މިހާތަނަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކަން ވެފައި އޮންނަ ގޮތަށް ފެނުނީ، އިޤްތިޞާދީ ދަތިސް؛ އެއް ވެރިކަން ނިމި އެ ދަތިސަކާ ހުވާ ކުރައްވާއިރުގައި އޮންނަނީ މި މަޖިލީހަށް ބަޖެޓެއް ހުށަހެޅި އެ ބަޖެޓެއް ފާސްކުރެވިފައި. އެހެންނަމަވެސް، މިފަހަރު ހަމަ ކަނޑައެޅިގެން ގާނޫނުގައި ކަނޑައަޅާފައި އޮތް މުއްދަތަށް މި ބަޖެޓު ހުށަހެޅުއްވުމުގެ ނަތީޖާއަކަށް ވެގެން ގޮސްފައި މިވަނީ ބަޖެޓު ހުށަހަޅުއްވި ބޭފުޅުންނަށް ނޫން މިހާރު މި ބަޖެޓާގުޅޭ ޖަވާބުދާރީވެވަޑައިގަންނަވަން ތިއްބަވަނީއެވެ. ބަޖެޓު ހުށަހަޅުއްވި ބޭފުޅުން ހުށަހަޅުއްވާފައި ޕްރޮގްރާމުތަކާއި ނޫން އަދަދު ހަރަދު ބޭފުޅުން ހިއްސާކުރައްވާ މި ވާހަކަފުޅުދެއްކެވީ. އަދި ބަޖެޓުގެ މިސްރާބުތަކު ހުށަހަޅުއްވި ބޭފުޅުން ދައްކަވާ ސަރުކާރާ ނޫން އަލަށް ހަމަޖެހިވަޑައިގެންނެވި ބޭފުޅުން މި ދައްކަވަނީ. ހަމަ އެއާއިއެކީ އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން އިޤްތިޞާދީ ދަތިސް؛ ނިމިދިޔަ ސަރުކާރުން، މި ދިޔަ 5 އަހަރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެންދިޔައީ ހަމަ އެއްގޮތަކަށް ވެސް ބަޖެޓު ހުށަހެޅުމަކީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 96 ވަނަ މާއްދާގައި ކަނޑައަޅާފައި މިވާ އުސޫލުގެ ތެރެއިން ނޫން ބަޖެޓުގެ ކަންކަން ހިނގައިފި. އިޤްތިޞާދީ ދަތިސް؛ ދައުލަތުގެ މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅާ ބަޖެޓަކީ އަދި މި މަޖިލީހުން ފާސްކުރާ އަހަރީ ބަޖެޓަކީ އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ ޤާނޫނެއްގެ ދަރަޖަ ލިބިގެންވާ އެއްޗެކެވެ. މިއީ މި ދައުލަތުގެ ނިންމުންތަކުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ މުހިންމު އެއް ނިންމުން. ކުރިއަށް އޮތް އަހަރު ބަޖެޓުގެ ވަސީލަތްތަކުން ބަލާއިރު، ކަނޑައަޅާފައި، ދަރަނިވެރިވުން ވިޔަފާރިއާ، ވިޔަފާރި އަދި އާމްދަނީ ހިންގުމުގެ ސަބަބުން ދަރަނި ދައްކަން އެއްކޮށް ކުރެވޭ ސިޔާސަތުތައް ތަޢާރުފުކުރެވޭ ގޮތާއި މި ކަންކަން ބެލުމަށް، މި ސަރުކާރުގެ ބަޖެޓު. އެހެންނަމަވެސް، މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންގެ ކުރިމަތީގައި އޮތް ބަޖެޓު، ހަމަ ހުށަހެޅިގެން މި އޮތް 49.5 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ބަޖެޓު، މިއީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 96 ވަނަ މާއްދާގައި މި ބަޔާންކުރާ ގޮތަށް ހުށަހެޅޭ ބަޖެޓެއްތޯ؟ އަޅުގަނޑު ސުވާލުކުރަން ބޭނުން. ފަހަރެއްގައި ސަރުކާރުން މި ބަޖެޓު ހުށަހެޅުމުގައި ދަތިކަން ކުރިމަތިވި ކަމަށް ބަޔާންކުރެއްވި ނަމަވެސް، ސަރުކާރަށް ބަޖެޓު ހުށަހެޅުމުގެ ކުރިން ޕްރޮގްރާމު ތައްޔާރުކުރުމުގެ ވަގުތު ލިބިފައިވާ ވާހަކަ ހަމަ ހުށަހެޅުމަށްފަހު މި ބަޖެޓުގައި ހުށަހެޅިފައިވާ ސަރުކާރުގެ ސިޔާސަތުތައް ހިމެނޭ ކަމަށް؛ ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން ސަރުކާރުގެ ސިޔާސަތުތަކާއި ސަރުކާރުގެ ވަޢުދުތައް ފާހަގަކުރެވޭ ވަރަށް ކުޑަ. ކުރިމަތީގައި އޮތް ޕްރޮގްރާމު ބަޖެޓުގެ ތެރޭގައި ހިމެނިފައި ނުވާތީ ބަޖެޓު ފާސްކުރަން ޖެހުމުގެ ކުރިން. މިއަދު ޕްރޮގްރާމުތައް ހިމަނައިދިނުމަށް ސަރުކާރުން ހުށަހަޅުއްވާ ދަރަނީގެ ސިޔާސަތުތައް ކަނޑައަޅުއްވާފައި އޮތް ނަމަ ރަނގަޅު ކަމަށް އަޅުގަނޑަށް ފެނޭ، އެހެންވީމާ، ސަރުކާރުގެ ސިޔާސަތުތައް މި ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައި ނެތީ ކީއްވެގެންތޯ

މި އުޅެނީ އަޅުގަނޑުމެން، މިހާރުވެސް މުއްދަތު ހަމަވެފައި މި އޮތީ. އެހެންވީމާ، އިތުރު މުއްދަތެއް ނަގައިގެން ނަގަވެސް މި އަލުން ރިވިއުކޮށްގެން ނަގަވެސް އާ ސަރުކާރަށް، މި ރިއަލިސްޓިކް ބަޖެޓަކަށް ހެދުމަށް ޓަކައި އާ ސަރުކާރަށް އަޅުގަނޑުމެން ފުރުޞަތުދެވިގެން އާ މާލީ ވަޒީރު [illegible] މިގައި ހުރި އަދަދުތަކާއި، މިގައި މިހުރި ކަންކަން ދިރާސާކުރައްވާފައި ގެންނަން ޖާގަ ދެއްވަން އެބަޖެހޭ. އެހެންނޫން ކަމަށް ވަންޏާ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 96 ވަނަ މާއްދާ މިބުނާ ގޮތަކަށް ނޫން މި ބަޖެޓުގައި ކަންކަން ވެސް ދާނީ. ބަޖެޓުގައި އޮތް އެއްޗަކަށް ނޫން ޚަރަދުކުރެވިގެންދާނީ. އޮތްވަރަކަށް ނޫން އާމްދަނީ ލިބިގެންދާނީ. އޮތްވަރަކަށް ނޫން ދަރަނި ނަގާނީ. އޮތް މިންވަރަކަށް ނޫން ރައްޔިތުންގެ އަސާސީ ޚިދުމަތްތަކަށް ޚަރަދުކުރެވިގެންދާނީ. އެހެންވީމާ، އަސްލު އައިއެމްއެފުން، އައިއެމްއެފް [illegible] [illegible] [illegible] އައިއެމްއެފުން [illegible] [illegible] [illegible] އަސްލު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ރިފޯމް އާ ސަރުކާރުގެ އާ މާލީ ވަޒީރާއެކުގައި [illegible] މިގައި މިހުރި ހުރިހާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ހަދަން އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ 96 ވަނަ މާއްދާ ޤާނޫނުއަސާސީގެ، ވަރަށް ސާފުކޮށް 96 ވަނަ މާއްދާގައި އެބަ ބުނޭ (ނ)ގައި، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ހުއްދަ ދީގެން ނޫނީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ފާސްކުރައްވާފައިވާ ބަޖެޓުގައިވާ މިންވަރަށްވުރެ ގިނައިން ޚަރަދު [illegible]. އަދި ބަޖެޓުގައި ވަކި ކަމަކަށް ޚަރަދުކުރުމަށް ކަނޑައެޅިފައިވާ އެ [illegible] އެ ކަމަކަށް [illegible] [illegible]. ހަމަ [illegible] އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މާލިއްޔަތު ޤާނޫނު، މާލިއްޔަތު ޤާނޫނުގެ 32 ވަނަ މާއްދާގެ (ރ) އަޅުގަނޑު ދަންނަވައިލާނަން. ދައުލަތުގެ ކޮންމެ އިދާރާއަކުން ލިބޭނެ ކަމަށް ލަފާކުރާ އާމްދަނީއާއި [illegible] ހިނގާނެ ކަމަށް ލަފާކުރާ [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] ދައުލަތުގެ އަހަރީ ބަޖެޓުގައި ހިމަނަންވާނެއެވެ. އަދި ދައުލަތުގެ [illegible] [illegible] ބަޖެޓު [illegible] ދައުލަތުގެ އަހަރީ ބަޖެޓުގައި ހިމަނާނެއެވެ. މި ބަޖެޓުގައި ހިމަނާފައިވާ [illegible] ނޫން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އާ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އެ [illegible]. މިސާލަކަށް ދަންނަވާލާނަން. މި ބަޖެޓުގައި [illegible] މިނިސްޓްރީގެ ދަށުގައި ހުރި [illegible] މުއައްސަސާތައް މިހާރު ހުރި [illegible] [illegible] [illegible] އާ މިނިސްޓްރީއަކަށް ބަދަލުކުރައްވާފައި. މި ބަޖެޓުގައި މިސާލަކަށް [illegible] އޮތީ [illegible] [illegible] ވަކި މިނިސްޓްރީއަކަށް، ކޮމިއުނިކޭޝަން އޮތީ [illegible] އަދި އެހެން މިނިސްޓްރީއަކަށް. ހަމަ [illegible] [illegible] އޮތީ [illegible] އަދި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މިނިސްޓްރީއަކަށް. އެހެންވީމާ، މި [illegible] އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ މި ބަޖެޓް، މިހާރު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މި ބަޖެޓް [illegible] އަލުން މި [illegible] [illegible] މިގައި [illegible] [illegible]، މިގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަންނަ އަހަރަށް، [illegible] އަންނަ އަހަރަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ބަޖެޓް އަޅުގަނޑުމެން މިތަނުން މި ފާސްކުރަނީ [illegible] [illegible] އުސޫލަކުން ނޫން. [illegible]

ދިވެހި ރައްޔިތުން ބަޖެޓުގައި ކަމެއް ޖަހައިފިއްޔާ، ދެން އޭގެ މައްޗަށް ވަރަށް ބޮޑަށް އިތުބާރުކުރެވޭ. ބަޖެޓުގައި ތިމަންނާމެން ރަށުގައި ބަނދަރުހަދަން ޖަހައިދީ ކަމަށް ވަންޏާ ދެން އެ ބަނދަރުގެ މަސައްކަތް ހިނގާނެކަމާ ދާދިފަހުގައި ރައްޔިތުން ޝަކުވާއެއްނުކުރޭ. އެހެންނަމަވެސް، ނިމިދިޔަ ސަރުކާރު ވެގެން މި ދިޔައީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ހަމަ ކަނޑައެޅިގެން މި މަޖިލީހުން ފާސްކުރާ ގޮތުގައި ކަނޑައެޅިގެން ހިނގާވަން، ކަނޑައެޅިގެން ހިނގާވަން. މަދުން އެ ކުރޭ އެއްކަމަކާ ކުރޭ އުސޫލުން ދައުލަތުގެ މާލިއްޔަތާ ކުޅެން ފެށުނު 5 އަހަރު އަޅުގަނޑުމެން ފެނިގެން މި ދިޔައީ މި ދިޔަ 5 އަހަރު. އަޅުގަނޑަކީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އުނގޫފާރު ދާއިރާއަށް ނިސްބަތްވާ މިރަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގައި މިސާލަކަށް އުނގޫފާރު. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ 39 ހެކްޓަރުގެ ރަށެއް. ދައުލަތުގެ އެކި ބޭނުންތަކަށް ޖާގައި އެ ރަށު ބިމުން ގޮތްގޮތަށް ވިސްނައިލުމަށް އެއްބަސްވެފައި ބޭގެ މިންވަރެއް ވަނީ ނުލިބޭތީ. އެ ސަބަބަކަށް ބަލައި އެ ރަށުގެ ރައްޔިތުންނަށް ބިމާވަރިކަމެއް، ގޯތިތަކެއް ދިރިއުޅުމަށްވާ ދިމާލު ފަންސަވީހަކަށް އަހަރު ހަމަވެގެން ގޮސް. ބިމުގެ މައްސަލަ އިންތިޒާރުގަ އެބަ އޮތް. އެ ސަބަބަކަށް ބަލައި މި ނިމިދިޔަ ދައުރުގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ 2018 ވަނަ އަހަރުގެ ރިޔާސީ އިންތިޚާބުގެ ތަޅުމުގައި، ވަޢުދުކުރައްވާފި! އޭގެ ފަހުން އެ ރަށަށް ވަޑައިގެން ވިދާޅުވެވަޑައިގެންނެވި ވަޢުދަކީ އެ ރަށުގެ ބިން އިތުރުކުރުމުގެ ކަމަށް. ބިން ހިއްކައިދެއްވާން ކަމަށް. އަޅުގަނޑުމެން މަރުޙަބާ ކިޔަން 2019 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި. އިންވެސްޓްމަންޓްގެ ފުރަތަމަ، އަދި، 2020 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި އުސޫލީގޮތުން ބިން ހިއްކުން އަޅުގަނޑުމެން ހިމެނިން. ވިދިގެން އަދި 2021 ވަނަ އަހަރުގެ ޖަނަވަރީ މަހުގެ 30 ވަނަ ދުވަހު އެމް.ޖީ.ސީ.ސީއާ އެކުގައި 240 ދުވަހުން އުސޫލީގޮތުން ބިން ހިއްކުމުގެ ކޮންޓްރެކްޓު ސޮއިކުރި. ދައުރު ނިމިގެން ދިޔައީ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދައުރު ނިމިގެން ދިޔައީ. އެކަމެއް ނުވި. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ދައުލަތުގެ ފައިސާއިން ރަށްރަށުގެ ތަރައްޤީއަށް ކަންކަން ކުރުމަށް ހުރިހާ ކުރިހޫން ޖެހޭން ތަރުތީބުވެ. އެ ތަރުތީބު ބިންގާން ޖެހޭން އިންސާފުވެރި ތަރުތީބުކުރަން. މިސާލަކަށް އެންވަޔަރަންމަންޓާ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ހަމަ ރަށްތައް ބަނދަރުތަކާއި އަވަށު އެންމެން، ސަރަހައްދުގެ އެންމެން ބޭނުންވާ ބަނދަރަކާ ފަދަ ހުސްދަން ތަފާތުތަކެއް. ރ.އަތޮޅު އުނގޫފާރުގެ ހޮސްޕިޓަލް، ސަރަހައްދީ ހޮސްޕިޓަލް، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އުނގޫފާރުގައި ރާއްޖޭގައި އެންމެ ގިނަ މީހުން އަބަދުއަބަދު ކޮންމެ ދުވަހަކު ޒިޔާރަތްކުރާ ތަނެއް. މީހަކު ހާލުބޮޑުވެއްޖެއްޔާ ދަނީވެސް ކޮންމެ ގަޑިއަކު ވެސް މި އެއް ރަށް. އެ ރަށުގެ ބަނދަރަކީ ހަމައެކަނި އުނގޫފާރު މީހުން ބަނދަރުކުރާ ބަނދަރެއް ނޫން. މުޅި ސަރަހައްދު އެންމެން ބޭނުންކުރާ ބަނދަރެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ދޭތެރެއަކުން އިއްޒަތްތެރި ރައީސަށް ވެސް ފެނިވަޑައިގަންނަވާނެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސުގެ ސަރުކާރުގެ ކޮންމެވެސް ބޮޑެތި، ކޮންމެވެސް އުނދަގޫތަކެއް، ކޮންމެވެސް ލޯންޗެއް އަރައިގެން. އެ ބަނދަރުގެ ބަނދަރު ހުރިގޮތުގެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑުމެން ދައްކާތާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، 5 އަހަރު ފާއިތުވި ދައުރެއް ނިމިގެން ދިޔައީ. އެކަމެއް ނުވޭ. އެހެންވީމާ، މި ދެންނެވި ބަޖެޓުގައި ކަމެއް ހިމެނިއްޖެއްޔާ ރައްޔިތުން ފާހަގަކުރައްވާ

އޭގެ ބޭނުމަކީ ކޮބައިތޯ އަޅުގަނޑުވެސް ސުވާލުކޮށްލަން އެބަޖެހޭ. އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގައި ހިމެނޭ ކުޅުދުއްފުށީ ބަނދަރު މައްސަލަ، 2018ގައި ފެށިކަމާ ހަވާލުވެވަޑައިގަތުމުގެ އެންމެ ބޮޑު ވައުދަކީ ކުޅުދުއްފުށި ވީ ހަމަގައިމުވެސް ހަމަ ކަރަވަރުން ވެސް އެހަރުގެ ބަނދަރު ބަޖެޓުން ނިންމުމަށް. ދައުރު ނިންމައިލީ. އެކަމެއް ނުނިމޭ. މާ ބޮޑެތި ސިޔާސީ އެޖެންޑާއެއް ނެތަސް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ބަނދަރުތަކުގެ ބޭނުން ހިފާ މިންވަރު ރާއްޖޭގައި އެންމެ ނިސްބަތުން އެންމެ ބޮޑު އެއް ރަށަށް ކުޅުދުއްފުށި ވާނެ. އަދި އެ މިހެން ބޭނުންކުރާ އުޅަނދުތަކުގެ އަދަދަށް ބަލާއިރުގައި ނިސްބަތުން އެހެން ގިނަ އުޅަނދު ބޭނުންކުރާ ރަށެއް ވެސް މަދުވާނެ. އެހެންނަމަވެސް، އެކަން ވެސް ނުނިމި މި ދިޔައީ. ހަމަ އެގޮތަށް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގައި ހިމެނޭ ކުޅުދުއްފުށި، އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ، ރާއްޖޭގައި ވަރަށް ގިނަ ރަށްރަށް މި ހުންނަނީ، އާންމުގޮތެއްގައި އުތުރުން ދެކުނަށް މި ހުންނަނީ ހުޅަނގުން އިރަށް. މަދު ރަށެއް ދެކުނުން އުތުރަށް މިއޮންނަނީ. ކުޅުދުއްފުށި އޭގެ ރަށްތައް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ހުޅަނގު ފަށްޖެހޭތާ އެ ރަށުގެ ގިރުމުގެ މައްސަލަ ބޮޑުވާތީ އެތައް އަހަރެއް ފާއިތުވެގެން ގޮއްސި. ރަށްތަކުގެ ޝަކުވާ އިންތިޒާރަށް އެބަކުރޭ. އެ ސަރަހައްދު ޖަހައި ހުޅުލެވުން ގިރާއީން ހިމާޔަތްކުރަން އަދި އުނދަގޫވުން ގިރާއީން ހިމާޔަތްކުރަން ބަޖެޓުގައި ޖަހައިގެން އުޅޭތާ 3 އަހަރު ފާއިތުވެއްޖެ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 3 އަހަރު ފާއިތުވެއްޖެ. އެހެންވީމާ، މި ދެންނެވީ ބަޖެޓުގައި ކަމެއް ޖެހުމުގެ ބޭނުމަކީ ކޮބައިތޯ މިއަދު އަޅުގަނޑުވެސް ވިސްނައިލަން އެބަޖެހޭ. އެއާ އެއްގޮތަށް ޢިމާރާތްކުރާ ކަމަށް ވަނީ އޭގެ ބޭނުމަކީ ކޮބައިތޯ. އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަން އަވަހަށް މި ހަވާލާ ސަރުކާރުން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ރައްޔިތުންގެ ކަންކަމަށް ރައްޔިތުންގެ ތަރައްޤީއަށް ބޭކާރު ވަގުތު ނަގައިގަނެގެން ވަގުތުތަކުގައި، ތަރައްޤީއަށް ބޭކާރު ހިނގާ މަސައްކަތްތަކާއި ހިނގާދިޔައިރުގައި މި ދުރުދުރުގައި، މި ދުރުދުރު ވަކި ތަރުތީބުން އެ ކަންކަން ކުރިއަށް ގެންދެވޭނެ ކަމަށް. ހަމަ އަޅުގަނޑު އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ 3 ރަށްތަކާއި އަދި ރަށްތަކުގެ އެހެނިހެން ރަށްރަށުގައި ހިންގުމަށް ވައުދުވީ ނުހިންގާ ހުރި މަސައްކަތްތަކާއި އަދި ގާއިމްކުރާ ރަށްރަށުގެ ޖަރޫރީ، ވަރަށް އަސާސީ ކަންކަމާ ގުޅޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ބިމާއި ގޯތިދޫކުރުން، ފެނާއި ނަރުދަމާގެ ކަންކަން މި ސިޔާސަތުތަކާ އޮޅިގައި، ސިޔާސަތުތަކާ އޮޅިގައި ބޭރަން ކުރިއަށް ގެންދެވޭ ބަޖެޓް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ރަށްރަށުގައި ސޯލާރުގައި ކުރާ މަސައްކަތް، އެކަން ކޮންމެ 5 އަހަރު. އަދި ބިޑުން މަސައްކަތް ފަށައިގެން ނިމޭތާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 5 އަހަރުވެގެން މި ދިޔައީ. ކޮންމެވެސް ގޮތެއް ބޭފުޅުންގެ ކަންފުޅުޖަހާކަން އެ މަސައްކަތް ފަށައިގެން ނިންމާލަ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި ދިޔަ 5 އަހަރު ފާއިތުވެގެން އެ ދިޔައީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ ކުޅުދުއްފުށީގެ ނަރުދަމާގެ މަސައްކަތް ފަސްޖެހި، ފުރަތަމަ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، 3 އަހަރުވެގެން މި ދިޔައީ. އެކަން ނުނިމި އެ ދަނީ ރައްޔިތުންނަށް ކުރިމަތިވާ ޤަވާއިދު، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އެއީ ވެސް އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ ފަސްޖެހިފައި.

ހަމައެއާއެކީގައި އެ ކަންކަން ދިރުވައިގެން ދިޔައިމަ ރައްޔިތުންގެ މާލިއްޔަތަކަށް އެވާ ގެއްލުން، އެ ގަދަވެގެންދާ އިސްލާހު އެވެސް އަޅުގަނޑުމެން ދައްކަންޖެހޭ ވާހަކައެއް. އެހެންވީމާ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި ބަޖެޓަކީ އަޅުގަނޑަކަށް ހަމަ އެއްގޮތަކަށް ވެސް ގަބޫލުކުރެވޭނެ މިދިޔަ ސަރުކާރުން ހުށަހެޅި، ކުރިން ހުށަހެޅި 4 ބަޖެޓާ އެއްގޮތަށް މިއީ އެއްވެސް ވަރަކަށް ބަޖެޓުތަކުގެ މައްޗަށް ބަދަލުވެގެން ހުށަހަޅާފައި އޮތް ބަޖެޓެއް ކަމަކަށް. މިއީ އެއްވެސް ގޮތަކަށް މިއާ އެއްގޮތަށް ކުރިއަށްގެންދާގޮތުން ހުށަހަޅާފައި އޮތް ބަޖެޓެއް ކަމަކަށް. އެހެންވީމާ، މިހާރުވެސް ފުއްދަމުން ވަނީ ކާއިމުވެފަ. އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އާ މާލީ ވަޒީރާ އެދިގައި، އާ ސަރުކާރާ އެދިގައި އަޅުގަނޑު މި ބަޖެޓު ރިވައިސްކޮށްގެން، ބަޖެޓު ބަޖެޓަކަށް ހަދައިގެން މިތަނަށް ގެންނަން. އެހެންނޫން ކަމަށް ވަންޏާ މިވެސް ހަމަ ވާނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ޖުމްލަ ކުދަރަނިގެ އެއްކަލަ ފޮނުބަސް ފިލުވާލުމަށްކަމަށް އެއްކަލަކަން. މިއާ އެއްޗެހިކަމަށް ނޫން ޚަރަދުކުރެވިގެންދާނީ. މިގޮތަށް މިއިރަށް ހިސާބުތަކާ އެއްގޮތަކަށް ނޫން ކަންކަން ދާނީ. މިއީ ނޫން ހިންގަނިވިއްޔާ. މުޅިން އަލުން ކަންތައްތަކާއި. އެހެންވީމާ، މި ބަޖެޓު ބަޖެޓަކަށްވާނެ އިސްލާހަކަށް. އެއީ ޒުވާނުންނަށްވެސް ބަޔާންކުރާ ކުރުކުރީ. އެއީ މާލިއްޔަތުގެ ގާނޫނު ބަޔާންކުރާ މިންގަނޑަށް. އެހެންވީމާ، މި ބަޖެޓަކަށް ގެނުމަށް ބަލައި އަލުން އަސާސަށް އާ ސަރުކާރު އެދިގައި މި ފެންނަ އަޅުގަނޑުމެން އެދިގެން އިރިސްދެގެން، މި ބަޖެޓުގެ މަސައްކަތް މިހި ގެނައުން ކުރާ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެން ރައްޔިތުން ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދެ! ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އުނގޫފާރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ދެން އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތުއަރުވަނީ ނާސިރު އިބްރާހީމްއަށް، ކުޅުދުއްފުށި އުތުރު ދާއިރާގެ.

ކުޅުދުއްފުށި އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ނާސިރު އިބްރާހީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! ފުރުޞަތުގެ ހުވަފެނަށް އަޅުގަނޑުމެން ލިބޭ ފުރުޞަތުވީ ރައީސް ޖީ.ޑީ.ޕީ.އިލެކްޝަނާއި އަދި އެ މަސައްކަތުގެ ނައިބަން މަޖުލީހާ ދަންނަވަން. ހަމަ އެއާއެކީގައި މި އަހަރަށް އުފަލުން ސަރުކާރުން ވެސް ދިވެހި ޤައުމަކަށް އަދި ހޮވިފައިވާ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ރައީސަށް ކާމިޔާބުގެ ހެޔޮ އެދުމާއި ތަހުނިޔާ ދަންނަވަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑުމެން މި ދައުރުގެ ވަރަށް މުހިންމު ބަޖެޓު މި 2024 ވަނަ އަހަރަށް، ކުރިއަށް އޮތް އަހަރަށް މި ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު އާންމުން މަޖުލީހާ ބަހުސް ކުރަމުން. މާނައަކީ ކުރިއަށް އޮތް އަހަރު އަޅުގަނޑުމެން ކުރާނެ ކަންތައްތަކާއި، އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަންދާޒާކުރެވޭ

ލިބޭނެ އާމްދަނީއާއި، ދެން ކިހިނެއް ބާކީވާ އަދަދު ހޯދާނީއާއި، އޭގެ ޖެހިގެން އަންނަ އަހަރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކިހިނެއް ވާނީއާ މިއީ އަޅުގަނޑުމެން މި ކުރާ ބަހުސަކޭ. މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންގެ ކުރިމަތީގައި 2024 ވަނަ އަހަރަށް ހުށަހެޅިފައި މި އޮތީ 49.6 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ބަޖެޓެއް. މާނައަކީ ސާޅީސް ނުވަހާސް ހަސްސަތޭކަ ސާޅީސްނުވަ މިލިއަން ރުފިޔާގެ ބަޖެޓެއް. މީގެތެރެއިން ޚަރަދުގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް 43 ބިލިއަން އެބަ އޮތް. ހަމަ އާދައިގައި 2 ބިލިއަން ރުފިޔާ އަޅުގަނޑުމެން ލޯނުގެ ޖުމްލަގައި އެބަ ދައްކަން. އަޅުގަނޑުމެން މި އަންދާޒާކުރަނީ، އާދެ! ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީން މި އަންދާޒާކުރަނީ ކުރިއަށް އޮތް އަހަރު 33.5 ބިލިއަން ރުފިޔާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އާމްދަނީގެ ގޮތުގައި ލިބޭނެ ކަމަށް. އެހީ ހިލޭ 1.9 ބިލިއަން ރުފިޔާއާ އެކުގައި. އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން މި ފުރުޞަތުގައި ހިލޭ އެހީ 1.9 ބިލިއަން އޮތްކަމުގައި ވިޔަސް، ފާއިތުވެދިޔަ 10 އަހަރުގެ ތަޖުރިބާއަށް ބަލާއިރުގައި ވެސް ހިލޭ އެހީ އަޅުގަނޑުމެން އަންދާޒާކުރާ މިންވަރާ ގާތަށް ވެސް ލިބިފައި ނުވާކަން މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ނިޝާނުކުރަންޖެހޭ ޙަޤީޤަތެއް. އެހެންނަމަވެސް، މިއަހަރުގައި، 2024 ވަނަ އަހަރު 2023 ވަނަ އަހަރަށްވުރެ 3.4% އާމްދަނީ އިތުރުވާނެ ކަމަށް އަންދާޒާކުރެވިފައިވޭ. މިއީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބޭ ހެޔޮ ޚަބަރެއް، އުފާވެރި ޚަބަރެއް. މުޅި ބަޖެޓުގައި ރިކަރަންޓް ޚަރަދުގެ ގޮތުގައި 70% އެބަ އޮތް. އޭގެ 34 ބިލިއަން ރުފިޔާ. މާނައަކީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އާމްދަނީގެ ގޮތުގައި ލިބޭނެ އަޅުގަނޑުމެން އަންދާޒާކުރާ އަދަދުން ވެސް ނުވާ ވަރަށް އަޅުގަނޑުމެން ދުވަހުގެ ޚަރަދުތަކަށް އެބަހުއްޓޭ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ސަރުކާރު ދަމަހައްޓުމާއި، އަޅުގަނޑުމެންގެ ޚިދުމަތްތައް ހިންގުމާއި އަދި މިނޫން ވެސް މި ހުރިހާ ދުވަހުންދުވަހުގެ ޚަރަދުތަކެވެ. ހަމައެއާއެކީގައި ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ނޫނީ ކެޕިޓަލް ޚަރަދުތަކެވެ، އޭގެ ތެރެއިން 8 ބިލިއަން ރުފިޔާ ނުވަތަ 29.8% ކަނޑައެޅިފައިވާކަން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން. އޭގެ ތެރެއިން ވެސް 17%، މުޅި ބަޖެޓުގެ 17%އަކީ ޕީ.އެސް.އައި.ޕީގެ ޚަރަދުތައް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވާ ވާހަކައަކީ އަޅުގަނޑުމެން ތާއަބަދު ދަރަޖަކަން ވެސް މި ވަކާލާތުކުރަމުންދަނީ އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވާ ކަންކަން ހާސިލުކުރުމަށް ބޭނުން. އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރު ބިނާކުރުމަށް ބޭނުން. އަޅުގަނޑުމެންގެ ބޭނުންވާ މަގުތައް ހެދުމަށް ބޭނުން، ބަނދަރުތައް ހެދުމަށް ބޭނުން. އެހެންނަމަވެސް މި ބަޖެޓުން 17% އަޅުގަނޑުމެން އެކަމަށް މި ކަނޑައެޅީ އަންނަ އަހަރަށް. އަޅުގަނޑުމެންގެ 2024 ވަނަ އަހަރު އޮވަރޯލް ޑެފިސިޓް ހުންނާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން މި އަންދާޒާކުރަނީ 12%ގައި. އަދި ބަޖެޓް ފައިނޭންސްކުރުމަށް 17 ބިލިއަން ރުފިޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އެބަ ބޭނުންވޭ. މާނައަކީ 49 ބިލިއަން ރުފިޔާ ޚަރަދުކުރާއިރު އަޅުގަނޑުމެން ކަނޑައަޅާއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް އާމްދަނީއާއި އަޅާބަލާއިރު އަދި އިތުރަށް އެބަ ބޭނުންވޭ 17 ބިލިއަން ރުފިޔާ. މީގެ ތެރެއިން 71% ބޭނުން ފައިނޭންސްކުރަން ހަމަޖެހިފައިވަނީ އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ ފާއިތުވި 10 އަހަރުގެ ތަޖުރިބާއަށް ބަލާއިރުގައި ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުން ފައިނޭންސްކުރަން އަންދާޒާކުރާ އަދަދު ނުލިބޭކަން ހިލޭއެހީގައި ނިޝާނުކުރަންޖެހޭ ޙަޤީޤަތެއް.

އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ދިވެހި ރައްޔިތުން މިދިޔަ 5 އަހަރުގައި އޮތް ވެރިކަން ނިންމައި އިތުރު ވެރިއަކަށް ދިވެހި ޤައުމު ހިންގަން ހަވާލުކޮށްދީ. ވެރިކަމަށް ވަޑައިގެންނެވިއިރުގައި ސާފުކޮށް ވިދާޅުވެފައިވަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގައި މި ހުރި، ހާއްސަކޮށް ފައިނޭންޝަލް ސިސްޓަމް އެ މަސްހޫރުކޮށް ބަދަލުކުރައްވާނެ ކަމަށް. ހަމަ އެއާއެކުގައި ވިދާޅުވެދޭން ދިރާއި ބޭރުގެ ފައިނޭންސިންގ އާގައިޑްލައިންސްތަކާ ބޭރުގެ ޤައުމުތަކުން ރުޅިއާ ދެއްވަން ތަކެއްނުކުރާ އެކަމުގައި އެބަ ތިއްބެވި ކަމަށް. އެހެންނަމަވެސް، ބަޖެޓު ޚަރަދުގައި، އަމިއްލަ ޕަރަމީޓަރުތަކުން ބެންޗްމާކް، ބަޖެޓު ޚަރަދުވާން ނިމިދިޔަ ސަރުކާރުގެ މިނިސްޓަރ އަދިވެސް ވެސް ވަޒީފާތަކަށް. ހަމަ މި ސަރުކާރުގެ ފުރަތަމަ މިނިސްޓަރ ޝަރީފް ވެސް ވަޑައިގެންނެވި. މިނިސްޓަރ ޝަރީފް ވިދާޅުވީ އިންތިޒާމީ ދަރަނިތަކާ މި ބަޖެޓު ފުދިގެންދާނެކަމަށް، ބަޖެޓު ގެނައުމަށް އެ ބަޖެޓުތަކުން ފުރިހަމަ ކޮށްދެވުނު ސަރުކާރެއް ނޫން. އެއީ ދަރަނިތަކުގެ ކުރިއެރުން ގޮސްފައިވާ ސަރުކާރު ކަމުގައި، ޕީ.އެސް.އައި.ޕީގެ ޓޯޓަލް ޚަރަދުކުރެވުނީ މި ކަނޑައެޅި 17% ގެ ބިލިއަން 1.5 ބިލިއަން ރުފިޔާ އެ ބަޖެޓުންނަން ބަޖެޓުކުރެވުނު ޓޯޓަލް ޕްރޮޖެކްޓުތަކުގެ ޚަރަދުކުރަން ފުރިހަމަ ހިމެނުނު ކަމަށް. ހަމަ އެއާއެކުގައި 458 ޕްރޮޖެކްޓު، އެ ބަޖެޓުން ޕްރޮޖެކްޓުތަކާ ޕްރޮޖެކްޓު ހިމެނުނު ކަމަށް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު މި އިންޑިޕެންޑަންޓް އެއީ ވެރިކަމުގައި ބަރޯސާވާ ފިލާވަޅަކީ ހިސާބުން މި ފަހަރުގައި ބަޖެޓުގައި ދަރަނިވާ ވަނަވަރު ދަރަނި ޕްރޮޖެކްޓުތަކުގެ އ ބަޖެޓު ހިސާބުކުރުމުން ބަލައިގަތުމުން ކަމަށް. އަދި މި ބަޖެޓު، މި ހަރަކާތްތައް ބަޖެޓު މަޝްރޫޢުތަކުގެ ތެރެއިން، އެހެންނަމަވެސް އަންނަ އަހަރުގެ ކުރީ ސަރުކާރުގައި ހަމަ ދިރާސާކުރަން ބަޖެޓުގެ ހަރަކާތްތައް ހިސާބުކުރެވިފައި ޤަބޫލު ކުރެވޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ބަޖެޓުގެ މަޝްރޫޢުގައި އަމިއްލަ ފަރާތްތަކުން ބަޖެޓު ތެރެއިން، އަމިއްލަ ފަރާތް މި ހަދާ ބަޖެޓުތަކުގެ އުސޫލުތައް ނޫނަސް މިއަދު އެބަ ހަރަކާތްތަކުގެ ފަރާތްތަކުން. ކުރިން އަހަރެއް އަމިއްލަ ފަރާތްތަކުން ދިރާސާ ބަޖެޓުގެ، ސަރުކާރުން ބަޖެޓު އެބަ ހަރަކާތްތަކުގެ. މިހާރު އަމިއްލަ ދަރަނިތަކުގެ ޕްރޮޖެކްޓު ކަނޑައެޅޭ ހަރަކާތް ނޫން. ބަޖެޓު ޕްރޮގްރާމް އެއް ކަނޑައެޅޭ، ބަޖެޓު ޕްރޮގްރާމް ދަށުން ޕްރޮގްރާމް. މި ޕްރޮގްރާމްގައި މި ބަޖެޓު ދިރާސާކުރެވިގެން އެކަށީގެން ވަޒީފާ އެބަ ހުރިހާ ކަމެއް. އެކަމަށް ޕްރިންސިޕަލްގެ އިސްލާމީ އެބަ ހުރިހާ ކަމެއް. އަދި ސަރުކާރުން ބަޖެޓު އެކުލަވާލައިގެން އެއްބަސްވެފައި އެއްސަރުކާރުގެ ފަރާތުގެ ބަޖެޓުގައި ހަރަކާތް، ހަރަކާތް ބަޖެޓު މި މަސައްކަތް އެބަ ހުރިހާ ކަމެއް. ބަޖެޓު އަމިއްލަ ފަރާތްތަކުގެ ދިރާސާކުރުމަށް ބަޖެޓު ކަނޑައެޅިގެން. އެ ދިރާސާކުރެވުނު ބަޖެޓު މަޝްރޫޢުތަކާ ޕްރޮގްރާމް ބޭނުމަށް އަމިއްލަ ފަރާތްތަކުން ހިނގާ މި ޕްރޮގްރާމް ހަރަކާތްތަކުގެ މިދިޔަ ފަހަރު، އަހަރެއް 2024 ވަނަ އަހަރުގެ ބޮޑު ޕްރޮޖެކްޓު ދިރާސާ އިތުރު ބަޖެޓުގެ ގެންދަވާނެ ކަންކަން ބަޖެޓުކުރުމަށް އެއީ އަމިއްލަ ދަރަނިތަކުގެ ދިރާސާ ނޫން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ހަރަދު ކުރެވިފައިވާ ކަމަކީ މިއަދުގެ ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު އެބަ އެއްބަސްވެފައިވާ. އަދި ހަރަދުކުރެވުނު ދިވެހި ވަޒީފާ ކަމަށް ވެސް، ދިރާސާ އަހަރުތަކުން ކަމަށް ވެސް އެބަ ވިސްނާވަޑައިގަތާ. ހަރަކާތް ވާހަކަދެއްކި، އަމިއްލަ ފަރާތްތައް ހޯދުމަށް ވެސް ބަޖެޓުކުރެވޭން. ހަމަ ދިވެހިރާއްޖޭގައި ދިރާސާކުރުމުގެ ހަރަދު ވެސް، ދިރާސާކުރުމުގެ ހަރަދު ކުރެވިފައިވާ އަމިއްލަ ފަރާތްތަކުގެ

އަބަދުވެސް ދައުލަތާ ވާހަކަދެއް. އަދި ހާއްސަކޮށް މި އަހަރުގައި، ކުރިއަށް އޮތް އަހަރު ރިކަރަންޓް ޚަރަދު 70 ޕަރސެންޓަށްވުރެ މައްޗަށް ހިނގާއިރުގައި މި އަދަދު އިންތިހާއަށް ކުޑަކުރުމުގެ މުހިންމުކަން އޭ.ޖީ އޮފީހުގެ ރިޕޯޓުތަކާއި، އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުގެ ބައިވެރިންނާއި އެމް.އެމް.އޭއިން ދިރާސާތަކުން ވަރަށް ސާފުކޮށް ފެންނަން އެބަ އޮތް. އަދި ފިސްކަލް މިނިސްޓަރު ވެސް އެބަ ވިދާޅުވޭ. އެހެންނަމަވެސް، ރިކަރަންޓް ޚަރަދު ކޮންޓްރޯލްކުރަން ކުރާނެ އެއްވެސް ކަމެއް ބަޖެޓުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ބަޖެޓުކޮށް ފެންނާކަށް ނެތް. ފާއިތުވި މި ކުރު މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ވެސް އަޅުގަނޑަށް ބަޖެޓުގައި ފެނިގެންދިޔައީ މި ގޮތުގައި ޤައުމު އޮޅުވާލާ އެ ތާލި ބިޔަބަޓުކަން ބޮޑުނުކުރަނީ ތަރައްޤީކުރުމުގައި 22 މިލިއަން ރުފިޔާ މި ހުވަރިކުރުމުގެ ހަރަސްތުކާރަތް ޚަރަދުކުރާކަން އަޅުގަނޑަކަށް ނުފެނޭ. ދުލިއާގެ ޕީސަކޮށްދިރުކާރަކް 16 މިލިއަން ރުފިޔާ ޚަރަދުކުރާކަން އަޅުގަނޑަކަށް ނުފެނޭ މި ވަގުތަކު. ރިކަރަންޓް ޚަރަދު އަޅުގަނޑުމެން އިންތިޒާމްކުރަން ކުޑަކުރަންޖެހޭ. މިހާރު އެބަ ބައިވަރު މިނިސްޓަރުން ބަހައްޓާފައި ހުރި ސްޓޭޓް މިނިސްޓަރުން ހަމަޖެހިގެން ގޮސްފައި. އެއްއަޅުގަނޑު ބޭނުން ބަޖެޓު ވެސް ޑިޕާރޓްމަންޓްގެ ފެންވަރުގައި. ރިކަރަންޓް ޚަރަދު ކުޑަކުރަންޖެހޭ ކަމަށް ދެ މިނިސްޓަރު ވެސް ބަޖެޓުކުރައްވާ. ބަޖެޓު ފާސްކުރުމުގައި ޕްރޮގްރާމް ބައިސްކޮށް ހުށަހެޅި ޕްރޮޖެކްޓްތަކެއް ބަޖެޓު ބަހައްޓާ ކަމަށް. ރުފިޔާ ޑިވެލޮޕްމަންޓަށް ޚަރަދުކުރަން ކަމަށް ހިތްޕުން. އަދި އެ ބަޖެޓުގެ ސަރުކާރު އެއްބަދަލު ޕްރިއޮރިޓައިޒޭޝަން ޕްރޮޖެކްޓްތައް ހިންގަން ދެ ބަޖެޓުކޮށް ޖަހާފައިވާ ގޮތަށް. އިއްޔެގެ ބަޔާން؛ އެންމެ ބޮޑު، އެންމެ ބޮޑު ސަރުކާރެއް ދެ ބަޖެޓުން ދައުލަތް ދެ ޕްރޮޖެކްޓްތަކަށް އެކިއެކި ބަޖެޓު ބަލާ ބަޔާން، ފުރިހަމަކޮށް ހޯދުމަށް ބޮޑު ސަރުކާރަކަށް 3 ސަރަހައްދު ބަޖެޓު ބަހާލައި، ބަޔަކު ބަހާލައި، އެ ބަޖެޓުގެ ބަހާލައި. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު ސަޕްލިމެންޓަރީ ޕްރޮޖެކްޓްތައް ޕްރިއޮރިޓައިޒޭޝަންއާއި މި ދިމާ 5 އަހަރުގެ ތެރޭގައި ދާއިރާގެ ބަރަބަރުގެ، މިސްރާބަކީ ދަރުމަވަންތަ ހިސާބު، ބޯޓުތަކުގެ ފަރުމާކުރުމާއި، ހއ، ހދ، ށ، ނ ގެ ސަރަހައްދުތައް ނެތް. މިއީ އަޅުގަނޑުމެންގެ އިޤްތިސާދީ ބިނާކުރަން ބައެއް ބޭނުންވާ ބިނާ. މިކަން ކުރުމަކީ ބައެއް އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުން މަސައްކަތްތަކެއް ފަހަރުގެ ވާހަކަ. ގައުމުގެ އިގްތިސާދީ ތަރައްގީ ހޯދުމަށް، ވާގިވެރިކަން ދަރަނިވެ ބޭނުންތެރި ސިއްރު މަސައްކަތެއް ހިފަހައްޓަން. އަޅުގަނޑު ސަޕްލިމެންޓަރީ މި މަސައްކަތްތަކަށް ބާރު ހިނގާނެތޯ؟ ސަރުކާރު ޖަވާބުދާރީވާނެތޯ. ބަރާބަރުގައި ހިތި ބޯހާލާ ހިނގައިދިޔަ ހިސާބުތަކެއް ފިސްކަލް ޕްރިއޮރިޓައިޒޭޝަންއާއި، ކުރިމަތިލާނެތޯ، ނޫނީ ކެބިނެޓްގެ ދެކޭގޮތް؟ ސަރުކާރު ޖަވާބުދާރީވާނެތޯ. ވިސްނާވެލާނަމަ އެ ބަޖެޓުގެ ސަރުކާރުގެ ސިޔާސަތުތަކާ ތަނަވަސްކަން އިސްލާހުކުރެވޭނެ ކަމަށް. އިއްޔެގެ ބަޔާން؛ ކުރުމުގެ ފަރާތުން 2024 ވަނަ އަހަރަށް ބަޖެޓުގެ ބަރާބަރަށް ބަހާލާ އަބަދުވެސް މި ދިމާ 5 އަހަރު ވެސް އަޅުގަނޑުމެން އެންމެ ބޮޑަށް މަގާމުތަކުގެ ކަންތައްތައް ކަނޑައެޅުމެވެ. 400 ހާސް ރުފިޔާގެ ދޫކުރި މަސައްކަތަކީ މި ދިމާ ދައުރުގައި އަޅުގަނޑުމެން ފުރި މަސައްކަތް. މިއީ ހިނގަމުންދާ ޕްރޮޖެކްޓެއް، ކުރިއަށް އޮތް އަހަރަށް މި

ޕްރޮޖެކްޓަށް ޖަހާފައި މި އޮތީ 3.9 މިލިއަން ރުފިޔާ. އަދި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ޑރ. މުޢިއްޒުގެ ވައުދުފުޅެއް ހުރި. ކުޅުދުއްފުށީގައި 2000 ހައުސިންގ ޔުނިޓް ގާއިމުކުރުމަކީ. 2024 ވަނަ އަހަރަށް މި ޕްރޮޖެކްޓަށް ޖަހާފައި މި އޮތީ 7 މިލިއަން ރުފިޔާ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ 2400 ޔުނިޓް އެޅުމަށް 10.9 މިލިއަން ރުފިޔާ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ބާޒާރުގެ އަގުތަކަށް ބަލާއިރުގައި މި ރޭޓުން 2400 ޔުނިޓް ނިންމަން ބޭނުންވާ ކަމުގައި ވަންޏާމު 400 އަހަރު އެބަ ބޭނުންވޭ. މިއީ މަޖާއެއް ނޫން މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވާ ތަރައްޤީއެއް. ހޯއްދަވާލަން މިއަދުގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް ވަރަށް ރަނގަޅަށް އެނގިވަޑައިގަން ކުޅުދުއްފުށީގެ ބޯހިޔާވަހިކަމުގެ މައްސަލަ އޮތީ މިންވަރު. 2011 ގައި އަޅުގަނޑުމެން ފެއްޓީ މަސައްކަތް 12 ގައި ވެރިކަން ފެއްޓުމަށްފަހުގައި އަނބުރާ އެ ބޭފުޅާގެ 7 އަހަރު އެއްވެސް ކަމެއް ނުވިފައި، މި ދިޔަ 5 އަހަރުގެ ތެރޭގައި އަޅުގަނޑުމެން އެ މަސައްކަތް ނިންމާފައި 400 ޔުނިޓެއްގެ މަސައްކަތް ފެއްޓީ. 10 މިލިއަން ރުފިޔާއެއް ނޫން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވީ އެއަކަށެއް. މިއީ އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ގަބޫލެއް ނުކުރެވޭ. މި ރޭޓުން 2400 ޔުނިޓް ނިންމާކަމުގައި ވަންޏާމު 400 އަހަރު އެބަ ނަގާ. މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުނުކުރެވޭނެ ކަމެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މަޑުމަޑުން ކުޅުދުއްފުށީގެ ބިނާކުރުމަކީ އަޅުގަނޑުމެންގެ މަސައްކަތްތަކެއް. އަދި ކޮންމެ ސަރުކާރަކުން ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފަހުގެ ތަރައްޤީގައި ހަމަ ފެނިގެން ހިނގައްޖެ. އެހެންނަމަވެސް، މި ދިޔަ ސަރުކާރުގައި އަޅުގަނޑުމެން މަގުމަތި ގެދޮރުގެ ބަދަލުތަކެއް ގެނައިން. އަޅުގަނޑުމެން އެންމެ އެދުނު ސްޕީޑެއްގައި ރަނގަޅުކަމުގައި ނޫނޭ. އެކަން ވެސް އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން. އެހެންނަމަވެސް، ރައީސް މުއިއްޒު އަޅުގަނޑުމެން ކުޅުދުއްފުށިން އަރައި ވިދާޅުވި ބާރު ސްޕީޑެއްގައި މިކަން ގެންގޮސްދެއްވާން ކަމަށް. އަދި ކުޅުދުއްފުށީގެ ހުރިހާ މަގެއް ނިންމަވާނެ ކަމަށް. އެ ސަބަބަށް ޓަކައި ކުޅުދުއްފުށީގެ ރައްޔިތުން އެ ބަޖެޓަށް ވޯޓުދިނީ. 2024 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި މި އޮތީ 4.1 މިލިއަން ރުފިޔާ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއީ މިކަން ކުރެވޭނެ ގޮތެއް ނޫން. ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް ރަނގަޅަށް އެނގިވަޑައިގަން ކުޅުދުއްފުށީގެ ނަންބަރު 1- އެއީ ބޯހިޔާވަހިކަން، 10 މިލިއަން ރުފިޔާއަކުން މި ކަމެއް ނުވާނެކަން. ދެވަނައަށް ތަރުތީބުކޮށްފައިވާގޮތުގައި 4 މިލިއަން ރުފިޔާއިން ނުވާނެކަން. އަޅުގަނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރަން ކޮންމެ ކަމެއް ނުކުރެވޭނެކަން. އެހެންނަމަވެސް، ތަރުތީބުކޮށްފައިވާގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެން މި ދެއްވާ ތަރުތީބު ވިސްނަވައިދެއްވާށޭ! އެސްޓިމޭޓްތަކާ ސިޔާސީ ނިޒާމަށް މި ދިޔަ ވެރިކަމުގައި އަޅުގަނޑުމެން އިންޤިލާބީ ބަދަލުތައް ގެނައިން. އަދި އާ ޓްރާންސްޕޯޓް ގާއިމުކުރުމަށް މި ދިޔަ ސަރުކާރުގައި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ވައުދެއް. އަދި އެ މަސައްކަތް އަޅުގަނޑުމެންނާ ހަވާލުކުރެވުނު. ވިދާޅުވެފައިވޭ އެ މަސައްކަތްތަކަށް ކުރިއަށް ގެންގޮސްދޭން ކަމަށް. އެ ކަމަށް ޓަކައި ކުޅުދުއްފުށީގެ ރައްޔިތުން ވެސް މިއަދުގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް ވޯޓު ދެއްވި. އެހެންނަމަވެސް، ހިތާމަޔާ ކުރިއަށް އޮތް އަހަރުގައި ފަސް ލައްކަ ދިހަ ރުފިޔާ މި ކަމަށް ޖަހާފައި އޮތީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ދިސް އިޒް އަ ޖޯކް. މިހެން ހުރިމަތާ ކަމަކުނުކުރުން. ފަސް ލައްކަ ދިހަ

ރުފިޔާ، މިއީ މިކަން ނުކުރެވުމަށް ޓަކައި ޖަހާފައި އޮތް އަދަދެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ސްކޫލުތަކަށް ބޭނި ބަދަލުތަކަށް މި ދިޔަ 5 އަހަރު ތެރޭގައި އަޅުގަނޑުމެން ގެންނަން މަސައްކަތްކުރިން. އާބާދީ އިތުރުވުމުގެ ސަބަބުން ޖާގައެއް ނެތިބާ. ކައިރި ރަށްރަށުން ރިފަރކުރަން ބޭނުންވާ ކުދިންނަކަށް މިހާރު ވެސް ޖާގައެއް ނެތިބާ. ސްކޫލުގެ ކުލާސްރޫމް އިމާރާތްކުރުމަށް ޓަކައި އަޅުގަނޑުމެން 3 ސްކޫލެއްގައި މިހާރު ވެސް އެބަ ޕްރޮޖެކްޓުތައް ހިނގަން. މި ޕްރޮޖެކްޓުތަކުގެ ތެރެއިން ގިނަ؛ ތަޢުލީމީ މަރުކަޒުގެ އޮފީސް އިމާރާތްތައް އެޅުމަށް އެއް ޖަހަލާ އަނބުރާ ކަސް ކަސް ރުފިޔާ. ޖަމާކުރެވިދާން ސްކޫލުގައި 8 ކުލާސް ރޫމް އެޑްމިން ދި ބްލޮކަ ޓީޗަރސް ކްއާޓަރސް ދި ލަސް ރުފިޔާ. ހަމަ އެހެން ސްކޫލެއްގައި މަލްޓިޕާޕަސް ހޯލެއް އެޅުމަށް ދި ބްލޮކާ މިރުސް ހަމަ ކާސް ރުފިޔާ. އަދި ޖާގަ ނިމިގެން އަޅުގަނޑުމެން އާ ސްކޫލް މި ދިޔަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ޖެހިން. މި އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި އާ ސްކޫލްތައް އެޅުމަށް މި އޮތީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ދެ ބަޔަކަށް އަންނަ ހަތް ކާސް ރުފިޔާ، ވަސް ކާސް ދި ރުފިޔާ، އަންނަ ހަތް ކާސްވަސްދަރަސް ދި ރުފިޔާ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މިއީ މިކަން ވާން ގޮތެއް ނޫން. ތިންވަނައަށް އަޅުގަނޑު އެންމެ ފުރިހަމަ އެއް ކަމެއްގެ ގޮތުގައި ތަޢުލީމީ ނިޒާމު އަޅުގަނޑުމެން ބަދަލުކުރަންޖެހޭ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބޭނުންވާ ކަމެއް އެއީ. އަވަހަށް އެބަ ބޭނުންވާ މި ކަންތައްތައް. ބޭސިކު ޒަރޫރަތްތައް ކުޅުދުއްވާފައި ސްކޫލްތަކަށް ރަނގަޅުކުރަން އެބަ ޖެހޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހަމަ އާއިލާގައި ކޮމިއުނިޓީގައި ވިދާޅުވި އަޅުގަނޑުމެން އެންމެ ބޭނުންވަނީ އިކޮނޮމިކަލީ ކުރިއަށް ދާން އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވާ ކުރުމުގައި ރިޖަނަލް ޕްރޮސެސް، ކުރިއަށް ގެންގޮސްދާނެ ކަމަށް. އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓް ޑޮކިއުމަންޓް އަދި ހޯދި ނުފެނުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ތަކުރާރުކޮށް އަޅުގަނޑުމެން ދައުލަތް ވަރަކަށް، މަޝްރޫޢުކުރުމުގެ ވިސްނުން ބަދަލު ފެށިފައިގެ މި ހުނަ ގޮތުން، ރަށްވެހިންގައި ބިނާވާ އަޅުގަނޑުމެން އިންވެސްޓުކުރަން އެބަ ޖެހޭ ގެއްލެމުންދާ އެކަމާވާގޮތް މި ދިޔަ ގަރުނުގެ 19 ވަނަ ގަރުނުގެ މެދު ތެރޭގައި ފުރިގެން އެތެރޭގައި މަރުކަޒީކުރެވުނު އަޅުގަނޑުމެން ނުބަލަން ގޮތަކަށް. އެހެންނަމަވެސް، މިއަދު މިކަން ބަދަލުވެގެން މިދަނީ ހަމަ ސީދާ ސްކޫލުތަކަށް. މިއީޔާއި މާލޭގެ ތަޢުލީމީނިޒާމުން ވެސް އަދި ރާއްޖޭގެ އަޅުގަނޑުމެން އެއްވެސް ހިސާބެއްގައި އުޅޭ ތަޢުލީމީނިޒާމަކީ ރަނގަޅު ގޮތެއް ނޫންކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ ސާފުކޮށް އެނގެމުން އެބަދޭ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސޯޝަލް ޕޮޕިއުލޭޝަން އެބަ ގެއްލެމުންދޭ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރާއްޖެ ހި ކަރުވައި ވިޔަސް، އަޅުގަނޑުމެން ޕްރޮޖެކްޓުކޮށް ޖީލުވެސް ބިރުގަނޑުވާ އެބަ ސަލާމަތްކުރަންޖެހޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު ހަމަ ފާހަގަކުރަން ޔޫ.އެން.އެފް.ޕީ.އޭގެ ރިޕޯޓެއް އެބަ އޮތް މޮޑެލިންގ ޕޮޕިއުލޭޝަން ޕްރޮޖެކްޝަން 2014 ން 2025 ށް. ވިސްނާލައްވާ މި ބޭފުޅުންނަށް ބަލައިލައްވާލަ ފެންނާނެ، 2014 ގައި މާލޭގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ 40% އުޅެއިރުގައި އަތޮޅު ތެރޭގައި މި އުޅެނީ 60%، 2050 ވަނަ އަހަރަށް ދާއިރުގައި މާލޭގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ އާބާދީގެ 69% މީހުން...

ރިޔާސަތުން ފާހަގަކުރައްވާލުން:

އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ، އަވަސްވާހަކަދެއްކުން އެދުން އިނގޭތޯ.

ކުޅުދުއްފުށި އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙާސިރު ޢަބްދުއްލަޠީފް ވާހަކަދައްކަވުން:

އަވަހަށް އަޅުގަނޑު ނިންމައިލާނަން. އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވާ ވާހަކައަކީ އިލެކްޓްރިކް ކަރީސް، 2050 ވަނަ އަހަރަށް، 54 ވަނަ އަހަރަށްދާއިރުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ 69% މީހުން އުޅެނީ މާލޭގައި. މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނަންޖެހޭ ކަމެއް. އިލެކްޓްރިކް ކަރީސް، އަޅުގަނޑުމެން މި އުޅެނީ މަޝްރޫޢުތަކެއް ޕްރިއޮރިޓައިޒްކުރައްވާއިރުގައި އެންމެ ބޮޑަށް ބޭނުންޖެހިފައި ހުރި މަޝްރޫޢުތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ހިނގާނީ ޕްރިއޮރިޓައިޒްކުރަން. އަޅުގަނޑު ދެކެން ގަބޫލުކުރަނީ، މިހާ އެއްޗަކުން ހަރަދުކުރެވޭނީ. މި ވަގުތު އަޅުގަނޑުމެން ނުޖެހޭ ކޮންމެހެން ހަމަ ކުއްލިއަކަށް ބޮޑު ތަފާތެއް ހިންގާކަށެއް. އެބައި އަޅުގަނޑުމެން ހިނގާނީ މި އަހަރު ބަޖެޓުގާ. އެ ބޭފުޅުންނަށް ފައިސާ ލިއްބާދޭން. މި އަހަރު އަޅުގަނޑުމެން ފައްޓާފައި ހުރި މަސައްކަތްތަކަށް އިސްކަންދީގެން ހިނގާނީ. ކޮންމެ ސަރުކާރެއް ހަމަވުމަށް ފަހަރަކަށް ހަމަ ކުރުކޮށް ގާއިމުކުރަން ބިސް އަޅަން އަދި އުސްކުރަން، ހަމަ ކޮންމެ ފަހަރަކު ފޮނުވާ ކުދިން ގަތް ގުޅޭގޮތުން ބަދަލުކުރެވޭ އުސޫލުން ކަންކުރުން ދެއިދިއައް ތަރައްގީވެ ޖެހޭ އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވަނީ. އަދި ހަމަ މި މަރުކަޒީ ނިޒާމަށް ހަމަ ސީދާ މުއައްސަސާތަކުން ނިޒާމު ބަދަލުކުރުމަށް ނިންމާފައި. އެގޮތަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކުރި، ވުޒާރާ އަދި ތަރައްގީގެ އަސާސަށް ބިނާވެގެން ބޭރުގެނބޭން ގޮތަށް، އެ ރަށްރަށުގައި ތަރައްޤީކުރުމަށް ހަމަ ކުޅަދާނަ ސަރުކާރެއް އަޅުގަނޑުމެން ބަލާ ބަޖެޓް ވެސް އެބަ ބައްޓަންކުރަނީ. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.

ރިޔާސަތުން ފާހަގަކުރައްވާލުން:

އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އާދެ! ދެން އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތުއަރުވަނީ އަބްދުއްރަޙީމް، ކެންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު.

ކެންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަބްދުއްރަޙީމް އަބްދުއްލާ ވާހަކަދައްކަވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 2024 ވަނަ އަހަރުގެ ދައުލަތުގެ ލަފާކުރާ ބަޖެޓު، ބަޖެޓު ޑޮކިއުމަންޓް. ދައުލަތުގެ އާމްދަނީގެ ޑޮކިއުމަންޓުގައި މި ވަނީ 2024 ވަނަ އަހަރު އާމްދަނީއާއި ހިލޭ ލިބޭ އެހީގެ ގޮތުގައި ދައުލަތަށް ލިބޭނެކަމަށް އަންދާޒާކުރެވިފައި 33.57 ބިލިއަން ރުފިޔާ ކަމަށް. މިއީ 2023 ވަނަ އަހަރުގެ ނިޔަލަށް ދައުލަތަށް ލިބޭނެކަމަށް މިހާރު އަންދާޒާކުރާ ޖުމްލަ އާމްދަނީއާ ހިލޭ ލިބޭ އެހީއާ ބަލާއިރު 3.4 އިންސައްތަ އިތުރު އަދަދެއް. 2024 ވަނަ އަހަރު ދައުލަތަށް ލިބޭނެ ކަމަށް އަންދާޒާކުރާ ޖުމްލަ އާމްދަނީއާ ހިލޭ އެހީގެ 76.4 އިންސައްތައަކީ ޓެކްސްގެ

ގޮތުގައި ލިބޭނެ ކަމަށް ލަފާކުރެވޭ އާމްދަނީ. 2023 ވަނަ އަހަރުގެ ނިޔަލަށް މި ނިސްބަތް ހުންނާނެ ކަމަށް އަންދާޒާކުރެވިފައި 74.0 އިންސައްތައިގައި. ޖީ.ޑީ.ޕީ ރީބޭސްކުރުމާ ގެނައި ބަދަލުތަކާ ގުޅިގެން، ޖީ.ޑީ.ޕީގެ ގޮތުގައި ދައުލަތަށް ލިބޭ އާމްދަނީ ކުރީގެ ރީބޭސްކުރުމުގައި ލިބޭނެ ކަމަށް ލަފާކުރެވޭ އާމްދަނީއާ އަޅައިބަލާއިރު 2.6 އިންސައްތައަށް އިތުރުވެ، ޓެކްސްގެ ގޮތުގައި ލިބޭ އާމްދަނީ އަންދާޒާކުރި މިންވަރަށްވުރެ އިތުރުވާނެ ކަމަށް ލަފާކުރެވޭތީ، 2023 ވަނަ އަހަރުގެ ޖުމުލަ އާމްދަނީއާއި ހިލޭ އެހީ 2022 ވަނަ އަހަރާ އަޅައިބަލާއިރު 11.7 އިންސައްތައަށް އިތުރުވާނެ ކަމަށް އަންދާޒާކުރެވޭ. 2023 ވަނަ އަހަރުގެ ނިޔަލަށް ދައުލަތަށް ލިބޭނެ ކަމަށް އަންދާޒާކުރެވޭ ޖުމުލަ އާމްދަނީއާއި ހިލޭ އެހީ މި އަހަރަށް ފާސްކުރި ބަޖެޓުގައި ހިމަނާފައިވާ އަންދާޒާއަށްވުރެ 1.1 އިންސައްތައަށް އިތުރުވާނެ ކަމަށް ލަފާކުރެވޭ. މެދުރާސްތާގައި އަހަރުން އަހަރަށް ދައުލަތުގެ ޖުމުލަ އާމްދަނީއާއި ހިލޭ އެހީ އެވްރެޖްކޮށް 6.4 އިންސައްތައިގައި އިތުރުވާނެ ކަމަށް ލަފާކުރެވޭ. ދައުލަތުގެ އާމްދަނީ ލިބޭ ގޮތަކަށް ބަލައިލާ ކުޑަ ޓޫރިޒަމް މިއޮތީ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެނގޭ މިހާރުގެ ސަރުކާރުން ބޯހާސް ލުޔެއްކާ ވަޒަނާ ދައުލަތުގެ ޚަރަދުތަކަން މިހާރު ފެނިފައި ހުރި ޕްރޮޖެކްޓުތަކާއި، ޚަރަދުކުރަން ދުރުކުރި އަނބު ހިތުމަތީގައި އަހަރުތަކަށް ދަތިކަމެއް އަޅުގަނޑު ކަމަށް. އަޅުގަނޑު، އެއީ ކުރުފޫޝަން ކަމެއް ނޫން. އެކަން ނުކުރެވޭކަން މިގޮތުން އެނގިގެން މިދަނީ، މި ބަޖެޓު ޚަރަދުގެ ހިސާބުތަކުގެ، އާމްދަނީއާއި ބޭނުން ހިސާބުތަކުގެ ތަނަވަސްކަން މި ގެންގޮސްދީ. ދެން އެއާއެކުގައި ޖުމުލަ ގޮތުގައި ލިބޭ އާމްދަނީ އިތުރުވެއްޖެއްގައި ޚަރަދުތަކުގެ ކޮންޓްރޯލްކޮށް އެބޭނުމަށް މިހާރު ހިނގަމުންދާ މަސައްކަތްތަކުގެ ހުރިހާ، އާ މަސައްކަތްތަކުގެ ޕްރޮސެސްތަކަށް ގެނެވެމުންދާ ބަދަލުތަކާ ސަރުކާރުގެ ވާހަކަތަކުގެ ހަރުދަނާ. ޚަރަދުތަކުން ދޮރު ހަމަ އެއް މިނިވަންކަމާ. ސަރުކާރުން ވޭތުވެދިޔަ ދައުރުގައި ހިސާބުކުރި ޚަރަދުތަކުގެ ތެރޭގައި އެބުރި. އެއްބަސްވޭ، ކަމެއްގައި މިހެ ޚަރަދުތަކުގެ ފެންނަ ނަތީޖާއާއި، އަސްލު ކަރަންޓްއަކުރު ވޭތުވި ކިޔުމުގެ ކޮމްޕެނީތަކަށްގެ ހަމަ. ވަކި ސަރުކާރުގެ ތިމާޒީން ސަރުކާރު ބޯހިޔާވަހިކަމުގެ ކަމަކަށް އެކަންޏެއް ނޫން. އެ ކަނޑައެޅިގެން ހުރިހާ ޚަރަދުތަކުގެ ބަރަސްގޮތް. އެއްބަސްވެ، މިހާރު ފުރަތަމަ ހުރި އެއްވެސް ޕްރޮޖެކްޓު ހުއްޓުވިފައެއް ދީފައިވާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ސަރުކާރުން ހަދަން އެކުލަވާ އެއް ވަރަށް ބޮޑު ގޮތަކަށް. ދައުލަތަށް ލިބޭ އާމްދަނީ އިތުރުކުރުމަށް ފުރިހަމަ ހުއްޓުވި ޕްރޮޖެކްޓުތައް ހުއްޓި ނިންމާލުމުގެ ތަފާސްހިސާބު އަދި ސަރުކާރުން އަދި ސަރުކާރު ދެ ޢަމަލުތަކުގެ ޚަރަދުތަކުގެ ބަޖެޓު ގޮތުގައި އެކުލެވިގެން ނިކަމެތިވާ ވިޔަފާރި ފަދަ، އެ ކަންކަން ސަރުކާރުން ހުއްޓުވުމަށް، މުޅިބާރު ދަތިކަން އަދި އަދި ސަރުކާރުގެ މަސައްކަތްތަކުގެ ކޮރަޕްޝަން ގެންގޮސްފައިނުވާކަން ފެނުނު. ސަރުކާރު ބަޖެޓު ފެށިއިރު ނިސްބަތުން ވަރަށް ދޮގު ހުރި ކޮންޓްރެކްޓް ދައުރުގައި ހުރި ބަޔާ ކަންކަމަށް. ޚަރަދުތަކުގެ މަޝްރޫޢު ތަޢާމަލުތަކުގެ އަލުން އެ ބަޔާ ތަޢާމަލުތަކުގެ އެބަ އެއީ. ހަމަހަމަ މަޝްރޫޢުގެ 50 ދުނިޔޭގެ އިޤްތިޞާދީ ސަރުކާރުތަކުގެ އެބަ އެއީ. ޑިޕާޗަރ ޓެކްސްއާއި ކޮންޓްރޭކްޓުތަކުގެ މަޝްރޫޢުތަކާއި ބޮޑު. ކުރި ގޮތުގައި ހަމަ ބަޔާ ބަޖެޓުގެ ސަރުކާރުގެ ގާއިމުކުރުން ކުރިއަށް އެބަ އެއީ. ކޮންޓްރެކްޓަރު ވިޔަފާރިތަކުގެ ވަކިން ބަޖެޓު ފެށި

ހުރީ ރަނގަޅު. އަދި ޖިނާއީ ގެއްލުންތަކާއި ރަށުގައި ދިރިއުޅޭ ރައްޔިތުންނަށް ކުރިމަތިވަމުން ދޭ، ޚާއްޞަވެގެންގައި ޓޯސްޓާއި ވޭސް ހުރި. އެހެންވީމަ، ކުނި ހިންގާ ނިޒާމު ގާއިމުކުރުމަށް އެ ރަށަށް މި ވަގުތަށް ވޭސް ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއް. އަދި އޭއާއެކު، މަގުތައް ރަނގަޅު ފެންވަރަކަށް ހެދުމަކީ ވެސް އެ ރަށަށް އެހާ މުހިންމު ކަމެއް. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ މި ކުރިއަށް އޮތް 2024 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓު ތެރޭގައި މި ކަންކަން ވެސް ކުރެވެންދޫއަށް އެކުލެވިގެންދާނެ ކަމަށް. ހަމަ އެއާއެކީގައި ކުރެވެންޖެހޭ ދާއިރާގެ އިޤްތިޞާދީ، އިޤްތިޞާދީގައި އަދަށް ފެނުމަށް ޓޫރިޒަމް ސެންޓަރު އެބަ އޮތް. ޖުޑިޝަލް ބޭނި މަރުކަޒެއް ގާއިމުކުރުން އެބަ އޮތް. ބަނދަރު ބޭރުކުރުމާއި ދިގުކުރުން ތަރައްޤީ ހުރިން ކޮންޓްރެކްޓަރުވެފައި މިވަގުތު ވަނީ. ފުޓްބޯޅަ ދަނޑުގެ ރޯސްޓްރަމް ގާއިމުކުރުން ޕްރިޕޭރޭޝަންގައި އެބަ އޮތް. އައުޓްޑޯ ޖިމް ގާއިމުކުރުން އެބަ އޮތް. އިންޑޯ ޖިމްއެއް ގާއިމުކުރުން އެބަ އޮތް. އަދި ކައުންސިލް ހިނގަމުންދާ ވަރަށް ދަތި ހާލަތެއްގައި އޮފީސްޕްރިމިސަސް. އެހެންވީމަ ކައުންސިލް އާ އިދާރީބިނާއަކާއި އޮފީސްޕްރިމިސަސްގެ ރައްޔިތުން އެދޭ. ރަށުގެ ކަންތައްތައް ރަނގަޅުކުރުން ގެންދިއުމަށް ޖަގަ ދިނުމާއި ފެސިލިޓީތަކަށް ބޯޓާއި މާލީ ފަހިކަމެއް ވެސް އެ ކައުންސިލަކަށް ލިބިގެން ނުދޭ. އެ ބޭނުންވެސް އެދޭ ކަމެއް. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ މިކަންކަން ބަޖެޓުގެ ތެރޭގައި ހިމެނިގެންދާނެ ކަމަށް. އަޅުގަނޑުމެން އިސްތިރާ މަދުކޮށް، އަޅުގަނޑުމެން ރައްޔިތުންނަށް މި ބޯހިޔާވަހިކަން ފާހަގަ ހަދާ އަސާސީ ކަންތައްތަކާ ކުރިއަށް ގެންދަނީ ސަރުކާރުގެ އިޖުތިމާޢީ ކުރިއެރުމުގެ ސަރަޙައްދުތަކާ 5 އަހަރު ފުރިހަމަ ކުރިއަށް ގެންދިޔުމުގެ ބަޖެޓުގެ އަސާސީ ބަޖެޓާގެ ގޮތުގައި ކުރިއަށް ފެނަނީ ދެވަނަ މަރުޙަލާއަކަށް. މިހެން މި ދަންނަވަނީ ފެނުމަށް ނުހަރަދާއި ކަނޑަތާއި އަސާސީ މި މުއައްސަސާއި ދަތުރުފަތުރުގެ ގޮތުގައި، މި ކަންކަމަށް އިންސާނީ ވަސީލަތްތައް އެންމެ ބޮޑަށް ބަހައްޓާފައި ދަތުރު ތަރައްޤީވުމަށް ޚަރަދު ކުރަނީ. އެހެންވީމާ، އެ ކަންކަން ފުރިހަމަކުރެވޭނެ އަންނަނިވި ގޮތަކަށް މުޅި ރާއްޖޭގައި އާމްދަނީ އިތުރުވެގެންދާނެ. ވަގު ރަނގަޅު، ބޭރު ރަނގަޅު ނަތީޖާއަށް ފުރިހަމަ މިދާ އެކްސެޕްޓް ސަރުކާރުގައި ރައީސް އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ސޯލިޙް ފައްސަހަރެއް މިކަމުގެ ރަނގަޅު މަންފާއެއް ފެނިގެންދާނެ ކުރިއަށް ހުރި 5 އަހަރުތެރޭ ދުވަހު. އެ ދުވަހުން އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު މި ދައުލަތް ފުރިހަމަ ފަރުމާކުރެވޭ އާމްދަނީ އިޤްތިޞާދު، ރައްޔިތުންގެ ޖީބުތަކަށް އާމްދަނީ ހަމަ ރަނގަޅުކޮށް ލިބިގެންދާނެ. ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ޝުކުރިއްޔާ ބޭކަލުން ޝުކުރިއްޔާ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިޢްތިރާމްލި މެންބަރު. ދެން އަޅުގަނޑު މި ފުރުޞަތުއަރުވަނީ މާލެ ސިޓީގެ، ހެންވޭރު ދާއިރާގެ އިޢްތިރާމްލި މެންބަރު. ވަރަށް ބޮޑަށް މާފުކުރައްވާ އިސްގާޢީ. އިޢްތިރާމްލި މެންބަރުގެ ކުރިން އެބައިންނެވި ކާށިދޫ ދާއިރާގެ އިޢްތިރާމްލި މެންބަރު.

ކެރޫދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ހުސައިން ޒާހިދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! 2024 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓު، މިއީ ކޯވިޑުގެ ހާލަތުގެ ފަހުން ރާއްޖޭގެ ބަޖެޓެއް، ކޯވިޑުގެ ކުރިން އޮތް ހާލަތަށް ރާއްޖޭގެ މާލިއްޔަތު އައިއްސަ އޮތް ކަމަށް މިހާރުގެ ވަޒީރު ވެސް އަދި ކުރީގެ ވެސް މާލީ ވަޒީރު އެއްބަސްވާ ބަޖެޓެއް ކަމަށް ބަޖެޓު ހުށަހަޅުއްވަމުން މި ބޭފުޅުން ވެސް ވިދާޅުވެފައި އޮތް ބަޖެޓެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ކޯވިޑުގެ ކުރިން އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރު ހަވާލުވީ ވަރަށް ގިނަ ބައިވަރު ބޮޑެތި ޕްރޮޖެކްޓްތަކެއް ފެއްޓެވި. އަދި އެ ޕްރޮޖެކްޓްތަކަށް ފަށައިގެން ހިނގަމުން ދަނިކޮށް ކޯވިޑް-19 ކިޔާ ބަލާ ވަބާ ރާއްޖެއަށް ވެސް ކުރިމަތިވި. އެ ކޯވިޑުގެ ވަބާގައި އެންމެ ބުރަކޮށް މަސައްކަތްކުރެއްވި ބޭފުޅުންނަކީ ސިއްޙީ ދާއިރާގެ ބޭފުޅުންނާއި، އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އާއި އަދި ޕޮލިސް ބޭފުޅުން. ސިއްޙީ ދާއިރާގެ ބޭފުޅުންނަށް މުސާރައިގެ ކުރިއެރުން ނިމިދިޔަ ސަރުކާރުން ދެއްވިއިރު، އެމް.އެން.ޑީ.އެފްއާއި ފުލުހުންގެ ބޭފުޅުންނަށް އެ ކުރިއެރުން ނުލިބި، އެހެންނަމަވެސް، ކުރީގެ ސަރުކާރުން އެ ވަޢުދުތައް ފުއްދައިދިނީ. އެހެންވީމާ، މި ދެންނެވި ހާލަތުން މި ބަދަލުވެގެންދިޔައިރު، އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި އެ ބޭފުޅުންނަށް ވެސް އެ ކުރިއެރުން ލިބެންޖެހޭނެ ކަމަށް މި ބަޖެޓުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އެހެންނަމަވެސް، ފެންނަނީ ރިކަރަންޓް ހަރަދު ވަރަށް ބޮޑު ބަޖެޓެއްގެ ގޮތުގައި މި ބަޖެޓު. އަދި ހަމަ މިއާއެކު ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ޕްރޮޖެކްޓްތަކަށް އޮތް އަދަދު ފުދޭވަރަކަށް ކުޑަކުރައްވާފައިވާތީ އަޅުގަނޑުމެން ފެނޭ. މި ބަޖެޓުގައި ގޮތުގަނޑެއްކަން ހަމައެކަ ބިލިއަން ރުފިޔާ އޮތީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ޕްރޮޖެކްޓްސްތަކަކީ ޤައުމުގެ ޕްރައިވެޓް ސެކްޓަރގެ ވަރަށް މުހިންމު ޕްރޮޖެކްޓްތައް. ކުދި ވިޔަފާރި، މެދުފަންތީގެ ވިޔަފާރިތަކާއި ކޮންޓްރެކްޓަރުން އެ ޕްރޮޖެކްޓްތަކުގެ އައިސްގެން ޕްރޮޖެކްޓްތަކުގެ ތެރެއިން ގިނަ ވިޔަފާރިތަކެއް ކުރިއަރައިގަންނާނީ. އެހެންވެ ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ޕްރޮޖެކްޓްތަކަކީ އެއީ ހުއްޓުވައިގެން އަދި ފަހުގެ ބަޖެޓުގައި މިސްރާބު ބަދަލުކޮށް ނުނިމި ޕްރޮޖެކްޓްތައް. އެހެންވެ އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވަނީ ރިކަރަންޓް ހަރަދު ކުޑަކޮށް، ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ޕްރޮޖެކްޓްތަކުގެ އަދަދު ފުދޭވަރަކަށް އިތުރުކުރުން ބަދަލުކުރަންޖެހޭ. ބަޖެޓުތަކުގެ ފަހުގެ ބަޖެޓުކުރުމުގައި. އަދި ހަމަ މި ދަރަނިވެރިކަމުގައި އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން، ނިމިދިޔަ ސަރުކާރުން އެބަ ކޮށްފައި ވާ ޕްރޮޖެކްޓްތަކަކީ ތަރައްޤީ. މިސާލަކަށް، ތިލަފުށި، ގުޅީފަޅު، އަދިވެސް އެހެން ފަޅުގެ ޕްރޮޖެކްޓް، ވަރަށް ބައިވަރު ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތަކެއް ދިރުމަކަށް ފަށައިގެން އޮތް މާލޭގެ ބިމަ ޕްރޮޖެކްޓްތައް. އެހެންނަމަވެސް، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އެއްކަލަ ޕްރޮޖެކްޓްތަކުގެ ބިން ހިއްސާކުރާ މިހާރު ކޮމިޓްކުރި. ނަމަވެސް، ދެން އެ ޕްރޮޖެކްޓްތަކަށް ދެން ވާނެ ގޮތް މި ބަޖެޓުގައި ނުފެނޭ ކަށަވަރުކަމެއް. މި ދެންނެވި ވަރަށް ބައިވަރު ބޭފުޅުންނަށް، ވަރަށް ބައިވަރު ރައްޔިތުންނަށް ބޭނުންތެރި ޕްރޮޖެކްޓްތައް ފޯރުކޮށްދިނުމަށް ވާނީ. އެ ބަޖެޓުގެ އިންތިޒާމުތަކާއި ހިސާބުތަކާ ހިމެނުމަށް. އަޅުގަނޑުމެން ކުރިން ކަމެއްވެސް. އެ ހިސާބުގެ އަސާސީ ޚިދުމަތްތަކަށް ގާއިމުކުރަން ބަޖެޓުގައި ނުހިމަނާ މިއީ ދެރަކަމެއް ކަމެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަދި ހަމަ މިގޮތުން

މިކަން އޮއްވާ ފުރިހިއްގެދުވު، ތަންކޮޅެއް ދުރުގައި އޮންނަ ފުގެކަން މި އޮންނަނީ 400 މީޓަރަން ރުޅިއާގެ ބަޔަޖެއް މި ބަޔަޖެގައި ހިމަނާފަ. މިއީ ވަރަށް ދެރަގޮތެކަން، ވަރަށް ގޮސް މިސްރާބެކަން މި ޒަމާނު މިދަނީ އިނގޭތޯ. މި ދެންނެވީ ޒަމާނުގެ ތަރައްޤީއަށް ބަލައި ހުއިރުއްގައި އޮންނަ ސަރުކާރުތަކުން ފަދަ ބޮޑެތި ޕްރޮޖެކްޓުތަކެއް، ރައްޔިތުންނަށް ވަރަށް ފުރިހަމަ ޕްރޮޖެކްޓުތަކެއް، އެ ޕްރޮޖެކްޓުތަކަކީ އަސާސީގައި ދެން އަންނަ ސަރުކާރުން އަޅާނެ އާ، ތިމާވެށިން ތި ނިކުނު، ދެން އޮންނަނީ އާ ޕްރޮޖެކްޓުތައް، އެ ހުރިހާ ބަޔަޖުގައި އޮންނަ ހުރިހާ ފައިސާއެއް ގެންގޮސް އާ ޕްރޮޖެކްޓުތަކަށް އަޅައިލަން، މިއީ ވަރަށް ގޮސް މިސްރާބެކަން ޒަމާނު ގެންދެވޭ ގެންދެވުމެއް. މިކަން އެބަޖެހޭ އަޅުގަނޑުވެސް މި މަޖިލީހުން ވެސް މިއަދު ވިސްނައި މި ތަރައްޤީގެ ޕްލޭނެއް ތަންކޮޅެއް ދިގުމުއްދަތަށް ހުށަހެޅެން. އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވޭ ގޮތުގައި މިހާރު މި ޒަމާނުގައި އެ ޕްރޮޖެކްޓު ހުރިހާ ގޮތް އެބަ އޮތް. މިހެން މި ދަންނަވަނީ މިސާލަކަށް، ނިމިދިޔަ ސަރުކާރުން، ކުރީ ސަރުކާރުން ބިނާކުރުންދިޔަ ފެށި 2ގެ ބޮޑިބާވަރިކަމުގެ މަޝްރޫޢުތަކެއް، އެއަރޕޯޓުގެ ޓަރުމިނަލުގެ މަޝްރޫޢުތައް، ރަންވޭގެ މަޝްރޫޢު، އެ ޕްރޮޖެކްޓުތައް ހަމަ ކޮންޓިނިއުއަސްކޮށް ކުރިއަށް ގެންދިޔަ އިނގޭތޯ. ގެންގޮއްސަ މި ސަރުކާރުން، މި ނިމިދިޔަ ސަރުކާރުން އެ ކަމީ. އެހެންވެއްޖެ ކަމަށް ވަންޏާ އަންނަ ސަރުކާރުން ވެސް ޖެހޭނެ އަޅުގަނޑު މި ދެންނެވީ، މި ދަންނަވަން އުޅެނީ ރައްޔިތުމީ މީހާއަކު، އެ ހުރިހާ ފުރިހަމަ ޕްރޮޖެކްޓު އެ ކޮންޓިނިއުއަސްކޮށް ގެންދެވުން ގޮތެއް އަޅުގަނޑުމެން މިތަނުން ނިންމާލަން ބާއްވަންޖެހޭ. ދެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެކަން އެގޮތަށް ކުރެވިދާނެ އަޅުގަނޑު މި ދެންނެވި، މިހާރު ހުޅުމާލޭ ފޭސް 2 ޑިވެލޮޕްކުރުން އޮންނަނީ. ފޭސް 3 އެބަ އޮތް ޑިވެލޮޕްކުރަން. ތިލަފުށި، ގުޅިފަޅު އަދި އެހެން ފަރާތް ވެސް އެބަ އޮތް. އެހެންވީމާ، މިއީ ދިގުދެމި ގެންދެވޭ ތަކަކަން މަޝްރޫޢުތަކެއް، ހިނގާނީ ކޮރިއާއަކަށްވާގޮތަކަށް މިގޮތަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް، އަޅުގަނޑުމެން ހިވަނީ އަޅުގަނޑުމެން މި މަޖިލީހުން އެބަ ވިސްނައި ގޮތެއް ނިންމަންޖެހޭނެ. ދެން އަޅުގަނޑު ބަލައިލާނަން އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާއަށް. އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާއަކީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ލާނަކަށް ޖަރީމަކަން ވަރަށް ބޮޑެތި ބަހާސާވާފައި އޮތް ގާއިމުކުރެއް. ލޯކަލް ޖަރީމަކަން ކައިރިއަށްދުވަނީ ވެސް ވ.އަތޮޅު ޖަރީމާގެ މިނިސްޓްރީގެ ތަފާސްހިސާބުތަކުން އެބަ ފެނޭ. އަޅުގަނޑުމެން އަތޮޅުގައި މިހެން ދިރިއުޅޭ 5 ރަށް އޮންނަނީ، މިހާރުވެސް ހިނގަމުންދާ 5 ރިސޯޓެއް ވެސް އެބަ އޮތް. 5 ރިސޯޓު އޮންނައިރު، 5 ރިސޯޓުގެ ބޭރު ކޯޓެސްޓިއަރ ހާފުއްލަވަރު އޮންނައިރު، ދުވި އަތޮޅުގެ ލޯކަލް ޖަރީމަތުގެ ބޭރު ކޯޓެސްޓީ ވެސް ހަމަ ގާތްގަނޑަކަށް އެ އަދަދުގައި އޮތީ. އެހެންނަމަވެސް، ދިމާވެގެންދާ އެންމެ ދަރި މައްސަލައެއް މިހާރު ވެސް އަޅުގަނޑުމެން އަތޮޅުގެ ރަށްރަށަށް ކުރި ރަށްރަށް. އެހެންވެ ރަށެއް ބޯފެނުގެ ސަރުކާރުގެ ކުރިން އަޅުގަނޑުމެންގެ ލޯކަލް ޓޫރިޒަމް ފުރުޞަތު އައިރުގައި ވަރަށް ގިނަ ރަށް ރަށްތަކެއް ކައިރީގައި ހުރި ހުސްކޮށް. އެހެންވެ ލޯކަލް ޓޫރިޒަމް ހިނގުމަށް ދިރިއީ އެއްކަލަ ހަމަ ރިސޯޓު ހިންގުމަށް މި ދާ އެކްސްޓަރނަލް ބޮޑުއީން ވެސް ރަށްރަށަށް ގޮސް، ތަޖުރިބާ ގޮސް އެގޮތަށް

ކުރިއަށްދާ، ޓޫރިޒަމްގެ ގޮތުގައި ވ.އަތޮޅުގެ ލޯކަލް ޓޫރިޒަމް ވެސް މި އޮންނަނީ. އެހެންނަމަވެސް، 2013 ގައި ފެށުނު ވެރިކަމުގައި އަތޮޅުގައި ހުރި ހުރިހާ ފަޅު ރަށްރަށް ހުރީ ކުއްޔަށްދީފަ. އެކަމާހުރެ މިހާރު އަތޮޅުގެ ރަށްރަށުގެ ޓޫރިޒަމް، ރަށްރަށުގެ ޓޫރިޒަމް ސެކްޓަރުގައި އުޅޭ ބޭފުޅުންނަށް ވަރަށް ދަތި، އެއްކަލަ އެ އިތުރު [illegible] ގެންދިއުމުގެ ފުރުޞަތު ނުލިބޭ އަތޮޅުގެ މި ދަންނަވަނީ. އެ ބޭފުޅުންނަށް ވެސް އަދި ރާއްޖެއަށް އަންނަ ޓޫރިސްޓުންނަކީ ހަމައެކަނި އެ ރަށްރަށުގައި ތިބެން އަންނަ ބަޔަކު ނޫން. އެހެންވެ އެ މީހުން ގޮވައިގެން ދާންޖެހޭ ފަދަ ރަށްރަށަށް ޑޭ ޓްރިޕާއި މި ހުރިހާ ކަމެއް ވެސް ހަމަ ހިނގަމުންދަނީ ގޮތުން ހަމަ އެކަމަށް. އެހެންވެ ވ.އަތޮޅަކީ ވަރަށް މުހިންމު ލޯކަލް ޓޫރިޒަމަށް [illegible] ވ.އަތޮޅަކީ ސަރަހައްދުގައި [illegible] [illegible] ރަގަޅު އޮންނަނީ.

އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަތޮޅުތެރޭގެ ދާއިރާގައި ވެސް އެބަހުރި ކުރިމަގައި ވެސް ހަމަ ހުރި ޕްރޮޖެކްޓްތަކެއް ޖަހާފަ. މިގޮތުން ގިނަ ޕްރޮޖެކްޓްތަކާއި ހިނގަމުންދާ ޕްރޮޖެކްޓްތަކެއް. އަތޮޅުތެރޭ ދާއިރާގެ ރަށްރަށުގެ [illegible] ޕްރޮޖެކްޓް އަނެއްކާ ވެސް އަޅުގަނޑަށް މި ފެންނަނީ މި 2024 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި އަދި ގިނަ ޕްރޮޖެކްޓްތަކުގެ ގޮތުގައި. އެހެންނަމަވެސް، މި ޕްރޮޖެކްޓަކީ ކުރިން ނިމިފައި އޮތް ޕްރޮޖެކްޓެއް. ދެން އަޅުގަނޑު ވަރަށް އުފާކުރަން ކުޑަކުދި ސްކޫލްގެ 4 ބުރި އިމާރާތް އެބައިން. އަދި ސިއްޙީ މަރުކަޒުގެ ވެސް ޕްރޮޖެކްޓް އެބައިން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ކުޑަކުދި ސިއްޙީ މަރުކަޒުގެ ޕްރޮޖެކްޓް ބަޖެޓުގައި އޮންނަތާ މިހާރު މިއީ 3 ވަނަ އަހަރު. މިވެސް ވަރަށް މުހިންމު ޕްރޮޖެކްޓެއް. މި ދެންނެވީ ސިއްޙީ ދާއިރާ [illegible] ކަމަށް ވަންޏާ އަނބުރާ ވެސް އަޅުގަނޑު [illegible] އެއްކަލަ ހަމަ ލޯކަލް ޓޫރިޒަމް. އަޅުގަނޑުމެންގެ [illegible] [illegible] މި [illegible] ހަމައެކަނި [illegible] [illegible] [illegible] އިނގޭތޯ. ކުޑަކުދިންނަށް ވެސް ވަރަށް މުހިންމު [illegible] މި އޮންނަނީ ރަށްރަށުގެ މިހާރު ސިއްޙީ ދާއިރާގެ ހިދުމަތް ވަރަށް ރަނގަޅަށް ހިންގޭނެ ގޮތަކަށް އޮންނަންޖެހޭ. އެހެންވެ އަޅުގަނޑު ވަރަށް ބޮޑު އުންމީދެއް އެބަ އޮތް މިފަދަ ވެސް މި ބަޖެޓުން އަޅުގަނޑުމެންގެ، ކައުންސިލްތަކުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ވެސް. ދެން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ބަޖެޓުގައި ޖަހާ ޕްރޮޖެކްޓްތަކާއި ވަރަށް މުހިންމު ޕްރޮޖެކްޓްތަކެއް. ބަޖެޓުގައި ޕްރޮޖެކްޓް ޖަހަންޖެހޭނީ އެއީ އޭގެން އަންނަ [illegible] [illegible] އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހަމަ ޕްރޮޖެކްޓްތަކުގެ [illegible] ޖަހަމުން މިދިޔަ އަހަރު [illegible]، އަޅުގަނޑުމެން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. މިސާލަކަށް، [illegible] ބިން ހިއްކުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ [illegible] އަޅުގަނޑު ކުރިން [illegible] [illegible] ޓޫރިޒަމްގެ [illegible] [illegible] ފުރުޞަތު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އޭގެ ބަދަލުގައި ހަމަ ކައިރީގައި ވެސް އެބަހުރި ފަޅު. ވަރަށް ކައިރީގައި ހުންނަނީ ހަމަ ބޮޑެތި ފަޅު. އޭގެ ފަޅުތަކަށް ބިން ހިއްކުން ބަދަލުކުރެވޭ [illegible] ޖަހާފައި [illegible] ކަމަށް ވަންޏާ ކުޑަކުދި ވެސް އަދި [illegible] [illegible] ބިން [illegible] [illegible] [illegible]. މި ދަންނަވަނީ ވ.އަތޮޅު [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible]. އެއީ މި ދަންނަވަން

އުޅޭ ވާހަކައަކީ. ކެތޮދުރުގައި ފުރުޞަތުތަކާއިއެކު، ފުރުޞަތު މަސައްކަތުގެ ބިން ހިއްސާއެއްކަމަކު އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ، މިހާރު ވެސް ގޯތި ބޭނުންވެފައި ތިބި އާބާދީއަކަށް ގޯތި ދޫކުރެވޭ ވަރަކަށް ނުހިއްކާތީ. އެހެންވެ އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވަނީ ބަޖެޓުން ކަމެއްކުރާއިރު އާދޭ މަސައްކަތްކުރަނިވި ގޮތަކަށް އެ ކަމެއް ކުރަންވީ. އެހެންވީމާ، މި އަރިހަށް ދަތުރުގައި ބަޖެޓު ކޮމިޓީން ވިސްނާފައިވާ ކަމަށް އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަން. އެހެންމެ ފުރަތަމަ ފުރިހަމަ ސާފުކޮށްދޭން ވެސް ރައްޔިތުންގެ ކައުންސިލު އިދާރާގެ ބަޖެޓު މި ފޮތުގައި އިންސާފުވެ، ދެން އަޅުގަނޑު އުފާކުރަން އުއްމީދުކުރަން މިފަހަރު ދެން ކައުންސިލު އިދާރާ ކައުންސިލާ ކަމަށް. ކުރީގެ ވެސް އަދި ރަށްވެހި ވެސް ކައުންސިލުތަކުގެ ޖާގަ ހުރިވަރަށް އެންމެ ފުރަތަމަ ވަރަކަށް ވެސް އެއްޗެހި ގެނެސްދޭ ވި. މިފަހަރު ބަޖެޓުގައި އެބަ އޮތް ކައުންސިލުތަކަށް ވަރަކަށް އެއަރޕޯޓު ބަޖެޓުގައި އިސްކަންދީފައި ބަޖެޓު އަދި ދަތުރުފަތުރުގެ ގޮތުން އެކި ރަށްރަށަށް ބަޖެޓު ހިމަނާފައި އެބަހުރި. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ހަމަ އުއްމީދުކުރަން ކައުންސިލުތަކާ ގުޅިގެން ބަޖެޓުގައި އެކުލަވާލާފައިވާ ބަޖެޓު ތަންފީޛުކުރެވޭނެ ކަމަށް. އަދި ކައުންސިލުތަކުން ވެސް ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން ހިމަނާފައިވާ ކަންތައްތައް ސިޔާސަތުތަކާ ގުޅިގެން ކުރިއަށް ގެންދެވޭނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަން. މި ކަންތައް ކުރެވޭނީ ތަރައްޤީއާ ގުޅިގެން ތިބޭ މެންބަރުންގެ ވާހަކަ ރައްޔިތުންނަށް ބަލައިގަތުމުން ކަމަށް އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަން. ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދެ! އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ވަގުތު ބޭނުން ޝުކުރިއްޔާ. ދެން އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތުއަރުވާނީ މޫސާ ސިރާޖު، ފޭދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު.

ފޭދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މޫސާ ސިރާޖު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ބަޖެޓު ބަހުސަށް އަޅުގަނޑު ވެސް އެއްޗެއް ދަންނަވައިލާނަން. މި އަހަރުގެ ވެސް ޖުމްލަ ޚަރަދުގެ ތެރޭގައި ދައްކަން އޮތީ މި ދިޔަ އަހަރު ބަޖެޓުގައި ހަމަ ދައްކަންޖެހުނު ވާހަކަ. މި އަހަރު ބަޖެޓުގައި އަންދާޒާކުރާ ބަޖެޓެއް ގޮތުގައި ހުށަހަޅާފައި މިވަނީ 49.5 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ބަޖެޓެއް. އަދި މި ބަޖެޓުގެ ވެސް 70.2% އަކީ ރިކަރަންޓް ޚަރަދު ގޮތުގައި ހިނގާނެ ކަމަށް ލަފާކުރެވިފައިވާ އަދަދު. އަދި ބަޖެޓު ފޮތަށް ބަލައިލީމާ ހިލޭ އެހީއާއި އާމްދަނީގެ ގޮތުގައި ލިބޭނެ ކަމަށް އަންދާޒާކޮށްފައި މިވަނީ 33.5 ބިލިއަން ރުފިޔާ. ރިކަރަންޓް ޚަރަދުގެ ގޮތުގައި ލަފާކޮށްފައި މިއޮތީ 34.8 ބިލިއަން ރުފިޔާ. މާނައަކީ، އާމްދަނީއަށްވުރެ ޚަރަދު މި އަހަރުގައި ވެސް މާ ބޮޑަށް ބޮޑޭ. އަދި ބަޖެޓުގައި ލޯން ދެއްކުމަށް ޖަހައި، ދަރަނި އަނބުރާ ދެއްކުމަށް ޖަހައި 2.2 ބިލިއަން ރުފިޔާ ހިމަނާފައި އޮތަސް.

ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ނުވަތަ ރިކަރަންޓު ހަރަދުގެ އިތުރުން ކެޕިޓަލް ހަރަދުގެ ގޮތުގައި ހަރަދުކުރަން ބަޖެޓުން ދީފައި މިވަނީ 29.8%. އަދި އޮގަސްޓުއިން 17.5% އަށް ޕީ.އެސް.އައި.ޕީއަށް ހަރަދުކުރަން ހިމަނާފައިވާ ފައިސާ. ޖުމުލަގޮތެއްގައި މި ބަޖެޓުގައި ވެސް އަލުގަނޑު އެންމެ ބޮޑަށް ކަނޑައެޅުނީ ދައުލަތަށް ލިބޭ އާމްދަނީއާއި ނުބައްދަލަން ހަރަދު ބޮޑުވެގެންދާތީވެ. ރިކަރަންޓު ހަރަދު މާ ބޮޑަށް ބޮޑުވުމުގެ ސަބަބުން އަލުގަނޑުވުމުގެ ދަރަނި، ދައުލަތުގެ ދަރަނި އިންތިހާއަށް ބޮޑުވެފައިވާތީވެ. އަދި ކޮންމެ އަހަރަކު ބަޖެޓު ހުށަހަޅާއިރުގައި އަލުގަނޑުވުން ހިލޭ އެހީ ގޮތުގައި ލިބޭނެ ކަމަށް އަންދާޒާކޮށް ބޮޑު އަދަދުތަކެއް އެބަޖަހަން. މި ދިޔަ އަހަރު ބަޖެޓު ފާސްކުރެވުނުއިރުގައި ވެސް 1 ބިލިއަނަށްވުރެ ގިނަ ރުފިޔާ ހިލޭއެހީގެ ގޮތުގައި ލިބޭނެ ކަމަށް އަންދާޒާކޮށްފައި އޮތް ނަމަވެސް، އަހަރު ނިމިގެންދާއިރުގައި އަލުގަނޑުވުމުންނަށް 505 މިލިއަން ރުފިޔާ ހިލޭއެހީގެ ގޮތުގައި ލިބިފައި މިވަނީ. އަންދާޒާކުރި އަދަދަށްވުރެ 51% މަދު އަދަދެއް ލިބިފައި މިވަނީ. މި އަހަރު ބަޖެޓު ހުށަހަޅާއިރުގައި ވެސް ބަޖެޓުގައި 1.2 ބިލިއަން ރުފިޔާ ހިލޭއެހީގެ ގޮތުގައި ލިބޭނެ ކަމަށް އަންދާޒާ އެބަކުރޭ. އެހެންނަމަވެސް، ދުވަހަކު ވެސް ބަޖެޓުގައި މި ޖަހާ އަދަދަކީ، އަންދާޒާ ކުރާ އަދަދަށް ލިބޭ އަދަދެއް ނޫން. އެއީ ބިނާކޮށް ހަރަދުތަކެއް ބިނާކުރުން މިދަނީ. ބޮޑު ބަޖެޓެއް ހަދައި ދަރަނި ނަގައިގެން އެ ކަންކަން ކުރާއިރުގައި ދުވަހަކު ވެސް އަލުގަނޑުވުމަކީ ފުރިގެންނުދާ އާމްދަނީއެއް ވަންނަ މަސައްކަތެއް ކުރާ ތަނެއް. ދަރަނި މިދަނީ އިންތިހާއަށް ބޮޑުވަމުން. ފަހަރުގައި މި އަހަރު އަދި އަލުގަނޑުވުން ފުޅާކުރެވިދާން. އަންނަ އަހަރުގައި ވެސް ކޮންމެވެސް ގޮތަކަށް ފުޅާކުރެވިދާން. ނޫނީ އަދި އިތުރަށް 5 އަހަރު ވެސް ފުޅާކުރެވިދާން. ކޮންމެވެސް ދުވަހަކުން މި ދަރަނިތަކަކީ އަލުގަނޑުވުން ދައްކަންޖެހޭނެ ދަރަނިތަކެއް. މިހާރު ދަރަނި ބޮޑުވަމުން ގޮއްސަ 114% އަށްވުރެ ބޮޑު. 2023 ވަނަ އަހަރު ނިމޭއިރުގައި ޖީ.ޑީ.ޕީގެ ނިސްބަތުން ޖުމުލަ ދަރަނީގެ އަދަދު 112.8 އިންސައްތައިގައި ހުންނާނެ ކަމަށް ލަފާ މި ކުރަނީ. އަދި 24 ނިމޭއިރުގައި 114.3% އަށް މި އަދަދު ބޮޑުވާނެ ކަމަށް ބަޔާން މި ކުރަނީ. އަލުގަނޑުވުން ވެސް ބޭނުން ރަށްރަށުގައި ޕްރޮޖެކްޓު ވެސް ހިނގަން. ކަންކަން ހިނގަން ވެސް ބޭނުން. އެހެންނަމަވެސް، އަލުގަނޑަށް ހިފަނީ ތަންކޮޅެއް އިސްލާހުކޮށްދީގެން މި ދަރަނި ފުޅާކުރެވިދާން ގޮތަކަށް އަލުގަނޑުވުން ކަންކަން ބައްޓަން އެބަ ކުރަންޖެހޭ. މިގޮތަށް ހަމަ އަލުގަނޑަށް ވިސްނާ؛ އަލުގަނޑަކީ ފިސްކަލް ރިސްކެއް ކުރާ ނުވަތަ މާ ބޮޑަށް މިކަމުގެ ތެރޭގައި އަންނައިރުން އުޅޭ މިހާރު ނޫން. އެހެންނަމަވެސް، އަލުގަނޑަށް ވިސްނާ ގޮތުގައި ދައުލަތުގެ ވެސް ހަމަ ވާނީ ގޮތްތަކަށް ފަރުދުކުރާ ވާގޮތް. ތިބާ އާމްދަނީއަށްވުރެ ބޮޑަށް ހުރަސް ނަގައިގެން ދޭންޖެހުނުކަން ވަކިވަރަކަށް. މި ނިމުން ދުވަހެއް އަންނާނެ. ބަނގުރޫޓުވާން ދުވަހެއް އަންނާނެ. މި ފައިސާ ދައްކަން ގޮތެއްގައި ހަރަސް އެބަޖެހޭ. ހަރަދު ކުރާއިރުގައި އާމްދަނީ ލިބޭ ގޮތްތަކާ ހަރަދުތައް ބައްދަލުވާން އެބަ ޖެހޭ. މުޅިން ކޮންކްރީޓް އުޅޭ ދައުލަތުގެ އާމްދަނީއެއް ނޫނޭ. ދަރަނި ބޮޑުވަނީ. އެހެންވީމާ، މި ދަރަނިތައް ދެއްކޭކަށް ގޮތެއް ކަންކަން ބޮޑުބޮޑުކަން އެބަޖެހޭ. ރިކަރަންޓު ހަރަދު 70% އަށް އަރައިގެން ދިއުމުގައި މި

އަހަރަށް ޖާގާ މި ކުރަނީ އަދި އިތުރަށް 19.5% ރިކަރަންޓް ޚަރަދަށް މި އަހަރު މިދިޔަ އަހަރަށްވުރެ ބޮޑުވާން ކަމަށް. ވަރަށް ބޮޑު އަދަދެއް 19.5 އިންސައްތައަކީ. އެހެންވީމާ، މި އަދަދު އިތުރުވެގެންދާއިރުގައި އާމްދަނީއެއް އަދިވެސް އިތުރަށް އަންނާނެ ކަމެއް ކުރެވިގެންނުދިޔަ. އާމްދަނީއެއް ލިބޭ ގޮތަކަށް ކޮށްފައި އޮތް މައިގަނޑު އެއް މަސައްކަތަކީ ވެލާނާ އިންޓަރނޭޝަނަލް އެއަރޕޯޓުގައި މި ހިންގުނު ކަންތައް. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެން ދައުލަތް ނިންމައިލީ ބަހުމިން ނިންމައިލުނު. އޭގެން އާމްދަނީއެއް ލިބޭނެ ގޮތް، ޖެނެރޭޓް ކުރެވޭނެ ގޮތް، ގުޅުވާލެވޭނެ ގޮތް، އަނެއްކާވެސް އިތުރު ދަރަނިތަކެއް އެގެތެރެއަށް ވަންނަ ގޮތަށް ހެދިގެން. އެހެންވީމާ، ވަރަށް ބޮޑު ކަންބޮޑުވުމެއް މި ލިބޭ އާމްދަނީއާއި ނުބައްދަލު ގޮތަކަށް ޚަރަދުތައް ބައްޓަންކުރެވި އަދި މި ފަހުސާ ދައުރުތަކުން އިންވެސްޓްމަންޓުތައް ކުރިއަށްގެންދާނެ އެއީ ވަރަށް ބޮޑު އަޅުގަނޑު ކަންބޮޑުވާ ކަމެއް. ޖުމުލަ ގޮތެއްގައި ބަޖެޓުގައި ވެސް މިދިޔަ އަހަރުގައި ހަމަ ފާހަގަކުރި ގޮތަށް އެންމެ ބޮޑު އަޅުގަނޑު ކަންބޮޑުވާކަމަކީ މި ދަރަނި މެނޭޖުކުރެވޭނެ ގޮތަކަށް ކަންކަން ބައްޓަން ނުކުރާތީވެ. އަދި އާދޭ އިތުރުން ވަރަށް ބޮޑު ކަންބޮޑުވާ ކަމެއް ބަޖެޓު ޚިދުމަތުގައި ޖެހިޖަހައި ކުރިން ކަންކަމުގެ އިތުރަށް ބަޖެޓުން ބޭރުން ކަންކަން ކުރާ މައްސަލަ. ބަޖެޓަށް ހަމަ ބަޖެޓު ހިއްސާ ގޮތްތަކެއްގެ ދަރަޖައިގައި މާނަކުރަންޖެހޭ އެއްޗެއް. މިގޮތުގައި ހުރި މިންވަރަކަށް އެއިރެއްގެ ސަރުކާރުން ކަންކަން ކުރަންޖެހޭނީ. ބަޖެޓު ފޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެން މިދަނީ ބައިވަރު ޕްރޮޖެކްޓްތަކެއް ޖަހައި، އަޅުގަނޑުމެން ރައްޔިތުން ހިމަނަމުންދާ ސިޔާސަތުގެ ނިޔާވުމުގައި މި ހިސާބު އަދަދުތަކެއް ދިމާނުވާ ގޮތަށް ޖަހާފައިވާ އަދަދެއް. ދެންމެވެސް އިޝާރާތްކުރި ގޮތުން ބަޖެޓުން ފޯރުކުރަންވާނެ 10 ބިލިއަން ރުފިޔާއަށް ހަރުސިސްޓަމެއް އަޅަން ޖަހާލައި އިން ކަމަށް. އެހެންނަމަވެސް، އެއީ ކުރެވޭން ކަމެއް ނޫން. މިއީ ހަމައެކަނި މި އަހަރު ދިމާވާ މައްސަލައެއް ނޫން. މީގެ ކުރިން އަހަރުތަކުގައި ވެސް، މިވާ ތަނަށް ދިރުވައިލައްޖެ ހިސާބުން މިދަނީ ބަޖެޓު ފޮތުގައި ނަންބަރުތަކެއް ޖަހާފައި، އަދަދުތަކެއް ޖަހާފައި ފޮނުވާލަނީ، ދިމާވާ ހިސާބު އަދަދުތަކެއް ޖަހާލައްވާފާ. ދެން ކުރަންޖެހޭ ކަމަކީ އެބައިވެ ބެހުންބެހުން އަދަދުތަކެއް ކޯޅެގެން ޖެހިލުހުރުން. މި ޖުމުލަގައި ޖަހާފައި ހުރި އަދަދުތަކަށް ބަލާއިރުގައި ފެން އެބަ އަލަ 49.5 ބިލިއަން ރުފިޔާ. އެހެންނަމަވެސް، މިގައި ހަރުސީލާ ތުރިޖު އަނެއް 5 ބިލިއަން ރުފިޔާ ޖަހާލައި އޮވެދާނެ. އެ ދިމަލަށްދާނީ. އާހިރުގައި ނިމޭއިރުގައި ވާގޮތަކީ އެއިރެއްގައި އޮންނަ ސަރުކާރުން އެއިރެއްގައި އެ އޮންނަ ވަޒީރުންގެ ގޮތް ދާއިރާއަކަށް ނުވަތަ ވަޒީރުންގެ ގޮތް ރަށްރަށަށް ނުވަތަ ކޮންމެވެސް ގޮތަކަށް ފޯރާ ކުރެވޭނެ ރަށްރަށް ކަންކަން ފެށިފައި، ބާކީ ރަށްތަކުގެ މަޝްރޫއުތައް ވަކިކުރެވިގެންނުދޭ. މިއަށްވުރެ ރަނގަޅަށް މި ބަޖެޓު ތަޢާރުފުކުރެވިގެންދޭ. މިއަށްވުރެ ރަނގަޅު ދަރަނި ދިޔައީ ގޮތްތަކެއް ބަޖެޓުން އެބަ ކުރަންޖެހޭ. އަޅުގަނޑުގެ ހަމަ މައިގަނޑު އެންމެ ބޮޑު ކަންބޮޑުވުމަކީ މިގޮތަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހިފަހައްޓައިލެވޭނީ ހާރާ އަހަރުތަކަކަށް އަޅުގަނޑެއް ގައިމުވެސް ތަފާސްހިސާބުތަކުތޯ 5 އަހަރުތޯ، 10 އަހަރުތޯ ނޫނީ 3 އަހަރުތޯ. ފުރިހަމަ ބޭންކުން އެންމެފަހުން އެ ނެރުނު ރިޕޯޓެއްގައި އެ އޮތް މިހާރު ތަޢާރުފު ރިޕޯޓް ދުވަހަކު ދަރަނިވާ ވަރަށް ރިޕޯޓް

ދަށްވެފައިވާ ކަމަށް. އަދި 2026 ގައި، މައުލޫމާތު ލިބޭ ގޮތުން ބޭރުގެ ދަރަނިތަކުގެ ދައްކަން އުޅޭނީ 1 ބިލިއަނަށްވުރެ ގިނަ ޑޮލަރު 2026 ގައި. 1 ބިލިއަން ޑޮލަރާ ވަރަށް ކައިރިވެއްޖެ. ވަރަށް ކައިރިވެއްޖެ. ދައުލަތުގެ އާމްދަނީގެ ގޮތުގައި މި އަހަރު ލަފާކޮށްފައި މި އިންނަނީ 33.5 ބިލިއަން. އެއީ ހިލޭއެހީ އާއި އަދި އެހެން ކަންކަމާއި އެކީގައި ޖަމާވާ ހުރި އަދަދުތަކެއް. އެހެންނަމަވެސް، މިއީ، ހަރަދު އެބަ ކުރަން ރިކަރަންޓް ހަރަދަށް އެކަނި 34.8 ބިލިއަން ރުފިޔާ. މާނައަކީ އާމްދަނީ އާއި ރިކަރަންޓް ހަރަދާއި ކުރިމަ ތާނަން ދައުލަތަށް ފައިސާއެއް ނެތް. އެހެންނަމަވެސް، 26 ގައި އަޅުގަނޑުމެން އުޅެނީ 15 ބިލިއަން ރުފިޔާ ހަމައެކަނި ބޭރުގެ ދަރަނިތަކަށް ދައްކަން. މި ދައުލަތް ގޮތަކަށް މި ބަޖެޓު ތާށިގަޔަށް ވެސް އޮތް ތަނެއް އަޅުގަނޑުމެން ނުފެނޭ. އަޅުގަނޑުމެން ހިފަން މިއަދުވެސް ބޭނުން ސަބްސިޑީތަކުގެ އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ކަންކަމަށް ހަރުމުދަލަށް ހޯދަން އެބަ ޖެހޭކަން. ތަނަވަސް ވާހަކައެއް، ބަޖެޓުގެ ދަރަނިގެ ވާހަކަދައްކަމުން ވެސް އަޅުގަނޑުމެން އެންމެން ބޭނުންވާ ދާއިރާގެ ނުވަތަ ތަރަން ކަންކަން ވާނެ. އެ ކަންކަން ވާން ބޭނުން ނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު ވެސް އެދެނީ ހަމަ މި ދަރަނިޖަހަން ބޭނުން ޕްރޮސެސްކުރެވެން އެކަން ހަމަޖެހިގެން ގޮތަކަށް ކަންކަން ބިނާކުރުން. އަޅުގަނޑު ވެސް ދާއިރާގެ ބަޖެޓަށް ބަލާއިރުގައި، ބަޖެޓުގައި އެބަ ހުރި ހިމަނަމުންދާ ބައިވަރު ކަންކަން. ވަރަށް ބައިވަރު ބޭނުމި ކަންކަން ވެސް ހިމެނިފައި އެބަ ހުރި. އެހެންނަމަވެސް، މި ދަރަނިވެ ގޮތަށް ކުރިން ފަރަހުޅުގައި ގޮތަށް ހަމަ އަދަދުތަކާއި، ނަރުބަދުތަކާއި ޖަމާވެއި މި އެއީ އެހެން ދާއިރާތަކަށް އެންނަ ގޮތަށް. މިސާލަކަށް ޕާރލަމެންޓަށް ހުށަހެޅި ހަމަސްކުރު އުނިކަން، ގާއިމުކުރުން އެއީ އެންމެ ބަޖެޓުގައި ޖެހިފައި މި އިންނަ މި އަހަރަށް 4.6 މިލިއަން ރުފިޔާ. އެއީ ހަމަ އުނިއަށް ގާއިމުކުރުމުގައި ވެސް މި އޮންނަ ގޮތަށް އަދަދު، ބަޖެޓް ފޯރަން ކުޑަ ގޮތުގައި ހިސާބުކޮށް. އަމަލުކުރުމުގައި ގޮތުގައި ފުދޭނެ މިނިސްޓްރީން ކުރާ ކަމަކަށް ބަޖެޓް ފޯރުގައި ކުޑަކަން ގޮތުގައި ހިފަހައްޓާ. އަމިއްލަ މުއައްސަސާތަކުގެ ފަރާތުން، އެއްބާރުލުން ދޭން ގޮތުގައި ހިންގާ ކަމެއް. އެކަމަކު ބޭނުމީ ކަމަށް ފޯރުވާ ކަންތައް ގޮތުގައި ބަޖެޓުގައި ހުށަހެޅިފައި އިންނަ އަދަދު، ބަޖެޓު ފުރިހަމަ ގޮތެއްގައި ހިފެހެއްޓެން. މި ގޮތުގައި ނުހިމެނޭ ކަމަށް. އެ ގޮތަށް ނުހަމަޖެހިފައިވާ ބަޖެޓުގައި ވާހަކަތައް، ބޮޑު ކަމަށް. އަޅުގަނޑުމެން ދާއިރާގައި ގޮތުގައި ބަޖެޓަށް ކަންކަން އެބަ ހިމެނޭ، އިސްލާހުގެ ބަދަލުތަކުގެ ހުރިހާ ކަމަކީ، ފުރަތަމަ ތިބޭ ކަމެއް ހިފަހައްޓާ އަދި ހިސާބުކޮށް ދާއިރާގައި ވެސް ބަޖެޓުގައި، ހަމަ ފުލުސްތައް އިންނަ ހުރި ކަމަކަށް. މި ކަންކަން ކުރަން އަޅުގަނޑުމެން ވެސް ބޭނުން. އެހެންނަމަވެސް، ގައިގަޔަށް ގޮތުގައި އަޅުގަނޑު މި ދާއިރާގައި ބަލާއިރުގައި އަދި އަހަރުގެ ތެރޭގައި މިސާލަކަށް ހިމަނާފައި ވެސް ކުރެވޭނެ މިނިސްޓަރުގެ ދައުލަތުން ބަޖެޓުން ކުރެވޭނެ އަދަދުގެ ކަނޑައަޅައިގެން އެބަ ޖެހޭ. އެ ކަމާ ހަރަދުކޮށް ތަރައްޤީކުރުމުގެ ބަދަލުވާނެ ކަމަކަށް ކުރެވޭނެ މިންވަރުގެ ބަޖެޓުން ކަނޑައަޅައިގެން ބޭއްވުން. ހަމަ ކަމަކީ ހަމައެކަނި ކުރެވޭނެ ކުރިއަށް ގެންދެވޭނެ، ނަމަވެސް އެއްވެސް އާމްދަނީއެއް އަނބުރާ ނުލިބޭ ގޮތެއްގެ ކަމަކީ ކަންކަމުގެ ވަރަށް ބޮޑު ބަޖެޓު ދަރަނި ބޮޑުވެގެންދާނެ. މިސާލަކަށް ދަރަނިން ނަމަ، ފުރުސަތުތަކެއް

އަޅާއިރުގައި ވެސް ކުރެވިދާނެ ކަމެއް އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވޭ ގޮތުގައި ދަނޑެއް އަޅާއިރުގައި އެ ދަނޑެކުން ފައިސާ ޖެނެރޭޓްކުރެވޭނެ ގޮތަކަށް ކޮންމެވެސް ކަންކަމެއް އިންތިޒާމުކުރުން. މިސާލަކަށް، އެކޮމަޑޭޝަން ފެސިލިޓީތަކާ އެކީގައި ބޭރު ޤައުމުތަކުން ވެސް އަދި އެހެން މީހުން ވެސް އައިއްސަ އެތާނގައި ތިބެވޭނެ ގޮތާއި ނުވަތަ އެތާނގައި ކެފޭއެއް އަޅައިގެން ކެފޭއިން ވެސް އެ ދަނޑުގެ ކަންކަން މެނޭޖުކުރެވޭނެ ކޮންމެވެސް އިންތިޒާމަކަށް، ފައިސާ ލިބޭނެ އިންތިޒާމަކަށް އެބަ ޖެހޭ ކަންކަން ބަދަލުކުރަން. ހަމައެކަނި ޚަރަދުކުރިޔަ، ހަމަ ޚަރަދުތަކަށްވާ ގޮތަށްވާނީ. އަނބުރާ ލިބޭނެ ކަމަކަށް ޚަރަދުނުކުރަންޏާ ދަރަނި ބޮޑުވެގެން ގޮއްސަ ޤައުމު ވިޔަސް އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ހަމަ އަންދާޒާ ހިސާބުން، އަންދާޒަށް ހިސާބުން ކަންކަން ގޮސްދާނެކަން. އެހެންވީމާ، މި ދިޔަ އަހަރުގައި ވެސް، އޭގެކުރީ އަހަރުގައި ވެސް، މި އަހަރުގައި ވެސް ޖުމުލަ ގޮތެއްގައި ހަމައަކަށް މި ދެނީ އެ ވާހަކައެއް. މި ދަރަނިގެ ކަންކަމަށް [illegible] [illegible] ގޮތަކަށް ކަންކަން ބައްޓަންކުރި ކުރިން [illegible]، އެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މަޑުޖެހިފައިވާ، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެދެމުން. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދެ! ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ. ދެން އަޅުގަނޑު ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް 30 މިނިޓުގެ ހުސްވަގުތެއް އަރުވަން.

{ހުސްވަގުތު: 15:04 އިން 15:39 އަށް}

(ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ؛ މަޖިލީހުގެ ރައީސް މުޙައްމަދު އަސްލަމް)

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

بسم الله الرحمن الرحيم. އަޅުގަނޑު މިއަދުގެ ޖަލްސާގެ [illegible] [illegible] މި ހުސްވަގުތަށްފަހު ފަށާނަން. އަދި 2024 ވަނަ އަހަރުގެ [illegible] ބަޖެޓުގެ ބަހުސްގައި މި ވަގުތު އެދިވަޑައިގެންނެވި ޕާޓީ [illegible] ތެރެއިން ދެން އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު އަރުވަނީ ހިތަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ އިބުރާހީމް ޝަރީފަށް.

ހިތަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބުރާހީމް ޝަރީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހުށަހެޅިފައިވާ 2024 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓަށް ނަޒަރު ހިނގައިލާއިރު، މި ބަޖެޓަށް މައިގަނޑު [illegible] ބަލާއިރު [illegible] ފިކުރު [illegible] ބަޔާންކޮށްފައިވާ، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ސާދަ ހާސް ހަތް ސަތޭކަ ސާޅީސް ތިން މިލިއަން ކަމަށް އެބަ ދައްކާ. ފަތުރުވެރިކަން 2.1 މިލިއަން ޓޫރިސްޓުން އަރާނެ ކަމަށް އިޤްތިޞާދުވެރިން އެބަ އަންދާޒާކުރޭ. އަދި އެހެންމެ 5.5% ރިއަލް ޖީ.ޑީ.ޕީ ކުރިއަރާނެ ކަމަށް އެބަ އަންދާޒާކުރޭ. ހަމަ އެހެންމެ ދުނިޔޭގެ އިޤްތިޞާދު އުފެދެމުން މި ފަހަރު ކުރީ ދައްކަމުންދާއިރު، އިންފްލޭޝަން ރޭޓު ވެސް ދައްކަނީ 3.9% ގައި. އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ؛ ރާއްޖެއަށް ލިބޭ އާމްދަނީއަށް، ޓޫރިޒަމުން ރާއްޖޭގެ ކުރި އާބާދީވެގެން ދިމާވެފައިވާ އަސާސީ ޚިދުމަތްތައް ފޯރުކޮށްދިނުން ވޮލިއުމަށް އަހަރުތަކުގައި މި ވަނީ ބޮޑު ހަރުދަނާކޮށްފައި. ތަނަވަސްކޮށްގެން ނަރުދަމާ ގާއިމުކޮށްދިނުން. ސާފު ބޯފެން ފޯރުކޮށްދިނުން. ކަރަންޓު ދޫނި އާއި ސާފުކަމާއި ބަރާބަރު، ކަރަންޓު ހަމަޖެހުމާއި ކަރަންޓުގެ ޚިދުމަތް ބޭސް ކުރެވޭނެ އެއާޕޯޓު ފިހާރަ. ޖަމާސް މަދުކަމާއި، އެއްބަޔަކު ފޮނުވާ ސަރުކާރުތަކާއި، ބަނދަރުތަކާއި ހުރި މަގުތަކާއި ހަރުދަނާކުރުމަށް. ބިންހިއްކުމުގެ މަޝްރޫޢަށް ބަލައިގެން، އެމް.ޖީ.ސީ.ސީން އެކަނި 460 ހެކްޓަރުގެ ބިން ހިއްކައިދޭނެ. އޭގެ މ.އަތޮޅާއި ވ.އަތޮޅުގައި މީހުން ދިރިއުޅޭ ރަށްރަށަކަށް ބަލައިގެން، އެ ރަށްރަށުގެ ބިމާއި އެއްވަރުގެ ސަރަޙައްދުގެ ބިން. މި އިންވެސްޓްމަންޓުން މި ދައްކަނީ ނިމިގެން ދިޔަ ފަސް އަހަރުގެ ތެރޭގައި ރާއްޖެއަށް ހޯދިފައި މިންވަރުގެ ތަފާސްހިސާބު. އެހެންވީމާ، ބަރޯސާވެގެން ޑޮލަރު، އަޅުގަނޑު އެއްކޮށް ދަންނަވަން ބޭނުމީ މާލޭގެ މައްސަލަތަކުން. އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ؛ މާލެ ފުރިއްޖެ، މާލެ ތަޅުއްޖެ، މާލެ ޓްރެފިކް ޖެހިގެން ދާނެ ޖާގަ. މާލޭގެ މި އޮތް އިމާރާތް ބޮޑުކަމުން ދޯދި. އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ؛ މާލެއަކީ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ސިޔާސީ ފަދައިން ސަރުކާރުތަކުގެ ބަނދަރުގެ ހިސާބުން ހަމަ، އެންމެން އަދި މި ތަނަށް. ދުވަހު ރާއްޖެ ޖަމާވާ މި ތަނަށް. ނަމޫނާއެއް ބޭނުންކޮށްގެން ޖަލްސާއިރާއި ޖާގަ ފެށި މަޑުކަމުގެ ދަރަޖައިގައި ނޮޅުކަން. ފިލިގެން މައްކަތް ބޮޑުބޮޑު ސަރުކާރުތަކުގެ ތެރޭ ދޮރުތަކާއި އުޅޭ މީހުން މި ރަށްރަށުގައި އެބަ ދިރިއުޅޭ. އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ؛ މާލެއަން ދިރާސާކުރުމުގެ ބިނާކުރުމުގެ މަސައްކަތްކުރަމުން ދާއިރު ރައްޔިތުން ކުރިއެރުވުމަށް ކުރިއަރުވައިދޭން ތަރައްޤީ އިޤްތިޞާދު މުޅިއަތޮޅުގެ ބޯޑިންގ ސަރުކާރުން ދިނުމާ، ދިރާސާކުރުން، ހުޅުމާލޭގެ ފުރުޞަތުތައް ތަކުރާރު ކުރީގެ އެއްވެސް ސަރުކާރަކުން ނިންމާގޮތުގެ ބިނާ ބޭ މަޝްރޫޢުއް ވަނީ ހިންގާފައި. ނަމަވެސް، މި ބަޖެޓަށް ބަނދަރުތައް، ގޯތިގޯތި، ދިރިއުޅުމުގެ ތަރައްޤީކުރުމުގެ މަސައްކަތްތަކާއި، ނަރުދަމާ، އުޅަނދުތައް، ސްކޫލްތަކާއި އުޅަނދުތައް، ކްލާސްރޫމްތައް އެއްވެސް ބަނދަރުތަކުގައި ނެތްކަން ތައްޔާރުކުރެވިފައި. މިކަމުން ފަހަރުމަތީން ނުދިޔަ ސަރުކާރުގެ ބިނާކުރުމުގެ މަޝްރޫޢުތައް ބޭނުންކުރާނެ ގޮތް ހޯދަން ލާރިއެއް ހޯދައިނުދެވުނެވެ. ފުރުޞަތު ބަދަލުކޮށް މި ސަރުކާރުން އެއްވެސް އަހަރެއްގައި ނުހިނގާނެ. އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ؛ ފުރިހަމަކޮށްދިނުމަށް ހިސާބުކޮށް 400 މިލިއަން ރުފިޔާ ބަޖެޓުގެ ފައިސާއިން، އެ ބަޖެޓުގެ މުސާރަދެއްވާލައި ކާބަފައިން ޚަރަދުކުރައްވާނެ. ނަމަވެސް ސަރުކާރުން އެ ބަޖެޓް ހިއްކަން ބޭނުންވަނީ ކޮން ބިނާކުރުމެއް ކަމެއް ސަރުކާރުން ނުވާ. ސަރުކާރުން ގޭގައި ކުރުމުން ވެސް ނުވާ. ޖާގަ ނަމަ ތަނަކަށް އެ ފަރާތުގެ ބަޖެޓުން ގޮސްދެމުންދާކަން، ނަމަވެސް ސަރުކާރުން ބޮޑުބޮޑު ބިނާކުރުމުގެ ކަންކަމާއި ތަރައްޤީކުރަމުންދަނީ ހިންގާފައިވާ ތަންތަން ކުރިއަރާފައިވާ ދާއިރާ، ޖިނާޔަތް ތަޚައްޔަރުކުރަން އަސާސީ ޚިދުމަތް ފޯރުކޮށްދިނުމުގައި އެ ހުރިހާ

ބަޖެޓުކުރުން މާބުއްދިވެރި ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ދެކެން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ 400 މިލިއަން ރުފިޔާގެ އެ ކުޑަ އެއްޗެއް ނޫން އިނގޭތޯ. އެހެންކަމުން ރިޒަރވް އޮތް އިންވެސްޓްމަންޓުގެ ތަފްސީލާ ކަމަކަށް އެވަރުގެ ހާދަހާ ކުރުމަކީ އެންމެ ބުއްދިވެރި ކަމެއް ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ނުދެކެން. މިކަން މިގޮތަށް އޮއްވާ މި ބަޖެޓަށް ތާއީދުކުރުމުގެ ވަރަކަ ވެސް ދަންނަވަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މި ވަރަށް ގިނަ ޕްރޮޖެކްޓުގެ މަސައްކަތް އިންތިހާއަކަށް ބޭއްވެވުނު އެއް މާލޭގައި އާ ސަރުކާރުގެ ބަޖެޓުގައި ޕްރޮޖެކްޓުގެ މަސައްކަތް ކުރިއަށްގެންދަން ޖަހާފައި އޮތީ އެންމެ 2 ލައްކަ 16 ހާސް ރުފިޔާ. އަޅުގަނޑުމެން ނޫނީ ދެ ލައްކަ ސޯޅަ ހާސް ރުފިޔާއިން މާލޭގެ ޕްރޮޖެކްޓުގެ މަސައްކަތް ނިންމާލެވޭނެ ފުރިހަމަކުރެވޭނެ ދަންނަވާކަން. އެނގޭ ކަމަކީ މިއީ ބޮޑު ޗެކުއެއްކަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މާލޭ ސިޓީ ކައުންސިލުން މާލޭގައި މަގުތަކެއް ފެހިފެހިކޮށް، ގަސްޖަހައި އެ ގަސްތަކަށްވާނީ އޭޖެންސީތަކުން ފިޔަވަހިކަން ކޮއްކަން ދިރިއެއް. މިއަދަކީ ނޭނގޭ ހުސްމަސައްކަތެއް. އަމިއްލަ މިސްކިތުން ގޭގައިން ނުކުންނައިރު ބަހައްޓައިގެން ހާސްކަމެއް. އެމަރުޖެންސީއެއްގައި ބަލިމީހާ އެމްބިއުލާންސް ނުދެވޭނެ ގޮތް ވެސް ހުއްޓާ. މި ދައިން ހާމަގައި މަގު ޖެހުނީ ނަމަ ގަސްތަކުގައި މަގު ބާރުބަލަނީ ފެހިކުރުމަށް ގަސްގަސް ބޭއްވުމަކީ ފުރާނަ ހިސާބަށް ދާނެ ގޮތް ދެ ދައިން ހާމަގައި ހުސްތަނުގައި ގޭގެ ދިގުދައިން ޕްރޮޖެކްޓް ތަރައްޤީކޮށް މި ބަޖެޓުގައި އެއްވެސް ފޯކަސްއެއް ނުކުރާކަން ފާހަގަކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑު ގޮވާލަން މާލޭގެ ނިސްބަތުން ބަޖެޓުގައި މަސައްކަތްތަކުގައި ބަސްބުނެ އަޑުއިއްވަން. މި މަސައްކަތް ކުރި މަޖިލީހާއި ސަރުކާރުގެ ސަމާލު ކަމަށް ގެނެސް، ބަޖެޓުކުރުވެގެން، މާލޭގެ ޕްރޮޖެކްޓުގައި މަޝްރޫއުތައް ފުރިހަމަކުރުމަށް އަޅުގަނޑު ގޮވާލަން. ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ޓަކައި ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މި ވަގުތު ޖަލްސާއަށް ހާޒިރުވެވަޑައިގެންނެވި މެންބަރުންގެ ތެރޭގައި ފުރުޞަތުއަރުވަން އެދިވަޑައިގެންފައިވާ އިތުރު މެންބަރެއް. އާދެ! (ވަގުތުކޮޅެއް ގަނެގެން) ދަނގެތީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ނާޝިޒަށް އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތުއަރުވަމުން.

ދަނގެތީ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ނާޝިޒް ވާހަކަދެއްކެވުން:

بسم الله الرحمن الرحيم. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓުގައި ވާހަކަދައްކާއިރުގައި، އަޅުގަނޑު ރިކޯޑަށް އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ޖެހޭ މި ވަގުތު ރައްޔިތުންގެ އިޤްތިޞާދީ ހާލަތާ ބޭރު ގޮތުން ވެސް ވާހަކަ ދައްކާލަން. އާދެ! އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދު މިއަދު މި ވަނީ ނާޒުކު ހާލަތެއްގައި. އެހެން މި ދަންނަވާލީ ރާއްޖޭގައި ހުރި ބޮޑެތި ފިނޭންސްގެ ވިޔަފާރިކަމާ ހިލާފުވަމުން މި ވަނީ ބޭރު ރާއްޖެއިން

ކުރިމަތިލާންޖެހިލަ. އެއީ ޕޮލިޓިކަލް ސަރުކާރުން ގިނަ އަދަދުތައްގެ ފައިސާ ދޭންޖެހޭ ފަރާތްތަކަށް ދުވަހުވަހު ނުލިބުމާއި އަދި ހިންގުން ޕްރޮޖެކްޓްތަކުގެ ނަގާ އެންމެ އެކަށީގެންވާ ގޮތަށް ތިމާވެއްޓާއި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދު މި ވަނީ ހުއްޓި ގޮސްފައި ދުދުރާމީގައި މަސައްކަތްކުރާ މީހުންނަށް ވަރަށް އުނދަގޫ ހާލަތަކަށް ގެނުވާލި. އާދެ! މި ވާހަކަ އަޑުއަހާ މި ދަންނަވައިދެން މި ޖާގައިން، ސަޕްލިމެންޓަރީ ބަޖެޓް މި އިއްޔެކޮޅު މަޖިލީހުން ފާސްކޮށްދިނީމަ އެބަ އޮތް. އެހެންނަމަވެސް، އެ ސަޕްލިމެންޓަރީ ބަޖެޓަށް ފައިސާ ހޯދޭނެ ގޮތެއް ބަޔާންކޮށްފައި އާދައި ދިޔައިރުވެސް ނެތް. މިހާތަނަށް ދިޔައިރުގައި ވެސް މި ސަރުކާރަށް މި ވަނީ ކަންކަންކުރުމަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ފަހަތަށް ޖެހިލަ. އެހެންނަމަވެސް ދިމާވި އެންމެ ބޮޑު ސަބަބަކީ ގިނަ އަދަދެއްގެ ޕްރޮޖެކްޓްތައް ހިންގައި އެ މީހުންނަށް ފައިސާ ނުދެވި، އަދި ބޮޑެތި އެތައް ކޮންޓްރެކްޓަރުން ވަރަށް ދަރާ މި ސަރުކާރުން ކޮންމެ ދުވަހަކު ނުލިބި ވާނީ ފައިސާ ލިބޭނެ ގޮތެއް ނުވެ ދިޔައިރުވެސް. އަދި މިކަމުގެ ޝަކުވާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ތަފާތު ކޮންޓްރެކްޓަރުންގެ ފަރާތުން އެބަ އިވޭ. ހަމަ އެހާއިރެއްގައި ދައުލަތް ހިންގުމަށް ވެސް، ހާއްސަ ގޮތެއްގައި ސަރުކާރަށް ހިންގުން ވެސް މި ވަނީ ވަރަށް ބޮޑު ދަތިތަކަކަށް ވެފައި. މިހެން ހާލަތުގައި ޖުމުލަ އެކަކު އަޅުގަނޑުމެން 2024ގެ ބަޖެޓުގެ ވާހަކަ މި ދައްކާއިރުގައި، އަޅުގަނޑަށް ގޮވާލެވުނީ މި ވަރަށް ހުރަހަޅާލައި އެކި ބަޖެޓާ އެންމެ ބަޔަކަށް ހުރަހެއްޖެހުމަށް އެކި ބަޖެޓް ނޫން ކަމަށް. އެހެން މި ދަންނަވައިދެނީ ކުރީގެ ވައިރަސް މިސިލްބަރު އެ ބަޖެޓު އެކިކަމަށް ސަރުކާރުން އެކިކަމަށް ކުރީގެ އެ ދިރާސާކޮށް ބަޔާން ކަންކަން އިޤްތިސާދީ ކަމުގައި ވިޔަސް، އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވޭ ކުރީ ސަރުކާރުން ހުރިހާ ބަޖެޓެއް މި ސަރުކާރަށް ދަންނަވައިލީ ގޮތަށް ހުރިހާ ކަމެއް ބަޖެޓުގެ ގޮތުގައި. އެހެން މި ދަންނަވައިދިނީ ކުރީ ސަރުކާރުން ނުކުރެވޭތީވެ އެއީ ވަރަށް ކަންބޮޑުވާ ކުރުމެއް މި ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައި އޮތްކަން. މިގޮތުން އަޅުގަނޑު ދެ ކަމެއް ދަންނަވައިލާނަން. ދުނިޔޭގެ މާލީ އިދާރާތަކުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބަޖެޓުން ގެންނަންޖެހޭ ބަދަލުތަކުގެ ބޮޑުކަމުގެ ވާހަކަ ދަރަނިކުރުމަށް ވަރަށް ގިނަ ދުވަސްވުމެއް. އާދެ ފެނިގެން ދިޔައީ މި ސަޕްލިމެންޓަރީ ވާހަކަ ވަރަށް ބޮޑު ދަތިކަމެއް އެބަ އޮތް. ހާއްސަ ގޮތެއްގައި ސަޕްލިމެންޓަރީ ބަޖެޓު ކޮންޓްރެކްޓަރުން އަދި އެހެނިހެން ކޮންޓްރެކްޓަރުން ދަރާ ފަރާތްތަކުގެ ވާހަކަ ދެއްކިއިރު އެހެންނަމަވެސް، ޕޮލިޓިކަލް ސަރުކާރުން އެ ކޮންކޮން ސުކޫލުތަކާ އަޅުގަނޑަށް ފެނިގެން އައީ މި ބަޖެޓުގައި އެކަން ހިމެނިފައިވާ ކަމަށް ތާއީދުކުރަން ބަޖެޓު ގޮތަށް އެކަށީގެންވާ ގޮތަކަށް. މިގޮތުން މިކަން ކޮށްދިނުމަށް ވަރަށް ގިނަ ސަރުކާރަކަށް ކޮށްދެވޭ ކަމެއް ނުވާނެ. މި ސަރުކާރަށް ވަރަށް ބޮޑު ދަތިކަމަކާ ކުރިމަތިލާން ޖެހިފައި. އެހެންވީމާ، މި ދަރަނިވެރިކަން ފުދޭވަރަކަށް ބަލައި އަދި ސަރުކާރަށް ގޮތްތަކެއް މި ބަޖެޓު އެކުލެވިގެން ދިޔުމަކީ ކަންބޮޑުވާ ކަމެއް. މިހާރު ކުރަމުންދާ ބަޖެޓު ބޭނުންކުރުމުގެ ގޮތުން މި ސަޕްލިމެންޓަރީ އަދި މި ދެ ކަންކަން ކުރުމަށް ބަލައި ކުރަމުންދާ އެންމެ ރަނގަޅު ކަމެއް އިސްކުރަން ދަރަނި ކުރަންޖެހުން. އެހެންނަމަވެސް ދައުލަތުގެ ކޮންޓްރެކްޓަރުން

ދޭން ސަރުކާރުން ވެފައިވާ ވައުދުތައް ފުރަން އުނދަގޫތަކާއި ކުރިމަތިވެގެންދާނެ. އަދި މިހާރު މި އޮތް މާލީ ހާލަތަށް ބަޖެޓުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ނުފެނޭ ދައުލަތަށް ލިބޭ އާމްދަނީ އެއްވެސް ގޮތަކަށް މިހާރު ސަރުކާރުންވެފައި އޮތް ވައުދުތައް ފުއްދިގެންނެއް ނުވާނެ. އެހެންވީމާ، މުޅި ބަޖެޓް އަލުން މުރާޖަޢާކޮށް، އަލުން ހުށަހަޅައިގެން ގެންނެވުން މި ސަރުކާރަކަށް އެކަށީގެންވާ ގޮތުގައި ރައްޔިތުންނަށް ޚިދުމަތް ދެވިދާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. އާދެ! އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑަށް މި ބަޖެޓުން ފާހަގަވި އަނެއް ކަމަކީ، ވަރަށް ބޮޑު ޑެފިސިޓް ބަޖެޓެއް ގޮތުގައި. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި [illegible] ސަރުކާރުން ބޭނުންވާ ޑެފިސިޓް މި ސަރުކާރަށް ބަޖެޓުކުރުމުގައި، ހަމައެއާއެކު މި ސަރުކާރުން ވެސް ހަމަ އެއާއެކުގައި އިތުރަށް ޤަރުޟު [illegible] ބޮޑު ގޮތެއްގައި ހަރަދު އަޅުގަނޑުމެން [illegible] އޮތްކަން ފާހަގަކުރަން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ސަރުކާރަށް ގޮވައިލަން ޤަރުޟު ކުޑަކުރުމަށް ބަލައި ކުރަންޖެހޭ ކަންތައްތައް މިހާރުން އެބަ ކުރަން އެބަޖެހޭ. އަޅުގަނޑަކަށް ގަބޫލުކުރެވޭ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަކާއި ދުވަހުން ދުވަހަށް ކުރަންޖެހޭ ކަންކަމަށް ބޭނުން އެކި [illegible] ފައިސާ ނަގައިގެން ނޫނީ އަދި ބޭނުމާ ވިއްކައިގެން ކުރިއަށްދާން ކަމަކަށް. މި ބަޖެޓުގައި [illegible] ދިނަ ފައިސާ ބޮޑު [illegible] ގޮތުގައި [illegible] އެބަ އޮތް ޖަހާފަ. އަޅުގަނޑު ތަފާސްހިސާބުތަކުން ބަލައިލިއިރު [illegible] 5 އަހަރަށް ބަލައިލާއިރުގައި ބަޖެޓުގައި ހިމަނާފައި އޮތް އަދަދާ ގާތަކަށް ވެސް [illegible] ލިބޭ [illegible] އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ނުފެނޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން މި ސަރުކާރަށް ގޮވައިލަން މި ބަޖެޓް އިސްލާހުކޮށް ކުރިއަށްގެންދަން ވިސްނާވަޑައިގެންނަވާ ކަމަށް ވަރަށް ބޮޑަށް އެދި ހުށަހަޅަމުން ބަލައި މިހާރުން ވެސް މަސައްކަތް ފެށުމަށް އެކަން ކުރެއްވުމަށް. އެހެންނޫނިއްޔާ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވެގެންދާނީ ވަރަށް ދަރަނިވެރި ސަރުކާރެއްގެ ގޮތުގައި މި 5 އަހަރު ނިމިގެންދާނީ. އާދެ! އަޅުގަނޑު މި ބަޖެޓުގައި އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާއަށް ނިސްބަތްވާ މުހިންމު ކަންތައްތައް އެބަހުރި. އެކަމަކު ބަލައި އަޅުގަނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް ސަރުކާރަށް އަދި ކުރީގެ ސަރުކާރަށް ވެސް ޝުކުރުދަންނަވަން. އަދި މި ސަރުކާރުން ވެސް އެ ކަންކަން ހިމަނައިދީފައިވާތީ އޭގެ އަޅުގަނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރު އަދާކުރަން. ފާއިތުވި 5 އަހަރު ވެގެންދިޔައިރު އަޅުގަނޑަށް ސަރުކާރުން [illegible]، އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގައި ހިމެނޭ 5 ރަށުގައި [illegible] ބަރާބަރަށް [illegible] ނުހިނގި ދިޔަ 5 އަހަރުގެ ތެރޭގައި. މަގު ބަޔެއް ކަންކަން ފުރިހަމަވިޔަސް. އެހެންނަމަވެސް، މިހާތަނަށް އެއްވެސް ޕްރޮޖެކްޓެއް ނިންމައި ރައްޔިތުންނާ ހަވާލުކޮށްފައެއް ނެތް. އާދެ! [illegible] ބަޖެޓުގައި ދިގުކުރުމުގައި ކުރަންޖެހޭ މުހިންމު މަސައްކަތްތަކެއް އެބަހުރި. އޭގެތެރޭގައި އެ ރަށަކީ ޓޫރިސްޓުން އެންމެ ގިނައިން [illegible] ބަނދަރު. [illegible] އެ ބަނދަރު ހަރުދަނާކޮށް ބަލައިލާއިރުގައި ވަރަށް ގިނަ ކަންކަން ޖަހައިގެން އަޅުގަނޑު މަސައްކަތްކުރަމުން ދިޔައިން ބަޖެޓުގައި ހިމަނަން. އަދިވެސް އެއްވެސް ކަމެއް ހިމެނިފައިނުވާތީ [illegible]. އޭގެތެރޭގައި ގަސްދޮރު ހިމާޔަތްކުރުމާއި، ރަށުގެ ކުނި މެނޭޖުކުރުމުގެ

ބޭނުމީ ވަސްތުތައް އާގައި ހިމެނޭ. އަދި ހަމައެއާއެކުގައި ޒުވާނުންނަށް ބޭނުންވާ ކުޅިވަރު ތަންތަން ހެދުމާއި އަދި މިހާރު އޮތް ބަނދަރު ކުޑަވެގެން ބޮޑުކުރުން ނުހިމެނި އޮތުމާ މިހާރު ހިމަނައިގެން އެކަން ކުރިއަށް އެބަދޯ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ ދިއްގަރުގެ ރައްޔިތުންނަށް ވަރަށް އުފާވެރި 5 އަހަރުގެ ގޮތުގައި އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ މި 5 އަހަރު ވެގެންދާނެ. ހަމައެއާއެކުގައި ދިއްގަރުގައި ބޮޑު ބަނދަރެއް ހަދައިދެއްވި. އެހެންނަމަވެސް، އެ ބަނދަރު ޖެޓީއިންކުރުވުން ގޮތުން އެ ބަނދަރަކަށް މީހުންނަށް ވަދެ އުޅޭކަހަލަ ނޫން. އެހެންވީމާ، ބަނދަރުގެ ފާރުކަރުބަން ގެންނަންޖެހޭ ބަދަލު ގެނައުމަށް ޖާގައި މިފަހަރު އެ ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައި އޮތުމަކީ އަޅުގަނޑު ވަރަށް އުފާވާ ކަމެއް. އެހެންވީމާ، އެ އުފާވެރި ހަބަރު ވެސް ހަމަ މި ދަންނަވަމުގައި ހިއްސާކުރަން ބޭނުން. އަދި ހަމައެއާއެކު ދަތުރުފަތުރު ވެސް ހަމަ ކަރުއަޖެބް ނިސްބަތުން ދިރިޖެހޭ ވަރުދަތުވި، އެ ކަރަން ގިނަ އަދަދަކެއްގެ ނަރުވ މި ކަރަން ވިއްސާރަގެއްގައި ސަރުކާރުން، މިހާރަން ދައްކަވުމުންދާ ކަރުއް. އެ ކަރުގެ ބަނދަރުގެ ގެންނަންޖެހޭ ބޮޑު ބަދަލު ގެނައުމާއި، ކަރުގެ ސްޓޭޖް ވަރުކަޖަން ބަދަލުގެނައުމާއި، އެ ކަރުގައި އަދި މިހާރު އާބާދީ އިތުރުވަމުންދާތީ ބިން ހިއްކުން ވެސް މިފަހަރު ހިމެނިފައި އޮތުމަކީ އަޅުގަނޑު އުފާކުރާ ކަމެއް. އެހެންވީމާ، ދަނޑުވެރި ރައްޔިތުންނަށް އަޅުގަނޑު ދަންނަވާން އޮތީ މި 5 އަހަރު ވެގެންދާނީ މި ރައްޔިތުންނަށް އުފާވެރި 5 އަހަރުގެ ގޮތުގައި. ހަމައެއާއެކުގައި އަމަލުގައި އެއްވެސް މަސައްކަތްތައް އަދި މިހާތަނަށް ނުނިމި އޮތް ކަރުއް ގޮތުގައި. އެ ބަނދަރުގެ މަސައްކަތް އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ މި ބަޖެޓުގެ ހިމެނިގެން މިފަހަރު ނިސްބަތުން ފުރިހަމަވެގެން. ހަމައެއާއެކު ކަރު ދިރުވައި މަސައްކަތަށް މިފަހަރު ބަޖެޓުގައި ހިމަނާފައި އޮތުމަކީ ކަމަށް ވެސް ފުރިހަމަ ބަރުއްގަރު ބޭނުންތައް ގެނެސްދީ. ހަމައެކަނި ޖުވާނުންނަށް ކާމިޔާބު ވެސް ހިމެނިފައި އޮތުމަކީ އަޅުގަނޑު ވަރަށް އުފާކުރާ ކަމެއް. އާދެ! ހަމަ އެކަމުން އެނދު ކުރު ކަރުއަޅައި އޮތް މަސްދޫއަށް ބަޔަށްފިހާރަ މަސައްކަތް ބަނދަރު މަސައްކަތް ފުރިހަމަ ކަމަކީ މިހާރު، އަދިވެސް ބަނދަރު ނުހިމެނި އޮތުމާ ކަރުގެ އިސްތިރާތީޖީ ވަރަށް ކަރުބޭގާ ކަމެއް. އެހެންވީމާ، އިސްތިރާތީޖީއާ މި ބަޖެޓުގައި ހިމެނިގެން މަސްދޫގެ އިސްތިރާތީޖީއާ އެ ބަނދަރު ނިމިގެންދާނީ. ދިޔަ ބަޖެޓުގައި ހިމަނައިގެން އުފާވެރިވާނެ ކަމެއް. މި ބަޖެޓުގައި ހިމަނާފައި އޮތުމަށް، ބޮޑެތި ފާސްވާކަށް ހިމެނިގެން އުޅޭނެ. އާދެ! އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން މި ކަރުގެ ހިމަނައިގެން އެކަމަކީ ވަރަށް، ބަޖެޓުގައި އަޅުގަނޑު ކުރިން ދަންނަވާފައި ހިމެނިފައި އަދި އެ ކަރުގެ ކުރުވިގެންދާނެ ކަމެއް؛ އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ސަރުކާރަށް ގޮވައިލަން މި ކަރުކަރު ކުރުމަށް ބޭކާރު އަދިވެސް އެއްވަރަކަށް ބަޖެޓު ބަދަލުކުރަމުން ގެންދަވާ. ބަޖެޓު ފާހަގަ ގޮތުގައި ކަރުވެފައި ހުރި ކަރުކަރު އިތުރަށް ބާރުވާފައި ކުރަމުން. ހަމަ އެއާއިއެކު މިހާރު މި ބަޖެޓުއަށް ދިމާވެފައި އޮތް އިތުރު ބިދޭސީ އަސާސީވެސް އަޅުގަނޑުމެން ސަލާމަތްވުމަށް ބޭކާރު ގޮސް ފިހާރަވެރިކަމެއް އަދި ބަޖެޓުކާރަން އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. އާދެއްޗަކައި ފާރާ ކާބޯފަތުރުން ހުއްޓުވައި، ދިވެހިރާއްޖެއަށް ވަނީ ބޮޑު

ފައިސާ ބޭންކުގެ ތެރޭގައި ދައުރުވާން ގޮތެއް އެބަ ހަމަޖެއްސަންޖެހޭ. އަޅުގަނޑު އިއްޒަތްތެރި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް ދަންނަވަން ދިވެހިރާއްޖެއަށް ވަނީ، ޚާއްސަގޮތެއްގައި ޑޮލަރު ވަނީ، ދިވެހިރާއްޖެއަށް ވަނީ ބޭރު ފައިސާގެ ތެރެއިން ޑޮލަރު ރާއްޖޭގެ ބޭންކުތަކުގައި ޖަމާކުރާ [illegible] [illegible]. [illegible] ވިޔަފާރިވެރިއެއްގެ އެ ފައިސާ މަދުވެގެން ތިންމަސްދުވަހު ރާއްޖޭގެ ބޭންކުގައި ބެހެއްޓުމަކީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އަދި ހަމައެއާއެކުގައި ދިވެހިރާއްޖެއަށް ވަންނަ ޑޮލަރުގެ 60% އަކީ ބޭންކުގެ ތެރޭގައި [illegible] [illegible] ގޮތުގައި ހަދަން. އަޅުގަނޑު ވަރަށް ކަންބޮޑުވާ ސްޓޭޓްމަންޓެއް ވަރަށް ކުރިން އެމް.އެމް.އޭގެ ގަވަރުނަރު ނެރުއްވި. ދިވެހިރާއްޖެއަށް ޑޮލަރު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން [illegible] [illegible] އެކަން ނުކުރައްވާށޭ! އިޤްތިޞާދީ ނަޒަރަކުން ބަލާއިރުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގައި ޑޮލަރު [illegible] މި އޮންނަނީ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރެވޭ ގޮތުގައި މިހާރު 25 ރުފިޔާއާ ހަމައަށް. އެގޮތަށް [illegible] ކަމަށް ވަންޏާ ވަރަށް ބޮޑު ގެއްލުމެއް ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދަށް [illegible]. ހަމައެއާއެކުގައި ވިޔަފާރިވެރިން މުއްސަނދިވެ ނިކަމެތިން ނިކަމެތިވެގެން [illegible] [illegible]. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު އިއްޒަތްތެރި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް ގޮވާލަން މިހާރުން ވެސް އެކަމަ [illegible] ވިސްނާވަޑައިގެން އެ ކަންކަން ހުއްޓުވުމަށް މަސައްކަތްކޮށްދެއްވުމަށް. އަދި ހަމައެއާއެކުގައި މެދުފަންތީގެ ވިޔަފާރިކުރާ މީހުން މިއަދު ދަރަނިވެރިވެމުންދާ މައްސަލަ [illegible] އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ. މި [illegible] ޑޮލަރުގެ އަގު [illegible]. މިއަދު ޑޮލަރު ރޭޓަކީ 18 ރުފިޔާއާ 20 ލާރި. ރަސްމީ ރޭޓަކީ 15 ރުފިޔާއާ 42 ލާރި. އެހެންނަމަވެސް، ޑޮލަރު ލިބޭ މީހުން މީގެ ނާޖާއިޒު ފައިދާ ނަގައި ދިވެހި ޒުވާނުންނާއި މެދުފަންތީގެ ވިޔަފާރިވެރިން މި ދަނީ ނިކަމެތިކުރަމުން. އަދި ހަމައެއާއެކުގައި އެ މީހުން [illegible]. އެހެންވީމާ، މި ކަންކަން ހުއްޓުވުމަށް ސަރުކާރުން [illegible] [illegible] ވިސްނަވައިގެން، އިޤްތިޞާދީ ނަޒަރަކުން ކަންކަން ކޮށްގެން. ހަމައެއާއެކުގައި [illegible] އެކްސްޗޭންޖް [illegible] ކޮންމެ ފަރާތަކުން ދޫކުރާ ފައިސާގެ އަދަދު ކަނޑައެޅުމުގައި [illegible] [illegible] ގެންނަން އެބަޖެހޭ. ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސްއިން ވެސް މި އޮންނަނީ ސަރުކާރުން [illegible] ވެސް ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސް ބޯޑުން ކަނޑައަޅާފަ. އެކަން [illegible] މިހާރު ގެންނަން އެބަޖެހޭ. ސަރުކާރުން ބޭންކުތަކުން ފައިސާ ނަގަންޖެހޭ ހާލަތެއް އައިއްސި ކަމަށް ވަންޏާ އެ ފައިސާ އެ [illegible] [illegible] މަސައްކަތްކުރެވިގެން ނެގެންޖެހޭ. މިސާލަކަށް [illegible] އެހެނިހެން ކަންކަން ގެއްލުން ބޭންކުތަކު އެކައުންޓުން [illegible]. މި ނޫން ގޮތަކަށް މިކަން އޮތްގޮތަކީ [illegible] ކަމަކަށް އަޅުގަނޑެއް ގަބޫލެއް ނުކުރަން. އެކަން މި ދަންނަވައިލީ މިހާރު މި އޮތީ އިޤްތިޞާދީ ހާލަތުން [illegible] [illegible] މި ކަންކަން ކޮށްގެން. އާދެ! ހަމަ އެއާއެކުގައި އަޅުގަނޑު ދަންނަވައިލަން އެބަ އޮތް އަޅުގަނޑު ވެސް ވަރަށް [illegible] [illegible] މުސާރަ [illegible]. މި ދައުރު ކަމުގައި އޮންނައިރު ވެސް މުސާރަ [illegible] އަޅުގަނޑު ވެސް އެދޭކަމެއް. ކުރީ ސަރުކާރުން [illegible] ދައުރުގައި

ސިފައިންނާއި ފުލުހުންނަށް މުސާރަ ބޭނުކުރުމުގެ ވާހަކަ ދައްކާލީ. ހަމައެއާއެކީ މުސާރަ ބޭނުކުރަން ފޮނުވާފައި އެބަ އޮތީ. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ސިފައިންނާއި ފުލުހުން އެކަންޏެއް ނޫން ރާއްޖޭގައި ހިދުމަތްކުރަނީ. ސިވިލް ސަރވިސް މުވައްޒަފުންނަކީ ވެސް ވަރަށް މުހިންމު ދައުރެއް އަދާކުރާ ބައެއް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ސަރުކާރަށް ގޮވައިލަން އޭނާ ވަކި ބަޔަކަށް އަމާޒުކޮށްގެން ކުރުވާ ކަންތައްތައް ނުކުރައްވާށޭ. ޕޭ ކޮމިޝަން ތުރުކާރު އެކަން ކުރައްވާށޭ. ޕޭ ކޮމިޝަނަށް ހުށަހަޅުއްވައި ޕޭ ކޮމިޝަނުން ރާއްޖޭގެ ޕޭ އެބަޖެހޭ ހާމަކުރައްވަން މިއަދު. އެހެންނުނު ކަމަށް ވަންޏާ މިހެން ނިކަމެތިވެ ފަގީރުވެގެންދާނެ. ފުދުންތެރި އެހާ ޖަމާނަކަށް މިހެން ދާން ބޭނުމިއްޔާ އެންމެންނަށް ހަމަހަމަކަމާއި މުސާރަ ބޭނުކުރެވެންޖެހޭނެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ހަމަ ސަރުކާރަށް ގޮވައިލަން މި ބަޖެޓުގައި ސިވިލް ސަރވިސް މުވައްޒަފުންނާއި އަދި އެހެނިހެން ދާއިރާތަކުގެ މުސާރަ ބޭނުކުރަން، އިންފްލޭޝަނާ އެއްވަރަށް ބޭނުކުރަން ވިސްނާވަޑައިގަންނަވަން އެދެން. ހަމައެކަނި ވަކި ދުނިޔޭގެ މި ބޮޑެތިކަން އެކަން ކުރުމަކީ އިންސާފެއް ނޫން. އެހެންވީމާ، އެ ކަންކަން ކުރުމަށް އަޅުގަނޑު ހަމަ ދަންނަވައިލަން ބޭނުން. އާދެ! ޖުމުލަކޮށް އަޅުގަނޑު ދަންނަވާ ހިތް އޮތީ، މިހާރު މި އޮތީ ހަރަކާތެރިވެފައި އޮތް ބަޖެޓް ތަންފީޛުކުރާ ބޭނުން މުރާޖަޢާކުރައްވަން އެދެން. އިޤްތިޞާދީ ބޮޑުވެގެންނާ އެކުގައި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އިރުޝާދުފަރުމާއިގެން މި އިޤްތިޞާދީ މުރާޖަޢާކުރައްވައި މި ކަންކަމުގައި ނުކުރައްވާ ކަމަށް ވަންޏާ މި ޤައުމު އެއް ދުވަހުން އަނެއް ދުވަހަށް ފަހަތަށް ދާނީ. އާދެ! އަޅުގަނޑު ނިންމާލަމުން ދަންނަވާން އޮތީ، އަޅުގަނޑަށް މި ސަރުކާރު ހިންގުމަށް ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އެ ކުރާ މަސައްކަތުގައި ފުރިހަމަ އިތުބާރާއި ތާއީދުކަން އެބަ އޮތް. އެއީ މި މަޖިލީހުގެ ފުރިހަމަ އިތުބާރާއި މަޖިލީހުގެ އެއްބާރުލުން ލިބިއްޖެނަމަ އަޅުގަނޑު މި ދެންނެވި ކަންކަން އިސްލާހުކޮށްގެން މި ބަޖެޓް ރަނގަޅުކުރެވިދާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. ހަމަ އެއާއެކުގައި މި ބަޖެޓް ފުރިހަމަކުރުމުން އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ މިހާރު މި ސަރުކާރުން ހަރަކާތްތެރިވާގޮތާ މަޝްވަރާތަކާއި އަދި ސަރުކާރުން ރައްޔިތުންނަށް ފުރުޞަތުދެމުން ހުށަހަޅާ ކަންކަން ފުރިހަމަކުރެވިގެންދާނެ ކަމަށް. އަދިވެސް އެއްފަހަރު މި ފުރުސަތު ދެއްވި ކަމަށް ޓަކައި އިއްޒަތްތެރި ރިޔާސަތަށް ޝުކުރުދަންނަވަން. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ދެން އަޅުގަނޑު ފުރުސަތުއަރުވަނީ ކުޅުދުއްފުށީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ޝާހިރަށް.

ކުޅުދުއްފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޝާހިރު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދިވެހި ދައުލަތުގެ 2024 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ބަޖެޓު މި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅިގެންދާ ވަގުތުގައި އަޅުގަނޑު ހަނދާނަށް އަންނަނީ، މިއީ އަޅުގަނޑު މި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި ބަޖެޓާބެހޭ ވާހަކަދައްކާ 15 ވަނަ ފަހަރު ކަމަށް. މި 15 ވަނަ ބަޖެޓުގެ ތެރޭގައި ވާހަކަދައްކަމުންދާއިރުގައި އަޅުގަނޑަށް ހަމަ އެންމެ ފުރަތަމަ ވެސް ބަޖެޓާބެހޭ ވާހަކަ ދަންނަވައިލެވެން އޮތް ވާހަކައަކީ، އަބަދުވެސް ކޮންމެ އަހަރަކު ވެސް އަޅުގަނޑު ދައްކަމުންދާ ވާހަކަ. އެ ވާހަކައަކީ، އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރަންޖެހޭ ދައުލަތަށް ލިބޭ އާމްދަނީ ހޭދަކުރުމުގައި ބޭނުންކުރެވިއްޖެ ކަމަށް ވާނަމަ، އަޅުގަނޑުމެން މިވަރަށް ދަރަނިވެރިވެގެން ނުދާނެ ކަމަށް. މިއީ ތަކުރާރުކޮށް އަޅުގަނޑުމެން ސިޔާސީ ބޭނުމަކަށް ޓަކައި، ސިޔާސީ މަގުސަދު ހާސިލުކުރުމަށް ޓަކައި ވަރަށް ގިނައިން ހަމަ އަބަދުވެސް ދައުލަތާ ވާހަކައެއް. އެހެންނަމަވެސް، ހިތާމަޔާއި އަދި މި ކަންކަން އެންމެ ފުރިހަމަކޮށްލައިގެން ތަންފީޒުކުރެވުނު ތަފާތު ނުފޫޒު. މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން މި ހުށަހަޅާ ބަޖެޓަކީ 49.5 ބިލިއަނުގެ ބަޖެޓަކަށްވާއިރުގައި އާމްދަނީގެ ގޮތުގައި މި ލިބެން އިނީ 33.5 ބިލިއަން ރުފިޔާ. ޚަރަދު އެބަ ވެގެންދާ ކަމަށް ލަފާކުރާ ކަމަށް މި ބަޖެޓު ޚަރަދުގައި އެބަ އިނީ 47.3 ބިލިއަން ރުފިޔާ. ލިބޭން ކަމަށް ލަފާކުރާ އާމްދަނީއާއި ޚަރަދާ މި ހުރި އުނިކަމަކީ އަދި ބަޖެޓުގެ ބަލައިލާއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ބަޖެޓަށް ވެސް ކުޑަކަން ބަޖެޓުގެ ހަރަދުގައި ދަރަނިނަގަންވޭ ހަމަގައިމުވެސް އެކަށީގެންވާ ވެސް އަޅުގަނޑުމެންގެ ބަޖެޓުގައި ސިޔާސަތުތަކުން ކަމަށްވާތީ ކަމެއް ނޫން. އެހެން މި ދަރަނިތަކާ ކަމަށް، އަޅުގަނޑުމެން ކޮންމެ އަހަރަކު ބަޖެޓު ފަހުގެ ޤާނޫނު ބަލާ ކަމަށް ޕޮލިސީ ބަޖެޓުގެ ތެރޭގައި ވެސް ދަރަނީގެ ގިނަ ބަޖެޓުގެ ތެރޭގައި ފިއްތުންތައް. ދެވަރަށް ވެސް އެ އަދަދު ހަމަޖެހުނީ ތަސްވީރު ކުރެވިފައިވެސް ނުވޭ. މި ބަޖެޓު ޚަރަދުގައި ވެސް ދަރަނީގެ ޚަރަދުގައި ސަބްސިޑީ ކަމަށް ލަފާކުރާ އަދަދުގެ ޚަރަދުގައި އެބަހުރި 8.8 ބިލިއަން. އެހެންވީމާ، ދަރަނިތަކާއި ހިލޭ އެހީއާއި އަދި އާމްދަނީގެ ޚަރަދުގައި ވިއްކާ ކަމަށް ލަފާ މި ކުރަނީ 50 ބިލިއަން ރުފިޔާ. އެ އަދަދުތަކަށް މި ބަޖެޓު ޚަރަދުގައި ޖާގައިވާއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެން އެއް އަހަރުން އަނެއް އަހަރަށް ބަޖެޓު ފާސްކުރަމުންދާއިރުގައި މިއަދު ފާހަގަކުރަންޖެހޭ ކަމެއް، މިއަދުގެ މި ވަގުތަށް ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ނިމިގެންދިޔަ އަހަރުގައި ބިލުތައް ދައްކަންޖެހޭ ދައުލަތުގެ ޖުމްލަ 700 މިލިއަނާ ގާތް ދައުލަތު ދައްކަންޖެހި ނުދައްކާ ވާކަން. އެހެންކަމާ އެ ދައުލަތު ވެސް އަޅުގަނޑުމެން މި ދައްކަންޖެހޭ ބަޖެޓުގައި ބިލުތަކުގެ ޖުމްލަ ވަކިން ދޫކުރާ ވެސް އަޅުގަނޑުމެން އާރާސްތުކުރަނިވި ބަޖެޓުގައި މި ވަގުތުގައި ހިމެނިގެން ނުދާނެ. އަޅުގަނޑުމެން ވަކިން ފަހުން މި 6.5 ބިލިއަނުގެ ސަބްސިޑީ ބަޖެޓަކީ ވެސް ފާސްކުރުމުގައި ނިސްބަތުން ހިސާބުކުރެވޭ. އެހެންކަމާ ވެސް މިއަހަރު ނިމިގެންދާއިރުގައި މި ބިލުތައް ހަމަ ދެއްކުމަށް ފަހުން މިއަދު ބަޖެޓު ކުރިން ދައްކާ އަދި ބަޖެޓު އެހެންކަމާ އިތުރުކުރުމުގެ ގޮތުން ސަބްސިޑީއަށް ބަޖެޓު ދަރަނި ދިމާލަށް އެހީއާއި ދަރުމަވަންތަ ހަމަ މަސައްކަތްކުރަނީ ނޫން. ރާއްޖެ ހަރަދު އޮންގެން މިނިވަން ކުރަމަށް އެ ދަރަނި ދިމާލަށް ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ވެސް އަޅުގަނޑުމެން

ޢިލްމީ ނަޒަރަކުން ވިސްނަނީ ކަމަށް ވަންޏާ އެންމެންނަށް ވެސް އެބަ އެނގޭ. މިއަދު ދުނިޔޭގެ މާލީ އިދާރާތަކުންނާއި އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ މާލީ އިދާރާތަކުން ވެސް ބަޖެޓު ކޮމިޓީގައި މި ދެމުންދާ މަޢުލޫމާތުތަކަށް އަޅާ ބަލައިލާއިރުގައި ޤައުމު މި އޮތީ ވަރަށް ނާޒުކު ހާލަތެއްގައި. ވަރަށް ނާޒުކު ހާލަތެއްގައި. އަސްލުގައި އެ ނާޒުކު ހާލަތެއްގައި ޤައުމު އޮއްވާ އާ ސަރުކާރެއް އުފެދިފައިވި، އެ ސަރުކާރަށް ރައްޔިތުންނަށް ޚިދުމަތްތަކެއް ބައި ފައިސާ ހޯދުމަށް ކުރަމުންދާ މަސައްކަތަށް ހުރަސްއެޅޭ ގޮތުގެ ކަންކަމާއި، ބަސްމަގާއި، ހަމަލާތައް މި ރާއްޖޭގައި ފެންނަމުން ދިއުމަކީ އެއީ ރައްޔިތުންނަށް އޮތް ހެވެއް ނޫން. ރައްޔިތުންނަށް އޮތް ހެވެއް ނޫނޭ މި ދަންނަވާ ބަހުގެ މާނައަކީ، ހަމަގައިމުވެސް މާލީ ހާލަތު އޮޑިޓަރުން ވެސް ފައިނޭންސް އިދާރާތަކުން ވެސް އެބަ ދެކެއޭ. އަދި ހަމަ އޭގެ އިތުރުން ދިވެހިރާއްޖޭގައި މި ޕޮލިޓިކަލް ސިނާރިއޯ އާ ސަރުކާރަށް އުފުލިގެންދާއިރުގައި އެކަމާ ގުޅޭ ގޮތުން ވެސް އެ ކަންކަމުގައި ކަންބޮޑުވާ ޖީޑީޕީގެ ވަރަކަށް ދަރަނި ކައިރިވަނީ އެ ހުރިހާ ގެއްލުމެއްގައި ކުރިމަތިލާން ޖެހޭނީ ރައްޔިތުން. އާންމު ނިކަމެތި ރައްޔިތުން. ސަރުކާރެއް ސަރުކާރަކާ މި ހަވާލުކުރީ ހަމަގައިމުވެސް ރައްޔިތުން ކުރި އުންމީދުގައި. އެހެންވީމާ، އެ ސަރުކާރުގެ މައިގަނޑު ސިޔާސަތުތައް ތަންފީޒުކުރަން ބާރު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ވެސް ދިނުން ހުރި އެއްބަސްވުމެއް ދުވަސްވަރުން ކަމަށް އިއުލާންކުރި ރައީސް ވެސް ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ މަޤާމުގައި ހުންނެވި ބޭފުޅާ ހުވާކުރެއްވި ރަސްމިއްޔާތަކާއި ވަރަށް ސާދާ ސިފައިން ބަހުން ދޭހަކުރަން ވިދާޅުވި. އެހެންވީމާ، ސަރުކާރަކަށް އެއްބަސްވުމުގެ ދުސްތޫރަށް ބައި ކުރަންޖެހުން ހަމަޖެއްސުމަށް ކުރުމަށް މި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ވެސް ދޭންޖެހުން ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. އެހެން މި ދަންނަވާ ކަމަކީ، މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓު ކޮމިޓީގައި މި މައްސަލަ ދިރާސާކުރަމުންދާއިރުގައި ކަނޑައެޅިގެން ދިރާސާކުރަންޖެހޭ ގޮތް އިޤްތިޞާދީ ކުންފުނިތަކާއި އަދި ފެންނަން މިސާލުތަކުން ތަކުރާރުކޮށް އެބަ ބަޔާންކުރޭ ބޭރުގެ ފައިސާ ގެނެސްގެން ނުހިނގާނެ ބޭރުން އެހީތެރިކަން ލިބިގެން ނުހިނގާނެ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ޤައުމު މިހާރު ހުރި އަނދަވަޅުން އަރައިގަތުމެއް ނެތް. ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހަމަގައިމުވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ ފައިސާ ހޯދޭނެ ވަސީލަތެއް ނެތް. ބަޖެޓުގައި އެބައިން ހިމަނާފައި 4 ބިލިއަން ޑޮލަރުގެ އަހަރުގެ ބިލިއަން ހުރިހާ ރައްޔިތުން ދުވަހަކު އުނިކަން ޖެހިގެން ދިޔަ ކަމަށް ވީނަމަވެސް، ބަޖެޓުގެ ދަރަނި ލިބޭ. ކުރިމަތީގައި އެ ފައިސާ ވެސް ދޫކޮށް ބަހައި އަރައިގަތުމަށް އަޅުގަނޑުމެން މި ހަރަދަށް ހަމައެކަނި ބޭނުންވާ ދަރަނި ދެއްކުމަށް ޑޮލަރު އެބަ އިމްޕޯޓުކުރަންޖެހެއޭ. އަހަރަކު އަޅުގަނޑުމެން އަނެއްކާވެސް ހަމައެކަނި ދިވެހިރާއްޖޭގައި މި ހަމަޖެހިގެންދާނަމަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އިންވެސްޓަރުން އެބަހުރި. އިންވެސްޓަރުން ކަންބޮޑުވާ ގޮތް ސަބަބަކީ ބޮޑު ހަމަޖެހުމެއް އިސްތިރާތަކު އެބަ ބޭނުމޭ. ބޭނުންވާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް 6 ބިލިއަން ޑޮލަރުގެ ބޭނުންތެރިކަން ނަހަމަގެންނަރާއިރުގައި 16، 17

މިލިއަނަށް، 20 މިލިއަނާ ގާތަށް ދާ މައްސަލަ ދެނެގަނެގަނެ މުއައްސަސާތައް ނެތިކަމަށް ވަންޏާމު ބަޖެޓް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅިއަސް ހަމަ އެ މައްސަލަ ކުރިމަތިވަމުންދާނީ އެގޮތަށް. ދެން ހަމަ އޮތީ ތަކުރާރުކޮށް އަޅުގަނޑު ދައްކަމުންދާ ވާހަކައެއް ވާހަކައެއް، ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދު އެންމެ ފުރިހަމަގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެން އެކަން ކުރަނީ ކަމަށް ވަންޏާ ގޯދުކަތުލުން ނުކުމެގެންދާ ފައިސާ، ދިވެހިރާއްޖޭން ބޭރަށް ދާ ފައިސާތައް މަދުކުރެވޭނެ ނިޒާމުތައް އެބަ ގާއިމުކުރަންޖެހޭ. އެހެންނޫން ކަމަކު ވަންޏާމު އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ހަމަގައިމުވެސް މި އެދެވޭ ގޮތަކަށް މި ކަންކަމުގެ ޒިންމާދާރުކަމާއި ލިބިގެނެއް ނުވާނެ، ނުދާނެ. އޭގެ ހެއްކަކީ، އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު ރާއްޖޭގެ ކަންކަންތަކުގައި ސަރުކާރު ބޮޑު ހަރަދުކޮށްގެން އެބަ ކަންތައްތައް ކުރޭ. މިސާލަކަށް ބިންހިއްކުން ކަމަށް ވިޔަސް. އެކަމަކު އެ ބިންހިއްކުން، މި ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވެސް އެ ވިދާޅުވި ފަދައިން، އެ ބިންހިއްކުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހެކްޓަރަކަށް ފައިސާ ހޭދަކުރަނީ ގާތްގަނޑަކަށް ނުވާ ދިހަ ވަރަކަށް ނޫން. އާމްދަނީ ލިބޭން ކަމަށް ޚަރަދުކުރާ ބައިވަރު ކަންތައްތައް އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ކުރީ މި ދައުރުގައި ކުރިއަށްދިޔައީ. އެހެންނަމަވެސް، މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން މި ގާނޫނު ބަދަލުގެނައުމަށް ދިމާވީ ބަޖެޓުގެ ވަރަށް ބޮޑު ދަތިކަމާ ކަންތައްތަކާއި ދިމާވެގެން. ހިތާ ކަންތައްތަކާއި ދިމާވެގެންދިޔަ ސަރުކާރުގެ ނަވަރު ބަސްދުބުރުޖުވެގެންދިއުން. ދަތުރުތަކާ ބަނދަރުތަކުގެ ދިރިއުޅުމުގެ ނަޒަރުގައި ދިރިއުޅޭ ރައްޔިތުންނަށް، ރައްޔިތުންނަށް ބިނާކުރާ ފަސޭހަކަން ވާހަކަ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ޖެހޭ ރައްޔިތުން އެބަލައިގަނެ ރައްޔިތުންނަށް ވިސްނައިދިނުން ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ހުށަހެޅުމަށް ކަންކަން ހުޅުވާލަނީ ބަޖެޓުގެ ހަމަ. ރަނގަޅު! އާސަންދައަށް ވެސް ރައްޔިތުންނަށް ހިތްހަމަ ލިބިގެން؛ ހަމަ ބެލެހެއްޓުމުގެ ނިޒާމަށް ވެސް ލިބިގެން އެއްގޮތް. އެހެންނަމަވެސް، އެ ކަންކަން ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފަސޭހަކުރުމުގެ ސަބަބުން އޭގެ އިސްތިރާ އިންޓަރނެޓް ބާޒާ. އޭގެ އިސްތިރާ އިންޓަރނެޓް ބާޒާރުގައި ދިރިއުޅެން އެކަން ބޭފުޅަކު ހަރުދަނާ ނިޒާމު ނެތް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޤާނޫނާއި އެބަ ވަޒީފާތަކުގެ ފަރާތްތަކާއި ސަބަބުޖެހުމާ މުއްދަތުގެ އުމުރު. ބާރުދަނާ މިނުވަރު އެ ސަބަބުޖެހިއްޖެ ދަތުރުކުރުމުގެ ދެކޮޅުގެ ބަޔަކާއި ފޯރުކޮށްދިނުމަށް ވެސް ދަރަނި ގޮވާލަ ހަމަ؛ އެހެންނަމަވެސް، މި ހުރިހާ އެއްގޮތަށް ވަރަށް، އެއްގޮތަށް ހަމަ ހުއްޓުމާ ދުވަހު ދުވަހު. އެހެންވީމާ، މި ދާއިރާއެއް މި ދާއިރާތަކެއް އެއް ސަރުކާރު ފަނޑިޔާރު ބަރަނބަޅި ހަމަޖެހޭ ޖާގައަކީ ރިޔާސީ ސަރުކާރު ވެސް ވަރަށް ބޮޑު ތަން ހުސްކަން އެބައާ. މަސްއޫލިއްޔަތު ދަސްކޮށްދޭ ސަރުކާރުގެ ބުރަ ގުޅިގެން ޖިންސާވެސް އިސްތިހާރު މި ތަކެތީގައި ނޫނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު މިއަދު ވެސް ގާތަރަށް ދަރަނިގެ ދަރަނިން ޖިންސާގެ ގޯޅިތަކާ އެއްދުވަހުން، ދަރަނިގެ ދަސްކޮށްދީފައި ދަރަނިގެ ގޯޅިތަކާ ޖިންސާ ދަރަނިން ދަރަނިގެ، ދަރަނިގެ މަސްދޫގެ ހިތާމައާ ބަޔަކުނެތި ދަރަނިގެ ސަބަބުން ނުވަތަ އަދަދުތަކުގެ ކަމެއް ނިސްބަތުގެ

ސަބަބުން ތިބީ ގެއްލުމަކަށް ޖެހެންވާން ގާތުގައި ހަމައެއް ވެސް މި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން އެބަ އެކުލަވައިލަން ޖެހޭ. އެހެން މި ދަންނަވާ ކަމަކީ ކުންފުންޏަކަށް ނުވަތަ ބަޔަކާ ޕްރޮޖެކްޓެއް ހަވާލުކުރެއްވުމުގައި އެ ބަޔަކުގެ ގާބިލުކަން ނެތި އެ ކަން ގޮތަކަށް އިވެލުއޭޓުކުރެވިގެން އެ ބަޔަކާއި ހަވާލުކުރެވޭގެން ޕްރޮޖެކްޓުތަކުގެ ދައުލަތުގެ ހަރަދު ބޮޑުވެގެންދަނީ. އެހެންވީމާ، މި ކަންކަން އަސްލު ހަޤީޤަތުގައި ބެލޭނެ ހަރުދަނާ ގާނޫނީ ނިޒާމެއް ނެތީ ކަމަށް ވަންޏާމު، އެ މީހަކު ހިތްއެދި ގޮތަކަށް އެ މީހަކު އަމަލުކުރަނީ ކަމަށް ވަންޏާ، އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ދުވަހަކު ވެސް މި ރާއްޖޭގައި މާލީ ހާލަތު ހަމަގައިމުވެސް ރަނގަޅުކުރެވިގެން ނުދާނެ. ދެން އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ތަކުރާރުކޮށް މި ދަންނަވަމުން ދަނީ؛ މިއަދު އަޅުގަނޑު ވަރަށް އުފާވޭ މި ސަރުކާރުން ބިޒިނަސްވެރިކަން އިތުރުކޮށްދިނުމަށް ބަޔާއި، ބިޒިނަސްވެރިކަން ގާއިމުކޮށްދިނުމަށް ބަޔާއި އިންޓަރނޭޝަނަލް ކުޑަކުރުވުން ވާހަކަ ވަނީ ވިދާޅުވެފަ. 5%ގެ އިންޓަރނޭޝަނަލްގައި ޓެކްސް ލިބޭން ވާހަކަ ގޭދޮރު އިމާރާތްކުރަން. އަޅުގަނޑުމެން މި ޤައުމު އާރާސްތުކުރަނިކަން؛ ރައްޔިތުންނަށް ނުބެލި ހިތާ އެއްޗިހިތަކެއް ދޫކުރާ. ރައްޔިތުން މި ބިޒިނަސްވެރިކަމުގެ ފޯރާ ވެސް ރައްޔިތުން މި ދައްކަނީ ދިރޭ ފުރުޞަތެއް ފަހިކޮށް ދައްކާ ގޮތަކަށް ވެސް ނުވަތަ ފުދި އިންޓަރނޭޝަނަލްގައި އެ މީހުންނަށް ލިބިފައި ހުރި ގޮތްތަކުގައި އެ މީހުންނަށް ގެ އެއްޗެން ގޮތް ހަދައިދެއްވާނޭ. ހިތާ ގޮތުގައިވާ ބަގާތަކާއި ދިރިހަލަށް އެއްވެސް އެ ތަނުގައި އިމާރާތްކުރުވާން ގޮތުން ނެތް. ބިން ހިއްކާފައި ކުރުމާ ބަރަކަތުން ވެސް ބައިވަރު ގޮތުގައިވާ ބަޔާގެ ނިމުމެއްނުވާން، ފަންސަވީސް އަހަރުދުވަހުގެ ވެސް އެއިން ގާއިމުކަމުގައި ނަފާ އިންސާފު ބިޒިނަސްވެރިކަމެއް ގާއިމުކުރެވިފައި. ތިބީ އާދަޔާ ޚިލާފު ބޮޑު މިންވަރަކަށް ފުރާފައިވާ އެކަން ކުރަމުން ގެންދެވި. ހިމާޔަތް ނުކުރެވޭ ގޮތުގެ ބިޒިނަސްވެރިކަމެއް ހުރިކަން. އެބަ ސަރަހައްދާ އެއްޗެއް ވަޢުދުތަކުގައި، އެބަ މަޑުކޮށްލާ ތިބީ ބޮޑުތެރި ހޮޅި ވެސް ހަރުން ސަރަހައްދާ އެއްޗެއް މިލިއަން ޑޮލަރެއް، 1.2% ނުވަތަ 1.5%ގައި، ބޯޑުގެ ފައިދާކޮށްދިން އެ ދަތިކަން ކުރިއަރައިގެން ނަމަވެސް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ފޯރުކޮށްދޭން ބިޒިނަސްވެރިކަން ގާއިމުކުރުމުގެ ކަމުގައި ހަމަހަމަކަމާ އެކުން އެ ރައްޔިތުންގެ ފުރުޞަތުތަކަށް އިތުރުކުރެވިދާނެ. ރަނގަޅު ކަންކަން ހިމެނޭ މުއައްސަސާތަކުން އެކަން ކުރަމުން ދާނީ، ބޮޑު ކުރިއެރުމަކަށް އިޤްތިޞާދީ ބިޒިނަސްތަކަށް ދިނުމަށް ވަނީ ކޮށްދީ ވަރަށް ބޮޑު މަސައްކަތެއް. އެއީ ކަމަކަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެކި ކަންކަމުގައި ރައްޔިތުން އެ ދަނީ ދިމާކުރެވޭ މަސައްކަތެއް. މިކަން އިންވެސްޓުމަންޓުތަކަށް ރައްޔިތުން ބައިވެރިވާން ބޭނުންވާ ދޮރު، ކޮންމެ މިލިއަން ޑޮލަރު ހަރަދުކުރާ ގޮތްތައް އެބަ ޖަހާލީ ވިސްނައިގެން ބޭނުންކުރާ އެކަން ހުރި އެ ދަނީ. އެހެންނަމަވެސް، އެ މަސައްކަތްތަކުގެ އަބަދުވެސް އަބަދުވެސް އަދަދަކީ ބޮޑު މަސައްކަތެއް ހަރަދުގެ ބޭނުމާ ވަކިން. ބޮޑު މަސައްކަތެއް މި ދެބައިމީހުންގެ ގޮތަކަށް އެ މިންވަރަށް އެކަން ހިމެނޭ ބޭނުމެއް ނެތް ވާހަކަ. އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ކުރިއަށް ގެންދާ އަދިވެސް ބޭނުންކޮށް ބަޔަކު ނުވަތަ ބޭރުގެ ބޮޑުކަން ބަޔަކު ދެކެންފެށުމުގައި ބިޒިނަސްވެރިކަމާ ރައްޔިތުންގެ ފުރުޞަތުތަކާ ދެމެހެއްޓުމުގައި އެ

މަސްތައް ގަނޑުވާނެ ގޮތް ނުވަތަ މަސް ޕްރޮޑަކްޓެއް ނުހެދެނީ؟ މިއަދު ވެސް މި ސަރުކާރު އުފެދިގެންދާއިރުގައި ދ.އަތޮޅުގެ ރައްޔިތުން ވެސް އެންމެ ބޭނުން އެދޭ އެއް ކަމަކީ އެ އަތޮޅުގައި މަސް ފެކްޓަރީ ހަދައިދިނުން ގޮތުގައެވެ؛ މަސް ފެކްޓަރީއެއް ހަދައިދިނުމަކީ [illegible] ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް [illegible] ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ވެސް އެ ވަނީ އެ އަތޮޅުގައި މަސް ފެކްޓަރީއެއް އަޅުއްވައިދެއްވާނެ ކަމަށް ވަޢުދުވެވިފަ. އަޅުގަނޑު އުންމީދުކުރަން މި ސަރުކާރުގައި ކޮންމެވެސް ހިސާބަކުން ހަމަގައިމުވެސް އެކަން ކޮށްދެއްވާނެ ކަމަށް. މި ކަންބޮޑުވުމަކީ އަޅުގަނޑުމެން އަޑުއަހަންޖެހޭނެ ކަންބޮޑުވުމެއް. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ކޮންމެ މެންބަރަކު ވެސް ހަމަގައިމުވެސް އަޅުގަނޑުމެން [illegible] ގޮތަށް އެނގޭ ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހުރި ކަންބޮޑުވުންތައް [illegible] [illegible] ދިރާސާކޮށްލާފައި ކަމަށް ވަންޏާ، ކޮންމެ [illegible] ވެސް ހަމަ ގައިމުވެސް [illegible] މި ރާއްޖޭގައި ކަންބޮޑުވުން އޮތީ ކޮން ކަމެއްކަން. ރައްޔިތުން އާދޭސްކުރަމުންދަނީ ކޮން ކަމެއްކަން. އެހެންވީމާ، ރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދު ހަރުދަނާ ގޮތެއްގައި މިކަން ކުރަނީ ކަމަށް ވަންޏާ، އާމްދަނީ އިތުރުކުރެވޭނެ ގޮތްތަކެއް އެބަ ހަދަންޖެހޭ. ހަމައެކަނި ޓޫރިޒަމަކަށް ނޫން. ދިވެހިރާއްޖެއަކީ [illegible] ތަނެއް. މިއަދުގެ މަސްވެރިކަން ކޮށްގެން [illegible] ހުރި ތަނެއް. [illegible] މިއަދުގެ މަސްވެރިކަން، އެކަމަކު [illegible]؟ [illegible] ވަރުވެގެން އަޅުގަނޑުމެން މިއަދުގެ މަސްވެރިކަން ހޯދައިގެން، މިއަދުގެ މަސްވެރިކަން ކުރާ [illegible] އަހަރަށް [illegible] [illegible] އެބަޖެހޭ. މިއަދުގެ ކަންތައްތަކަން [illegible] [illegible] [illegible] މިންވަރަކަށް [illegible] މިހާރު [illegible] [illegible] ވެސް، އެބުރޭން [illegible] ވެސް [illegible] ކަންކަން [illegible] ނޫން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު [illegible] މި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ވެސް [illegible]، އެއީ الله އަޅުގަނޑުމެންނަށް ރިޒުޤުދެއްވާފައިވާ ކަންކަން. އެހެންވީމާ، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަޅުގަނޑުމެން [illegible] [illegible] [illegible] އެއީ މަދު ކަމެއް ނޫން. އެހެންވީމާ، މި ދިވެހި އާބާދީ ކަނޑުމަތީގައި [illegible]، [illegible]، [illegible] މަދުކޮށްގެން، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މި [illegible] އިޤްތިޞާދު ފުޅާކުރަން އެބަޖެހޭ. [illegible] [illegible] [illegible] ބަދަލުގައި ރައްޔިތުންނަށް، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަންކަން ކުރެވޭނެ ހިޔާލު އެބަ ހުރޭ. [illegible] ވެސް ހަމަގައިމުވެސް އެ ގޮތަށް ގެންދެވޭނެ. މިސާލަކަށް އަޅުގަނޑު، އަޅުގަނޑު ވެސް ހަމަ އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެކަމަކު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މިހާރު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަޅުގަނޑު [illegible] އެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އެއީ

ކުޑަހުވަދޫ ރައްޔިތުންނަށް އެކަންޏެއް ނޫން. އެ މުޅި ސަރަހައްދުގައި ދެން ކުރަންޖެހޭ ބޭކާރު ހަރަދުތަކެއް އެތައް ގުނައަކަށް މަދުވެގެންދާނެ، އެ ތަނަށް އާބާދުވާނެ މީހުންތަކާއި ގިނަވެގެންދާނެ، އެ ތަން ސަރަހައްދީ ޑިވެލޮޕްމަންޓް ކޮންސެޕްޓެއްގެ ތެރެއިން ތަރައްޤީކޮށްފި ކަމަށް ވަންޏާ. އެގޮތުގެ މަތިން ތަކުރާރުކޮށް މި ދިޔަ ސަރުކާރުގައި ވެސް އަޅުގަނޑު އާދޭސްކުރަމުންދިޔައީ ސަރަހައްދީ ބަނދަރުތަކުގެ ވާހަކަ. ދެ އަހަރު ބަޖެޓުގައި ޖާގައި އެކަން ނިންމައިދީ. އާދޭސްކުރީމަ އެކަން ކޮށްދިނީ ނޫން. [illegible] މި އަހަރު ބަޖެޓުގައި ޖަހައިގެން އެކަން ކުރުމަށް މި ދަނީ މަސައްކަތްކުރަމުން. ރައީސް ޑރ. މުޙައްމަދު މުއިއްޒު ހޯދި ވަޢުދުވެ ގޮތުގައި އެކަން ކަނޑައެޅުއްވާނެ ކަމަށް ވިދާޅުވޭ. ދެން ވެސް އެ ރަށުގައި ކުރަން ހުރި ސަރަހައްދީ ޑިވެލޮޕްމަންޓު ކަންކަން، ސަރަހައްދީ ބަނދަރުތަކާއި، ސަރަހައްދީ ހޮސްޕިޓަލާއި އަދި ސަރަހައްދީ ސްކޫލްތަކާއި މި ކަންކަން ކުރެވިގެން ދިޔައިމަ، އޭރުން އެރަށުގެ ޚިދުމަތްތަކަށް ރަޢްޔިތުންނަށް ލިބިގެންދާނެ. މާލެއިން ބޭރުގައި ވެސް ދިރިއުޅުމެއް އެބަ އޮތް ހަމަޖެހިފަ. ބިން ހިއްކުމާއި އެއްގޮތަށް، އެ ތަނުގައި ބޭރުގެ ސިނާއަތު ފުރުޞަތުތައް ތަރައްޤީ، ގެސްޓްހައުސް ވެސް އެ ޖަޒީރާގެ ފަރުމާކުރުން ދިއުމާއި ކުންފުނިތަކުގެ ވެސް މުޅިން ކަމެއް. މި ތަނަށް ވެއްދުމުގައި އަޅުގަނޑު ހަމަ ޤާނޫނީގޮތުން އާ ސަރުކާރުގެ އެކުލަވާލެވުނުއިރުގައި، ޑރ. މުޙައްމަދު މުއިއްޒުއާ ވާހަކަ ރަޢްޔިތުން ކުޑަހުވަދޫއަށް ބަދަލުކުރެވޭނެ ބާރެއް ލިބިގެން މި ކަސްރަތްތަކާއި މެދު ކަނޑައެޅިފައިވާ ބޭނުމެއް. އޭގެ ނަތީޖާއަކީ މިހާރު ގައުމުގެ ވިޔަފާރި ޒަރޫރީ ކަމަކަށް ނުވެއެވެ. މިހާރު ވަރަށް ރަޢްޔިތުންނަށް މިހާރު ވެސް ނުލިބޭ. އެހެންވީމާ، ވީހާވެސް ރަޢްޔިތުންނަށް މިހާރު ވެސް ނޫނީ ބޭނުންތައް ކުޑަހުވަދޫގެ އަމިއްލަ ސަރުކާރުތަކުގެ ހޯދޭ. ދެން ވެސް އަޅުގަނޑު ބޭނުން ކުޑަހުވަދޫ ރައްޔިތުން ވެސް ބޭނުންވާ ގޮތަށް، ހުރި ރަޢްޔިތުންގެ ހަމަ ކުރިއަރާ ކުރިއެރުމުގެ ކަންކަން ވެސް. ވީއެ ރަޢްޔިތުންގެ ޙައްޤުތަކެއް ބޭނުންކުރުމަށް ހޯދިދާނެ ތަރައްޤީ އަޅުގަނޑުގެ ހަމަ އަޅުގަނޑުގެ މި ކަމުގައި ސަރަހައްދީ ބާރުވެރި މަސައްކަތް ކުރަން ރަޢްޔިތުން ގެނެސް ވެސް ތަރައްޤީ ލިބޭ ބަނދަރު ސަރަހައްދީ ކުރިއަށް ކުރަމުންދާ މި ސަރުކާރުގެ ހުރިހާ ކަމެއް ޑިވެލޮޕްމަންޓް ރަޢްޔިތުންނަށް ކުރެވުނު ޚިދުމަތްތަކުން. އެހެންވީމާ، މި މަޖިލީހުގެ ހުރިހާ ބޭފުޅުންނަށް ވެސް އަޅުގަނޑު ޝުކުރުދަންނަވަމުން އަޅުގަނޑުގެ ވާހަކަ ނިންމާލަން...

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އިބްރާހީމް ފާއިޒަށް ޝުކުރިއްޔާ. ވާހަކަފުޅު ދައްކަވާނީ ހުޅުމާލެ ދާއިރާގެ މެންބަރު ސާބިތު އަހުމަދު.

ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަލްމާނު ޙާމިދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ، ރައީސް. ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންގެ ފަރާތުން ވެސް މި ބަޖެޓާއި ގުޅިގެން އެ ސަރަހައްދަށް ލިބުނު ކަންކަމަށް ޝުކުރުދަންނަވަމުން ވެސް ރައްޔިތުންގެ ބަޖެޓެއް މިއީ ކަމަށް ވެސް މި ބުނަނީ

ކޮންމެހެން ވެސް މުހިންމު ކަމެކޭ. މާލީގޮތުން ދަށްވެފައިވާ ވަގުތެއްގައި ސަރުކާރަށް ވަރަށް ބޮޑަށް އެއްބާރުލުންދީގެން ނޫސިއްޔަތާމު ހަމަގައިމު ވެސް ޒަރޫރު އާރާސްތުކޮށް ނުކުރެވޭނެ. އެހެންވީމާ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ފަރާތްތަކަށް ވެސް، އަދި އެންމެހާ ކަންކޮޅުތަކުގެ ނުފޫޒުވެރި ހުރިހާ ފަރާތްތަކުން ވެސް މިއަދުގެ ސަރުކާރު ދައުރުގެ ފުރިހަމަކުރުމަށް ބަލައި ހޯދަންޖެހޭ ފައިސާތައް ހޯދުމުގައި ވެސް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ވެސް ދެވެން އޮތް އެހީތެރިކަމެއް ފޯރުކޮށްދީގެން ސަރުކާރު ހިންގުމަށް މަސައްކަތްކުރެއްވި މިއަދު ކޮންމެހެން މުހިންމު ކަމަކަށް ވެއްޖެ ޒަރޫރު މިހާރު އެބަ އަސްދަވަރުން އުރުގަން ބަލައި. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) ފުރުސަތަށް އެދިވަޑައިގެން ވޯޓުއަހަން ވަޑައިގެން ތިއްބެވި ހުރިހާ ބޭފުޅުންނަށް މިހާރު ފުރުސަތުއަރުވައި ނިމުނީ. މި ގޮތުން 2024 ވަނަ އަހަރަށް ހަވާލުކުރާ ބަޖެޓަށް ޖުމްލަ 51 މެންބަރުން ވާހަކަފުޅުދައްކަވައިފި. 12 ގަޑިއިރާއި 23 މިނެޓު މި ބަހުސްގައި އަޅުގަނޑުމެން ހޭދަކުރިއްޖެ. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 212 ވަނަ މާއްދާގެ (ބ)ގައި ބަޔާންކުރަނީ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީން އުފުލަންޖެހޭ މަސްއޫލިއްޔަތުތަކުގެ ތެރޭގައި އަހަރަށް ހުށަހަޅާ ބަޖެޓާ ގުޅޭގޮތުން މަޖިލީހުގެ ތަރުމުގައި މެންބަރުން ފާހަގަކުރާ ޚިޔާލުތަކާއި، ދައުލަތުގެ ކަމާ ބެހޭ އިދާރާތަކުގެ ޚިޔާލުތަކަށް ކޮމިޓީން ރިއާޔަތްކުރައްވާނެ. އެހެންކަމުން، މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީގައި މަޖިލީހުގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ފާހަގަކުރެއްވި ޚިޔާލުފުޅުތަކާއި، ބަޖެޓާ ގުޅޭގޮތުން ވަކިން ޚާއްސަކޮށް ނަންގަވާ ނުކުތާތަކާއި ފަރާތްތަކުން އިދާރީގޮތުން އަ މަޢުލޫމާތުތައް ބަޖެޓު ކޮމިޓީއާ ހިއްސާކޮށްދެއްވުމަށް އެދެން. މި ހިސާބުން 2024 ވަނަ އަހަރަށް ހަވާލުކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގެ ބަހުސް ނިމުނީ.

ނިންމުން

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ދެން މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއް އޮންނާނީ 27 ނޮވެންބަރު 2023ވާ ހޯމަ ދުވަހުގެ ހެނދުނު 9 ޖަހާއިރު.

والحمد لله ربّ العالمين މަޖިލިސް ނިމުނީ.
